

ეიონი
სოსიუზვილი

**წითელი
ჟღერო**

მოთხოვნები და პიას

გამომცემლობა „სოსიუზვილი“
თბილისი 2016

წიგნის დაფინანსებისთვის ავტორი მადლობას
უხდის ქალაქ გორის მუნიციპალიტეტის
მერს, ბატონ **ზურაბ ჯირკველიშვილსა** და
ქალაქ გორის მუნიციპალიტეტის მერიის
მოსწავლე-ახალგაზრდობის კულტურულ-
საგანმანათლებლო ცენტრის დირექტორს,
ბატონ **ვლადიმერ შულღიაშვილს**

რედაქტორები: **იოსებ ჭუმბურიძე,**
გიორგი ხორბალაძე

მხატვარი **კარლო ფაჩულია**

© **გ. სოსიაშვილი, 2016 წელი**

გამომცემლობა „**უნივერსალი**“, 2016

თბილისი, 0179, ი. ჭავჭავაძის გამზ. 19, ☎: 2 22 36 09, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal@internet.ge; universal505@ymail.com

ISBN 978-9941-22-920-6

ვიდრე „ნითელ უდაბნოში“ იმოგზაურებდეთ...

მკითხველის წინაშეა გიორგი სოსიაშვილის ახალი წიგნი.

გავიხსენოთ იოსებ ჭუმბურიძის რედაქტორობით გამოცემული ამ წიგნის წინამორბედი შესანიშნავი კრებული – „გამორთული მთვარე“, რომელიც, ქართულ-რუსული კონფლიქტის მხატვრული მატეანეა, თავისუფლად შეიძლება ვაღიაროთ იმ ადამიანების განცდების მატეანედ, კონფლიქტის არეალში რომ ცხოვრობენ და ფიზიკურად და სულიერად ეწირებიან ცხელი თუ ცივი ომის მძვინვარებას. აღარ ვსაუბრობთ აღნიშნული წიგნის მაღალმხატვრულ ღირებულებაზე, რადგანაც ეს უკვე გიორგი სოსიაშვილის შემოქმედების ფუნდამენტია და ყოველი წინა თუ ახალი წიგნი ამ ფუნდამენტის ზედნაშენად გვესახება. გავიხსენოთ ასევე „ვერცხლის ყვავილები“, – სადაც ავტორი მხატვრულ-დოკუმენტურ-ისტორიულ ნაკადს გვთავაზობს და კიდევ ერთი ახალი რაკურსით შემოდის ლიტერატურულ ასპარეზზე.

შორს აღარ გავყვებით, მით უმეტეს, რომ სათქმელი წინამდებარე კრებულის შესახებაც ბევრი გვაქვს.

კრებული იწყება მოთხრობით „დასასრული და დასაწყისი“, რომელზეც ქვემოთ გამოკვეთილად გავამახვილებთ ყურადღებას, თუმცა ამთავითვე უნდა აღვნიშნოთ, რომ არა მხოლოდ ამ ნაწარმოებში, არამედ მთელს კრებულში

სწორედ დასასრულისა და დასაწყისის ძიების პროცესი შეინიშნება განსაკუთრებით შთამბეჭდავად. დასასრული სწორედ ის ეტაპია, რომელიც უთუოდ გულისხმობს რალაცის დასაწყისის და რომლის მიღმაც მხატვრული ბუნდოვანებაა. ბუნდოვანება კი ცნობისმოყვარეობის წყაროა. ამიტომ, რომ ავტორი ხან ბავშვობის დასასრულს ეძიებს, ხან სიცოცხლის, ხან ომის, ხან იმ მოჯადოებული წრის, რომელსაც ჩვენი ქვეყანა გარს უვლის გაუთავებელი რევოლუციებითა და ურთიერთდაპირისპირებებით.

მოთხრობაში „ბავშვობის ბოლო დღე“ მწერალი, ამავდროულად, პერსონაჟი. ეძიებს იმ დღეს, როდესაც ბავშვობა დამთავრდა და მიდის დასკვნამდე, რომ მისთვის ეს დღე მისი პირველი კლასის მასწავლებლის გარდაცვალების დღესთან ასოცირდება; სწორედ იმიტომ, რომ ავტორი ბავშვობის დასრულების კონკრეტულ მომენტს, კონკრეტულ დღეს ასეთი შინაგანი ტრაგიზმით ეძიებს, სწორედ იმიტომ, რომ ამ ძიებისას პოეტის ლირიკული გმირი იბადება, ჩნდება მოსაზრება, რომ ბავშვობა სულაც არ არის დასრულებადი, იგი გარკვეული დოზით, სამუდამოდ რჩება ადამიანში. აკი ასეთი ფიქრები აქვს თავად ავტორ-პერსონაჟს: „ერთ პატარა სიზმარში ჩატეულა საუკუნის მესამედი, ბავშვობა, კლასელები, ჩემი პირველი მასწავლებელი. ერთი პატარა სიზმარი ყოფილა...“

...რა მნიშვნელობა აქვს რამდენი წელი გაგრძელდება დარჩენილი გზა, ისიც ერთი სიზმარი იქნება“.

ავტორი ღრმად ჩასდევს ბავშვობის დასასრულის ძიებას, მძაფრი ნოსტალგიით ეძებს ბავშვობასთან დამაკავშირებელ თითოეულ ძაფს და ეს ძიება ამავე კრებულის სხვა მოთხრობებსაც გადასდევს, რაც, სწორედ იმაზე უნდა მეტყველებდეს, რომ, ყოველი ზრდასრული ადამიანი საკუთარი ბავშვობისგან გაუმიჯნავად უნდა აღიქმებოდეს. სინამდვილეში მწერალმა ზუსტად უნყის, რომ ბავშვობის დასასრულის ძიება ბნელ ოთახში კატის ძებნაა, თუმცა ამავდროულად, შესანიშნავად მოფიქრებული ხერხი ძირითად სათქმელზე მაღალი ემოციური დატვირთვის მისანიჭებლად. ამავე იდეოლოგიურ ხაზს მიუყვება კიდევ რამდენიმე მოთხრობა. მაგალითად, მოთხრობაში „სალამანდერ“ მთავარი პერსონაჟის ბავშვობის ოცნებისა და ზრდასრულობისას მისი უცნაური ახდენის ამბავია გადმოცემული. „არაფერი ქრება, არაფერი იკარგება, განვლილი გზა, თავის ბავშვობიანად, თითქოს აკეცილია და სადღაც გაქვს შენახული“ – ამბობს მთავარი პერსონაჟი გოჩა და, რა თქმა უნდა, ავტორისეულ მოსაზრებას ახმოვანებს, რაც აშკარად ჩვენეული შეფასების ანალოგია. ბავშვობის თემა გრძელდება მოთხრობაში „დაისვენე“, სადაც მწერალი თითქოს შვილის სიცელქის თანამონაწილეა და მის ბავშვურ ალტკინებაში საკუთარსაც განიცდის და აღიქვამს. შვილი ცდილობს, ბავშვობაში მცირედ მაინც ჩაითრიოს მამა, რომელიც ისედაც ჩაყოლილია შინაგანი დამოკიდებულებით, მას არა აქვს საკუთარი ბავშვური „მეს“ გარეგნული დემონსტრირების შესაძლებლობა, ამი-

ტომ შვილთან იდენტურობით ივსებს ბავშვობის ნოსტალგიას. ამავე ხაზს აგრძელებს „წერილის“, სადაც მზრუნველობიდან დანახული ბავშვობის სურათია წარმოდგენილი. მოთხრობაში „ჩვენი ძველი მესურათე“ კი გმირი, რომელიც ავტორის პროტაგონისტია, მადლობას უხდის ფოტოგრაფს, რომელმაც ბავშვობის სიმბოლოს ფოტო შემოუნახა. იმავე კონტექსტში მეტად საინტერესო მოთხრობაა „ათასკლიტული.“ ის თითქმის კრებულის ორ ძირითად თემას ერთდროულად ეხმიანება. მასში სიცოცხლის არსის, სანყისისა და სასრულის ძიებაცაა: „ვერ მოვიცილე ეს ბავშვობა თავიდან. მემატება წლები, თან მემატება, თან მაკლდება. აი, ეს ბავშვობა კი, როგორ გითხრა, ისევ იქა ვარ რა. ვერ გამოვდივარ. ათასკლიტულივით არის“...

მოთხრობაში – „დასასრული და დასაწყისი“, ავტორი ფსიქოლოგიურ ასპექტში განიხილავს ადამიანის მისიას და, რელიგიური გააზრების თანხლებით, აყენებს საკითხს სიკეთის ქმნადობის უპირატესობაზე. რაშია ადამიანის ბედნიერება? არის ეს ფული, თანამდებობრივი მდგომარეობა, ან სხვა ნებისმიერი მატერიალური სიკეთე, რომელიც უზნეობის საშუალებით მოიპოვება? თუ ზნეობრივი გზაა რეალური ბედნიერების წყარო? „სულაც სიზმარი არ არის ყველაფერი? იქნებ სიზმარია ცხადი და ცხადია სიზმარი?“ – ასე სვამს კითხვას გაურკვევლობაში ჩავარდნილი მთავარი პერსონაჟი, რომელსაც ბედნიერება სულ სხვაგან ეგულებოდა. ცოდვილის გზა ტანჯვის გზაა, ტანჯვის გზა კი მძიმე და შორი... ამიტომაც,

რომ ამ გზაზე შემდგარი კოტე თავადაც ველარ არკვევს - ცოცხალია, მკვდარი, სიზმარშია თუ ცხადში. და მაინც სად ვითარდება მოვლენები? სად ახსენდება ყოფილ რაიკომის მდივანს საკუთარი წარსული? სად მიიწევს ასეთი ტანჯვით? ავტორის ქვეტექსტი ასე შეიძლება გავიაზროთ: ეს ერთი კაცის საიქიოა, სადაც იგი ტანჯვის გზას გადის მონანიებიდან შენდობამდე!

სიცოცხლის არსის, „დასასრულისა და დასაწყისის“ ძიებაა მოთხრობის უმთავრესი იდეა და, როგორც უკვე აღვნიშნეთ, ეს ძიება განგრძობადია კრებულის სხვა მოთხრობებში. „მთავრდება ეს უხეირო როლი, მთავრდება, თითქო არც დაწყებულა, ისე მთავრდება“ – ამბობს ავტორი მოთხრობაში „ადამი(ა)ნგელოზი“ და აგრძელებს სამყაროს ფილოსოფიურ ჭრილში აღქმის აუცილებლობაზე ლიტერატურულად „შენიღბულ“ მსჯელობას. მწერალი მრავალგვარ ასპექტში გადაიტანს ძიების პროცესს და, მოთხრობაში „ზესკნელის ბინადრები“ სვამს საკითხს: იქნებ ზოგჯერ სწორედ ისაა არანორმალური, რაც საზოგადოებას ნორმად დაუკანონებია? ხოლო არანორმალურად, არაორდინალურად მომართული გონება გართულებული პასუხების გასაღების მოსაძიებელ მინიშნებებს შეიცავს? ეს ძიებაც, დასაწყისის, დაბადებამდე არსებული სამყაროს ძიებაა, ოღონდ ორიგინალურ, არასტანდარტულ სივრცესა და გარემოში.

გიორგი სოსიაშვილი ერთიან კონტექსტში წარმოაჩენს ფიზიკურსა და მეტაფიზიკურ სამყაროებს და ორიგი-

ნალური დამაჯერებლობით აგრძელებს ხაზს ამ ორი სამყაროს თანაარსებობის თაობაზე. თუ „დასასრული და დასაწყისის“ შემთხვევაში, ავტორი უფრო ფანტასმაგორიული ელემენტებით აყალიბებს ამ პოზიციას, სრულიად რეალური სურათით არის იგივე აზრი გამოხატული ნოველაში „მოკითხვა საიქიოდან“. ერთი შეხედვით, ამბავი იუმორის ქარგაშია მოქცეული, თუმცა, არ შეიძლება, ხაზი არ გაესვას ავტორის მარტივ, მაგრამ, ამავედროულად, მეტად ორიგინალურ მიგნებას, როცა აქცენტი მარტივსა და დამაჯერებელზეა გადატანილი. გარდაცვლილი ადამიანი ვიდეოჩანანერში საუბრობს საიქიოს შესახებ, მართალია, ჩანანერი წინსწრებითაა გაკეთებული, ფსიქოლოგიური ფაქტორი იმდენად დიდია, რომ თანასოფლელების გაოგნებასაც იწვევს და მკითხველის წარმოდგენაშიც „ზღვარს“ აფერმკრთალებს. ავტორი კი თითქოს ნიშნის მოგებით მოგვძახოდეს: თუ ერთი უბრალო ადამიანის უცნაურ ხუმრობას ამხელა ფსიქოლოგიური ძალა შეიძლება გააჩნდეს, რატომ არ შეიძლება რომ ვიდეოფაილზე უფრო მნიშვნელოვანი მეტაფიზიკური სამყარო ვინაშნუნოთ? სამყარო ხომ ვიდეოტექნიკაზე ბევრად ადრე შეიქმნა? ხსოვნა, რომელსაც თავად ვქმნით და რომელიც ისევ ზნეობრივ გზამდე მიდის, ესეც ხომ არის ორი სამყაროს ერთიანობის ერთგვარი დემონსტრირება? რაც უფრო ზნეობრივია გზა - უფრო ნათელია ხსოვნა, რაც უფრო ნათელია ხსოვნა - უფრო იოლად სავალია გზა მონანიებიდან შენდობამდე!

წიგნში შესულია გიორგი სოსიაშვილის პირველი პიესა „წითელი უდაბნო“, სადაც იუველირის სიზუსტით არის აღწერილი იმ ტიპაჟთა მრავალფეროვნება, მეოცე და ოცდამეერთე საუკუნის მიჯნაზე მეტად სახასიათო საზოგადოების ორი პოლუსი რომ შექმნეს. ერთი მხრივ, ძველის ნოსტალგიითა და სიახლის შეუგუებლობით, ხოლო მეორე მხრივ, ყოველგვარი ძველის უარყოფითა და ყველაფრის გადაკეთება-გაახლების მანიით. საზოგადოების გახლეჩილობა პიესაში, ძირითადად, სტალინის პერსონის ირგვლივ ტრიალებს, თუმცა ავტორი, კონკრეტული თემის მაგალითზე სასტიკი სარკაზმით აცამტვერებს რადიკალიზმს, როგორც გონებრივი შეზღუდვის ერთგვარ ნიშანსა და მენტალურ კომპლექსს. ეს არის დოგმებით მოაზროვნე საზოგადოების სურათი, სადაც თითოეული პერსონაჟი საკუთარ ვიწრო თვალსაწიერშია „გაჭედული“. რაგინდ უცნაურადაც გამოიყურებოდეს, ვასილი დიდ მადლიერებას გამოთქვამს „ბელადის“ მისამართით, რომლის იდეოლოგიითაც ჯერ მშობლები გადაუსახლეს და მერე გვარიანადაც სცემეს. მას მაინც სწამს, რომ „ბელადმა გადაარჩინა“, თორემ უარესი მოუვიდოდა. პიესაში შთამბეჭდავადაა დახატული „მუდმივი რევოლუციონერის“ სახე, რომელიც ასევე სხვა ნაწარმოებებშიც პოულობს გამოძახილს.

ლიტერატურული თვალსაზრისით, „წითელი უდაბნო“ უდავოდ მაღალმხატვრული ოსტატობით შესრულებული ნაწარმოებია, პირველი სურათი თითქოს გარდამავალი

გზაა მოთხრობიდან პიესისაკენ, რის შემდგომაც ავტორი უკვე სრულყოფილ დრამატურგიულ ფორმატში გადადის, რაც ასევე საინტერესოა და ერთგვარად ახლებურიც. უნდა აღინიშნოს, რომ, როდესაც საქმე მსგავსი ხასიათის ნაწარმოებს ეხება, უმთავრესი მაინც კარგი რეჟისორის თვალთახედვა და ყურადღებაა, რასაც „წითელი უდაბნო“ უდავოდ იმსახურებს.

აქვე აღვნიშნავთ, რომ კრებულის მრავალფეროვნება არა მხოლოდ ჟანრობრივ, არამედ მხატვრული ხერხების არსენალის გაფართოებასაც გულისხმობს. აღსანიშნავია, ისიც, რომ გიორგი სოსიაშვილის შემოქმედებითი ინდივიდუალობის ერთ, მახასიათებლად გამოიკვეთა იუმორის ნაკადი, რომელიც ზოგჯერ სატირასთანაა ნაზიარები და ტრაგიკომიკურ სიუჟეტს ქმნის, ზოგ შემთხვევაში კი მკითხველის განმუხტვის საშუალებაა.

ყველა ნაწარმოებსა თუ საკითხს სანინასიტყვაო ფორმატში სრულყოფილად, ცხადია, ვერ შევხებით.

ახლა, ჯერი მკითხველზეა, რომელსაც წინ გიორგი სოსიაშვილის ახალი, საინტერესო წიგნი უდევს.

გიორგი ხორბალაძე

იონათამის თვალები

გიორგი სოსიაშვილისაგან კარგი მოთხრობები დიდი ხანია, აღარ გვიკვირს. ამ კრებული მთავარი სენსაცია მისი პიესაა, ინტერესს სათაურიდანვე რომ აღძრავს. „ნითელი უდაბნო“ - ეს ნახატია, რომელსაც სხვადასხვაგვარად კითხულობენ: ზოგისთვის პროტესტის გამოხატულებათა, სხვათათვის - კვლავ „უფროსი ძმისთვის“ გაღებული ხარკი. სინამდვილეში კი ეს გაცილებით ღრმა მეტაფორაა, რომელიც მიგვანიშნებს, რომ ტირანული სახელმწიფოს მახასიათებელთაგან „არ გამქრალა ჯერაც ყველა“...

პიესის მთავარი კონფლიქტი კი სწორედ ტირანული სახელმწიფოს ბელადს უკავშირდება, უფრო ზუსტად, მის უკვე აღებულ ძეგლს, რომლის კვლავ აღმართვასაც მოითხოვენ „ნითელი უდაბნოს“ ბინადრები. ქალაქში, სადაც მოქმედება მიმდინარეობს, ამის მოწინააღმდეგენიც უხვად არიან, მაგრამ ბელადის მოთაყვანენი ძეგლის დაბრუნებას მაინც მოახერხებენ, თუმცა, სიჩქარეში შებრუნებით დადგამენ.

არა უშავს, მთავარია, რომ თავის ადგილს დაუბრუნდაო, - ამბობენ ბელადის მოთაყვანენი.

შევეწირები და მაინც ჩამოვიღებო, - გაჰყვირის ბელადის მოწინააღმდეგე.

უცებ ვილაც დაიძახებს, იონათამი დაბრუნდაო და ყველა იქით მიიხედავს, სადაც ბელადის ეპოქაში ქალაქიდან გადახვენილი დიაკვნის შთა-

მომავალი დგას. ძველი მედავითნე ცალთვალაა. ერთი თვალი დიდი ხნის წინათ დაუკარგავს, მეორე კი ექიმის უცნაურ შეცდომას „შესწირვია“ - დაბინდული თვალში ბროლი უკუღმა ჩაუსვამს და, ამის გამო, ყველაფერს შებრუნებით ხედავს.

ასეთი თვალით უყურებს მრავალი წლის შემდეგ მშობლიურ ქალაქში დაბრუნებული იონათამი ბელადის შებრუნებულ ძეგლს და უცნაურად ელიმება. ამ ღიმილით მთავრდება პიესა და მკითხველს ბუნებრივად აღეძვრის ინტერესი: ნეტავ როგორ ხედავს?

თუნდაც მარტო ამ პერსონაჟის გასაცოცხლებლად ღირს „წითელი უდაბნოს“ დადგმა.

რა თქმა უნდა, სხვა უამრავი ღირსების გამოც - გაუნელებელი დრამატურგიული მუხტი და ექსპრესია, რელიეფურად გამოკვეთილი ხასიათები, მძაფრი კოლიზიები და ღრმა ქვეტექსტები, მხატვრული სიმართლე, ბენვის ხიდზე სიარულით რომ მიიღწევა...

გიორგი სოსიაშვილის მოთხრობები იმდენად დრამატურგიულია, გასაკვირიც კი იქნებოდა, პიესა რომ არ დაენერა.

და აი, ძალიან კარგმა პროზაიკოსმა ძალიან კარგი პიესა შექმნა.

რეჟისორებო, „ან კი თქვენ“...

იოსებ ჭუმბურიძე

დასასრული და დასაწყისი

მივდიოდით და ვგრძნობდით, რო ბოლო გზა იყო. დამთავრებას ვგრძნობდით, ვთვლიდით ნაბიჯებს, თითქო ფეხები არ მემორჩილებოდა, ერთი-ორჯერ შევჩერდი, გზას ავხედე, იტყოდი, რო ღრუბლებში მიიკლავნებოდა ეს დალოცვილი აღმართი, ლეგა ღრუბლებში უჩინარდებოდა. სული მანვებოდა, ამოსვლას ლამობდა. ვუძალიანდებოდი, ვეხვენებოდი, ამ ბებერ სხეულში გამომწყვდეულ ნატანჯ სულს, ყვავილივით რო დაეკენკა ცოდვებს და ეგრე შრამებად დარჩენილყო, ცოდვის ნაკვალევი სამუდამოდ ჩარჩენოდა. სულ ცოტა ხანი დამაცადე, აემ გზას ავივლი, როგორმე ავიტან, ავართევ სხეულს, რომელსაც მატლი შესევია უკვე, მიწასაც აღარ დაელოდნენ, ფუთფუთი გაუდიოდათ დამშეულ მატლებს. ბატკნის კიკინი მომესმა, ყური წაფუგდე. კრავის ხმაზე თითქო დავმშვიდდი, ღვთის ხმასავით ჩამელვარა და გასაფრენად გამზადებული სული მცირე ხანს ჩააცხრო. თვალი დავხუჭე და თითქო რამდენიმე წლის წინ ნანახ სიზმარში აღმოვჩნდი, ახალწანიმ ბაღში, შიშველი ფეხებით ვიდექი სველ მიწაზე. ნაწვიმარ ძურწას კიკნიდა წითელნაჭერშებმული ბატკანი. გვერდით გარგალი ყვაოდა. თბილი გაზაფხული შეესწრო მამაჩემის დარგულ გარგალს და იპატარძლა, მიწიდან ამომძვრალი ყვავილებით შეიმოსა.

ვიდექი და მციოდა, ფეხის გულები თითქო გაყინული მქონდა. ხან ბატკანს ვუმზერდი, თავს არ სწევ-

და მინიდან, ლამის დაკვდომოდა წვიმიან ძურწას, ხანდახან დაიკიკინებდა. თავაუწევლად გამოსცემდა უცნაურ ბგერებს, რომლებიც საიქიოში, ალბათ, სიტყვებად ჩამესმოდა, მინიერ ყოფაში კი ჩვეულებრივი კიკინი იყო და მეტი არაფერი.

შორიახლო იდგა ჭაღარა კაცი და მილიმოდა, სიკეთის მზე იღვრებოდა მისი მწვანე თვალებიდან. მამაჩემი იყო... თითქო..... თითქო არა. უცნაური ნათელი ეფინა სახეზე. წინ მიიწევდა ბატკანი და მეც ნელ-ნელა მივდიოდი, ტალახიანი, შიშველი ფეხებით მივდევი.

მაშინ ასეთი დასკვნა გამოვიტანე სიზმრიდან: ალბათ, ცხვარი უნდა შემეწირა სალოცავისათვის. ვეება თოხლი ვიყიდე და მთავარანგელოზის ტაძართან გავუშვი. იქაურებმა დაიჭირეს. ვიდექი და ვუმზერდი რქაკავშა არსებას, გვერდით ლურჯი საღებავი რო ესვა. ხან მთავარანგელოზის ტაძარს შეხედავდა, ხან ჩემკენ გამოექცეოდა თვალი. ალბათ, მოლოდინი ჰქონდა, რო დავკლავდი და ოხშივარს ავადენდი ტაძართან დანთებულ ცეცხლზე შემომდგარ კარდალს. იქაურებმა მკითხეს, ჩვენ რო წავიყვანოთ ცხვარი, ხო შეიძლებაო.

გამოვბრუნდი. გზადაგზა მომდევიდა ცხვრის ბლავილი, იქვე, ტაძრის გვერდით, ცხონებული დათიკოს ბაღთან, წამოაქციეს, ტაძრის ცქერითაც ვერ მოასწრო, რო გაეძლო თვალი იმ საცოდავ ვარსკვლავზე გაჩენილ არსებას. ვერ მოასწრო. წამოაქციეს და გამოუსვეს მასათზე ალესილი დანა, მერე თვალის დახამხამებაში ჩამოატყავეს. მოვდიოდი და ცხვრის

ბლავილი ჩამესმოდა. შევნირე... შევნირე... ჩემი ხმა მესმოდა, ჩემი ხმა მესაუბრებოდა...

სიზმარი, სიზმარი... სულაც სიზმარი არ არის ყველაფერი? იქნებ სიზმარია ცხადი და ცხადია სიზმარი. მეც ახალი ვთქვი, ვითომ რამე. როგორც ჩემი სული აწყდება სხეულს და ცაში აჭრას ლამობს, მეც ეგრე აბდაუბდა ფიქრები მანყდება. ბოლო ფიქრებში ვარ, ჩემთან ერთად დამთავრდება ფიქრიც, არადა ფიქრ-მაც ხო ინვალა მთელი ცხოვრება, ფიქრსაც ხომ არ მივეცი მოსვენების საშუალება. ასეთი დასასრული უნდა ყოფილიყო.

არგანზე ჩამოყრდნობილ ბერიკაცად ქცეულს, უნდა ამევლო ეს საოცარი აღმართი და ნისლში შემალულ სალოცავში ავსულიყავი. თითქო იქ მიცდის ღმერთი, თითქო აღმართის ბოლოს მელოდება, ავალ და ნაყვავილარ სულს ჩავაბარებ. დაფუთფუთებენ სხეულზე მატლები. ეს ჩემი ცოდვით სავსეები, ესენი... ჭამენ ამ ჩემს სხეულს და ივსებიან ჩემი ცოდვებით. ძლივსძლივობით ავითრიე ჯანდაკი სხეული. სიკვდილმა დამახმარა ხელი, იტყოდი, რო ბოლო წუთებში სიკვდილსაც შევებრალე და ტაძრამდე მისვლაში წამეშველა. სალოცავის კარამდე მიმაცილებს და მერე წამავლებს კარებში ხელს.

იქვე დაიკიკინა ბატკანმა, მივიხედ-მოვიხედე. მომეჩვენა. მარტოდმარტო ვიდექი. როგორც იქნა, გადავდგი ნაბიჯი.

ტალახზე გამიცურდა პირდაღრენილი, რაიკომის დროინდელი ტუფლი, ფრატაფრუტით რო დამაქვს

ახლა. აბა, ამას ვინ წარმოიდგენდა. ცხოვრება ამას და ჯანდაბა, როგორ მასხარად გვიგდებს, როგორ გვაპამპულავებს.

მაშინ რო ეთქვა ვინმეს, მოვა დრო და ბოლო გზას ამ ფეხსაცმელებით აივლიო... აი, აი, აი! ყველაფერი მთავრდება, რაიკომის მდივანო, ყველაფერი ძველდება, დროს კუჭის ქარად არ ჰყოფნის შენი თანამდებობა და სხვა რალაცეები. მხოლოდ მოგონებები ჩარჩენილან და თვლემენ, მიყუჩებულები არიან, თითქო არც უნდათ გალვიძება. არც უნდა გააღვიძო, არც უნდა დააფეთო, ტვინი ზოგჯერ მოგონებების სამარეა და, როგორც მიცვალებულების შეწუხება არ შეიძლება და მათი ძელების შერხევა, ისე ამ მოგონებებს არ უნდათ ხელის ხლება. რაც დამთავრდა, ის ხელახლა არ უნდა დაიწყო, გაიგე? დამთავრდა და მორჩა. როგორც დამთავრდა, დამთავრდა, უკვე წარსულს ეკუთვნის. მოგონებების სასაფლაოა ეს ოხერი ტვინი, მიცვალებულებივით გარინდებულები, გაყუჩებულები წვანან, უდროობაში ჩაძირულან, მოგონებებიც ისეთივენი არიან, როგორც სააქაოს გასული არსებები, ზოგი უდროოდ წასული, ზოგიც შედარებით ხანდაზმული. რა ვიცი ერთი...

ისევ დაიკიკინა ბატკანმა, ვიხედები აქეთ-იქით, მეჩვენება, საიდან ჩამყვა ბატკნის ხმა, იქნებ მე თვითონ ვარ ეს შესანიშნავი არსება. ბოლო აღმართს რო შევუყევი, როგორც გაურჩებულ ცხვარს, ფეხები უკან რო რჩება, მეც ისე მივათრევ ამ ჩემს ბებერ სხეულს. ნისლში დამალული სალოცავი მიცდის. ნელ-

ნელა ვაი-ვაგლახით ავალწევ, ტაძრის კარიბჭემდე როგორმე მივიტან სულს, მერე შემოვატარებ ამ ჩემს ძალაგამოცლილ სხეულს და უკანასკნელად ავიხედები ცაში...

* * *

– დავანგრეი! – იცინის ბენო და რაიკომის აგიტაცია-პროპაგანდის განყოფილების გამგეს თვალებში აკვირდება, რას ეტყვის არტემიჩი, როგორ შეაქებს, ან რა ჯილდოზე წარადგენს.

– ერთი იქაური გოთვერანი მიწვედა წინააღმდეგობასა, ვილაც ქალაქიდან ჩამოთრეული მხატვარი. წინ გადამიდგა, კაცო! ლამის მანქანა გადავატარე და მივაჭყლიტე ეგრევე, ჯერ სხვებიც აყაყანდნენ, მთელი ბირჟა იქ მოგროვდა, მაგრამ რო გადავბღვირე, ხმა გაკმიდეს. მერე მარტო ის მხატვარი ძაღვობდა. საცოდავი ხარო! ვერც კი წარმოგიდგენია რას სჩადიხარ, რამხელა ცოდვასა ჰკიდებ შენს შთამომავლობასო, ცოდვასაო, – ხითხითებს ბენო, – შენს თვალწინ დაიტანჯებიან შენი შვილები და შვილიშვილები, ხელი არ ახლო, არ გაბედოო.

– მერე? – ჰკითხა არტემიჩმა და თვითონაც ღიმილი შეეპარა წითურ სახეზე.

– რა მერე, არტემიჩ, რა დაგივალეზია და არ შემისრულებია? – ბენომ ყვითელი კბილები გამოაჩინა.

– აბა მითხარი... – ჩააცივდა ბენო, – არტემიჩი თითქო ჩაფიქრდა და თავი გააქნია, – არაფერი, ყოჩალი კაცი ხარ.

– მერე, მერე იმ მხატვარმა?

– რა ვიცი, რაღაცეებს მიედ-მოედებოდა, ისტორია არ გაპატიებთო, ღმერთი სასტიკათ დაგსჯითო, სად არის ღმერთი, აბა, მაჩვენე-მეთქი, – ისევ ჩაიქირქილა ბენომ. – ღმერთი რო არსებობდეს შენისთანა მაიმუნებს კი არ გააჩენდა-მეთქი...

– მაიმუნები ვინ იქნებიან, ამას შთამომავლობა იტყვისო.

– ერთი სიტყვით, – წვერი მოიქექა ბენომ, – კარგა მივტყიპე ის მხატვარი, წინ გადამიდგა ყარამან ყანთელივით, ცოტალა დამაკლდა და ლამის ეგრევე გადავსრისე.

არტემიჩი მშვიდად აკვირებოდა ბენოს.

– ნეტა დაგენახა, არტემიჩ, როგორ ბლაოდა, თოქიალით გამოვიყვანე ის... – გინება ყელში გაუჩერდა, არტემიჩისა მოეხატრა.

– დრო მოვა და მუხლებზე დაჩოქილები მოხვალთო, მაგრამ გვიანი იქნებაო. ბეხლერწმა გერომ მოაყენა მერე ტრაქტორი და დაანგრია.

თქვე შობელძაღლებო, მადლობლები არ ხართ-მეთქი? კაცი კლუბს გიშენებთ, ახალგაზრდობა გაიზრდება, კინოებს გაუშვებენ, ისევ თქვენ არ გამოგადგებათ-მეთქი?

– მართალიაო, – ერთი-ორმა დამიქნია თავი. სხვები ისე შესცქეროდნენ ჩამონგრეულ კედლებს, ლამის ტირილი დაეწყოთ... „სამსახურეობრივი მოვალეობის პირნათლად შესრულებისათვის, პარტორგანიზაციის წევრს ბენო... ს, გამოეცხადოს მადლობა და დანიშნულ

იქნას პარტორგანიზაციის კოლმეურნეობა „ლიახვის“ განყოფილების ხელმძღვანელად“. რაიკომის მდივნის კაბინეტიდან გამოსულ აგიტაცია-პროპაგანდის განყოფილების ხელმძღვანელს ბენო მუხლებში ჩაუვარდა და იქვე, მისაღებში მდგომი რამდენიმე ქალბატონის დანახვას თითქო არც მოერიდა, ფეხები დაუკოცნა.

– ხო დავანგრეე არტემიჩი, ხო დავანგრეე!

კიდე დავანგრეე, თქვენ მარტო მითხარით და კიდე დავანგრეე. იმ მხატვარსაც აქ ჩამოგიტორეე, მარტო დამავალე...

არტემიჩმა გვერდით მდგომ მლიმარ მანდილოსნებს, რაიკომის მდივანთან რო იყვნენ მიღებაზე ჩანერილი, თვალი ჩაუკრა, მერე დაიხარა და ჭალა-რაშერეულ თავზე ხელი მოუთათუნა მის ფეხებთან მოკეცილ „პარტორგს“: „კარგი, ბენო, კარგი, საკმარისია“.

ოლონდ ბენომ ვერ გაიგო, რა იყო საკმარისი, მადლობების გადახდა, ფეხებზე მთხვევა, თუ ტაძრის დანგრევა.

* * *

ნისლი უფრო გაძლიერდა. ადგილის დედამ თითქო მარმაშის ქსოვილი წამოახვია სალოცავის მთას. ხან გამოჩნდება ტაძარი, ხანაც ნისლში შეიმალება, თითქო ბისტი გადაეკრა თვალებზე, ყველაფერი სითეთრეში ჩაინთქა. მთაც სითეთრეში ჩაიძირა, სალოცავიც...

„ისე არ მომკლა, გევედრები, ეს ერთი ნატვრა ამისრულე, სანამ სულს ჩაგაბარებ, მერე, როგორც

გინდა, დამსაჯე, როგორც გინდა, მტანჯე. გევედრები... ველარაფერს ხედავს, ცისკენ კი იმზირება, მაგრამ არაფერი ჩანს... ღმერთოო, ღმერთოო... ჩადენილ ცოდვებთან ნუ დამტოვებ, ტაძრამდე მიმიყვანე, გევედრები. ჩემი აღდგენილი სალოცავი დამანახვე უკანასკნელად. სიცილის ხმა მოესმა. მიიხედ-მოიხედა, ვერაფერი დაინახა, ისევ მოისმა სიცილი, ყური წაუგდო, შვილის ხმას მიამსგავსა და ამოიბღავლა: შვილოო, სად იმალები, გამოდი, შვილოო!.. ის ხმაც სადღაც ჩაინთქა წამიერად, მერე ისევ ჩაესმა სიცილი... თითქო თვალის ჩინი დაუბრუნდა.

თვალეზდაჭყეტილი მისჩერებოდა თეთრი ნისლიდან გამოსულ შვილის ლანდს. როგორც ჩარჩა მეხსიერებაში შვილის ცხედარი, ისეთი იხილა.

– შენა ხარ, შვილოო?

ლანდი უხმოდ იდგა.

– რატო გამწირე, შვილო, რატო დამლუპე, ჩემი ცოდვები არ მეყოფოდა? ჩემი ტანჯვა არ მეყოფოდა? ჩემი წილი ჯოჯოხეთი... ის ჯოჯოხეთი მანატრებინე ამ ჯოჯოხეთს. განა რა ტანჯვაა, განა რა წამებაა, განა რა გეენაა, ამას რო აღემატებოდეს. – ლაპა-ლუპით წამოუვიდა ცრემლები. უცბათ გაურბინა ცხოვრების კადრებმა, თითქო საზვერებზე ცეცხლოვანმა ანგელოზებმა თვალწინ გაუცოცხლეს ცხოვრების თითოეული წამი.

ვეება შენობისკენ მიაბიჯებს და ამაღა მისდევს უკან.

სიტყვით გამოდის და გასუსული დარბაზი თვა-

ლებში შესციცინებს რაიკომის მდივანს...

აჯილდოებენ და ნეტარებით ანთებული თვალებით გასცქერის დარბაზში პირველ რიგში მჯდომ მეუღლეს.

გადაცემა გადის და მთელი ოჯახი სულგანაბული მიშტერებია ტელევიზორს, გატაცებით ლაპარაკობენ... რაიკომის მდივნის წარმატებებზე.

სულ ტაში, ტაში. გრიალებს დარბაზი, ეს ხმა ჩარჩება სიცოცხლის ბოლო წუთამდე და ჯოჯოხეთის ხმად ექცევა სულის ამოსვლამდე.

ნითელი დროშები ფრიალებს ირგვლივ. დროშები, დროშები, მედლები... ტაში. ის კადრიც გამოჩნდა, რაიკომის მდივნის ოჯახი გაუჩინარებულ შვილს დაეძებს ორ კვირაზე მეტი, ცამ ჩაყლაპა თუ დედამინამ, ვერ გაიგეს. გადაატრიალეს მთელი ქვეყანა, არსად ჩანს ეფრემიჩის ერთადერთი ვაჟი. ჭორებმა ააფუსფუსა მთელი რაიონი, საზღვარგარეთ გაქცეულა თურმე ეფრემიჩის ბიჭი, უცხოეთში ბევრი ფული წაუღია. ეძებენ, ეძებენ, ვერსად მიაგნეს. ბოლოს მეგობრის პაპის მიტოვებულ სახლში თვითონ წაადგა შვილის ცხედარს ეფრემიჩი.

ფანჯრის სახელურზე გამოება მავთული და ყელზე წაბმული მიწოლილიყო, ეგრე თვალეზლია შეგებებოდა სიკვდილს.

მაშინ გაიგეს პირველად რაიკომის მდივნის ბლავილის ხმა. შვილის გაყინულ სახეზე დამხობილი არამინიერ ბგერებს გამოსცემდა...

ამ უცნაურ ხილვაში იყო. სალოცავის ფერდობზე

გვიანი შემოდგომის თელხი აფრიალებდა შვილის წერილს.

„იცი, არ მინდოდა, რომ ასე გამემწარებინეთ, ბევრი ვიფიქრე, არ არის ეს ადვილად გასაკეთებელი, ამას ნურც ლაჩრობას დაარქმევთ და ნურც გმირობას, ჩემს თავს გავექეცი და მორჩა, ადამიანს არაფრის უფლება დაუტოვა ღმერთმა და პარტიამ, ყველაფერი უნდა აკეთო, რაც უფალს სურს და რასაც პარტია გიკარნახებს, მცნებები, მცნებები, მოწოდებები. იმდენი ვიფიქრე ადამიანის დანიშნულებაზე, რომ საბოლოოდ ვერანაირი დასკვნა ვერ გამოვიტანე. არანაირი მისია, არანაირი აზრი... გავჩნდი და დამნაშავე ვარ. ეს დანაშაული უნდა დამთავრდეს.

მაპატიე, მაპატიე, მაპატიე, შენც, შენც, შენც და, რა ვიცი, ყველამ“...

ქარი აფრიალებს წერილს, ბოლოს სახეზე აეკრა თვითმკვლელი შვილის წერილი და ისევ აღმოხდა ბლავილი... არ უნდა გაგეწირე ასე, არ უნდა გაგეწირე...

* * *

ეს ერთი კეთილი საქმე როგორმე უნდა გააკეთო. სალოცავი ინგრევა, ღვთის სახლი ნადგურდება, ტაძრის ლოდებს სახლში ეზიდებიან. ანაფორიანი კაცი ესაუბრება. უმზერს, თან აქეთ-იქით იყურება, ვინმემ არ დამინახოს, ვინმემ არ შემამჩნიოს. დავილუპები, დავილუპები, ყველაფერი დამთავრდება, ყველაფერი ჩამოიქცევა. ჩააკანკალა, რო წარმოიდგინა დანგრეუ-

ლი ცხოვრება, რაიკომის მიღმა გატარებული წლები. ცეკაში გაიტანენ ჩემს საკითხს. თითქო ცეკას პირველი მდივნის კაბინეტის მისაღებში დგას, ფეხები უბრუნდება, პირი უშრება, ყოველ ჩქამზე გული აშვებული ნაგაზივით აწყდება ღობემკერდს. გაიწკრიალებს ცეკას პირველი მდივნის მდივნის (მდივნის მდივნის – როგორია!) ტელეფონი და შუბლის სანვიმრებიდან ჩამოუნკანწკარდება ოფლი. მისი კოლეგა რაიკომის მდივნებიც იქ ირევიან, ზვარაკის სახიან „მეგობარს“ უმზერენ. ეს რა ჩაგიდენია, კოტეე! რა გიქნია, კაცო, აურიე? რა გეშველება, რისთვის დაინგრიე ცხოვრება. კოტე, შე მართლა კოტე შენა, რა ღმერთისა და ხატისა აგიტყდა, მღვდლები და ანაფორები გიშველის, ღმერთი რო მოკვდა, ერთად არ ვიყავთ პანაშვიდზე... ღმერთი... ეჰ, კოტე, კოტე!

იქნებ გადავრჩე, იქნებ საყვედური მითხრან, გაფრთხილება... ერთი გაფრთხილებაც არასოდეს მქონია, თითოთ საჩვენებელი რაიკომი გვექონდა, რა მიყო იმ წუნკმა მღვდელმა, საიდან შემომიჩნდა, როგორ გამაბრიყვა. დამღუპა! გამათავისუფლებენ?

რომელიღაც კოლეგა... რაიკომის მდივანი ჩასჩურჩულებს ჰალსტუხმოღრეცილ, სასონარკვეთილ, ყბაჩამოვარდნილ კოტეს. ეს-ეს არის გამოვედი...

– მერე? – კუთხეში დაყენებული შერისხული მოსწავლის თვალებით შეაცქერდა.

– ვერ გეტყვი, განხილვა მიდის... გაცოფებული კია, ისე... რა ეკლესიები და მღვდლები აგიტყდა?! ეგ კი არა, მე დღეობებიც კი ავაკრძალინე, დღეობე-

ბი, – ნაცრისფერი თვალები მოწკურა კოტეზე ერთი თვით დაბალმა მდივანმა და მწვანეზოლიანი ჰალს-ტუხი შეისწორა, თან თავის მდივანს გახედა, რომელიც ჟურნალ – „საქართველოს ქალს“ ჩაჰკირკიტებდა, თუმცა ცალყურდაცქვეტილი უსმენდა რაიკომის მდივნის ჩურჩულს. კოტეზე ერთი თავით დაბალს, რა გამოეპარებოდა და სწორედ იმიტომ უწევდა ხმას, რო მდივანთან უფრო კანთიელად მისულიყო მისი სიტყვები.

– რანაირად შეიძლება ესა, დღედაღამ ხუთწლედის გეგმები ტრიალებს თავში, ხუთწლედი, მღვდელი კი არა, ტოროლა.

– შევდივართ უკვე, ამქვეყნიური სამოთხე აგერ არის ა, – ხელით რაღაცა ფორმა შემოხაზა, – კომუნიზმში მღვდლების ადგილი არ არის. რაც ამ კაცმა სისხლი და ოფლი ჩაანთხია, – თითი ცეკას მდივნის ბინდისფერ, ტყავგადაკრული კარისკენ გაიშვირა, – მართლა ამაზე უნდა ვლოცულობდეთ, ჭკუა რო გვექონდეს.

ღვარად ჩამოსდის ოფლი კოტეს და, თითქო ხელის მტევნები არ ჰქონდეს, ან სისველეს ვერ გრძნობდეს.

– ვიცი, რო არც შენ გიყვარს მღვდლები და ეკლესია. რაღაც გაუგებრობა მოხდა, ალბათ... – მხრებს იჩეჩავს კოტეს მეგობარი...

ყოველ ჩქამზე გული უხტის. ცოტაც და დაიწკრიან-ლებს წითელი ტელეფონი.

– უხმეთ N რაიკომის მდივანს, – გაოფლილი ხელით შეალებს ცეკას პირველი მდივნის კაბინეტს... –

ვაი!

ინგრევა ყველაფერი. მტვერშია გახვეული. თქვენ ვერ ხედავთ, მაგრამ ასეა! არ გჯერა? ვიცო, რო ვერც წარმოგიდგენიათ. სულ ასე გინდა, რომ იყოთ შარვალ-კოსტუმში გამოწყობილები, ყელში ჰალსტუხ-ნაჭერილები, სინამდვილეში, ეშმაკი გიჭერთ ხელს და სუნთქვის საშუალებას არ გაძლევთ. მტვერია, მტვერი. ნგრევის მტვერი! ცოტა ხანში, ამ დანგრეული შენობის კედლები ერთიანად ჩაიქცევა და ჩაიმარხებით. ვერც კი წარმოგიდგენიათ. წითელი დროშის და ნამგლიან-უროიანი გერბის გარდა ვერაფერს ამჩნევთ. ცოდონი ხართ, შვილო! ღმერთს არც თქვენ ეჯავრებით, მაგრამ საკუთარ სულს ასე როგორ ექცევით, ეშმაკზე უარესად სძიძგნით. ტკბილია მიწიერება, ტკბილია ამქვეყნიური დიდება, მაგრამ იმაზე ადრე დამთავრდება, ვიდრე თქვენ გგონიათ.

– რა გინდა ჩემგან? – საცვლებიანი წამოხტა ნამძინარევი კოტე. ცოლი არ გაუღვიძებია. შეშლილივით ახამხამებდა თვალებს. თენდებოდა, დილა იბადებოდა მშობიარე ცის წიაღიდან და იისფერი შუქი ჟონავდა რაიკომის მდივნის საძინებელში.

არავინ ჩანდა, ესიზმრა ის უცნაური ანაფორიანი ლანდი, ვინც ცხოვრება კინალამ დაუნგრია, არც ცუკას მდივნის კაბინეტთან დგას ხელებგაოფლიანებული კოტე. როგორ გაუხარდა, რიჟრაჟის შუქივით შეიჭრა სიხარული, მიძინარე ცოლს აკოცა.

– მღვდელი, მღვდელი... – ჩაიბუტბუტა, – რამ დამასიზმრა, – ჩაეცინა. რაიკომის მდივნის სიზმარში

საიდან გაჩნდა მღვდელი?! – კიდევ კარგი, რო სიზმრებსაც ვერ ხედავენ ჩემი მტრები, თორემ... სიზმრებსაც მიათმევდნენ ცეკას მდივანს, – ა, ბატონო, ინებეთ თქვენი ნაქები რაიკომის მდივნის სიზმრები, მღვდელი სტუმრობს ყოველლამ და ეკლესიის აღდგენას სთხოვსო, – ხმამაღლა გაიცინა და მის როხროხზე სიზმრებში დაკარგულმა მეუღლემ, რომელიც გაუჩინარებულ ქმარს დაეძებდა, გვერდი იცვალა.

ველარ დაიძინა. ახალი დღის დაბადებას უმზერდა ვეება არაბული ტახტიდან.

* * *

– რა არის აბა, ბედნიერება, მითხარი.

– ?!

– რა არის-მეთქი.

– გითხრა, რას ფიქრობ?

გარინდებული მისჩერებია.

– გითხრა?

– მითხარი, მითხარი.

– მე რომ ვარ, ისეთი მდგომარეობაა ბედნიერებაო.

– საიდან მოიტანე? – ცხვირზე დაადო თითი.

– თვალებზე დაგაკვირდი. ბედნიერება გენერა, კმაყოფილი იყურებოდი. ცხოვრება ხო ჭამს ადამიანებს, აი, შენ ცხოვრებაგადასანსლული ადამიანის თვალები გაქვს, მაძლარი თვალები.

– ბედნიერება, ბედნიერება, არ მიფიქრია, არც უბედურებაზე მიფიქრია.

– ვაი, დედა!

– რა იყო, – შიშველ მკერდზე გადაუსვა ხელი კენჭით მოხვდა ნეკის წვერისხელა კერტი. დაიხარა და ბაგეებით შეეხო. ქალმა თვალები მილულა.

– რაიკომის მდივნის შვილი რო არ იყო...

ამრეზით დახედა და შიშველ მკერდს მოსცილდა, ხელახლა აყელყელავებული ვნება ძალით დაიოკა.

– ასე მგონია, ნამდვილ სიყვარულს ვერასოდეს იგრძნობ, იქნებ ასეც არ იყოს, მაგრამ მე ასე ვიფიქრე, – შესცინა ქალმა. ბიჭმა მის ძალით მლიმარ თვალებს დამრუხული მზერა დაუბრუნა.

– ცოდონი ხარტ მდიდრები, ღმერთს არ უყვარხართ. რამდენჯერ დავწოლილვარ შენთან და ასეთი აზრები არასოდეს ამკვიატებია.

ბიჭი ისევ გამჭოლი მზერით დასცქეროდა, მისი მჭრელი მზერა ქალში ძვრებოდა.

– აღარასოდეს დავწვები შენთან! – ჩაილაპარაკა ქალმა და შიშველ მკერდზე საბანი წაიფარა, – მერე რა, რომ რაიკომის მდივნის შვილი ხარ, რაიკომის მდივნების შვილებზე აღარ გავქირავდები.

– მოგზავნილი ხარ! – დაასკვნა ბიჭმა. წამოდგა, შარვალი ამოიცვა, პერანგის სახელოებში გაჰყო მკლავები.

– ხო, მოგზავნილი ვარ, აგენტი ვარ, – ღიმღიმით ჩაილაპარაკა ქალმა. – როცა დიდი კაცის შვილი აღარ იქნები, მოდი და მერე ვილაპარაკოთ.

ქალის ცემა მოუნდა. სისხლი მოაწვა, უნდოდა ლოგინიდან იატაკზე ჩამოეთრია და მისი შიშველი სხეული დაეღურჯებინა, მაგრამ თითქო მამის ხმა

ჩაესმა: „შარში გაეხვევი, თავი დაანებე, თავი დაანებე-მეთქი“. ადგა და უხმოდ დატოვა სასტუმროს ოთახი, კარიც ისე გაიხურა, ვერ შეატყობდი, რო ნერვები ერთმანეთში ჰქონდა გადახლართული.

„ბედნიერება და უბედურება“, „ბედნიერება და უბედურება“. ჩადიოდა კიბეზე და სიზმარში ეგონა თავი...

* * *

– ამაზეც დამსჯიან, ამაზეც... არავინ უნდა გაიგოს. ცხოვრება დამენგრევა. არ მინდა, საკუთარი ცხოვრების ნანგრევებში მოვყვე, გესმის? კრინტი არსად დაძრა. ხო გესმის.

– მესმის, – თავს უქნევს ტუჩმობრეცილი ქალი.

– მთელი ცხოვრება მებრძვიან, მთელი ცხოვრება. ტალახისა და ფურთხის მეტი კი არაფერი მინახავს. ასე მარტივად და იოლად არ მოსულა ყველაფერი, ჯოჯოხეთური წვალეობა და ტანჯვა სდევდა ყველაფერს ამას. ღმერთი კი არ მწამს, მაგრამ სახარებაში მეც ჩამიხედავს. ის საშინელი აღმართი მეც ავიარე, წვალეობით ავიარე, სისხლი ჩავანთხიე, კირის ქარხნის მუშა ვიყავი და რაიკომის მდივანი გახვდით. რაც უფრო მაღლა ადიხარ, უფრო გეშინია ჩამოვარდნის. მეც მეშინოდა, ახლაც მეშინია. ბევრი ვინვალე, ბევრი ვიტანჯე. რალაც შევქმენი, მაგრამ ამ შექმნილით ტკბობის საშუალება არ მაქვს, ამ შექმნილის დაკარგვის შიში მტანჯავს. რალა დაგიმალო და... – მარია კოვზით ნაზად ურევდა თეთრ ფინჯანში დასხმულ ყავას, –

ჰო, რაღა დაგიმალო, ცოლზეც ვეჭვიანობ. არა, ისე არა, როგორც ქმრები ეჭვიანობენ ხოლმე, კაცებზე რო ეჭვიანობენ. მე სხვა ეჭვი მიღრღნის გონებას. არ მინდა, ამ ეჭვმა მომკლას. დღითიდღე მიმძაფრდება, მემატება ეჭვი. ხანდახან თავს დავიმშვიდებ ხოლმე... იქნებ ჩემს ავადმყოფ გონებაში დაიბადა ეს ეჭვი და მე ვარ ამ მავნე აზრების შემოქმედი, მაგრამ ველარ ვიგერიებ ამ ეჭვის მატლებს... თითქო ცხედარი ვარ... მოდიან და მოდიან.

მგონია, რო ცოლიც გადაიბირეს, მოჩენილი ჰყავთ, ჩემი ცხოვრება ხელის გულზე უდევთ, ცოლი...

ბევრჯერ წამოვჯდები ლოგინზე და ვაცქერდები ჩემს მძინარე მეუღლეს.

ვინ იცის, რა დავალება აქვს მიღებული, ვინ იცის, როგორ გადაიბირეს, რას დაჰპირდნენ, იქნებ თავ-იდანვე გადაბირებული ჰყავდათ, რას გაუგებ...

მარიამ ყავას თავი მიანება და კოტეს დაბნეულ, დამფრთხალ თვალებში მიაჩერდა.

– გადავწყვიტე კიდეც, დავისვა და დაველაპარაკო, საბოლოოდ ვუთხარი ჩემი სათქმელი. იმისაც მეშინია, რო ატეხოს ერთი ამბავი და გახმაურდეს. რაიკომის მდივანი, ოჯახის დანგრევა, ცოლისთვის აგენტობის დაბრალება... გადამიყოლებს ეს ამბავი, არ ვიცი, მირჩიე, შენ ხომ ყოველთვის მაძლევდი რჩევებს. – დადუმდა კოტე სოხუმური „მარლბოროს“ წითელი კოლოფი გახსნა. – ის კი არა, თითქო სიტყვა ყელში გაეჩხირა... – შეილზეც ვეჭვიანობ.

მოღრეცილ ტუჩზე მანიკურიანი თითი ნერვიულად

გადაისვა მარიამ,

– საეჭვო ბიჭებს დასდევს. არაფერი გასაკვირი არ არის, რო ესეც გადაებირებიანოთ. მაგის მეტი კი არაფერი იცინა. საკუთარ ოჯახს აგიმხედრებენ, თუ მოინდომეს. ოჯახის წევრებს შეაჭმევინებენ შენს თავს. ვერავის ენდობი. შვილი... შვილია, გასაგებია, მაგრამ შვილსაც გამოიყენებენ.

– შენ რას იტყვი? – თითქო უკანასკნელ იმედად მკითხავი მარიამა ჰყავდეს სასონარკვეთილ რაიკომის მდივანს. მარია მდუმარე მისჩერებოდა. ნამოხტა კოტე, ველარ მოითმინა, ნერვები უარესად გადაენასკვა.

– რისთვის მოგიყვანე, რას დამუნჯდი, შენი თავის გამოდებალა მაკლია. – ლამის თვალეში შეაქცია ყავა: თუ ამბობ რამეს, თქვი, თუ არა და შენი ფეხი აღარ ვნახო. მარია ადგა. სიბერეშერეულ სხეულზე გატკეცილი კაბა შეისწორა და ნასვლა დააპირა.

– ამას უყურე, ერთი! – უარესად აენთო კოტე.

– აქეთ მომხედე.

მარიას თავი არ აუწევია.

– შენ გეუბნები, აქეთ მოიხედე-მეთქი... ნიკაპზე ორი თითი ამოსდო და თავი აანევინა, ფულები აღარ გინდა?

მარიამ თავი გააქნია.

– ნათელმხილველობის უნარი რა ხანია დავკარგე, ვერაფერს გეტყვი. ძალიან კი მეცოდები, მეცოდები... – თავი დახარა ქალმა. – შენც ხო ადამიანი ხარ, – თქვა და კარისკენ წავიდა. გასვლამდე მოუტრიალდა

კოტეს.

– ის კაცი, ფულს რო გთხოვს, მიეცი.

– ვინ კაცი? – თითქო ვილაც სხვა ადამიანმა იკითხა კოტეს ნაცვლად.

– ანაფორიანი კაცი რო გეცხადება და ტაძრის აღსადგენ ფულს გთხოვს, მიეცი, თუმცა... – კიდევ რაღაცის თქმას აპირებდა, მაგრამ დუმილი არჩია, კარი გაიხურა და წავიდა.

* * *

– დიდება მამასა და ძესა და წმიდასა სულსაა... პირჯვარს იწერს კოტე და თან აქეთ-იქით გაურბის თვალი, ტაძარში მასთან ერთად რამდენიმე ადამიანია, მაგრამ სახეზე ვერც ერთ მათგანს ვერ არჩევს.

ამბიონზე დგას მოძღვარი და ხელებაპყრობილი ასცქერის გუმბათს.

„...დასთრგუნო შენ ლომი და ვეშაპი...“, ნეტა თუ მიცნობენ, ნეტა თუ იციან, ვინც ვარ, – ხელები უცახცახებს რაიკომის მდივანს. საიდან მოხვდა აქ, საიდან გაჩნდა. ალბათ, ისევ სიზმარია, იმ ანაფორიანმა კაცმა ქნა ყველაფერი. თუ სიზმარია ჯანდაბას, როგორმე გათენდება ეს ღამე და გადაივლის ყველაფერი. ხვალ ისევ რაიკომის მდივანი იქნება.

მოძღვარმა ლოცვა შეწყვიტა და გადაიხარხარა.

– ღვთის სიტყვას მდივნობა გიჯობს, კოტე? ნუ გეშინია, არავინ დაგაბეზლებს, არავინ ჩაიტანს ამბავს. ხო არ ჩაიტანთ? – კოტეს სიახლოვეს მყოფ მწირველებს მიმართა მოძღვარმა, ახლა ყველას სახე დაინახა

კოტემ, კელაპტრების შუქზე სათითაოდ დააკვირდა... ყველა იღიმებოდა.

– ხომ არავინ დააბეზლებს კოტეს. – ისევ გადაიხარხარა მოძღვარმა და რაიკომის მდივანს მიუახლოვდა.

– აჰა, ეს კელაპტარი გამომართვი.

კოტეს თითქო მუხლებში ძალა წაერთვა. მოწყვეტილი დაეცა და აფართხალდა.

– მიშველე, მამაო, მიშველე, – დუჟი წამოუვიდა, – პირჯვარსაც გადავინერ, ეკლესიასაც აღვადგენ. ყველაფერს გავაკეთებ. არა გჯერა, მამაო? – მოძღვარმა ხელი შეახო და ძალა დაუბრუნდა კოტეს...

თვალი გაახილა, ოთახს მოავლო მზერა. საშინელი ტკივილი იგრძნო, თითქო დაღენილი ჰქონდა სხეული. თავის აწევა სცადა, მაგრამ ვერ შეძლო. მკერდზე თავმოძნვარი კელაპტარი ედო.

– მამაო! – დაიჩურჩულა კოტემ.

– მამაო! – უფრო ხმამაღლა წარმოსთქვა. კვლავ არავინ დაპასუხებია.

– მამაო! – ძალ-ღონე მოიკრიბა, ისევ სცადა თავის აწევა, მაგრამ თითქო კისერი ჰქონდა გადამსხვრეული.

– მამაო! – დაიღრიალა და დაღენილ სხეულში ენით უთქმელმა ტკივილმა დაუარა.

– მიშველეთ, მიშველეთ! – განწირული ხმით ღრიალებდა.

– კოტე, კოტე, კოტე! – თავზე დაადგა ცოლი, – შემომხედე, კოტე, შემომხედე, კოტე, – კოტემ წამ-

იერად გაახილა თვალი და თავზე წამომდგარ ცოლს, რომლის სახეს ბუნდოვნად ხედავდა, მომაკვდავის მზერით მიაშტერდა.

– კოტე, კოტე... მე ვარ, შემომხედე. შემომხედე, – ლოყები მოუსრისა ცოლმა.

– მამაომ გამოგგზავნა?

– ვინ მამაომ, მე ვარ, შემომხედე, შემომხედე!

– სად არის ის კაცი?

– ვინ კაცი? – ხმა აუკანკალდა ქალს.

– დამთავრდა, ყველაფერი დამთავრდა, – ნიკაპი უთრთოდა.

– თუმცა, კი არ დამთავრდა, ალბათ, დაიწყო. დაიწყო, თუ დამთავრდა?

– ნუ გეშინია, კოტე...

– არ მეშინია... არ მეშინია... ტაძარი უნდა აღვადგინოთ.

– კელაპტარს ხედავ?

ცოლი თვალეხს არ უჯერებდა.

– ტაძრიდან წამოვილე, მამაომ მომცა, ტაძარი უნდა აღვადგინოთ, გესმის?

ცოლი ქვითინებდა. კოტეს მეუღლის ცრემლები სახეზე დასდიოდა.

– მე თვითონვე ვეტყვი ყველას. აღარ მინდა თანამდებობა. უფრო შემოყვარდებით ყველა. უფრო დაგინახავთ, ახლა ვერ გხედავ კარგად, შემოყვარდებით, შემოყვარდებით...

* * *

– ტაძართან კახაბერი დაგხვდება, – მამაოს ხმა ჩაესმის კოტეს, თითქო თვალები დაენება, ვერ ახელს.

– კოტე!

ხელებს აფათურებს სიბნელეში. წყვდიადია ირგვლივ, ვერაფერს ხედავს რაიკომის მდივანი.

– აქ ვარ, კოტე.

– ვერ გხედავ, მამაო, ვერ გხედავ... – ლამის ატირდეს კაცი, უაზროდ იქნევს ხელებს, ვითომ წინ მიიწევს, მაგრამ მთვრალი კაცივით ბარბაცებს წყვდიადში.

– მოვა დრო და დამინახავ.

– ახლა ვერა? – სასოწარკვეთილი ხმა აქვს კოტეს.

– კახაბერი გელოდება. მორჩილია კახაბერი. თვითონაც გიცნობს, რო მიხვალ.

– მას გადაეცი... როდის წახვალ?

კოტე არც დაფიქრებულა: – ახლავე წავალ. ანაფორიანმა ჯვარი გადასახა: – დიდ საქმეს აკეთებ და ღმერთი შეგეწევა, ეს ტაძარი თქვენ დაანგრით და მადლობა ღმერთს, შენი ხელით აშენდება.

– კახაბერი... – ჩაიბუტბუტა კოტემ.

– ჰო, კახაბერი. გიცნობს კახაბერი, არ უნახიხარ, მაგრამ გიცნობს.

– მიცნობს, მიცნობს, – ბუტბუტებს კოტე, – კახაბერი, კახაბერი...

გზას გაუდგა კოტე. მიდის ბარბაცით, ფულით სავსე პარკი ამოუდია ილლიაში. ჩუღუნ წყვდიადში მიდის და ისეთი შეგრძნება აქვს, რაღაც საშინელი

ტვირთი ადევს მხრებზე, ველარ ერევა, თავს ძალას ატანს. როგორი მძიმე ყოფილა ცხოვრება, როგორი მძიმე ყოფილა ფული, დედამინაზე მძიმე, ჭახა-ჭუხი გააქვს ძვლებს, რამხელა ტვირთის ალება შეგძლებია, კოტე, – ჩაქირქილებს უჩინარი, – ეგეც შენი რაიკომის მდივნობა, ეგეც შენი მილიონები... აქამდე შენთან მოჰქონდათ, ახლა შენ მიგაქვს, თან სად მიგაქვს, ეს რომ შენთვის ვინმეს გაებედა, ციმბირს აქეთ დაატოვებინებდი, მაგრამ ხომ ხედავ, რა მამაძაღლია ცხოვრება. რაიკომის მდივანი, სიბნელეში, ტყე-ღრეში მიდიხარ, მიბანცალებ და, რაც კი ოდესმე ფული გიშოვია, ერთ ახალგაზრდა მორჩილს უნდა ჩააბარო. მერე ამ ფულით ტაძარს აღადგენენ, მერე იტყვიან, რო ეს ტაძარი რაიკომის ყოფილმა მდივანმა კოტემ აღადგინაო.

შეჩერდა კოტე, სული მოითქვა. უფრო და უფრო გამუქდა, ჩაშავდა ყველაფერი, გაკუნაპეტდა ისედაც ყურჭთვალა ღამე. წვიმის ვეება წვეთი დაეცა კოტეს სახეზე, მაგრამ თითქო ვერც იგრძნო. აქეთ-იქით უაზროდ გააცეცა თვალები.

– აქეთ ვარ, კოტე, აქეთ.

ვერაფერს ხედავდა.

– ვინა ხარ? ეშმაკი ხარ?

ისეთი ხმით გადაიხარხარა უჩინარმა, მის ხარხარზე თითქო ყველაფერი შეზანზარდა.

– ეშმაკიო... ვინ არის ეშმაკი, ეშმაკები თქვენ ხართ და სხვაგან სად ეძებთ. თქვენვე მოუნყვეთ ერთმანეთს ჯოჯოხეთი. შენ თვითონ ხარ შენი თავის ეშმაკი.

ღრმად ჩაისუნთქა კოტემ, ფუთა ისევ ილღიაში ამოიღო და გზა გააგრძელა.

– ჰე, ჰე, ჰეე, კოტეე... გგონია, რო ამით გადარჩები? ქრთამი მიგაქვს ღმერთთან, კოტე? ქრთამი... – ნაბიჯებს აუჩქარა კოტემ და ვეება წვეთები წამოუვიდა, თითქო ყინულის ნატეხები დაეყარა სახეზე, ქარი ამოქროლდა, ფულით სავსე ფუთა უფრო გულმოდგინედ ამოიღო, წვიმის შოლტი გადაუჭირა სახეზე ქარმა. ცოტა ხანში კოკისპირულად დაასხა, ერთი-ორჯერ ისეთი ელვა გაკრთა ცაზე, მთა და ბარი განათდა, გორაკი, სადაც ტაძარი იდგა, კანთიელად გამოჩნდა.

ძალ-ღონე მოიკრიბა კოტემ და გზა გააგრძელა. გაღორთხილი მიაბიჯებდა თავსხმაში, უცებ ფეხი დაუცურდა და წაემხო, ტალახში ამოიგანგლა, მაგრამ ვერაფერს გრძნობდა. თითქო სხვისი სხეულით მიაბიჯებდა. ისეთი გრგვინვა გაისმა, თითქო ჩამოვარდნილმა მეხმა შუაზე გახეთქა დედამინა, წურ-წურით გასდიოდა წყალი, მდივნობის დროს ნაშოვნ ფულს სველ ილღიაში საგულდაგულოდ მალავდა. თითქო ვეება ლოდს მიათრევდა და, სადაც იყო, მიიტანდა დანიშნულ ალაგზე, მიიტანდა და გათავისუფლდებოდა, ლოდისგან გათავისუფლდებოდა. მთელი ცხოვრება ამ ლოდს მიათრევდა, მთელი ცხოვრება ამ ლოდის თრევაში დაეხარჯა და მთავრდებოდა ახლა ეს ტანჯვა.

* * *

- კახაბერი ხარ? – აკანკალებული ხელით შეეხო.
- კახაბერი ვარ, – ასანთი გაკრა და ჭრაქი აანთო ტანმაღალმა მორჩილმა, ჭრაქის შუქზე მისი გრძელი, შავ წვერში შემალული, ყვრიმალეზამოყრილი, გამხდარი, ნამარხულევი სახე შეეფეთა კოტეს. არამინიერი თვალებით უყურებდა ტალახში ამოგანგლულ, წვიმაში გალუმბულ რაიკომის მდივანს და გასაცოდავებული კაცის ხილვაზე სიბრალული გაუკრთა.
- მამაო...
- ვიცი...
- იქვე მაგიდაზე დადო წვიმით გაჟღენთილი ფუთა.
- შეგინიროს უფალმა, ბატონო კოტე!

* * *

ბებერი ძალღივიტ სიკვდილის მოახლოება ვიგრძენი. როგორც ყველა ადამიანს, გაფიქრებაც კი მზარავდა, როგორ მოვკვდებოდი. რაც უფრო შორს ვიყავი სიკვდილთან, უფრო მეძნელებოდა, უფრო მეტი ტკივილი ახლდა ამ საშინელ ფიქრს. ახლა უფრო მეადვილება. ცხვარი გიადვილებს სიკვდილს, ფეხზე რო გაბია.

„გახსოვს ის ღამე, კოტე? წვიმასა და ქარში რო ამოხვედი“.

მახსოვს, რა დამავინწყებს. დიდება უფალს და მადლობა უფალს ყველაფრისათვის. კოტემ პირფვარი გადაიწერა.

ბატკანმა დაიბლავლა, მაგრამ ამჯერად აღარ

მოსჩვენებია. კოტეს გვერდით სალოცავის გზაზე ორი ახალგაზრდა კაცი მიუყვებოდა აღმართს. ერთს ბატკანი მხრებზე მოეგდო, რომელიც გაურკვეველი მზერით იყურებოდა და ბლაოდა. ჯოხზე ჩამოყრდნობილი კოტე მღიმარი თვალებით მიშტერებოდა ბატკანს.

ცოტა ხანში მლოცველებით გაივსო გზა. მობლაოდა შესაწირი. ნისლი შემოენმინდა მთას და ციდან ღვთის ხომალდით გამოცურდა ტაძარი.

პირჯვარს იწერდნენ მლოცველები.

„აი, იმ კაცმა დიდი საქმე გააკეთა. მიწისძვრამ ეს ტაძარი მიწასთან გაასწორა. ამბობენ, სასულიერო პირებიც დაიღუპნენო. მე ასე გამიგია ყოველ შემთხვევაში. კომუნისტების დროს ეკლესიის აღდგენა ხუმრობა საქმე არ იყო. კარგა ხანია, რაც ის კაცი გარდაიცვალა, ღმერთმა აცხონოს, ბუნებაში არაფერი იკარგება, შვილო, არაფერი. ღმერთი ყველაფერს ხედავს“.

შუახნის ჭაღარა კაცი შვილიშვილთან ერთად მიუყვება სალოცავის გზას და „გარდაცვლილ“ კოტეზე ესაუბრება. კოტეც მიუყვება აღმართს, ცოტალა დარჩა და...

18 აპრილი, იგრიკა,
დიდი ხუთშაბათი,
2016, დიცი

მოკითხვა საიქიოდან

– საიქიოდან თავის გამოყოფა გაგიგია?

„ტანკლი-ტუნკლი“ თავს აქნევს, ყველაფერი ამან უნდა მოიგონოს.

– სანყალი ჭიტა ვანო...

– კაი კაცი იყო, ღმერთმა აცხონოს და მომგონე-ბელი არ გამოუღიოს.

– თურმე... – ფშუკუნებს „ტანკლი-ტუნკლი.“

ხო ჩავარდნილი იყო ის საცოდავი, წამოუსვია, ეხლო კითხვებს დაგისვამ და პასუხები გამეცი, მამო. სანყალი თვალებს აცეცებდა აქეთ-იქით, დამაყენე, შვილო, რა გინდა, რასა მტანჯავო. იცოდა, თუ გრძნობდა, რო რაღაც მაიმუნობა ჰქონდა ჩაფიქრებული. გინებით იკლებდა ხოლმე სანამ ლაპარაკის თავი ჰქონდა. ამ ჩვენს ბუდობაშიო, ესეთი ცალფაზიანი არავინა გვყავს, ვის დაემსგავსა ეს კეთილ...ი ესაო. ერთავად პირი დაუღია, როგორ შეიძლება, სულ კარგ ხასიათზე იყვე, კაცოო, ამას ერთავად მაფრამსავით ჰქონდა მოღებული პირი. ჭიტა ვანო ამბობდა ხოლმე, ამის იმედი არ მაქო, ვიცი რისი გამკეთებელიც იქნებაო. იმას ხელ-ფეხში ცეცხლი გასდიოდა. სულ ნაპერწკლები სცვიოდა სახლში, თუ ბალ-ვენახში.

– მერე, მერე, – ბოთეკაკო ველარ ითმენს.

– ლოგინზე რო წამოუსვია ეს სანყალი კაცი, აბა ახლა, რასაც შეგეკითხები, პასუხი გამეციო, ვიდუო ჩაურთამს. ზის ეგრე ჭიტა ვანო პოწოლიკივითა და შესცქერის თავის ცანცარა ბიჭს. გულში ფიქრობს,

ტყუილა არ არი ნათქვამი: კაი კაცს კაი შვილი არ გამოუვაო, ნეტა ეხლა ჯანი მომდეგდეს, ნეტა ეხლა ჩემი ღონე დამიბრუნდებოდეს, შენ გაჩვენებ, როგორ უნდა მომაკვდავი კაცის გამაიმუნებო, მარა ცარიელა ძვალი და ტყავი იყო, ხელების ანევის თავი არა ჰქონდა.

– როგორა ხარ, მამა?

უყურებს დაელმებული, ბუდეებში შეკარგული თვალებით ჭიტა ვანო.

– როგორა ხარ-მეთქი, კაცოო.

– კარგათ ვარ, კარგათაო, – ჩიფჩიფებს ბერიკაცი.

– რა ხდება მანდეთკენა, როგორ არიან ჩვენები, როგორაო.

– კარგათ არიან, გკითხულობენო.

– აბა, აბა, – დაუცაცხანა თურმე, ცოტა სწორე ილაპარაკეო.

– სხვა რა ხდება მანდეთკენა, კარგია, თუ ცუდიაო.

– კარგია, კარგია, შემწვარ-მოხრაკულები არ გვაკლია, ყელამდეა ყველაფერი, მარტო მოისურვე, რა გინდაო.

– რა გადავცე ბიჭებს, რას დამაბარებო.

თვალები ეხუჭება ჭიტა ვანოს.

– ჰო, მომიკითხე, მომიკითხე, ლამის წამოსცდა როცა წავალ, მომენიეთ უკანაო. – ხითხითებს „ტანკ-ლი-ტუნკლი.“

ჭიაკოკონობას შეგვყარა ამ თავგასახმოზმა. ღვინო მაგარი აქ. იმ ცხონებულმა ხეივნები დაუტოვა, დანურვას ვერ აუდის ეს შობელძალდი, მარომ

გაგვიშალა სუფრა. მაგარი ქალია მარო, ღმერთმა დღე მისცეს. ხელფხიანია, ხელფხიანი. ტრაქტორებით იყვნენ ეგა და ჭიტა ვანო. მთელი ცხოვრება რო მიწასთან ჭიდაობაში გაატარეს. დედამიწას ეჭიდვნენ, დამარცხდნენ, მაგრამ თავიანთი გულის ჭია ხომ მოიკლეს. რაც ვანო წავიდა ცოტა მოტყდა, მაგრამ მაინც ციბრუტივით არი.

ორასიანს მოხადა. ოხ, ოხ, ოხ, რა ღვინო აქ ამ შობელძალღს, ჩანახას ხო მაგარი ღვინო აქ, მაგრამ ჭიტას ხეივნის ღვინოსთან ვერ მოვა. უჰ, „ტანკლიტუნკლიმ“ ტუჩები გაილოკა: პირს დაიბანდი, აიქ ისროდა შხეფებსა, კარგა მაგრა შევუბერეთ. მამა ზაზას რო გაეგო, ჭიაკოკონაში ჩაგვაყოფინებდა ცხვირსა.

შევჭიკჭიკდით, ტატო იყო თამადა, რამხელა ლექსები იცის, კაცო, ენძელა და იას ვერა ვსწავლობდი ხოლმე, რო დაიწყებს, სად ინახავს ამდენ ლექსებს, რა ტვინი უძლებს მაგ ვირისთავსა.

წარსულები მოვიგონეთ. ტატომ განსხვავებულები შეავსო: ვანო ძიას სახითაო ყველა გაგვინათლოსო.

„მოიცათ ცოტა ხანიო“, – წამოხტა ეს შობელძალღი, – მამაჩემი უნდა დაგალაპარაკოთო.

ტატოს თიხის ჯამი ხელიდან კინაღამ გაუვარდა. ბიჭებმაც თვალები დააჭყიტეს.

– რა მამაშენი უნდა დაგალაპარაკო, ხო არ გაუბერე შენაო.

– ხო არა გჯერათო, – თქვა ამ მაიმუნმა, ახლავე დაინახავთო.

რას უნდა მივმხვდარიყავით. ამ გადარეულს წი-

ნასწარ გადაუღია ვიდეო იმ საწყალი ვანოსთვის.

– საიქიო უნდა გაჩვენოთო. – თან ხითხითებდა, – თქვენ რო მარტო აქა გგონიათ ცხოვრება, ეგრე კი არ არიო. – ტატომ თიხის ჯამი მაგიდაზე დადო, ხან ჩვენ გვიყურებს, ხან იმ შეფენცილს. გავიდა და კომპიუტერი შემოიტანა. – ჭიქები მისწი-მოსწიეთო.

მაგიდაზე გაშალა. ჩართო. ვუყურებთ ეგრე ცხვრე-ბივით. ვერ მივხვდით, მივშტერებივართ კომპიუტერს.

ჩართო და „საიქიოდან“ გამოჰყო თავი ჭიტა ვანო-მა. თვალეზმბილულული იჯდა სანოლზე, ხანდახან უღიმღამოდ გამოახელდა, თითქო სიცოცხლე მობეზრებოდა და არავის და არაფრის დანახვა არ უნდოდა. თვალეზიკ აღარ ემორჩილებოდა.

„როგორა ხარ, მამაო?“, „კარგათ ვარ, კარგათო, შემწვარ-მოხრაკული არ გვაკლიაო. ყელამდეა ყველაფერიო“.

ერთი-ორი წავუთაქეთ, იქ მაინც დაასვენე, შე კეთილძალლო, ის საცოდავი კაციო, – ლამის ფიალა გადაანტვრია ტატომ.

თან გვეცინებოდა, თან არა. რამდენნაირ სულელს აჩენს ეს დალოცვილი ღმერთი.

**27 აპრილი, ივრეკა
დიდი ხუთშაბათი
2016, ღიცო**

კერესკი

– უფროსო! – უცნაურად ატუზულა დაცვის ბიჭი. იტყვი, ენაზე უქრება სიტყვები.

– თქვი, კაცო, რა თავზე დამადექი. – მთლად უფროსის თანაშემწემ დაცვის ახალბედა თანამშრომელს შებღვირა.

– ვილაცა ძაღაობს გარეთა.

თანაშემწემ თავი აწია და ქერათმიან ოციოდენლის ბიჭს მოზვერივით შებღვირა.

– ვინ ძაღაობს?

– არ ვიცი, – მხრები აიჩეჩა ბიჭმა, – არ შემოუშვი და ლამის დაღენა აქაურობა. ახლაც ბიჭებმა დაიჭირეს და არ უშვებენ, თორე... ვილაც გადარეულია. რევოლუციონერი ვარო, თუ არ შემიშვებთ, მეორე რევოლუციას მოვახდენო, ყოფას გიტირებთო.

– როგორი აღნაგობისაა? – ფეხზე წამოდგა მთლად უფროსის თანაშემწე.

– როგორია და... – ენა დაება დაცვის ბიჭს, შუბლი ოფლით ჩამოენინკლა: საშუალო ტანისა იქნება, მონითალო თმა აქვს.

– ის არის... – ჩაიბუტბუტა მთლად უფროსის თანაშემწემ. მერე რაღაცა ბრახუნი მოესმა, – მოიცა, – ფარდა გასწია და ფანჯრიდან გადაიხედა.

დაცვის სამი ბიჭი ძლივს აკავებდა გაცოფებულ კაცს, რომელიც ადმინისტრაციული შენობისკენ ინევდა და ისეთ სართულებიანებს იგინებოდა, შენობას ბევრად რო აღემატებოდა.

– წადი და ასე უთხარი, უფროსები გასულები არიან და, როგორც კი მობრუნდებიან, შეგხვდებიან-თქო.

* * *

– ხომ უთხარი.

– ვუთხარი.

– მერე?

თანაშემწე მელიასავით მონკურულ თვალებს აქეთ-იქით აცეცებს, მთლად უფროსის მზერას გაუზრბის.

– მაგის შემოშვება და საქმის არევა ერთი იქნებაო.

– რატომო? – თითებით მოძებნა ყავისფერ კოლოფში სიგარეტი მთლად უფროსმა.

– მაგარი გოთვერანი და ინტრიგანია. ძლივს ცოტა სიტუაცია დავალაგე და სულ ამირ-დამირევსო.

– კაი ერთი-თქო! – დაიჯღანა მთლად უფროსი.

– მე მაგის სიტუაციები სულ მახატია, გადაეცი, რო რამე გამოუნახოს და აქედან მომაცილოს, თორე, რო ამოვუჭერ პანდურს, მერე ნახავს, ბიჯო! რა გახდა ერთი მაიმუნის მოშორება, სისხლი გამიშრო, აეგრე როდემდე უნდა იაროს. ორი ღერი შავი თმაღა მქონდა და გამითეთრა ამ ჩემისამა.

მობილურმა დაინკრიალა, თავიდან ცოტა უგერ-გილოდ დახედა, თითქო მისთვის მნიშვნელობა არ ჰქონდა, ვინ ურეკავდა და ნომრის დანახვაზე კერენსკიც დაავიწყდა, რევოლუციაც, თვალები გაუფართოვდა და ფეხზე წამოიჭრა.

– გისმენ, მიხაილოვიჩ!

თანაშემნეს თვალით ანიშნა დამტოვეო. ეტყობოდა, რო სულ მთლად უფროსი ურეკავდა.

თანაშემნე გაიზუზა, გზადაგზა ესმოდა რალაც სიტყვები, მთლად უფროსი ცოტა დაბნეული ელაპარაკებოდა. ის დაბნევა შენიშნა თანაშემნემ, რაც დაცვის ბიჭს ჰქონდა მასთან საუბრისას, მას კი მთლად უფროსთან შესვლის დროს ემართებოდა ხოლმე.

– ძეგლი მალე იქნება, მიხაილოვიჩ!

– კვარცხლბეკი უკვე დაამთავრეს. ძალიან მაგარი გამოდის, ძალიან მაგარი. არ შეგარცხვენთ. სასწაული მოქანდაკეა. ყოველდღე მივდივარ სახელოსნოში. კი... პირად კონტროლზე მყავს აყვანილი. კი... – მარცხენა ხელის თითებზე უცბად ჩამოითვალა დღეები: ათ დღეში... წყალი არ გაუვა, წყალი არ გაუვა.

– კარგით, მიხაილოვიჩ, კარგით.

დაჯდა მერე და უფრო უარესად აუპილბილდა სახე. „რო არ მოესწროს ათ დღეში ძეგლის გაშრობა, არა უნდა მოვასწრო, თორემ დავიღუპები, ეგრევე გადამაყოლებს“. საფეთქლები მოისრისა, ტელეფონს დასწვდა: გივი შემოვიდეს ერთი.

ათ დათვლაში თავი შემოყო უღვაშებიანმა კაცმა.

– მოდი!

გივი ისე ფეხაკრეფით მიიპარებოდა ვეება მაგიდისკენ, იტყოდი, ვინმეს სძინავს და მის გაღვიძებას უფროთხისო.

– მოკლედ... ათ დღეში ძეგლი უნდა დავდგათ.

გივიმ უღვაშები ააცმაცუნა.

– არ დამიწყო ახლა, როგორც იცი ხოლმე, ვერ

მოესწრება, თავისი ვადები უნდა, უხარისხო გამოვა და ასე შემდეგ, პირობა მივეცი და უნდა დავდგათ. თუ დიდი ხანი ვერ გაძლებს, ამ ჩემს ფეხებს. მერე კიდე დადგან.

– გასაგებია, – ჩაილაპარაკა გივიმ.

– ბიჭებს უთხარი, რო ერთი ადგილი გაანძრიონ. ხელმძღვანელობა ჩამოდის და ერთი კენჭიც რო ვერ იყვეს ისე, როგორც საჭიროა, ხო იცი მერე, რაც მოყვება.

– გასაგებია, – ჩაილაპარაკა გივიმ.

– მე, სიმართლე გითხრა, – ისევ მოძებნა ყავისფერ კოლოფში სიგარეტი, – სულაც არა მაქვს აკვიატება ძეგლებზე და ეგეთ რაღაცეებზე, მაგრამ დავალება როგორიც არი.

– გასაგებია, – ფეხზე წამოდგა გივი.

– ქარი იქნება, წვიმა, ავდარი, თუ ზამთარი, მოკლედ... გივი, შენი იმედი მაქვს.

– გასაგებია. – ჩანერილივით ერთი და იმავე სიტყვას იმეორებდა გივი.

შენობის წინ ისევ ილანძლებოდა თანამდებობის პირის მისამართით კერენსკი.

მთლად უფროსი ადგა, ფარდა განია და ფანჯრიდან გადაიხედა, მერე თანაშემწის მისამართით შეიგინა და მეორე შიდა ტელეფონს დასწვდა.

– მე ვარ... ეგ კაცი აქედან მოაშორეთ, თორემ დედას! – თქვა და ტელეფონის ყურმილი დაახეთქა.

* * *

– კერენსკი ხარო, შენ რო არა გეყავდე, რა გვეშველებოდაო. ამათი... რევოლუციის სული და გული ხარო. ის კერენსკი შენთან ვინ ჩემი ფეხებია, ნამდვილი კერენსკი შენა ხარო. აბა, ახლა გახედე, როგორ არიან გატრუნულები, ძუძუს გოჭებივით გატრუნულან, თბილად არიან სავარძლებში. მე, მე გავაკეთე ყველაფერი, თავი შევნირე, თავი... რევოლუციას თავგანწირვა სჭირდებაო, სისხლით და ოფლით მოდის ყველაფერიო. ცოლიც მივატოვე, შვილიცა, სახლი, კარი, ბალ-ვენახები გულაღმა დავყარე, ვაზმა გინება დამიწყო. რა გინდა, შვილო, შენი რევოლუცია შენი ბალ-ვენახებია. მიხედე, მოუარე. აგრა, – ფეხი ანია კერენსკიმ, – ისევ ის რეზინის ბოტები მაცვია. სამადლოთ რო ვაჟამ მაჩუქა, გიგუცას შვილიშვილმა. მატარეს, მაშიმშილეს, დედა მიტირეს და ახლა შეხვედრაც აღარ უნდათ.

თქვენი ჯიში და ჯილაგი...

თქვენი მოდგმა და გასაგისი...

თქვენი სუყველაფერი...

ყველაფერი გექნება. შენზე ბედნიერი კაცი არ იქნება შენს სოფელშიო. მეც ვიდექი და ვრევოლუციონერობდი, ვკერენსკობდი, კერენსკის რო მეძახდნენ, დედამინა ჩემი მეგონა.

რა კერენსკი, რის კერენსკი, რა რევოლუცია. რევოლუცია ჩემნაირი გამოსირებულებითა ხდება და მერე ისევ ჩემნაირებით იკვებება.

დაცვის ბიჭები ხელებს უგრეხენ.

– ხელი გასწი თორე, გველივით გაგიჭეჭყამთ თავსა, ამ ცინგლიანებს უყურებთ?! ის გამოახედეთ, ისა, დიდ კაბინეტში რო დაჯდა. მე დავსვი დიდ კაბინეტში და ერთი გამოიხედოს. რა პირით უნდა დამენახვოს. აი, დღესა, აი, ხვალა, აი, დღესა, აი, ხვალა, აღარ დაგელიათ დღესა-ხვალა, მე თქვენი...

მე კერეკნსკი არ ვიყო, თქვენ თუ დედა არ გიტყვი. ჩემი დროც მოვა.

თიბათვის 5, 2016,
დიცი

ბავშვობის ბოლო დღე

მზეს მივდევდი და ვერ ვეწეოდი. როგორ გამირბოდა, რა უცებ გადასერა დაღლილი ცა, ეშვებოდა. მე მაინც მივრბოდი, ცოტა, სულ ცოტაღა დამრჩა, არ გაჩერდე, არ გაჩერდე, – ჩამძახის ვიღაცა, – მიდი, აჯობე მზეს. არ დაგასწროს, სისხლი იღვენთება დასალიერზე. ბოლო მზე ჩადის, იქნებ დავენიო. თითქო ფრთები გამომესხა, ავინიე და გავფრინდი, ეს რეები შემძლებია, მივფრინავ, მზეს უნდა მივუსწრო. ეს ბოლო მზეა, უკანასკნელი მზეა. უკანასკნელად დაღამდება და სამუდამოდ ჩაიფერფლება ჩემი ბავშვობა. მივფრინავ და მეტირება, ქარი მირტყამს, მიტყაპუნებს სახეში. ცრემლები ჩამომდის, ჩემი ბავშვობის ბოლო მზე ჩადის. ასე მეგონა, ეს მზე სულ იქნებოდა, სულ ენთებოდა.

მომაკვდავი დღე უმწეოდ თრთოდა,
სულს ეყრებოდა სვენებ-სვენებით
და მზე ძონისფრად ო, ისე კრთოდა,
ცას გადაეხსნა თითქოს ვენები...

ვიღაცა მომყვიის რაღაც ლექსის მაგვარს. მართლა ვენები გადაუხსნია ცას, სისხლი ჩამოსდის. მასაც აქვს სისხლი. დღის სიკვდილს ვუთვალთვალე, უფრო სწორად, ჩემი ბავშვობის ბოლო დღე კვდება, მიშველეთ! ვყვირივარ, ცოტა ხანს გამიგრძელეთ, ცოტა ხანს. სულ ცოტა ხანს.

დღის სიკვდილს ჩუმი ქვითინი სდევდა,
ვხედავდი მნათობს ღრუბლად მიწოლილს

შენ არ გინახავს, რომ ზოგჯერ სევდა

ათას სიხარულს ერთად იწონის!

იწონის, იწონის. უფრო მოვუმატე სიჩქარეს. ჩადის მზე და ვხვდები, რო ტყუილა ვიქნევ სამადლოდ გამოხმულ ფრთებს, ვიცი, რო ველარ მივუსწრებ. მიდის, მიესვენება. ცხედარივით ასცქერის ზეცას და ბედს მინებებული ეშვება თავის სამარეში...

მზეც მოკვდავია ჩვენსავით, მოვა დრო და მასაც მოუწევს უჩვენოთ არსებობა. ეჰ, მზე, მზე!

* * *

მოკლედ... ამტკიცებს, რო მენდელეევს მალე დაივინყებს ხალხი და მახოზე ალაპარაკდება. მომავალი დიდი მეცნიერი... მსოფლიო ილაპარაკებს მახოზე, მსოფლიო.

არ მეშლება, არ მეშლება, აბა ნახავთ, თუ ასე არ იქნება, შუბლზე ვკითხულობთ, აი, სად აწერია, სალოკი თითი გააყოლა გაკვირვებულ მახოს შუბლზე, აი, აქ აწერია, მოგონება იქნება ამასთან აინშტაინი და კიური, კოპერნიკი და გალილეო გალილეი. მივშტერებივართ ზაირა მასწავლებელს. ხან მახოსკენ გაგვექცევა მზერა, რომელიც აბუზული, დაბნეული დგას და ვერ გაუგია, რას ერჩის მასწავლებელი.

პატარა მეცნიერი ხარ, პატარა მეცნიერი. ცოტაც და ატირდება ეს ჩვენი ციცქნა თანაკლასელი, ცრემლი თვალებზე აწვება, არ მინდა, რო მეცნიერი გავხდე, არ მინდა, გვიყურებს და სულ ცოტა აკლია, რო აზლუქუნდეს.

„მოდო ჩემთან, მოდი“, – მოეხვია ზაირა მასწავლებელი, გულში ჩაიკრა, მახომ ველარ შეიკავა თავი და წასკდა ცრემლის ნაკადული.

– რა გატირებს, ბიჭო! – შეუტია ზაირა მასწავლებელმა. – არ გინდა რომ მეცნიერი გახდე?

მახო ხმას არ იღებს. ტირის გულსაკლავად, იტყვი, დედას მოწყვეტეს მეორეკლასელი მოსწავლე და სადღაც გადაკარგულ მხარეში უნდა გაგზავნონ.

– მოდი ჩემთან, მოდი! – ხელი მოხვია, აიყვანა და მაგიდაზე დაანვინა. მახომ უფრო მოუმატა ტირილს, მოუმატა, იტყოდი, საოპერაციო მაგიდაზე იწვა და ის-ის იყო ხელებდაკაპინებული, კისრამდე თეთრი ხალათით შემოსილი, პირბადიანი ქირურგი დაადგებოდა.

აი, ასე ჩამოჩა მეხსიერებაში ჩემი პირველი მასწავლებლის ეს უცნაური აკვიატება, რო მახო მაინცა და მაინც მეცნიერი უნდა გამხდარიყო.

* * *

ხარხარებს, ხარხარებს, სულს ველარ ითქვამს სულიკო დალაქი. იტყვი, კაი ხანია, ღიმილი არ მიკარებია სახეზე და სიცილის ტალღა ერთიანად მოასკდა.

– რა გაცინებს, კაცო! – გაუწყრა ჩემი თანაკლასელის – ზურას მამა.

სულიკომ ცოტა სული მოითქვა და ელიზბარს ცრემლიანი თვალებით შეხედა.

– ვერ უნდა იყოს ეგ ქალი ჭკუაზე. კაცი დავბერდი და ჩემს დღეში ეგეთი რამ არა მსმენია. – თქვა და

ისევ აუფარდა სიცილი. – თმა რო საქმეს შველოდეს... ამით რო ჭკუა ემატებოდეს... – იცინოდა და ნაწყვეტ-ნაწყვეტ ლაპარაკობდა.

– ხო არ გაიხუმრა, კაცო, – სულიკო პრონიალა სავარძელში ჩაჯდა.

– რა გაიხუმრა, ბავშვებს სკოლაში აღარ უშვებს. – თქვა ელიზბარმა და ზაირა მასწავლებელს გადაუკურთხა.

– საიდან ჩამოვიდა, კაცო, ყველაფერი ამ სოფელში როგორ უნდა მოხდეს?!

ერთი სიტყვით, სულიკო პარიკმახერს რიგი დაადგა.

ეს ჩვენი პირველი მასწავლებელი ცოტა უცნაური ქალი გამოდგა. უცნაური კიდეც მსუბუქი შეფასებაა, უცნაურზე უცნაური. თქვენაო, არაფერი არ შეგდით მაგ გამოტვინებულ თავშიო, გასწავლით, გასწავლით და მაინც არაფერი გამოდისო, ამიტომ დავასკენი, რო თმები გიმლეთო.

ცოდნა იმიტომ არ შეგდით მაგ ჩერჩეტ თავებში, რო ბულულივით თმები გადევთო. ამიტომ გადაწყვიტე, რომ თავები უნდა გადაიხოტროთო.

მე მგონი, რო დუნიახე არ არსებობს თავ-გადახოტრილი, კოტორა მეორე კლასი. შემოიარეთ მსოფლიოს ნებისმიერი სკოლა, ასეთ რამეს ვერსად წააწყდებით. მართლა გვიჭირდა სწავლა. არაფერი შეგვდიოდა თავში და შეიძლება, მართლა იყო თმების ბრალი, ზაირა მასწავლებელმა ასე მოიფიქრა ყოველ შემთხვევაში.

* * *

მომკალი და ვერ ვისწავლე ეს სიმღერა. სიტყვებს
კი ვიზეპირებ, მაგრამ არ გამომდის.

„საქორთუო კარგი თორე,
ბაღჩა თორე მინდორ-ველი“ – მგონი ასე იწყება.
კვდება სიცილით მამაჩემი.
„ვარამუშო მასკვა მარე...
მინდორ თელი, მინდორ თელი“

ცოტა ხანში აგუგუნდება ჩვენი კლასი. მეგრული
სიმღერა გაიჭრება სკოლის სარკმლიდან და ნახე,
მთელი მსოფლიო ჩვენზე ილაპარაკებს.

საქორთუო კარგი თორე...

გავივლი და გამოვივლი, გულდასმით ვსწავლობ
ზაირა მასწავლებლის მიერ დაწერილ სიტყვებს,
რას მოვიფიქრებდი, რო გაივლიდა ოცდაათ წელზე
მეტი და მეხსიერებაში მყარად ჩაიკირებოდა ზაირა
მასწავლებლის მიერ ნასწავლი მეგრული სიმღერა,
საქართველოს მოსაფერებელი სიმღერა. მე კი არა,
ყველა ჩემს თანაკლასელს ემახსოვრებოდა და, დარწ-
მუნებულები ვარ, ყველა ერთად რო შევიკრიბოთ, ისევ
ისეთი გამოგვივა, როგორც მაშინ, დაფის წინ, საკლა-
სო ოთახში რო ვიდექით ჩამწკრივებულები და ზაირა
მასწავლებელი გვდირიჟორობდა.

* * *

თითქო ხელები მებორკება, თან მინდა გადავშალო,
თან არა, ასე მგონია, გალიის კარს ვაღებ და სამუ-

დამოდ უნდა გაფრინდნენ თეთრი მტრედები ცისკენ. თითქო ჯერ აქ არიან, ჩაყურებულები ლულუნებენ, ალბომში ლულუნებენ. ხელის თრთოლვით ვშლი ალბომს და ვგრძნობ, როგორ ვპატარავდები, ასე მგონია გუშინ იყო ეს ყველაფერი, თითქო ჩემი თანაკლასელები აჩურჩულდნენ, მერე ჩურჩული ხმაურში გადაიზარდა, სიცილ-კისკისი ჩამესმის, ისე ცხადად ვხედავ ყველაფერს, ისე ცხადად ვეხები ჩემს ბავშვობას. თურმე არ მაშორებდა დიდი მანძილი. შეხე, როგორი ახაგაზრდაა ზაირა კაკალია, ჩემი პირველი მასწავლებელი. სიცოცხლის სხივი უკრთის თვალებში.

– გასწორდით, თავი ასწიეთ... მინდიაშვილი, თავი გაასწორე, დულაძე, ხელები სწორად დააღაგე. უი, უი, ჯალაბაძე, არაფერი გამოვა შენგან, ოდნავ აქეთ მოინიე, შე ბოთე..

ფოტოგრაფი. უკმაყოფილო სახით გვიყურებს.

– რა ონავარი ბავშვები არიან. დამტანჯეს მოკლედ.

ზაირა მასწავლებელს ფოტოგრაფისა ეუხერხულება და გვტუქსავს და გვტუქსავს. ვსხედვართ და შევცქერით ამ უცნაურ, ულვაშგადანკეპილ კაცს, ფოტოაპარატით რო მოგვჩერებია და ვერც კი ვხვდებით, ვინ დგას ჩვენს წინ, ვერც კი ვხვდებით, რა წამები გვიდგას.

ტანში მაჟრჟოლებს, თითქო თოთო ბავშვს ვეხებოდე და მეშინოდეს, არაფერი დავუზიანო, ისე ვეპყრობი ალბომს, წითელყდიან ალბომს, რომელსაც აწერია „ჩემი პირველი მასწავლებელი“.

მე თვითონვე ვუნევ ჩემს ბავშვობას ქირისუფლო-

ბას, ცრემლი თითქო გამშრალა სულში, თორემ გულიანად დავიტირებდი, გულიანად გამოვიგლოვებდი ვარდისფერ წლებს, წითელყდიან ალბომში რო ჩამარხულა.

ულვაშგადანკეპილი ფოტოგრაფი კი ნუნუნით იღებს სურათებს.

– მერე საყვედურები არ იყოს. საყვედურებს აღარ მივიღებ. ხო გასაგებია?

ალბათ, უფალმა გამოგზავნა ეს კაცი, ჩვენი ბავშვობა ფოტოების სახით რო გადაერჩინა. ჩემგან ალბომამდე ოცდაათი წელია, ოცდაათწლიანი გზა-სავალი გაჭიმულა. ერთ პატარა სიზმარში ჩატეულა საუკუნის მესამედი, ბავშვობა, კლასელები, ჩემი პირველი მასწავლებელი. ერთი პატარა სიზმარი ყოფილა, სხვა არაფერი, ერთი ასეთი სიზმარიც და იმ სამყაროს დაეუბრუნდები, საიდანაც მოვედი, რომელიც თითქო მახსოვს და თითქო არც მახსოვს. რა მნიშვნელობა აქვს, რამდენი წელი გაგრძელდება დარჩენილი გზა, ისიც ერთი სიზმარი იქნება.

თითქო გამშრალი, მიტოვებული ქის ძირი დასველდა, სულშიც ცრემლი ჩადგა. ცრემლმა მოასველა სული. გიყურებთ და მენატრებით. განშორების სევდამ ლამის არის გული გახეთქოს. ალბათ, ჯობდა მთელი ცხოვრება საკლასო ოთახში ზაირა მასწავლებელთან გაგვეტარებინა და ასე არ დაგვეკარგა ერთი-მეორე, ბავშვობა ცხოვრების უდაბნოში ციცქნა ოაზისივით დარჩა, დაკარგულ ოაზისად, ცხოვრებისგან გათანგულებს აღარც მობრუნების თავი გვაქვს

და რომც მივბრუნდეთ, ის ოაზისი აღარ დაგვხვდება. ახალი ოაზისის ძებნის იმედით მოვფრატუნობთ, ჯერ სიარულის ილაჯი კიდევე შეგვრჩენია, მივდივართ და გვგონია, სადღაც მაინც წავაწყდებით, მაგრამ ის მაინც არ იქნება ისეთი, როგორიც დავტოვეთ.

* * *

– მოიცა, მოიცა-მეთქი.

გარბის.

– ერთი წუთით.

მივდევ და ვერ ვეწევი, ძალა მოვიკრიბე. ცოტაც და წამოვეწეოდი. თითქო განგებ აკეთებდა, ოდნავ მოუნელებდა ნაბიჯს და, როგორც კი მივუახლოვდებოდი, როგორც კი ერთი ხელის მიწვდენა მანძილილა მაშორებდა, ისევ მოკურცხლავდა.

ერთი ხანობა გადავიფიქრე, რო უკან მივყოლოდი. ჯანდაბის იქითაც ჰქონია გზა-მეთქი, მოტრიალება გადავწყვიტე, მაგრამ ვერ ვძლიე ცდუნებას.

რაც არის არის, უნდა დავენიო-მეთქი და მოვფრთხვი ისევ, მაგრამ ისევ მომეცარა ხელი.

ბოლოს ფეხები მომეკვეთა და ნაცემივით დავვარდი მიწაზე, გული ცემას ველარ ასწრებდა, სუნთქვა მიჭირდა, ნერწყვამშრალი ვეგდე და ვკენესოდი. თავზე დამადგა, ხელი შემახო. თვალი გავახილე, ვუყურებდი და ორად მეჩვენებოდა. მერე ნელ-ნელა დაინმინდა მზერა, გაკანთიელდა. დავაკვირდი ამ უცნაურ ლანდს და... მე ვიყავი. ძალა მოვიკრიბე და თავი შეევანჯღრიე, ალბათ, ვიღაც უცხო, ჩემი სახით მომეჩვენა.

უფრო დაინმინდა მზერა. არა, არ იყო ეს მოჩვენება. ნამდვილად მე ვიყავი. ხელი შემახო კიდეც ერთხელ, თითქო რაღაც მითანაგრძნო და წავიდა. ერთი მინდოდა დავლაპარაკებოდი, მაგრამ ის ხო „მე“ ვიყავი და რა აზრი ჰქონდა. მე ხომ ისედაც აქ დავრჩი.

* * *

მზეს მივდევი და ვერ ვეწეოდი. როგორ გამიბოდა, რა უცებ გადასერა უდაბნოცა. ეშვებოდა, მე მაინც მივრბოდი, ცოტა, სულ ცოტაღა დამრჩა. „არ გაჩერდე, არ გაჩერდე“, – ჩამძახის ვიღაცა – მიდი, აჯობე მზეს, არ დაგასწროს! სისხლი იღვენთება დასალიერზე. ბოლო მზე ჩადის, იქნებ დავენიო... ალბათ, ამაზე თუ ამიხდა წუხანდელი სიზმარი. თუმცა, მზე რა შუაშია, სიზმარში ხო შენს თავს მისდევდი. კი, შენს თავს, რომელიც ბოლოს, ქანცგანწყვეტილს დაგადგა თავზე, ხელით შეგეხო, თანაგიგრძნო და დაგემშვიდობა. ის შენ იყავი, ეს კი მზეა, შენი ბავშვობის უკანასკნელი მზე ესვენება, მთავრდება, მთავრდება. სისხლისფერმა მნათობმა უკანასკნელად გამომხედა. თვალცრემლიანმა შევხედე და ჩემს წითელყდიან ალბომად მომეჩვენა, რომელსაც ასეთი წარწერა აქვს: „ჩემი პირველი მასწავლებელი“.

* * *

მისმა გარდაცვალებამ მაგრძნობინა ბავშვობის დასასრული.

წამიერად დავხედე ცხედარს და საკლასო ოთახში

გატარებულმა დღეებმა, საათებმა და წამებმა ჩამირბინა თვალწინ. თითქო მიღიმოდა, ტანჯული ცხოვრება უკანასკნელ წამებში ღიმილად გარდასახულიყო, იქნებ ნატრობდა, მოსწავლეებით გარშემორტყმულს, დაელია სული. მივხვდი, რო დასრულდა...

პირველი მასწავლებლის სიცოცხლესთან ერთად ჩაიწვერა ბავშვობის უკანასკნელი მზე, მივხვდი, რო მხოლოდ მოგონებებად არ რჩება ბავშვობის დღეები და მას ჩვენი მასწავლებლები გვინახავენ.

წავიდა და დასრულდა...

თიბათვის 14,
2016 წელი.
დიცი

სალამანდერ...

არ ჩერდება ტელეფონი, დახტის მაგიდაზე, რეკავს და დავლურს უვლის თავისთვის.

„როგორც მემამათიანე გადმოგვცემს, ყუთლუ-არსლანმა კარავი ისანში დადგა“...

ზარი ჩაუწიე ტელეფონს, ახლა ზმუილი დაიწყო, ზმუილით ხტოდა მაგიდაზე.

– ოხ, გოჩა!

სტუდენტები მომჩერებიან.

– სულ ერთი წუთით რა, პატარა ლიახვის ხეობის დიდი მკვლევარი მირეკავს და ახლავე... ლექციაზე ვარ... ლექციაზე... – ვერჩურჩულები, სადღაც, ალბათ, მინდორშია, ან ჭალაში, გოჩას ხმაზე მეტად ქარის ღმუილი მესმის.

– ლექციაზე ვარ... ცოტა ხანში...

– არ გამითიშო, მოიცა, ლექციას მერეც ჩაატარებ, რო იცოდე, რა ვიპოვე, რო იცოდე, რა აღმოვაჩინე.

თითქო არც ესმის ჩემი.

ეს ვინა ყოფილა, კაცო, ვინა ყოფილა. გავუთიშე, ბავშვებს გავუღიმე და ისევ გავაგრძელე ყუთლუ-არსლანზე საუბარი. სადღაც ჭალაში ჩამოიქროლა ყუთლუს სულმა, გოჩას იმდენი უკვლიტინა, რო ჩემთან დაარეკინა და ლექცია ლამის ჩამიშალა. ეე, ეს წოპიანი აზრები ყველა ადამიანის თავში კრთება ხოლმე და მე რაღა ვარ.

„აჯანყებულებთან თამარმა ორი დიდგვაროვანი ქალბატონი მიგზავნა: კრავაი ...“

არ მეშვება, ისევ აზმუვლდა ჩემი ტელეფონი, თან როგორ მინერია: პატარა ლიახვის ხეობის დიდი მკვლევარი, მამაო არქეოლოგი. ვიცი, რო ვერაფერი გაიგეთ. რა შუაშია ჩემს მეგობარ გოჩასთან ან მამაო ან არქეოლოგი?!

1. მამაო იმიტომ, რო მღვდლობა უნდოდა, მაგრამ ჯერ გადახტი და ოპა მერე დაიძახეო, თითქო ეგრე გამოუვიდა, წვერი წინასწარ კი მოუშვა და მღვდლის სახელი „გაიგდო“, მაგრამ ვერ გახდა მღვდელი, ეპარქიაში მაშინ რომელი მეუფე იყო... ოთხმოცდაათიანებში. მეუფე ვახტანგი? მგონი... არ მისცეს მღვდლობა. ვოლოგდაში კი სწავლობდა, მაგრამ გაჭირვების გამო ვერ დაამთავრა ბოლომდე, დიპლომი ვერ აიღო და მარტო ვოლოგდაში გატარებული დღეები დარჩა მისი ცხოვრების წიგნში და ვოლოგდაში ნასწავლი სიმღერა „ახ ადესა...“ იმდენად უყვარდა ეს სიმღერა ჩვენს გოჩიკოს, რო „ადესაც“ კი დაარქვეს, ვიდრე „მამაო“ გახდებოდა. ერთი სიტყვით მღვდელი ვერ გახდა, მაგრამ მეტსახელი „მამაო“ და წვერი შერჩა, თუმცა მთელი ცხოვრება არ მოშორებია არბოს წმინდა გიორგის ტაძარს. სულ იქ არის, სტიქაროსნის შინდისფერი ანაფორა აცვია და იქაურ სინმინდეებს დაჰფოფინებს.

2. არქეოლოგი.

ამაზე ჩემს ერთ-ერთ წიგნში დავწერე კიდეც, მაგრამ ორიოდ სიტყვით აქაც გავიხსენებ, პატარა ლიახვის ხეობაში ასე ბორიალ-ბორიალში ჭალის პირზე რკინის სკულპტურა აღმოაჩინა, მამაკაცის სკულპ-

ტურა, რომელიც მცირე ხნით ვთხოვე, უნივერსიტეტში ჩემს სტუდენტებს ვაჩვენებ-მეთქი. წამოვიღე და მთელი ევროპა მოვატარე, ხელჩანთაში შემთხვევით დამრჩა და ყოველ აეროპორტში მიხდებოდა ახსნა, რო პარიზში არქეოლოგთა კონფერენციაზე მივდიოდი, რო სკულპტურის აღმომჩენი იყო ცნობილი მეცნიერი, არქეოლოგი, პროფესორი გორა მაისურაძე. გავაპროფესორ-გავაარქეოლოგე მოკლედ... ამიტომაც ეწერება მის ყოველ დარეკილზე „მამაო არქეოლოგი“.

– ხო გითხარი ლექციაზე ვარ-მეთქი, ხანძარი ხო არ გიკიდა. ლიახვის ნაპირიდან დატიშული ქარი ძვრება ტელეფონში.

– კარგად არ მესმის შენი, ცუდი ქარია... ხოდა, რო არ მესმის დამირეკავ?

– დაგირეკავ... – ისევ გავთიშე.

არ დამამთავრებინა ამ ოჯახგაფოფინებულმა ყუთლუარსლანზე საუბარი. ვააა, გული მომდის.

როგორც კი კრავაი ჯაყელის და ხვაშაქ ცოქალის კარავისელებთან მისვლაზე და მოლაპარაკებებზე განვაგრძე საუბარი, ისევ დაენერა ტელეფონზე „მამაო არქეოლოგი“ და ფხუკუნი აუტყდათ სტუდენტებს.

- დაბერდი, ეტყობა.
- რატო დავბერდი?
- რა გითხარი, ადამიანო?
- რა მითხარი?
- ლექციაზე ვარ-მეთქი.
- ვიცი, გავიგე.

- მერე?
- რა მერე?
- რო გაიგე, რა გააკეთე.
- რა უნდა გამეკეთებინა.
- დამამთავრებინე ლექცია და მე თვითონ დაგი-
რეკავ.
- ხმა წყდება, ხო გითხარი, მაგარი ქარია-მეთქი.
- თუ მაგარი ქარია, რას აკეთებ?
- რო იცოდე, რა ვიპოვე, რო იცოდე.
- ზარი ანკრიალდა. დამთავრდა ლექცია. ყუთლუ
არსლანი იმას და ჯანდაბა!
- ოხ, გოჩა!
- პატივცემულო! სემინარი უნდა მოგეცათ.
- სემინარი? კი, კი ახლავე ჩაგანერინებთ სათაურს.
- რა სემინარი, რას ჩამანერინებ? – გოჩა ჩამკივის
ტელეფონში.
- შენ არაფერს, კაცო, დამელოდე ცოტა ხანს, –
ტელეფონი არ გამითიშავს, ეგრევე დავდე.
- ალო, ალო, არ ისმის არაფერი, კაცო! -ტელე-
ფონს ჩაჰკივის გოჩა.
- სემინარის თემა ჩაინერეთ.
- რვეულები გადაშალეს, ერთი, ყველაზე ძალიან რო
ფეხუკუნებდა „მამაო არქეოლოგის“ დარეკვაზე, შე-
მომცქერის.
- ვიცი, რაც უნდა მითხრა, კალამი არ გაქვს. აჰა,
ჩემი შავტუშა (და არა შავტუხა) კალამი მივანოდე.
ორი პიესაა ამ კალმით დაწერილი, აბა! შენ რა გგო-
ნია, მესამის შესავალია დაწყებული. თუ შენც შეგ-

ყარა ეგ უშველებელი სენი მაგ კალამმა, ჯოჯოხეთად გადაგექცევა ცხოვრება, ტკბილ-მწარე ჯოჯოხეთად. ვერაფერსაც მიხვდა ჩემი სტუდენტი, ინგლისურ ფილოლოგიაზე რო სწავლობს „ძირითადში“ და ისტორია რო არჩეული აქვს „მეიჯორი მინორში“, როგორი სიტყვები შემოვიღეთ უცხო ჯიშის ცხვრებივით. არადა ქართულ ცხვარზე გიჟდებიან... რა პიესები, რა ნერის ატანა, დაბნეული, აწენილ-დანენილი ლექტორის შთაბეჭდილება მოვახდინე მგონი.

– ოხ. გოჩა!

„ერთი სიტყვით, სემინარი მეორე კვირისთვის, ლიტერატურა იცით?“ – თავს მიქნევენ. აბა, არ იზარმაცოთ. ალაგებენ კალმებს და რვეულებს.

– მართლა გინდა, პიესები დანერო?

მილიმის სტუდენტი.

– ღმერთმა დამიფაროს, რა პიესები, პატივცემულო, რად მინდა პიესები, ინებეთ თქვენი კალამი.

ერთი ამას უყურე!

გაიკრიფნენ სათითაოდ. გასვლისას მომიბრუნდა მეტიჩარა სტუდენტი, ჩემს ძმასაც აქვს ზუსტად ასეთი კალამიო, გამიღიმა და გაქრა.

ვაა, რა დღეა! დათარსული ვარ. ეს გოჩა კი მაგიდაზე მარტო დარჩენილ ტელეფონს ჩაყვირის, რომელიც არ გამითიშია.

– რა დაგემართა, კაცო, არ გესმის? – დავწვდი, როგორც იქნა, ტელეფონს.

– შენ შეგჭამოს მგელმა, როგორც ზაურ ნაქაძემ იცოდა ხოლმე, ცხონებულ შერგილ სუხიტაშვილს რო

დაუცაცხანებდა. შერგილი, შერგილი... ნავიდა შერგილი...

– მე უკვე შემჭამა მგელმა! – იცინის.

– კარგად ვერ შეგჭამა, თუმცა შენ ისეთი ხარ, მგელსაც დაიჭერდი და ძალღივით ეზოში დააბამდი.

– ნახე ხო?

– ხო ვნახე, აბა, ნახე „ქართლი ჯი“-ზე. ძლევით ვერელმა რო დააბა მგელი, ეზოში. – ხითხითებს.

– რა გინდა, ბოლო-ბოლო მითხარი?

– აბა რა ვიპოვე, თუ მიხვდები.

– რას იპოვიდი, ან რკინის კაცუნას, ან მონეტას, ან ისრისპირს.

– ვერ გამოიცანი და ვერც გამოიცნობ.

– ახლა ეგ მითხარი, „წითელ წიგნს“ რო ადგენენ, ხო არავინ გყავს ნაცნობი.

„სულ გადაირია ეს კაცი, რა „წითელი წიგნი“, რა ნაცნობი“.

თუმცა ამ უცნაური კაცისგან ყველაფერი მოსალოდნელია. ის კი არა, შეიძლება გინესის წიგნშიც მოხვდეს. ოცდაათი წლის ნაგავი აქვს შენახული. ბუნებას არ აბინძურებს. ტომრებში ულაგია საბჭოთა პერიოდის ქილები და ბოთლები. ეს უკვე ისტორიული ნაგავია და არ გამიკვირდება, თუ ერთ მშვენიერ დღეს ამ საკითხით დაინტერესებული ადამიანები მიადგენ პატარა ლიახვის ხეობის დიდ მკვლევარს.

ნაგავი... ოცდაათი წლის. ამას გოჩას მეტი არავინ გააკეთებს.

– ბოლო-ბოლო მითხარი, რა „წითელი წიგნისა“

აგიტყდა, გამაგებინე, რა გინდა.

– მთელი ახალგაზრდობა ისეთ გაჭირვებაში გა-
ვატარე, ჯერ ახლა როგორ ვარ და მაშინ მართლა
წყალი არ წამიღებდა. ვოცნებობდი ათას რამეზე. ოც-
ნების მეტი კი არაფერი მიკეთებია. დავწვებოდი ბალ-
ში გულაღმა, ავცქეროდი ვარსკვლავებით სავსე ცას
და ათას რამეზე ვოცნებობდი.

– გამაგებინე, რა გინდა?

– გეტყვი, თუ დამაცდი. ერთ გოგოზე ვოცნებო-
ბდი, ჩვენს სოფელში ცხოვრობდა. ძალიან მიყვარდა,
მეკეთებოდა, კაცოო... ბრაზიანი მამა ჰყავდა, რო
ამოსხამდა ხოლმე. სად მქონდა იმის თავი... მანქა-
ნაზე ვოცნებობდი, რო მყოლოდა ახალთახალი თე-
თრი „ჟიგული“, ჩამესვა ის გოგო და გადავკარგულიყა
ცხრა მთას იქით. კიდე სალამანდრებზე ვოცნებო-
ბდი, თეთრ სალამანდრებზე, ვინ მომაშავებდა სალა-
მანდრებს, ძირგაცვეთილი ტუფლებს ვპოულობდი,
სხვა ძირებზე „გადავანყობდი“ ხოლმე. სალამანდრე-
ბის ღირსს ვინ გამხდოდა. ვერც ერთი ოცნება ვერ
ავიხდინე და შეიძლება ასეთი თავისებური იმიტომაც
დავრჩი. ოცნებების ახდენა აუცილებელია ადამი-
ანებისათვის, რო უფრო კარგ რაღაცეებზე იოცნე-
ბო, უფრო კარგი რაღაცეები ინატრო. მე ვერცერთი
ნატვრა ვერ ავიხდინე. ერთი ნატვრა თუ მაინც არ
ავიხდა ბავშვობაში, მთელი ცხოვრება გტანჯავს მერე
ფიქრი, განვალეხს... სალამანდრები ჩემს მეზობელ
სოლომონოვიჩს ეცვა ხოლმე, სურამში ყიდულობდა,
მაშინ არაფერი იშოვებოდა ხეირიანი, თბილისისა კი

ეყარა, მაგრამ ცხვირთან არავის მიჰქონდა გეგმის შესრულების მიზნით დამზადებული ფეხსაცმელი, თუ ტანსაცმელი.

თეთრად ქათქათებდა სალამანდრები. მოკლედ ბავშვობაში დავბრუნდი მგონი დღესა და ამიტომაც აგიფეთქე ტელეფონი, ისევ იქ აღმოვჩნდი. რალაც-ნაირად მომანვა მოგონებები. ეგრე ლიახვის პირზე ვიჯექი, ჭალას გავცქეროდი და ჩემსავე ტვინში დავეხეტებოდი. არაფერი არ ქრება, არაფერი არ იკარგება, განვლილი გზა, თავის ბავშვობიანად თითქოს აკეცილია და სადღაც გაქვს შენახული. სანამ ცოცხალი ხარ, შენთან ერთად არსებობს შენი ცხოვრების თითოეული დღე, საათი, წუთი და წამი. ცუდი ის არი, რომ აღარასოდეს განმეორდები აქა... მიწიერია, წარმავალია, მაგრამ ამ ყველაფერს მაინც სხვა ემზი აქვს.

მოკლედ ტბებისკენ ავიარე, ჩვენებურებმა თევზი გაუშვეს. მაინტერესებდა. ხო გახსოვს, ჩვენი ტბები, შაშვზე რო ვიყავით, წყლის საშვებს რო ესროდი მიზანში.

- კი, მახსოვს.
- კარგია, რო არ დაგავინწყდა.
- რატო უნდა დამავინწყდეს.

– რა ვიცი, მაგნიირები გვაგინწყდება? აიქ ვიყა ერთი სიტყვით. ხო გითხარი, დილიდანვე ვერ ვიყა კარგად, რალაცეები მახსენდებოდა, ბავშვობა თითქოს მითრევდა. შეიძლება თქვა გააფრინაო, იქნებ გავაფრინე კიდევ... ფრენა როგორიც არ უნდა იყოს, კარგია.

ერთი სიტყვით, ბევრი რო არ გიბურღო ეგ ისედაც გადაღლილი ტვინი, ნაირ-ნაირი ინფორმაციები რო გაქვს ჩანწეხილი. ტბის ნაპირზე ვიყა და სალამანდრა ამოვიდა ტბიდან.

– რა სალამანდრა, კაცო!

– ჰი, ჰი, ჰი, – ქირქილებს, – არა გჯერა, არა? ტბიდან ამოვიდა. დავიჭირე და ახლა აქა მყავს.

„სულ გადაირია“.

გრძნეულივით მიხვდა, რაც გავიფიქრე.

– არ გადავრეულვარ, მართლა დავიჭირე. იფიქრა, იფიქრა სალამანდრამ, ახალგაზრდობის ოცნება ვერ აიხდინა კაცმა, სალამანდრას ტუფლების ღირსი ვერ გახდაო, ადგა და თვითონ მოვიდა.

თავი ველარ შევიკავე, აქეთ მე ვფშუკუნებ, იქიდან ის.

– ყველაფერი შენ როგორ უნდა გადაგხდეს.

– ტუფლები ვერა, მაგრამ ცოცხალი სალამანდრა ვიშოვნე, სალამანდერ... – უარესად ჩაბჟირდა.

– „წითელი წიგნის“ ხალხი გვინდა.

– შენ რა გითხარი... პატარა ლიახვის ხეობის დიდი მკვლევარი ხარ... – ისევ მეცინება, – შენს მეტი ლიახვის პირზე სალამანდრას ვინ იპოვნიდა?!

29 ივრიკა – აპრილი,
წითელი პარასკევი,
2016 წელი,
დიცი

გადაქართულება

იტყვი, რო ამან მოგვიტანა თავისუფლება. შეხე, როგორ იღერებს ყელს. სად იყავით, სადაო, თქვე გამოქლიავებულებო თქვენა, მე რო დავედგერე იმოდენა ჯოჯოხეთ სახელმწიფოსაო.

ესენიც როგორ გატვრენილან?! ძუძუს გოჭებავით შესცქერიან.

ვუყურებ და მის მაგივრად მრცხვენია აი! – ორი ხელი შემოიტყაპუნა ლოყებზე. ტორეებივით ხელები და ნათითურები დააჩნდა. სხვას რო შემოერტყა ეგრე არ დაეტყობოდა.

არ ვიცი, ძმაო, სადღა არი ნამუს-სინდისი, თფუი. ან ეს ხალხი რამ დაამუნჯა, შესცქერიან ეგრე.

გატვრენილები უყურებენ. თითქო ეშინიათ. რას გაიგებ ამ ნახირისას.

ნახირს თენგიზას ბიჭი ვანე მოუქნევს სახრეს, თუ კაცია ამირანი, სულ ერთი არ არი? იმათვინ მარტო სახრეა მთავარი. ჯოხის ამქნევი ვინ იქნება, რა აზრი აქვს?

არ უყურებენ. იტანენ და ჯოხი რო არ აუქნიო, უარესიც იქნება, რჩოლა-რჩოლით აიკლებენ ერთი-მეორეს. ისე დაედგერებიან, ნაზამთრალმა საქონელმა რო იცის ხოლმე, სანამ შეეჩვევიან ერთმანეთს. დასუნავენ, ახედ-ჩახედავენ, ვერ ხვდებიან, რო ორიოდ-სამიოდე თვის წინათ ესენი ერთად იყვნენ, ერთადა ბალახობდნენ, ერთად დადიოდნენ ნახირში. სამიოდე თვემ ისე გადაავიწყა ერთი-მეორე რქენა-რქენით

დასდევენ ერთიმეორეს.

ხალხიც გულმავინყია, არ მინდა, რო ნახირს შევადარო, მაგრამ რას იზამ, ასეა, გულმავინყია. უცბად გადაქართულდებათ ყველაფერი. აი, როგორი სიტყვა გვაქვს – გადაქართულება. მარტივად იტყვი რო გადაგავინყდება რალაც – გადამქართულდაო. ქართულთან ბევრი რამ არის დაკავშირებული, მაგრამ დავინყებაც ქართულთან არის დაკავშირებული.

– შენ რას იტყვი. – უღვაშები მიიქექე-მოიქექა ბესამ და დათას შეხედა. დათა ბესაზე უფროსი იყო ასაკით. სიბერემ როგორც კი შემოულრინა ქალაქიდან სოფელში გამოეშურა და ისე გამოიყურებოდა, ისე ეცვა, იტყოდი რო ქალაქში ერთხელაც არ იყო ნამყოფი. აჯაჯულ-დაჯაჯული კაკუჩით დადიოდა, ჭალარა ნვერი მოეშვა და მეზობლის ნაჩუქარი ნაბდის ქუდი ჩამოემხო თავზე. ასეთი ჩაცმულობით თითქო ებოდიშებოდა სოფელს, თითქო ქედს უხრიდა იმ ნლების გამო, რაც ქალაქად გაეტარებინა.

თავჩალუნული იდგა დათა. მინას დაშტერებოდა, თითქო არც უსმენდა მეზობლის ბჟუტურს. მინას თვალს არ აშორებდა.

- დათა, არ მისმენდი? – არ მოეშვა ბესა.
- გისმენდი, გისმენდი. – ისე დაუქნია თავი, არც აუწევია. დაენანა, რო მინისთვის მზერა მოენყვიტა.
- მერე...
- რა მერე, რა გითხრა... არი ეგეთი და...
- შვილი უარესია, შვილი!
- შვილს არ ვიცნობ, – თავი გაიქნია დათამ.

- მაგნაირი გაქნილი და ოხერია.
- გაუშვი, რაც არი არი, – დათამ უფრო თავისთვის ჩაიბურტყუნა, ვიდრე ბესასთვის.
- გაუშვი კარგია. რო იბრალევენ ყველაფერსა.
- შენც დაიბრალე... – დათამ თავი ანია და ნამიერად შეხედა ბესას. ბესამ ვერაფერი გაიგო მისი ნათქვამიდან.
- რა დავიბრალე, კაცო... – გამწყრალი ხმით ამოიზმუკუნა.
- რავი...
- ეე, – ხელი ჩაიქნია ბესამ. ერთი ხანობა იდგა და ხმაამოუღებლად გასცქეროდა ნანისქვილარის მალ-ლა ნამეწყრალ ფერდობს. ვეება კაკლების ფესვები მიცვალებულების ნეშტებივით რო გამოეჩინა. ასწლოვანი ხეები მიწაში აზელილი ბუჩქები ზემოდან ეყარა მენყერქვეშ მოყოლილ წისქვილს. უყურა, უყურა ბესამ და მაინც ვერ ჩაიტოვა სათქმელი. ისევ დაიწყო საუბარი, ოღონდ უფრო თავის თავს ელაპარაკებოდა, ვიდრე მეზობელს. თან გული მოსდიოდა, დათამ რო კვერი არ დაუკრა, მხარი რო არ დაუჭირა.
- ცხრა მაისები ხო გახსოვს.
- დათამ უღიმღამოდ შეხედა.
- შვიდი ნოემბრებიც ხო გახსოვს.
- აი, ეგა, დღეს რო სიტყვით გამოდიოდა. ხო გაიგონე, რა თქვა. თქვენ რო კომუნისტების მონები იყათ და თავმჯდომარეებს აძლევდითო, ეროვნულ მოძრაობაში ვიყა და ქვეყნის თავისუფლებისთვის ვბრძოლობდი. რა ჩემი საქმეა, მაგრამ... – ოდნავ შეყ-

ოვნდა ბესა, – დააჯილდოვეს კაცი, დააჯილდოვეს, რა ჩემ ფეხებათ მინდა, ან ჯილდო, ან მენდალი, მაგრამ სიმართლე ხო უნდა თქვას კაცმა. ჩემ გვერდით რამდენჯერ მდგარა პარადზე ეგ შობელძალდი როსტომა. პარადზე, თითქო მაშინ აქ არ ცხოვრობდა, ცხრა მაისობაზე... ცხინვალში ჩემს გვერდით იდგა და მიუძღოდა სტუდენტებს წინა. დროშა ჯერ მაგას ეჭირა, მერე ცოტა ხნით მე გამოვართვი, მერე ისევ წამგლიჯა. დროშა, წითელი დროშა მე მაგის... მაგის ბიჭი იყო, კომკავშირელთა ბელადათ რო მოჰქონდა თავი.

დგანან და შესცქერიან. ერთი ბენვიც არ ჩამოუვარდება სირცხვილით. კომუნისტების მონები იყავითო. ის არაფორმალეებიც როგორ უჯერებენ. დასდევენ ეგრე ლეკვებივით და უჯერებენ. ერთი უნდა გამომეტანებინა და მეჩვენებინა... იმ სურათებს სად გაექცევა... ეხლა რო სოფლის თავკაცი გახდა და ახალ მთავრობას მოერგო. იქნება გონია, რო სადმე გადავყარე სურათები. ნეტავ დაგანახა როგორ მიაბიჯებს პარადზე და მიუძღვება სტუდენტებს. არაფორმალეებს რო ის სურათი ვაჩვენო, წურწურით გაუვა მაგ შობელძალდს ფსელი.

ჩვენი ხალხი... ჩვენი ხალხი... ძუძუს გოჭებივით შესცქერიან.

– რა უნდა ქნან... – უცბათ ამოიღო ხმა დათამ.

– რა უნდა ქნან? – პირი დააღო ბესამ. – რა უნდა ქნან და ჭიტლაყი ამოუჭირონ.

– შენ ამოუჭირე...

ბესას ისე მოუვიდა ამ ძალათ გლეხის როყიო სიტყვებზე გული, ლამის დათას ამოუჭირა პანჩური, მაგრამ ამის გამბედაობა არ ეყო.

– გადაქართულდათ ყველაფერი ბესაა!... – ჩაეცინა დათას და მეზობელს უფრო გამაღიზიანებლად შეხედა.

– ყველა ერთნაირები რო ვართ, ვერა ხვდები? რა გაატრაქტორე, კაცო, საქმე. ერთნაირები, ერთნაირები, ისიც, შენც, მეც და ყველა. შენც იგივეს გააკეთებდი, რო გქონოდა ამის თავი და მეც იგივეს გავაკეთებდი. აბა, დაეჭირათ ჩემთვის იმ არაფორმალებს მხარი. გადმოვდგებოდი ტრიბუნაზე და დედას გიტირებდით, გქონოდა ის გადაღებული სურათები, ვის რას მომჭამდი. ისე დაგაბოლებდით, ისე, ისე რომა! – ხითხითებს, ხითხითებს დათა. ბესა კიდე შესცქერის ეგრე გამომტერებული – „ამ გოთვერანს უყურე ამას?! იტყვი, ჭიას არ გააღვიძებსო“.

8 აპნისი, 2016,
დიცი

დიპლომატი ტასო

– აგრემცა... ქაქრეაანთ ბიჭსა... – ენა ებმის ტასოს და ხელი უკანკალებს, – ჩემი ხნის წყალი არ დალიოს მაგანა, ქალი დავბერდი, მიწისკენა მაქ პირი და ჩემი წყევლა ვის გაუგია. ტასოს წყევლა ვის გაუგია. ეხლაც ენას ვერ ვიმორჩილებ, მაგრამა... ჩემი ვანო რო მყოლოდა, ემაგას ცოცხალს გაუშვებდა? ენას ამოადლლევამდა და ძაღლებს გადაუგდებდა. როგორც მე მამშხამა და გამიმწარა სიბერე. ამან არ გაიხაროს. ის ცხონებული დარო როგორი პირშაქრიანი ქალი იყო, მეზობლების სიყვარულითა სუნთქვადა, ერთი უხეირო სიტყვა არავის გაუგია, წინ ზიხარ, უკან დაიხიე არ უთქვამს არავისთვინა. მიდიოდა და მაინც ილოცებოდა. ეს კიდე... ამან არ დალიოს ჩემი ხნის წყალი, რაც ამისთვინა ნაღრძობი ხელები მიზელნია და სინვილებზე მილოცნია. ამის სამასხარო უნდა გავმხდარიყა ამისა.

მეზობლის ქალები თან ამშვიდებენ ვანოს ქვრივს, თან ლამის დაიფხრიწნონ სიცილით.

– რა მათფიქრა მაგ შეჩვენებულს, ეგ რამ მათფიქრაო! – თან ბჟირდებიან, მალ-მალე აჰხედავენ ტასოს აივანს. დამხმარი, ნახევრად ჩამოფშვნილი მერცხლის ბუდეები შერჩენია დაფუროვებულ ბოძებს. ტასოსავით მისი სახლიც სიბერემ დაიტანა. ჟანგს უღმობლად დაუკბენია მისი სახურავის თუნუქი. ხის მოაჯირი, ერთ დროს რო მეღვრეკელ დურგლებს ბელოთური წიფლით გააკეთებინა ვანომ, ალაგ-ალაგ მორღვეულა და მოაჯირად აღარც ვარგობს. ერთი სიტყვით, ორი არსება ერთად ებრძვის უღმობელ

ჟამს – ქვრივი ტასო და მისი სახლი.

მალ-მალე გაექცევათ მეზობლის ქალებს აივნი-სკენ თვალი.

– აუკრეფია სარეცხი, აუკრეფია. – ფშუკუნებენ. თან ამშვიდებენ ტასოს. რძლის ღირსი არ გახადა რუსეთში გადახვენილმა ბიჭმა და დატოვა ეგრე. ბარე სამი ათეული წელი იყო გასული არაფერი გაეგო ცხრა მთას იქით გადახვენილი შვილის შესახებ. დარდმაც შეჩვევა იცის. შეეჩვია ტასოც მარტო ყოფნას. თითქო უშვილძირო იყო. იცოდა, რო მისი ბიჭი აქეთ მომ-ბრუნებული აღარ იყო, მაგრამ მაინც გასცქეროდა შვილის გზას...

– აგრემც ჩემი ხნის წყალი არ დალიოსო... ეგ რამ ათქმევინა მაგ ვარსკვლავდამყევლილსა, ქანქრეანთ ქოქოლას აყრიდა. ჩემ ნებაზე სარეცხი ვეღარ უნდა გავფინოო. ეგ ქალაჩუნა ჩემ საცვლებს შესცქეროდა თურმეო...

ქანქრეანთ ბიჭს კიდე შემოესხა ქალაქელი ძმა-კაცები, გუგულას ღელესთან, ანზორას იფნების ძირში წალამზე დაეყარათ მწვადი და პრაკლანთ ვენახიდან ჩამონანური ლომიურით შეპერანგებულებიყვნენ. ქანქრეანთ ბიჭი უყვებოდა ქალაქელ ძმაკაცებს ტასოს ამბავს. აბაშიძეო, კარასინიო, სახალხო დიპლომატიო, ესაო, ისაო. ხო უნდა გაიგონ საბოლოოდ, ვინ შეგვარიგა რუსეთთანაო. ე, ბებერი ქალი რო დაივიწყეს, ეგრე სად არის, ტასო რო არ ყოფილიყო, ჩემს ფეხებს წამოვიდოდნენ რუსები მოლაპარაკებაზეო.

– აგე ძმაო, სად გადიოდა საზღვარი, ხო უყურებ ჩემს სახლსა. ქალაქელებიც თავს უქნევენ. რუსების პოსტიც ხო ჩანს აქედან, თავს უქნევენ, თან წალ-

მის ბოლზე ცრემლი ერევათ თვალზე. თითქო ტასოს წყევლა აქაც მოსწვდა ქანქრეანთ ბიჭბს. ისეთი ჩამოსწავლა ჭადრიდან ყვავმა.

– ეს სადლა იჯდა ეს პატრონმკვდარი, ესა, – ყვავს ჩასტვინა ქანქრეანთ ბიჭმა. ყვავი მძიმე-მძიმედ წამოფრინდა და ვიდრე ჭადრის კენწეროს მოწყდებოდა კიდევ ერთხელ დაიჩხავლა: ყვაა! და ქანქრეანთ ბიჭმაც მიაყოლა: – დედის ...

ვინ აღარ მიგზავნეს რუსებთანა. ვინ აღარ გამართა მოლაპარაკება. ჩემი ფეხები. ე, ჩვენი სახლები ბოლო უბანში იყო. მეგონა ერთ დილითაც გავიღვიძებდი და ჩემს ეზოზე გაავლებდნენ ეკლიან მავთულს. წევდნენ და წევდნენ ეს გაუმადღრები საზღვრის ბოძებს. ბოლოს ტასომ გვიშველა. აივანზე ჩამოამწკრივა თეთრი ნიფხვები ვანოს ცოლმა. წამოანიკნიკა გამოფენასავით რუსებმაც გამოხედეს ღურბინტითა, დაინახეს გაფენილია თეთრი ბაირალები. რა ჩემი ფეხები იცოდა ლოთმა სლავიკამ ბაირალები იყო თუ ტასოს ნიფხვები. აგრავ, ხო გითხარით თითონ შემოგვეხვეწებიან, ეგ ჩემისები, შერიგებასაო. აგვიფრიალეს თუ არა თეთრი დროშებიო. საგულდაგულოდ გაფენილი საცვლები მართლა დროშებივით ჩანდა შორიდან, ყოველ შემთხვევაში რუსებს ნიფხავი დროშათ მოეჩვენათ. აეგრე შვერიგდით, ძმაო. მაგათი შერიგებაცა და მაგათი მისხის-მისხისაცა, მაგრამ აბაშიძე-კარასინი არაფერ შუაშია, ტასოს გაუმარჯოს!

8 აპნისი, 2016,

დიცი

ადამი(ა)ნგელოზი

მე ხო სულ უხეირო როლში ვარ. თან არა მთავრდება ეს როლი – სცენა ჭუჭყიანია. მტვერი, მტვერი, ოხ, ოხ, ოხ, თფუ. ყელი რო ჩაგენვება, ხო გრძნობ მტვრის გემოს, პირი ხო ამოგვესო, კნანა-კნუნი გააქვს მიწის თუ ქვიშის ნამცეცებს...

მერე ქვევით მიიწევს, ფილტვებისკენ გარბის მტვერი. სული გეხუთება, ხო გრძნობ მტვრის გემოს, გამოტყდი, გამოტყდი-მეთქი. როლში ხარ, უხეირო როლში, ოხ, ამ სცენისა რა ვთქვა, ფეხები ვარდება დაბლა, დამპალ ფიცრებზე ვდგავარ, დამპალ ფიცრებზე... მატლებს თავი ამოუყვიათ, იტყვი, რო ფიცრების გამოხვრას მორჩნენ და ახლა მე დამესევინ, დამესევინ და რამდენიმე წამში საკუთარ გვამს მაღლიდან დავუნყებ მზერას, როგორ დაფუთფუთებენ მატლები, ჭამენ, პირს იტკბარუნებენ ჩემი ხორციტ, ამ დასანველი ხორციტ, არადა, როგორ მიყვარდა, როგორა... ხორცი მეგონა ყველაფერი, ხორცი. მეგონა, სულ ასეთი უჭკნობი და ქორფა იქნებოდა. ამ დროს ბნელში ისხდნენ ჩემი მატლები და ელოდნენ როლის დასრულებას...

მთავრდება ეს უხეირო როლი, მთავრდება, თითქო არც დაწყებულა, ისე მთავრდება... რო არ დაიწყება და ისე დამთავრდება. წავა ყველაფერი, აბა რა გეგონა, ან სცენაში უნდა გამიმართლოს, ან რეჟისორში, ან მაყურებელში, ბოლობოლო დარბაზი ხო მაინც უნდა იყოს განათებული... რა

დარბაზი, რა სცენა, ვინ მომცა მაგის ილბალი... ჰო ილბალი, აკი არ არსებობსო. რა ვიცი, აბა არ არსებობს? ან ის ვინ გაიგო, არსებობს, ან ის ვინ დაასკვნა, რო არ არსებობს. დავუშვათ, რო არსებობს, ყოველ შემთხვევაში რაღაცა ხოა ბედის ნიგნივით, აი, წინასწარ რო ჩაგინერა უხილავმა არსთა გამრიგემ შენი აღმართ-დაღმართის წერტილ-მძიმეები, ძახილის ნიშნები, კითხვის ნიშნები და მრავალწერტილები... როგორ გავუტიე, როგორ მიწყრება ღმერთი. რა ქნას იმანაც, რამდენ ჩემნაირს უნდა გაუძლოს, ჩვენი როლები კი მთავრდება, სრულდება ჩვენი ტანჯვა, მაგრამ მისი ტანჯვა რო არ სრულდება, ვჩნდებით და ვჩნდებით... მივდივართ და მივდივართ, ე, თიხა ბევრია, ღმერთიც არის და გვიბერავს და გვიბერავს სულს, ქარი მისი სული, არის აბა რა არის. ესე ვუნდივართ, ეს ტანჯვა, ჩვენი ყოფნით, ამქვეყნად მოსვლით გამოწვეული წამება არ ბეზრდება და ამიტომაც არის კაცობრიობა და აბა ვინ უნდა იმარჩიელოს ახლა ამ რაღაცეების დასასრული, ვინ რა იცის როდის დაიღლება ამ ყველაფრისაგან ის დალოცვილი, როდის დაამთქნარებს (მაპატიე, უფალო!) და ფაფუ... დედამინა ჩადებს შურდულში რიყის კენჭივით და უყარე კაკალი.

ირყევა სცენა და მეც ვყანყალებ. „ეეე“ – ვყვირი, ცარიელ, ბნელ დარბაზს ასკდება უხეირო მსახიობის ყვირილი. სად არი რეჟისორი... რეჟისორი კი არა, ბებიაშენისამ, სამეფო თეატრიდან ჩამოვიდოდნენ

ახლა შენი გულისთვის?! ამას უყურე, რამხელა წარმოდგენა ჰქონია თავის თავზე?!

ეგ რო ეგრეა, არ იცი?

– რა ვიცი, – მეკითხება დამტკვერილ ფარდებს უკან დამალული ორეული, თუ ვილაც ჩემი ფეხები.

– რა და ყველას განსაკუთრებული ჰგონია საკუთარი თავი.

– ვაი შენს პატრონს!

– და მერე ამაში რა არის ცუდი?

– რაში, ბიჭო, ხიბლში რო ხართ, საკუთარ თავს რო ვერ ხედავთ, უფალს ლამის რო შეეჯიბროთ და ბრძოლა გამოუცხადოთ?

– არა, არა უფალი რა შუაშია. მე იმას ვგულისხმობ, რო რაღაცნაირად თავისი ეშხი აქვს ცხოვრებას და საინტერესოა, რო ისეთები ვართ, როგორებიც ვართ. თუნდაც ის, რო გვაქვს ჩვენი ჭეშმარიტება და გადამეტებული წარმოდგენა საკუთარ თავზე, საკუთარ „მეზე.“ ასეთი წარმოდგენაც ხომ მან მოგვცა, ვინც შეგვემნა და ყველას ჩვენ-ჩვენი ჭეშმარიტება ჩამოგვირიგა. შიშვლები რა სანახავეები ვიქნებოდით...

– რა შიშვლები? – მოგუდული ხმა თითქო ფარდებში ჩაინთქა.

– რა შიშვლები და ყველას რო ერთი ჭეშმარიტება გვექონოდა და სინამდვილეში დაგვენახა ჩვენი თავები ისეთები, როგორებიც ვართ, დედამინაზე დასრულებოდა ყველაფერი.

– რაებს ბოდილობ?! – ისევ შეირხა ფარდა.

– ვერ აგიხსენი კარგად... – ვიქექავ კეფას, – ფილოსოფოსი მაინც ვყოფილიყავი, ამის დედა ვატირე, ილბალი არ გინდა? ჩამოვარაკრაკებდი ფილოსოფოსთა ენაზე იმას, რასაც ახლა ვფიქრობ და განვიცდი, მაგრამ...

– აი, რა ვიგულისხმე, იცი? ყველას ჩვენ-ჩვენი ჭეშმარიტება რო გვაქვს, ხო ვართ სიყალბეში?

– მერე.

– ამით იქმნება დედამიწა და ზეცაც იმიტომ არსებობს, რო მერე ამ ჩვენი ჭეშმარიტებიდან ერთ დიდ ჭეშმარიტებაში გადავინაცვლოთ. თუ ეს სიყალბე არ იქნება, თუ ეს ჩვენ-ჩვენი ჭეშმარიტებები არ გვექნება, მაშინ ზეცის არსებობას რაღა აზრი აქვს.

– გარეკე...

– შენ რო არ მითხრა, ეგ მე არ ვიცი? აბა რა მიწაა აქ, შუა სცენაზე, დამპალ სცენაზე, მიტოვებულ თეატრში მარტოდმარტოს, რეჟისორის მოლოდინში ცარიელი დარბაზი გახსნილ სამარესავით რო მომჩერებია და ერთი-ორი ტაშის დამკვრელიც არ ზის, ანუ სამარის პირზე დევს ჩემი ცხედარი და მიწის მიმყრელი არავინ ჩანს. ერთი-ორი მაინც გამოჩენილიყო ვინმე. დავიჯერო ჩემნაირ უხეირო მსახიობს, ერთი-ორი უგემოვნო, გზადაკარგული მაყურებელი მაინც არ ჰყავს? აკი ალხანას ჩალხანა არ დაელევო? აგერა ვარ ალხანა და სად ჯანდაბაში არიან ჩემი ჩალხანები?

* * *

შუალამისას გამომეცხადა. მიძინარე წამოვვარდი. ჯერ თითქო ადულებული წყალი დამასხეს სახეზე: მიშველეეთ, მიშველეეთ! მეგონა, ერთიანად დამეფუფქა სახე, ერთიანად გადამეცალა ჩახარშული ხორცი და ცარიელი თავის ქალა დარჩა. უთვალო, უცხვირპირო... მიშველეეთ. ვინ არის ჩემი მიშველელი, კუნაპეტ ღამეს შემოუჭვდია მინისტვის ხელები, მილეული მთვარე ყურში უძვრება ღამეს, თითქო ალიზიანებს, აბრაზებს, მაგრამ ძალაგამოცლილი ღამის მნათობის შეხებას ვერცა გრძნობს ყურჭთვალა სიბნელე, ეს ჩემი ცოდვით სავსე. სხვისთვის უფრო ადვილად თენდება, ალბათ, სხვისთვის უცბათ თავდება ღამის აჩრდილთა როკვა, ჩემთვის... ჩემთვის ჯოჯოხეთია ეს ოხერი. თან ყოველი ღამე უმთვარო. ალბათ, სხვებისთვის არის მთვარე, რა ვიცი. მთვარეშიც არ გამიმართლა. ცოტაც და გათენდება, ცოტაც და წავა ეს შავტუხა გოლიათი.

ამასობაში „დამასხეს“ ადულებული წყალი და წამოვვარდი, ვაიმე... აწკავენკავდა ჩემს განწირულ ყვირილზე ეს საცოდავი მეძებარი, რომელსაც მაინცდამაინც ჩემი პატრონობა არგუნა განგებამ. დაფეთებული მიანყდა ბუნაგს.

წვამ თითქო გამიარა. ხელი მივისვ-მოვისვი სახეზე. ხორცი რო ვიგრძენი, ბავშვივით დავინწყე ცქმუტვა. ალბათ, სიზმარში ვილაცამ გადამასხა ადულებული წყალი. თანდათან დაეწყნარდი, გულიც ჩამიმშვიდდა, ფეხები აღარ მითრთოდა, მეძებარიც

თითქო მე მელოდა, ისიც ხანდახან თუ ნამოიწკმუტუნებდა და ძალღური ცნობისწადილით სავსე ძილგამფრთხალი თვალეზი გამოურბოდა ჩემი სარკმლისკენ.

თვალეზი გავახილე და უცნაური ნათელი შემოიჭრა ჩემს მზერაში, თითქო ჩამფერფლა. მეგონა, რო დავკარგე მხედველობა, უსინათლო დავრჩი, თუმცა ისედაც უსინათლო არ ვიყავი? ნათელის ნამცეცეზი, თუ ნამსხვრევეზი დამრჩა...

ვილაც შემეზო და მერე ფრთეზის ფართქუნის ბგერეზი ჩამესმა, თითქო სიო მომელამუნა. თვალისჩინიც დამიბრუნდა და სხეულიც ისევ ვიგრძენი.

– ცოცხალი ხარ, ცოცხალი... – ვერავის ხმას მივამსგავსე და, ალბათ, ვერც ვერასოდეს გავიგონებდი ასეთ ხმას. ისევ ვიგრძენი შეხება.

– გაახილე თვალეზი...

დავემორჩილე. მთელი სხეული ამ საოცარი არსეზის ხმით აივსო.

– ღმერთო! ღმერთო! შემეშინდა. რაც კი ცხოვრებაში ბავშვობიდან დღემდე შიში მქონდა განცდილი, ყველას ერთად აღემატებოდა.

– კანკალებს სხეული... ღმერთო!

ნათლის თითი დამადო ბაგეზე და თითქო შესორცდა ბგერეზის გამოქვაბული. მაგრძნობინა, რო ღმერთი აღარ უნდა მესხენებინა.

ნელ-ნელა, მიძიმე-მიძიმედ, როგორც მომაკვდავმა, ისე შევხედე. მზის სახე ჰქონდა, ვეება ფრთეზიდან ნათლის სვეტეზი ეშვებოდა. უნებურად ისეთი განც-

და გამიჩნდა, იტყოდი, რაც კი ცხოვრებაში სირცხვილის შეგრძნება მქონია, ყველა გაერთიანდა და ამ დიდმა სირცხვილმა ერთად დაბზარა. ასე მეგონა, თიხის სხეული მქონდა და როგორც უხეირო მეთუნის ნახელავი, ისე სკდებოდა და იშლებოდა ჩემი თიხის ტანი.

– შენი მფარველი ანგელოზი, შენი მფარველი, – ჩამჩურჩულა ვილაცამ.

ეს ხმა მეცნო. მეცნო... კი, ის იყო, მიტოვებულ თეატრში, დამპალ სცენაზე რო ვიდექი, იქ მესმოდა ეს ხმა, დამტვერილი ფარდის უკან იდგა ვილაც უჩინარი და იქიდან მესაუბრებოდა. „ჭეშმარიტებებზე“ რო ვიკამათეთ, ჩემ ხმას ჰგავდა. ჩემი ორეულიც თან მოჰყვა მფარველ ანგელოზს.

მოვიდა ჟამი. ხომ მიგრძნობდა გული, დამთავრდა როლი. მიტოვებული თეატრი, ძველი სცენა წინ უძღოდა ამ ამბავს. შემთხვევით არაფერი ხდებოდა. ძველი სამოსივით გამხდის სხეულს ეს სპეტაკი არსება, რომლის არსებობაშიც სულ მეპარებოდა ეჭვი და... თურმე არსებულა. თითქო უკვე ვხედავ. სულს უჭირს სამოსის გახდა, უჭირს გაშიშვლება, ქვრივი ქალივით ეთაკილება, შიშველი ჯერ არავის დაუნახავს პატრონის გარდა, ახლა კი სულ შიშველი დარჩება და ყველა დაინახავს ისეთს, როგორიც არის. მარტო სიმორცხვე არ ახლავს... ტკივილი, ტკივილი გაუსაძლისი. თითქო სხეულის ყველა კაპილარს ერთად წყვეტენ... სად წავალ მერე... ეს მარტო ამან იცის. ამ ნათებას, გვერდით რო მიზის.

მფარველი ანგელოზი, სიკვდილი... არ მჯეროდა რალაცეების და სულ იმის ფიქრში ვიყავი, რო ერთ მშვენიერ დღეს დავმთავრდებოდი, სამუდამოდ. რა სული, რის სული... ყოფილა... აი, ახლა რა ვქნა, რამდენი რამ მომეკითხება და სულ ტანჯვა მერე... არა უშავს, არა უშავს, დამთავრებას ტანჯვა ჯობია, ტანჯვაც სიცოცხლეა. სიცოცხლე იმიტომაც ფასობს, რო ტანჯვაც უნდა ახლდეს. დამთავრება სიკვდილია. ყოფილა...

– ჯერ არ დამდგარა ჟამი... ჯერ აქ იქნები. როცა ნასაყვანად მოვალ, სხვანაირს მნახავ. ბგერები შემოდის ჩემში.

„აბა ახლა“ – გავიფიქრე.

– ახლა იმისთვის მოვედი, რომ... ვერ ამოიკითხავდა ჩემს ფიქრებს, თუ რა.

– ძველ თეატრში რომ იდექი სცენაზე და როლზე საუბრობდი, მე მგონი სწორად მახსოვს. მარტოდმარტო იდექი.

„კი“ – გავიფიქრე.

– მეთანხმები, ვიცი. იქ საუბრობდი როლზე. რალაც ჭეშმარიტებებზე. „არ უნდა მესაუბრა“ – უმნოვ ვფიქრობ.

– არა, მაგას არ ვგულისმობ, კარგია ადამიანი, როცა ძიებაშია, ძიებამ შეიძლება ის დაწებებული თვალიც აუხილოს. თვალი ხომ დაგწებებია ძილით. დილით რომ ვერ ახელ. ისე გაქვთ ადამიანებს გონების თვალი დაწებებული და ვერ გრძნობთ იმ თვალის არსებობას. ძიებამ შეიძლება ის დაწებებული

თვალის ახელამდე მიიყვანოს ადამიანი და ჩვენც ეს გვინდა...

ვიფიქრე, ვიფიქრე და რამდენი ადამიანი არ ჩაუბარებია ჩემთვის უფალს, რამდენი არსებისთვის მიდევნია მთელი ცხოვრება და ასეთი რამ არასოდეს გამიფიქრებია. რალაცნაირად მომინდა, რომ ხილულად დაგნახვებოდი იმიტომ კი არა, რომ ჩემი არსებობა დამემტკიცებინა შენთვის, ახლოს მენახე ისეთი, როგორიც ხარ. ბოლოს და ბოლოს ჩვენც ხომ თქვენთვის ვარსებობთ. შენ იქ სცენაზე თქვი, რომ ეს ჭეშმარიტებები რომ არ იყოს, იმ ზეციურ ჭეშმარიტებასაც აზრი დაეკარგებოდაო. მინდა რომ დაგეთანხმო. რალაც, ან ვილაც რალაცისთვის ან ვილაცისთვის არსებობს. მე შენზე მეტი გონება მაქვს იმიტომ, რომ შენ ადამიანი ხარ, მაგრამ ვერც შენი და ვერც ჩემი გონება ამ ყველაფერს ვერ ახსნის. რატომ შეიქმნა ასე, რა მიზეზით. ეს მარტო შემოქმედმა იცის კანონზომიერებები, მან დაადგინა და რალაც ადამიანური, ან თუნდაც ანგელოზური ლოგიკა ამას ვერ ახსნის და არც უნდა ვენვალოთ ამისთვის.

მე სხვა სამყაროდან ვარ, დრო ჩემთვის არ არსებობს, მე უფლის შექმნილ ადამიანებს ვმფარველობ. აღარ მოვყვები, რას ნიშნავს ეს მფარველობა და რატანჯვის მომტანია. ჩვენ, თქვენსავით ტანჯვისთვის გავჩნდით, მაგრამ ამ ტანჯვით ვნეტარებდით. ადამიანები ცხოვრებისთვის ეტანჯებიან. უფრო სწორად ადამიანებს ცხოვრება გტანჯავთ, ჩვენ კი

თქვენ გვტანჯავთ და არის ასე დაუსრულებლად. თქვენც ნეტარებთ ტანჯვის დროს, იმიტომ, რომ ზეცა გელოდებათ. ჩვენც ვნეტარებთ იმიტომ, რომ უფალს ვემსახურებით და ფრენა შეგვიძლია.

თუ გინდა, მცირე ხნით გავცვალოთ როლები.

ველარაფერს ვიგებ, ტვინში თითქო ქარბუქია. კორიანტელია, ყვირილი მინდა, მაგრამ ვის მივმართო, მშველელი აქვე მიზის. აბა რა ვქნა. გაფიქრებაც არ მინდა, ყველაფერს ხვდება.

– მე გავხდები მცირე ხნით „შენ“.

ისე დავპატარავდი, ასე მეგონა, რო გავქრებოდი თოვლის ფიფქივით (თოვლის ფიფქსაც რო შევადარე ჩემი თავი). არ გინდა, რომ მცირე ხნით ადამიანთა მფარველ ანგელოზად გადაიქცე? ფრთები გამოგესხმება. უსხეულო იქნები... ცა გახდება შენი სამყოფელი. იფრენ, იფრენ, შენ არ იცი, ფრენა რა არის... ოღონდ მცირე ხნით, სულ მცირე ხნით და ვერც იმას შეგპირდები, რომ უზენაესს ნახავ. გამინყრებიან ამ საქციელზე, მაგრამ ავიტან საყვედურს. ამდენი რამ ამიტანია შენს გამო და ერთ საყვედურსაც ავიტან, თუმცა არ ვიცი... როგორ სასჯელს დამადებენ. რაც ანგელოზი და ადამიანი არსებობს, პირველად ხდება ასეთი რამ. მინდა დაგანახო შენი თავი. მაღლიდან დაგანახო. ვინ ხარ, რა ხარ. მერე იწუნუნე ძველ თეატრში, როგორი როლი გერგო. უცნაური რამ იქნება.

მეც აქ ვიქნები, არსად წავალ... მცირე ხანს გავჩერდები. შენი არსება ორად გაიყოფა ანგელოზად და ადამიანად... შენში მყოფი კეთილი ძალა ფრთოსან

ანგელოზად იქცევა და ღროებით შენს მფარველობას მას დაუთმობ. აი, მას მინდა დავანახო დედამინაზე მყოფი „შენ.“

თვალები დავხუჭე. თითქო შუაზე გაირღვა ჩემი დაჩიავებული სხეული. რალაც სიმსუბუქე ვიგრძენი. თვალი გავახილე, აღარ ჩანს ჩემი მფარველი ანგელოზი. ხელით მინდა შევეხო ჩემს სხეულს, მაგრამ, ფაფუ, სადღა მაქვს ხელი, ვეება ფრთებით ვკიდივარ ცაში. იქვე, ჩემს გვერდით ღრუბელში დედიშობილა კოტრიალობს ეს უსირცხვილო მთვარე. ვარსკვლავებს ბებერი კაცებივით ეხუჭებათ თვალები.

ჰე, ჰე, ჰეე, სულ ცაა, აქეთაც, იქითაც, დაბლაც და მაღლაც. დავიქნიე ფრთები და თვალის დახამხამებაში გავიჭერი წინ, მივექრივარ, მივაპობ სივრცეს, რამხელა ფრთები მაქვს, მაგრამ ისეთი თეთრი და კაშკაშა არ არის, როგორიც ჩემს მფარველ ანგელოზს ჰქონდა, ეს ხომ ადამიანგელოზის ფრთებია.

ადამიანგელოზი რაღაა – რას არ მოიგონებს ეს უბედურ დღეზე გაჩენილი კაცი.

– დედამინაა! – დავიყვირე, ვეშვები მეტეორივით, თავიდან ხო ერთი ბენო ჩანდა, თანდათან ვუახლოვდები და დიდდება ცოდვის ბურთი. ოკეანეები, ხმელეთი, ტრიალებს ცოდვის ბურთი, მივექრივარ. გადავუქროლე თვალუნვდენელ წყლის სივრცეს. მთები... რა ლამაზია ეს ოხერი. მე მგონი ცაზე ლამაზია. ჩემმა (მფარველმა ანგელოზმა არ გამიგოს) აგერ! რამხელა დავიყვირე გუგუნი დაიწყეს მთებმა. თითქო ქარიშხალმა გადაუარა, ალბათ, რამდენიმე

ალაგზე ერთი-ორი ხე ფესვებიანად მოგლიჯა ჩემმა ხმამ.

აგერ – ჩემი თავი. ადამიანგელოზის მეორე ნაწილი. სად ჯანდაბაში მიდის ნეტა. ეე, ვუყვირი, არ ესმის ჩემი, ვერც მხედავს. ეეეე, დაინგრა ჩემს ხმაზე ყველაფერი. ამას მაინც არაფერი ესმის. მთვრალი მიტოპაობს სოფლის ორღობის გუბეებში. ნეტაი შენც... ანგელოზი კი არა...

* * *

– დავიღალე რაა! დავიღალე!

მაინც არ ესმის. წელზემთ გახდილი აივანზე გადაყუდებულა, სიგარეტს მიხრჩოლებს და ფიქრობს ერთ კახაზე, გუშინ რო ეძალავა, მერე კინალამ შემოაკვდა ცემაში.

– მოიხედე რა! კაცი არა ხარ?

არ ესმის და ვერც ამჩნევს.

ახლა გუშინდელ ჩხუბზე ფიქრობს, მეზობლის ბიჭს რო დანა ჩაარტყეს და იქიდან ისე „გამოძვრა“, ვითომც არაფერი.

ეს ვინა ყოფილხარ, კაცო!

მამიდაშენს მაინც როგორ მოპარე ბეჭედი... ვილაღ მეზობლის ბიჭს უჩივლა. დაატარებენ დაკითხვებზე იმ უბედურ დღეზე გაჩენილს.

ფეხები თითქო მენტვრევა, ცოტაც და მკვდარი ფრინველივით დავენარცხები მიწაზე. სიგარეტის ნამწვი გადაისროლა. გაფოთილ იასამანს დაეცა.

მერე გადააფურთხა და ოთახში შემოებრუნდა. წა-

მიერად შედგა. თითქო თავის ნაწილის არსებობას გრძნობდა, რალაც იგუშანა? იბორიალა ოთახში, იბორიალა, მერე პერანგი გადაიცვა, დედის მიერ გაკეთებულ ხატების კუთხეს ისე ჩაუარა, ზედაც არ შეუხედავს და კიბეზე დაეშვა.

* * *

– აღარ მინდა მფარველი ანგელოზობა...

– აღარ მინდა მფარველი...

– აღარ მინდა...

– აღარ...

ვეყვირე, ვგმინავ...

ფეხი წამართყა ვილაცამ.

აღარ მინდა მფარველი ანგელოზობა, რატო დამლაღე, შენი...

– ვინა ხარ, კაცო? – ფეხი წამართყა ისევ ვილაცამ, უფრო ღონივრად, უფრო დაუნდობლად.

– ვინა ხარ-მეთქი? – დამიცაცხანა.

თვალები გამოვახილე. მბჟუტავი სინათლე მომხვდა. თანდათან გადავიდა ბურუსი. გაკანთიელდა იქაურობა. წელს ზემოთ გახდილი ვეგდე ძველი თეატრის დამპალ სცენაზე. თავზე ვილაც მუშა მადგა. იქნებოდა ასე ორმოცამდე, ბრეზენტის სპეცსამოსი ეცვა. გაშტერებული დამცქეროდა. მივხვდი, რო ვილაც უსახლკარო, მანანწალა ლოთი ვეგონე.

– ადე, ადე!

ისევ მივჩერებოდი. დამთავრდა როლი. ვბუტბუ-

ტეზი.

- რა როლი, ადე-მეთე!
- ხო თეატრია? – მიკნავლებული ხმით ვკითხე.
- ადე-მეთე, არ გეყურება?
- ხო თეატრია?
- თეატრი ადრე იყო, ახლა სავაჭრო ცენტრი აშენდება.

როგორი სასტიკი მუშაა, თვითონაც უმწეოა, მაგრამ თავისზე უმწეოს რო მხედავს, იმიტომაც წამარტყა ჭვინტი ასე გამეტებით.

დადგება ახლა და დაშლის ამ დამპალ სცენას, თუმცა მაინც ტყუილა არ ვიდექი?!

9 აპრისი, 2016,
დიცი

დეკორატორი

– ნ-ზე...

– ნ-ზე, ნ-ზე!

– ვერ გავიგე, – სამხატვრო ხელმძღვანელს შეაჩერდა რომელა, ჭრელ თვალებს დაბნეული აცეცებს ბესარიონი.

– რა ვერ გაიგე, ყურებში დაცობილი ხო არ გაქვს რამე, რომელას თვალები დაუბრიალა.

– ნ-ზე-მეთქი.

მაინც ვერ გაიგო, ოღონდ აღარაფერი უთქვამს, ენაგადაყლაპულივით იდგა.

– გამგებელზე გეუბნები, შე გამოშტერებულო, შენა, ოხ, – მოურიდებლად გადააფურთხა ბესარიონმა. – რა უნდა შენისთანებს თეატრში?! შენ რა იცი, რა არი თეატრი. ტაძარში გინდ შედი, გინდ გამოდი, რა აზრი აქვს, თუ არ გაიაზრე, თუ არ გაათვითცნობიერე, რო ღვთის სახლში, უფალთან ხარ, ცას ესაუბრები.

– აჰა, ხო ხარ, მერე რა... – ზურგი შეაქცია დეკორატორს და ბურტყუნ-ბურტყუნით თავის კაბინეტისკენ გაემართა. უაზროდ გაემართა. უფრო ბოლთის ცემას ჰგავდა.

რომელა იდგა და ხმას არ იღებდა.

„რამ გამაჩერა ამდენ ხანს ჰა, რავი ჯადო ხო არ გამიკეთეს ამ ჩემისებმა, ჰა, ჰა, განელე, გამონელე ოთხი-ხუთი თვე... ეგ არი და ეგა ჩემი, რა დავარქვა... რა ჯანდაბა რეგლამენტი? სად აღარ ვიყა, ვისთან

აღარ მიმუშავნია, თავისთვის გაელიმა ფიზკულტურის მასწავლებლად მუშაობის ერთი თვე რო გაახსენდა, მაშინ კი ვადაზე ადრე დამახვევინეს, სად მე, სად ფიზკულტურა. გაქანებული ჯოკერს ვეთამაშებოდი ბავშვებს, თავზე წამომადგა, ის ჩემისა ისა, ღირექტორი. მეორე დღესვე ამახვევინა, შენა სპორტსმენი კი არა, კარტოჟნიკი ყოვილხარო. ეგრე დამთავრდა ჩემი ფიზკულტურობანა... მერე... მატარებლების მეისრეობალა მაკლდა რა? სად მე, სად მატარებელი, ცხონებულ ბაბუაჩემ ქსენოს მატარებელმა მოაჭრა ფეხი. აბა, მე კაცი ვარ?! ბაბუაჩემის ხათრი ხო მაინც უნდა დამეჭირა, თფუი, შე მართლა რომელა შენა. რო დავენახვე ქსენოს, სიკვდილამდე მატარებლის რკინის ბორბლების ხათქახუთქი ჩაესმოდა ყურში და მაინც ეწვოდა დიდი ხნის წინ მოგლეჯილი მარჯვენა ფეხი, სადღაც, ცხინვალის სადგურთან, რო დატოვა ლიანდაგებზე. ერთი სიტყვით ქსენოს ფეხი ხო შევწირეთ მატარებლებს და ე, ჩემი მეისრეობალა აკლდა – ისიც რამდენთვიანი იყო? თავის თავს ეკითხება რომელა, თან ნოპნოპა ცხვირს ისრესავს. ეს ცხვირის სრესვა ხო დამჩემდა და დამჩემდა. გამიტ...კა ამ ცხვირმა საქმე. ჰო, ლამის გამსროკეს იმ ჩემისებმა იმათა... ქვახვრელის სადგურზე ვილაც მეზობელი შემომიჩინდა. დღე იმისთვის არ იყო და ღამე, ერთავად გატიანებული მთვრალი დახერხეცობდა. ერთხელაც ბებერი საღვინით მომადგა: – შენაო, ამდენი ხანია (არადა სულ თვენახევრის მისული ვიყა) აქა მუშაობო, აქვე ვცხოვრობ ცხვირწინა და ჩემი სახლის კარი

არ იცი. აქ მაინც დავილოცოთო, მთა მთას არ შეხვდება, კაცი კაცს ყოველთვის გადაეყრებაო, სადმე რო შემხვდე ოდესმე, არ იტყვი ეს რა ცხვირმურიანი კაცი ყოფილა მირუაანთ ვანუაო. არ მომეშვა, თუმცა ძალიანაც არ უძალავია. შევყეთ, შევყეთ და... არც მატარებლის კივილი გამიგია, არც არაფერი, იმ ღამეს სულ ცალფეხა ქსენო მესიზმრებოდა, მტუქსავდა, მიცაცხანებდა, თითს მიქნევდა. რა უნდოდა, ვერ გამოვიტანე მთვრალმა აზრი.

რა ღვინო მოიტანა, ვანო იყო, თუ ვილაც ჩემი ფეხები... ვინმეს რო კახპა ქალივით ამოვედე, ვერაფერს გავიგებდი. გამოგდებას აღარ ვჩიოდი... ლამის ვირის აბანოში გაგზავნეს. აბა ციხე მინდოდა? ეგრე დამთავრდა ჩემი მეისრეობა, თუ რა ქვია, არც კი ვიცი. და ქსენოს სულმაც მოისვენა, დამშვიდდა.

მერე სამთვენახევრიანი მძლოლი გავხდი. მძლოლი მეც, ახლა გუბერნატორი დამყავდა რა. ისე, მანქანის ტარება არც კი ვიცი, მაგრამ ხმამაღლა ხო არ ვიტყვი. ჩემს ჭირად რაღაც ფირმა გახსნეს, პიცები გამოძახებით, ნავიკითხე ნომერი, ამოვინერე და მივადექი. შემომხედეს, რა ვიცი რა მოენონათ, მომცეს პატარა მოტოციკლეტი. ტარება ხო იციო, – უფროსმა ადრე გამგეობაში უმუშავია, მერე დაუჭერიათ, მერე გამოსულა და პიცების საცხობი გააკეთა. ცხოვრებაში იმდენი უცნაური რამე ხდება და ეს რაღა გასაკვირია. ტარება ხო იციო. რას ვეტყოდი, როგორ არ ვიცი, ბავშვობიდან მოტოციკლეტზე ვზივარ-მეთქი. დავქოქე, ავადრიხ-

ინე ეს უცნაური უპატრონო და დავარბენინებდი ცხელ-ცხელ პიცებს ხან იქით, ხან აქეთ, მაგრამ ხო ვიცოდი, რო დიდხანს არ გაგრძელდებოდა ჩემი მოტოციკლეტობანა. პატრულის მანქანას ბრახვანი გავადინე ზედ შუქნიშანთან. ვისი ბრალი იქნებოდა ახლა, კითხვა უნდა?! პიცები და მოტოციკლეტის ნაგლეჯები ეყარა აქეთ-იქით. მე რა მომივიდოდა, ან პატრული რას მიზამდა. ცარიელა კაცი ქვაზე მაგარია... ეგ იყო ჩემი ბოლო რეისი...

მერე ამ დასაწვავ შენობაში მოვხვდი და სულ ჩემი ძმაცაცის – პეპოს ბრალია. გამიხურა საქმე და აგე...

წამოდი, წამოდი, წამოდი, შენ არ იცი თეატრი რა მაგარია, შენ არ იცი, თეატრში როგორი ხალხი მუშაობს, შენ არ იცი, რა მაგარი რაღაცეები ხდება. რა თეატრი, რის თეატრი, პაპაჩემი ალექსა იყო მელვინეთუხუცესი თუ ბაბუაჩემი ქსენო იყო ვერიკო ანჯაფარიძე. დაატიე ერთი ადგილი რა. შენობა კი არა, ჯადოა. მსახიობებსაც იმიტომ ასვენებენ სცენიდან. ველარ მიდიან, ველარ სცილდებიან. გეგონება რაღაც დიდი მაგნიტი გიზიდავს. რამდეჯერ დავაპირე წასვლა, მაგრამ... ვიტყვი, რო მორჩა, ხვალიდან ჩემი ფეხი აღარ იქნება, ხან პეპო შემომიჩნდება, ისიც ჩემნაირი დეკორატორი, მსახიობი ან რეჟისორი კი არ გეგონოთ. დადანდალებს ეგრე და აწყობს დეკორაციებს. როგორი დეკორატორია თქვენ შეაფასეთ, მაგრამ ერთს ვიტყვი, შარშან საგაზაფხულო პრემიერაზე მაგის აწყობილი დეკორაცია, თუ რაღაც ჩოილარი რო ჩამოინგრა

მაშველებმა გამოიყვანეს მსახიობები და ერთი, ხელმწიფის როლს რო ასრულებდა, დღესაც კოჭლობით დადის. ხელფასი?

ზუსტად თვრამეტი ბოთლი საშუალო ხარისხის და გრადუსის არაყი მომდის, პეპოს ორი ბოთლით მეტი. ის ჩემზე მდიდარია, ის ჩემის თვრამეტიანი, ერთი სიტყვით თეატრია. ამოვყა თავი და ვარ ესე, ამან კიდე, ამომიღო მიზანში, რეპეტიცია არ გამოუვათ – რომელა, ფარდა ჩამოვარდება – რომელა, მსახიობი დათვრება – რომელა. სცენა ყანყალებს – ისევ რომელა. იტყვი რო სულ მე ვარ. ჯადო გამიკეთეს, ჯადო უეჭველი. არ მჯეროდა ჯადოების, მეცინებოდა ხოლმე, ჯადო არა ჩემი ფეხები-მეთქი და აგრა თუ არა. რა მტვერი გადამაყლაპეს ამისთანა. სად წავიდა ის მტვერი, სისხლში გამიჯდა, თუ რა ვიცი. მივდივარ და ფეხები აქ მრჩება. ეს ჩემი თვრამეტბოთლიანი ხელფასი ხო ნულარ იტყვი. ვალი რო დაგედება კაცს ხელფასით. ჩემი მეზობელი რუიზანა კიდე გავაგიჟე და მაგის ბიჭების ცოდვა ავიკიდე. ჯოკერი ველარ უთამაშიათ.

მომიცუცქდა ამას წინათ ეგ კუდიანი ქალი. რალა მაინცა და მაინც მანდ ვიქირავე ბინა, ბედისწერამ რუიზანის მეზობლობა მარგუნა.

რამდენი გაქ, შვილო, ხელფასიო.

სამი ათასი მაქ და გამორჩენა კიდე სხვა-მეთქი. საწყობი მე მაბარია, მსახიობებისათვის რო ახალახალი ტანსაცმელი მოგვდის, ჩუმად ვყიდი, ოღონდ, ყელი გამოვუწიე, არსად დაგცდეს არ დამლუპო-

მეთქი. დედა... ამოსაგლეჯი მაქვს ეს ენა რა. ორი-ოდე დღის მერე სადარბაზოსთან დამხვდა რუიზანის უფროსი ბიჭი გოგიტა. მევალესავით მიბღვეროდა. ჩავუარე, სალამი გოგა-მეთქი, ჯერ ზედაც არ შემომხვდა, მერე ზურგსუკან დამადევნა: ერთი წუთით გაჩერდიო. მოვტრიალდი.

– ამხელა კაცი ხარ და რამ გამოგასირაო.

სისხლი მომასკდა. ჯიქურ მივადექი. ერთი მაგრად უნდა გამეთაქა.

ქეჩოში ნავკიდე ხელი.

– ვინ არი გამოსირებული, აბა გაიმეორე-მეთქი.

„დუხიდან“ არ დაეცა.

– რა გინდა ამ დედაჩემისაგან, რას გადაიყვანე ჭკუიდან, ჩვენს ჭირად გადმოხვედიო. ნავძიძგი-ლავდით. მერე ისევ დავშორდით გამშველებლის გარეშე.

– რა დედაშენი, რას მიედ-მოედები-მეთქი...

ბოლოს მითხრა, რა ბოლმაც ედო გულში. აღარ ასვენებს ძმებს რუიზანა, თურმე შავ დღეში ჰყავს. როდემდე უნდა ისხდეთ ამოდენა მუტრუკები ჩემს კისერზე, თქვე პარაზიტებო, თქვენაო. აგე, ბიჭი, გაძვრა-გამოძვრა, სამუშაო იშოვა, ყელამდე ფულსა შოულობსო.

მეცინება, აბა ამათ ახლა თავში ჭკუა აქვთ, ჩემი თავი მეგონა უჭკუო, მაგრამ ჩემზე სულელებიც ყოფილან თურმე.

ყელამდე შოულობსო. თქვენი პატრონი... ყელამდე რო ვშოულობდე, ამ სოროში ქირით ვიცხოვრებდი?!

თან ამათ გვერდით, დილითაც რუიზანსა ვხედავ და საღამოთიც. რუიზან, რუიზან...

– ვის ელაპარაკებოდით? – პეპო შემოდანდალდა თეატრში.

– ვის ველაპარაკებოდი?

– ეე, დაგეწყო, უკვე დაგეწყო, ჯერ სულ გამოშტერებული იყა და...

– კიდევაც კარგადა ვარ... არა, რა... შენი ბრა-ლია, რა, შენ რო კაცს შეუჩნდები, წავსულიყა, წავთრეულიყა, სადმე რამეს ვიშოვნიდი, რომელა ისე არ დაიკარგება, ხო იცი...

– დიპლომები, დიპლომები...

– რა დიპლომები, – ამრეზით შეხედა პეპოს.

– საგულდაგულოდ შეინახე, კარგა შეინახე.

– რეებს მიედ-მოედები.

– ხოო, შეინახე არსად დაგეკარგოს, სამი უმაღლესი რო გაქ დამთავრებული.

– სამუმაღლესიანებსაც გავკარი და ოთხიანებსაც, გაიგე? რა ჩემ ფეხებათ გინდა. მე ჩემი სამყოფი ჭკუა ყოველთვისა მაქვს.

– ჭკუა კი არა...

– თეატრი იცი, რაა, აქ იცი რა სამყაროა? იცი რო-გორი ხალხია? – პეპოს გამოაჯავრა. აქაურობა რო კაცს მოეწონება... აქე ამოვიდა ამათი წიკები, რაა! ყელზე გაიკრა სალოკი თითი. ყველა მე მიჩმახებს, ყველა ჩემზეა გაბრაზებული, იმ ერისთავმა ჩემს ჭირად დააარსა ეს თეატრი? მეტი საქმე არ ჰქონდა.

– ეე, – ხელი ჩაიქნია პეპომ, – შენ გინდა სცენის

მტვერი ყლაპე და გინდა ფარდა დაღეჭე, აზრი არა აქვს.

– თვრამეტი ბოთლი არაყი... – ქირქილებს რომელა, – ერთკვირიანი „ზაპოი“ და ეგ არის სულა.

პეპო მხრებაჩეჩილი დგას: „რა თვრამეტი ბოთლიო, რა ერთკვირიანი ზაპოი“, სულ გამოათაყვანა, მე მგონი იმ გოგომ.

– ჰაა, ჰაა, – დაუცაცხანა რომელამ. – რა გაიფიქრე? იმას თავი დაანებე, ხო მიმიხვდი, – ისე ცოტა ხანს ღიმილი გადაეპენტა სახეზე, დასერიოზულდა, მერე ისევ ჩაელიმა. აქ სულ ყველა გრძნეულები ვართ, ხო ხედავ, ყველა ერთმანეთის ფიქრს ვკითხულობთ. შენ ნელან უნდა გენახა ბესარიონი, გაფიქრებასაც ვერ ვასწრებდი ისე ხვდებოდა ჩემს აზრებს. გრძნეულები ვართ, გრძნეულებიო...

* * *

– ჩართავს, გამორთავს, ჩართავს, გამორთავს. ხან ლურჯ ღილაკს დაანებება, ხან წითელს. აღმუვლდება სცენის ქვეშ დამონტაჟებული დენის ძრავი, ისევ დადუმდება. ტრიალებს სცენა. რომელა ზის თავისთვის და ანკაპუნებს ლურჯ და წითელ ღილაკებს. ელექტრიკოსი კაკო თავს ამოყოფს იატაკიდან. სულ ორი დღეა, რაც დაამონტაჟეს მოძრავი სცენა და ნელ-ნელა უმულამებს რომელა.

კვირის ბოლოს პრემიერაა. ახალი დარბაზის გახსნას ახალი პრემიერით აპირებს ბესარიონი. ზის და ანკაპუნებს.

– კარგი რაა... – თვალები დაუბრიალა კაკომ. – შენ ვინა ყოფილხარ კაციო! რა მუცელში იჯექი, როგორ გასძელი ცხრა თვე. დამაცადე კაცი არა ხარ?! თითები დამიყვლიფა რემენმა, ცხრაჯერ გადმომიგდო უკვე, ხო გითხარი გასაგებად, რო დაგიძახებ, მაშინ დააწევი-მეთქი.

– ევროპაში ყოფილა მაგარი დეკორაციები, კაკოო!
– იცინის რომელა.

– მართლა, მართლა.

– პეპოო! – უაზროდ დაიძახა კაკომ და მაზუთიანი ხელის ზურგით ცხვირი მოიფხანა.

– ის რაღა იქნა...

– გრიმს იკეთებს, გრიმსა.

– თფუი, – წაიბურტყუნა კაკომ.

– მართლა გეუბნები... ისე გამოათაყვანეს როლების თამაშიც დაიწყო, წინა კვირას რო გამოვარდა სცენაზე შავპლაშიანი ქურდბაცაცა, აბა ვინ იყო, იცი? არ იცი. კაკო ისევ თავის საქმეს დაუბრუნდა. აღარ ჩართო ცოტახანი, ერთი ამოსძახა რომელას და ისევ ძრავაში „ჩაძვრა“.

– პეპო, პეპო... – ქირქილებს რომელა.

ასიანი მსახიობი გახდება, ერთი ხანობა როგორ სცხვენოდა, მაგრამ შეუკიკინა ბესარიონმაც და ჩააცვა შავი პლაში. არა, არაა... აქედან თუ დროზე არ ავახვიე. ერთი დღეც გათენდება და სცენაზე შავი პლაშით გამოვა რომელა. ახარხარდა.

– ჩართე, ბიჯოო.

კაკოს ნათქვამი თითქო ვერ გაიგო.

– ჩართე-მეთქი, რა ბოზი ქალივით იცინიხარ, ჩემ ნერვებზე დახტიხარ თუ რა არი.

– კაი, კაი.

დაანვა ლურჯ ღილაკს და დატრიალდა სცენა.

– ხო, კარგი, კარგი, გეყოფა...

წამაცალა თითები, გამორთო და კაკომაც ისევ ამოყო თავი.

– მასხარად მიგდებ?

– კაი კაკო, რა ბავშვივით ლაპარაკობ.

– თუ გინდა, ამოვალ და ვილაპარაკოთ.

– მართლა ბავშვივით ლაპარაკობ. რამე განწყენინე? ვერ გავიგე და რა ვქნა. – კაკომ სიბრაზე დაიოკა, თავი გააქნია და ბუტბუტით გაუჩინარდა.

– არ უნდა გაუცინო არავისა, არა, ბავშვს გაუცინო და ტრაკს გიჩვენებსო, ისეა ამ ლაწირაკების საქმე.

რომელამ ისევ გააგრძელა.

– წელან რო გეუბნებოდი, ჩემი ძმაკაცი მიყვებოდა კი არ გეკაიფებოდი.

– ევროპაში ყოფილა მაგარი დეკორაციები თურმე, აქ რო ერთი სცენის ტრიალი გვიკვირს და ამიკელი ამ შენი „რემნის“ დაყენებით. იქ სულ „პნოპკებზეა“ თურმე დეკორაციები, წამში იცვლება. დაანვები და თვალის დახამხამებაში აივნისანი სახლები ჩნდება სცენაზე.

– ეგენილა გვაკლია... – ბურტყუნებს კაკო.

* * *

– წუხელ მესიზმრე... ისეთი სიზმარი იყო, ისეთი, როცა ცხადი მეგონა. გეფერებოდი...

– მერე...

– გეფერებოდი, ვითომ მთის წვერზე ვიყავით. ღრუბელს ხელით ვეხებოდი, მზეც იქვე იყო.

– მატყუებ!

– არა, არ გატყუებ, მართლა იქ იყო, მთის წვერზე იჯდა მზე და ჩვენ შემოგვყურებდა შურიანი თვალებით. ცხრავე თვალი შურით ავსებოდა ცხრათვალას.

– რა შურით?

– რა შურით და ჩვენ როგვიყურებდა. თვითონ რო არ ჰყავს შეყვარებული.

– ვის არ ჰყავს.

– ვის და მზეს.

– აბა, სულ შენ დაგელოდებოდა. დედამინა მაშ, ვისი შეყვარებულია. და მერე როგორი შეყვარებული, არიან და არიან, მზე სულ მისთვის ამოდის, დედამინაც სულ მზისთვის არ არსებობს?!

– ჩვენნაირი შეყვარებულები მაინც არ არიან. – იხტიბარი არ გაიტეხა რომელამ.

– ჩამოხვალ და დაგიმტკიცებ, რო მზეზე მაგარი ვარ. შენ ჩემი სიტბო უნდა ნახო. მზეზე მეტი სხივები მაქვს. ყველა შენი იქნება. ყველა სხივს შენ გაჩუქებ.

კისკისებს, კისკისებს, ხანდახან მისი კისკისის ბგერები წყდება, გამოსახულება წამიერად ჩერდება ლურჯ ეკრანზე, მერე ისევ ისე იღვრება მისი ხალასი ხმა. ისეთი შეგრძნება აქვს ბიჭს, რო გულის მა-

გივრად, ის მნათობი ჩაჯდა მის მკერდში, წუხელ რო მთის წვერზე ესიზმრა.

– ე.ი. შობას მოდიხარ.

– მე მგონი, იმედია, რო ხელს აღარაფერი შემიმ-
ლის.

– ახლა კი მე მგონი, – ღიმილი გაუქრა რომელას,
– ახლაც თუ არ ჩამოხვალ ფეხით წამოვალ. ზუსტად
სამოცდაათი დღე, ოცდაერთი საათი და 15 წამი დამ-
ჭირდება.

– გადარეული ხარ.

– ვიცი.

– მართლა, მართლა.

– მეც მართლა ვიცი. არ გეხუმრები.

– აბა რომელა და სერიოზული? და არც მინდა,
რო ვიყო სერიოზული, სიმართლე გითხრა. დადე-
ქი და დაიტანჯე თავი. ხანდახან სიცილსაც კი უკან
აბრუნებ. რა ქნას ამ სულმა. ამოდის სიცილი, უკან
აბრუნებ, იმიტომ, რო სერიოზული სახე გქონდეს. აი,
რომელას კი სულ ჰკიდია. სული რასაც გამოიმეტებს,
ეგრევე სახეზე გამომეფინება ხოლმე.

– რა საყვარელი ხარ.

– საყვარელი არა...

– მართლა გადარეულო, – დაიჯდანა გოგო.

– ხვალ სცენა უნდა დავატრიალო.

– რა სცენა?

– სცენა. ახალი სცენა გვაქვს. ტრიალეებს... ბე-
დის ბორბალივით არი, დავანვები „კნოპკას“ და მიდი,
პროწიალობენ ჩვენი მსახიობები.

– ჩამოდი დროზე, თორემ გავხდი ამ ბესარიონის წერა.

რუიზანის ხმა და ეკრანის გათიშვა ერთი იყო.

– მეხია, თუ რა არი, ეს ჩემისა ესა! – ბურტყუნებს რომელა.

* * *

როგორ ზუზუნებს გაჩახჩახებული დარბაზი! ვეება ჭაღებიდან სინათლის ჩქერალი იღვრება. ცოტაც და დაიწყება. აბა, თქვენ იცით. აბა თქვენ იცით. თამამად, გაბედულად, თავდაჯერებულად, თქვენებული თავდაჯერებით დიდ სცენაზე კარგა ხანია, არ გითამაშნიათ, თუმცა... ვიცი, რო კარგად ჩაივლის ყველაფერი. გაივლის და გამოივლის ბესარიონი. თითქო პირველი სპექტაკლია მისთვის. იტყვი, რო ჯერ არავის უხილავს მის მიერ სცენაზე გაცოცხლებული რომელიმე ნაწარმოები. თამამად, არ დაიბნეთ. მსახიობისთვის და რეჟისორისთვისაც პრემიერა ხო იცი, რა არი... – ბუტბუტებს ბესარიონი. – გეგონება განკითხვის დღეზე წარდგენის რეპეტიცია მქონდეს, კაცო...

ცხვირს ნერვიულად ისრესავს. ზუზუნებს დარბაზი. ჩახჩახებენ ახლად დაკიდებული ჭაღები.

– ბატონო ბესარიონ! ბატონო ბესარიონ! – გოგო მორბის.

ორიოდე კვირის წინ მიიღო თხელი, სიფრიფანა ნატული ბესარიონმა. მეგარდირობე ცირას დამხმარედ აიყვანა. დაბერდა ცირა. მაყურებელთა ქურთუკების და ლაბადების დაბინავებაში შემოაცვდა

ცხოვრება. ცოტა ხანში მის ადგილს ნატული დაიკა-
ვებს. კი ულიმის დამხმარე გოგოს სიბერეში შესული
მეგარდღირობე, მაგრამ გული მაინც ბოლმით ევსება.
ვიცი, რისთვისაც მიიღეს. რა დამხმარე მუშა-ხელი,
ან ასისტენტი მჭირდებოდა?! აქ დავბერდი ქალი
და ჯერ არავინ არაფერში დამხმარებია, მაგრამ...
მაინც ულიმის ახალ თანამშრომელს. ბოლმას გულში
იკლავს და თავისთავს თვითონვე ანუგეშებს. მერე
ნატულიც დაბერდება. სხვა გოგოს მიიღებენ, მერე
ის გოგოც დაბერდება. სხვა მაცურებელი იქნება, თე-
ატრიც სხვანაირი იქნება. ასეთია ცხოვრება. წუთი-
სოფელს თავისი კანონები აქვს, თეატრშიც და თე-
ატრს გარეთაც.

– ბატონო ბესარიონ, გამგებელი მოვიდა, გამგებე-
ლი! – ნატულის ხმაზე ბესარიონი ფიქრებიდან გამო-
ერკვა. გონებაში პირველად გადაიწერა, მსახიობებს
თვალი ჩაუკრა და დარბაზისკენ გაემართა...

* * *

– კაკო!

– სუუ, ბიჯო. – სალოკი თითი ტუჩებზე მიიღო
ელექტრიკოსმა. – ხმა გადის... – დაიჩურჩულა კაკომ.

– ახლა რო რემენი განყდეს, ისე ხო მაგარი იქნება.

კაკო ისე დაიჯლანა, იტყოდი, მართლა გაჩერდა
მოდრავი სცენა და ჩაიშალა წარმოდგენა. ბესარიონის
გაგენტებული სახე და ნაკვერცხლებად ქცეული თვა-
ლები წარმოიდგინა.

– შენი ენა და შენი... – ჩურჩულით გადაუკურობა

რომელას.

სცენაზე მუსიკა ჟღერს. მშვიდი, სევდიანი მუსიკა, თითქო ბგერებიც მსახიობებივით სათითაოდ გამოდიან და „მუსუსის“ პერსონაჟებთან ერთად დააბიჯებენ სცენაზე, თითქო ისინიც ფეფოლას ეფერებიან.

– მიხაა! მიხაა! სადაცაა გაათხოვებენ შენს ფეფოლას, სადაცაა გაგიფრინდება შენი წითელფეხება მტრედი. დარჩება ეგრე ხახამშრალი, ეს ჩვენი „მუსუსის“ პერსონაჟი. არადა, გული ლამის დაეფერფლოს, სუნთქვა უჭირს, სული ეხუთება. ცოტაც და დაენარცხება მინაზე. ფეფოლას გარეშე როგორ იარსებებს. თითქო მასში ჩასახლებულა ეს საოცარი გოგო. ვერ გაათხოვებენ... მაშინ მიხა კაცი აღარ იქნება. ფეფოლაა...

გაივლის და გამოივლის მიხა.

ფეფოლა... ფეფოლა... – ბუტბუტებს რომელა.

თვალეები დახუჭა, გაირინდა. უცნაურ მდუმარებაში ჩაიძირა. ისიც იქ იყო მასთან ერთად, სიჩუმეში მდუმარებაში.

– ფეფოლაა... ფეფოლაა... – ეჩურჩულება და ეფერება. თითქო ხელები ეწვის ისეთი სიმხურვალე ასდის სახეზე თეკლას, როგორ მომენატრე, როგორ მომენატრე. ხო აღარსად წახვალ.

– შენ ჩემი ფეფოლა ხარ.

– ვინ არის ფეფოლა? – ეკითხება თეკლა.

ნანწავი დაუშალა, სახეზე მიიღო თეკლას გაშლილი თმა, დაყნოსა, ვნებით აივსო. სისხლის ხმაურს გრძნობდა. გული გალიაში გამომწყვდეული ჩიტივით ეხეთქებოდა მკერდს. იტყოდი სადაც იყო გამოარ-

ღვევდა ჯეხირს და თეკლას ჩაუხტებოდა კალთაში.

თვალეზი გაახილა. მოპირდაპირე მხარეს პეპო დგას და ანიშნებს, სცენა დაატრიალო.

– დაატრიალე, დაატრიალე. მალე, მალე... – ხელს უქნევს პეპო. მსახიობებიც რომელას ელოდებიან.

ლურჯ ღილაკზე დააჭირა ხელი. ზანტად დატრიალდა სცენა. „მუსუსის“ პერსონაჟები ზურგით დგანან მაყურებელთან, მდუმარება ჩამონვა სცენაზე. ეს მდუმარება სულ რამდენიმე წამი უნდა გაგრძელდეს და მერე სპექტაკლის ყველაზე საინტერესო მომენტი დგება. რომელა თითქო გამოთიშულია. მსახიობები ლანდებად ეჩვენება. ისეთი შეგრძნება აქვს, რო ამოდენა დარბაზში მარტოდმარტო იჯდეს და თეკლას ესაუბრებოდეს.

- გადარეულო!
 - ვიცი.
 - რა ჯანდაბა იცი?
 - გადარეული რომ ვარ.
 - სულელი.
 - ეგეც ვიცი.
 - რა იცი.
 - სულელი რომ ვარ.
 - მასხარა ხარ.
 - ვიცი.
 - რა იცი, ჩაიხვიე?
 - მასხარა რომ ვარ და ისიც ვიცი, რომ ჩავიხვიე.
- ხო გიყვარვარ?
- ვგიჟდები...

– მტყუნს.

ჩაიკისკისა თეკლამ.

– ნახე როგორი ქმარი ვიქნები.

– გული ამიჩუყდა, – ტუჩები დამცინავად მობრიცა თეკლამ.

– ისე, უკეთესი გოგო მეკუთვნოდა, რამ შემაყვარა შენი თავი.

– ნადი მერე და იშოვე უკეთესები.

ჯიბეში ტელეფონი აზმუვლდა. რომელა ფიქრებიდან გამოერკვა, დახედა და თვალები გაუბრწყინდა, თეკლა ურეკავდა.

მსახიობები დგანან ზურგით და ელოდებიან, როდის დააჭერს ლურჯ ღილაკს რომელა, მაგრამ სად არის, სად გაქრა, სად გაუჩინარდა, ვერავინ მოჰკრა თვალი. ლანდით გაძვრა, სულაც მიაგინყდა თავისი საქმე.

პეპომ ლამის თითები დაიჭამოს. ნელ-ნელა აბუტბუტდნენ „მუსუსის“ პერსონაჟები.

– დაატრიალეთ, დაატრიალეთ, ჩქარა, ჩქარა.

აქეთ-იქით გაურბით თვალები. რა იქნენ დეკორატორები. არავინ ჩანს. პეპოს მიწა უსკდება. თითქო ირყევა დარბაზი და ნაღესი ცვივა ქერიდან. ირყევა, არ ეჩვენება, ყურები უშხუის. მსახიობებმა ბუტბუტით რო ვერაფერი გაანყეს, დეკორატორებს ხმამაღლა მოუხმეს. დარბაზიც ახმაურდა. ვილაცამ დაუსტვინა, ვილაცამ ხარხარი დაიწყო.

– ეგრე არ დარჩეთ, ხალხოო! – ვილაცამ გასძახა მსახიობებს. ბესარიონს თითქო თვალთ უბნელდება,

რეტი ესხმის.

„რა ხდება ნეტა, დავილუპე, ჩაიშალა მგონი, ღმერთო, ვითომ გამწირა უფალმა?“ – სხეული ეჭინჭრება, ხელ-ფეხი უბჟუის. ეს საშინელი წამები მისთვის დაუმთავრებელი გახდა. თითქო დრო გაჩერდა. გამგებელიც უხერხულად იშმუშნება.

– რა დაემართა, კაცო?!

ერთი ხანობა ბესარიონმა დააპირა, ეთქვა – სცენა, ბატონო... ასეთიაო, მაგრამ ვერ გაბედა. რა იცი და სადმე, რომელიმე სხვა სცენაზე ჰქონოდა ნანახი „მუსუსი“. თუმცა გამოსავალი ისევ თვითონ მოძებნა. თუ ტყუილს მიუზვდებოდა, თავისი რეჟისორული ხელნერით ახსნიდა ასეთ დიდ პაუზას. დავხოცავ, დავხოცავ... თავისი ფიქრი თითქო ხმამაღლა ესმის და ახლა იმაზე დაფრთხა, არავინ გაიგოსო. აქეთ-იქით იყურება. ლამის აიშალოს ხალხი. ისევ პეპომ იმარჯვა, მეორე მხრიდან მოურბინა და როგორც იქნა მობრუნდნენ „სააქაოსკენ“ მსახიობები. დარბაზი თანდათან ჩაცხრა, ისევ სიმშვიდემ დაისადგურა, ბესარიონმა ცოტა ამოისუნთქა. ხელსახოცით შეინმინდა ცივი ოფლით დაცვარული შუბლი. თვალი გამგებლისკენ გააპარა.

გამგებელს ცხირსახოცი აეფარებინა და იცინოდა ჩუმად, თან მალულად ღანვებზე ჩამოგორებულ სიცილის ცრემლებს ინმენდდა.

* * *

– პეპო რა იქნა?! – თვალებიდან ცეცხლი სცვივა

ბესარიონს.

ხმის ამოლებას ვერ ბედავენ.

– პეპო რა იქნა-მეთქი, – ხმა შეეცვალა, თითქო ვილაცა ყელში უჭერდა.

„მუსუსის“ პერსონაჟები კედელთან დგანან, ჭირისუფლებივით ჩამწკრივებულან, იტყვი, ცხედარი უდევთ წინ და სატირალში მოსული მეზობლებისგან სამძიმარს იღებენ.

– პეპო... – ხმა უწყდება სიმწრისაგან, ბგერები ყელში ეჩხირება, თან კართან ატუზულ რომელასკენ გაურბის მგლის მზერა, – როგორ ჩამიშალეთ, ამდენი წვალება წყალში ჩამიყარეთ, თავი მომჭერით.

კარი ჭრიალით გაიღო და პეპოც შემოიზუზა, დამფრთხალი თვალები აქეთ-იქით გაურბოდა, ხან მსახიობებს შეხედავდა, ხან ბესარიონს შეაპარებდა თვალს.

– ხო შენ მოიყვანე ესა, – რომელაზე ანიშნებს ბესარიონი და გახსნილ კოლოფში თითებიტ ეძებს სიგარეტს.

პეპომ თავი ჩალუნა.

– ხო შენ მოიყვანე-მეთქი, – ბესარიონმა ბესარიონმა სიგარეტს მოუკიდა და თავჩალუნულ პეპოს მიაშტერდა.

პეპომ წამიერად აწია თავი, რომელას შეხედა და ისევ ჩალუნა თავი.

– მოგზავნილი ხარ? – რომელას მიუახლოვდა მძიმე ნაბიჯებით ბესარიონი.

რომელამ ძალა მოიკრიბა და რეჟისორისთვის არ

შეუხედავს, ისე ჩაილაპარაკა.

– თავს არ ვიმართლებ, მაგრამ ჩემი ბრალი ნამდვილად არ იყო, „მატორმა“ გაჭედა. ვანვებოდი... მაგრამ... არ ტრიალებდა. დავიბენი, რა გამეკეთებინა, მერე ისევ ისე ამუშავდა. ვიცი, რო... მხრები აიჩეჩა.

– კაკოს დაუძახე, – პეპოს შებღვირა ბესარიონმა და რამდენიმე წამში ელექტრიკოსიც იქ გაჩნდა.

– აბა ახლა თქვი, – მხარზე ხელი დაადო რომელას.

კაკო თითქო გუმანით მიხვდა, თვალები აემღვრა, კბილები დააკრაჭუნა. მოუთმენლად მიაჩერდა რომელას.

– არა, კაკო კი არაფერ შუაშია. კაკომ ბევრი ინვალა, წინა დღესაც ერთად გავსინჯეთ, მაგრამ რა ვიცი.

– „მატორმა“ გაჭედაო, – კაკოს მიაჩერდა ბესარიონი.

– ხო შეამოწმე, პრემიერის წინ.

კაკომ თავი დაუქნია, თან ამღვრეული თვალები რომელასკენ გაექცა „შენ თუ წიხლის ქვეშ არ გაგიგდო, კაცი არ ვიყო, ეს ვინა ყოფილა კაცო, სისხლი გამიშრო, დავბერდი და ასეთი მაიმუნი ვინმე არ შემხვედრია“. ნება რო მიეცათ რომელას შოთივით ამოიდებდა ილღიაში.

– თქვენი... – წაიზმუკუნა ბესარიონმა.

– თეატრი, თეატრი... – ისევ მოძებნა გახსნილ კოლოფში სიგარეტი, – რა იცით თეატრის, თუ ხვდებით სად ხართ, რას აკეთებთ?!

კაკოს თითქო რალაცის თქმა უნდოდა, მაგრამ ვერ გაბედა. ბესარიონი გრძნეულებით მიუხვდა.

– გინდა, მითხრა, რო „მატორს“ დაშლი და ნახავ, რაშიც იყო საქმე, ხო ესეა.

კაკომ თავი დაუქნია.

– რა შეიცვლება ამით. პრემიერა ჩამიგდეთ, ამდენი წვალემა, ამდენი სტუმარი.

ამ დროს რომელამ ერთი ნაბიჯი გადმოდგა, ჯერ მსახიობებს გადახედა, მერე ბესარიონს და ბოლოს კაკოს თვალი ჩაუკრა.

– ჩემი ბრალია რა! ბევრი რო არ ვილაპარაკო, რა ვიცი, მე მგონი „მატორის“ ბრალი იყო, ან რა ვიცი... შეიძლება მე მეგონა, რო მატორის ბრალი იყო. მიხა და ფეფოლა, ფეფოლა და მიხა, მუსუსი, მუსუსი, მიხა, ფეფოლა, ფეფოლა და მიხა, გამგებელი და ბესარიონი, ბესარიონი და გამგებელი, ისევ მუსუსი, მსახიობებმა თვალები დააჭყიტეს. პეპო კარს იყო აკრული და, სად გაპარულიყო, არ იცოდა.

– თავისებური მულამი ამასაცა აქვს რა! – აგრძელებდა რომელა, – რალაცა ჩეპე აუცილებელია. ჩემი აზრით, ეს სპექტაკლი ყველაზე ორიგინალური გამოვიდა. მერე რა მოხდა, რო გაჭედა სცენამ. ადამიანები ჭედავენ და სცენაც ადგა და გაჭედა, თუ მე გავაჭედინე?

– რას ბოდილობ, – ჩაიბუტბუტა, მიხას როლის შემსრულებელმა სხვა მსახიობების გვერდით რო იდგა.

– არაფერსაც არ ვბოდილობ, სულ გინდა, რო მიხა იყვე და ფეფოლას დასდევდე? არ გამოვა ეგრე, ხო გაშტერდი სცენაზე. მიაქციე თუ არა უკანალი მაყურებ-

ელს? ხო, ჩემი ბრალია. მე დავისჯები ახლა, გამათავისუფლებს ბესარიონი, რამდენს ვკარგავ ამ თვეში, აბა, ვინ მიხვდება? პეპო, რა დებილივით იყურები, ამოიღე ხმა. პეპოს პირი ღია დარჩა. ვერ გამოიცანით, იმ ფრაზეების დაზეპირებას გამრავლების ტაბულა არ გერჩიათ? ზუსტად 16 ბოთლ არაყს ვკარგავ, იმიტომ, რო ამას წინათ სიმთვრალეში წამასწრეს და ორ დღის ჯამაგირი დამიქვითეს. ეგეც თქვენ.

„სულ გაგიჟდა ეს ჩემისა“, – ფიქრობს კაკო და ბესარიონს უმოძრაო თვალებს აკვირდება.

თექვსმეტი ბოთლი არაყი... ეჰ, შე სანყალო რომელა, მაგრამ წასვლის წინ ერთი კარგი ამბავიც უნდა გითხრათ, ბატონო ბესარიონ, თქვენს სპექტაკლებში ნამდვილად ურევია ღმერთის ხელი. მარტივად აგიხსნით, რატომ! მიხა და ფეფოლა სცენაზე კი არა, რეალობაში განახორციელეთ, აი, ამ გრძნეული სცენის წყალობით მოხდა ეს ამბავი და მიუხედავად იმისა, რო სამსახურიდან მაგდებთ, სიკვდილამდე თქვენი მადლიერი და ერთგული დავრჩები, სადაც არ უნდა დავინყო მუშაობა, ყველგან მესხობებით.

იმ დიდი პაუზის დროს, როცა სცენა გაჩერდა და ეს ვაჟბატონები ზურგით, ანუ უკანალით იდგნენ დარბაზისკენ, ცოლი მოვიყვანე. თეკლამ დამირეკა, ანუ ჩემმა ფეფოლამ და გავბედნიერდით, ჰო, დავქორწინდით, მართალია ვირტუალურად, მაგრამ ქორწილის დღე დავთქვით და ერთმანეთს სიკვდილამდე შევფიცეთ სიყვარული.

მე ახლა, სამსახურდაკარგული, მაგრამ ბედნიერი

კაცი ვარ და ის მოძრავი სცენა, თუ კაკოს დამონტაჟებული მატორი, მინდა გითხრათ, რო მაგრა მკიდია.

ბესარიონს ჯერ ნიკაპზე მოუღივინა ღიმილმა, მერე აჰყვა, აჰყვა და ღიმილი ხარხარში გადაუვიდა. წელანდელი რისხვა სადღაც უკვალოდ გაქრა და გულის წასვლამდე ხარხარებდა „მუსუსის“ დამდგმელი, რომელსაც ჯერ მსახიობები აჰყვნენ, მერე კაკო და პეპო.

– ხო გეუბნებოდით, გიჟია-მეთქი, თუმცა... მშვენიერი მონოლოგი კი გამოუვიდა, – სული მოითქვა ბესარიონმა, – ისე, არ იქნება ეს მაიმუნი ურიგო მსახიობი!..

21 აპნისი, 2016 წელი,
დიცი.

დაისვენე!!!

– მამა, ადამიანს რა კლავს?

– რა კითხვები გაქვს, შე მაიმუნო, შენა. რა უნდა კლავდეს, დარდი კლავს. დარდი ყველას კლავს, დარდი ისეთი რამეა, ყველას კლავს, ყველას აქცევს. მოჭრილი ხე რო დაეხეთქება და ზღართანს გაადენს, ხო დაგინახავს.

– როგორ არა.

– ჯერ ხერხემალი რო ჩახანით გადაუტყდება და ტკაცა-ტკუცით წავა. დაეზღერეთება და დააკვდება მინას. აეგრე ზღართანით აგდებს დარდი ყველაფერს. ადამიანსაც, ცხოველსაც, ფრინველსაც, მცენარესაც. ადამიანს გაჩენისთანავე სადარდებელს უჩენს უფალი. ადამიანს ადამიანად დარდი აქცევს ხოლმე.

– ეგ როგორ. უფრო კარგი ადამიანი არ იქნება უდარდოდ?

– უდარდელი კაცი ხო გინახავს?

– მერე?

– არ გინახავს?

– ჰოო, კაცო, – თავი დაუქნია გოგომ, თან ჭალარა თმა გაუსწორა, შუბლზე რო ნამგალა ჩიტის ბოლოსავით ჩამოფხატვოდა.

– უდარდელა კაცი რალაცნაირია, თავისებური, ადამიანურ საფიქრალს მოწყვეტილი. ეგეთ კაცს ჭკუას არავინ ეკითხება. იმიტომ, რო დაცანცარებს უბედურად ეგრე.

– ხანდახან ძალითაც კი ქმნის სადარდებელს ადამიანი, იმდენად შეეჩვია დარდს, რო ვერ ძლებს მის

გარეშე, სულ სადარდებელია ყველაფერი, სიცოცხლე და დარდი ერთმანეთის გარეშე წარმოუდგენელია. რო დარდობ, არსებობ, ცოცხალი ხარ. რო გიყვარს, დარდობ და აეგრეა რა... ისე ეს უცნაური კითხვები საიდან მოგდის ხოლმე. გეოგრაფიაში ისწავლე? გუშინ რო ამტრუნჭა შენმა მასწავლებელმა.

– ავტრუნჭავ მაგას...

– აბა, აბა, შენ ცოტა ოჟებს დაუჭი, ვინ მოგცა მაგის უფლება მასწავლებელზე. შენთვის გეუბნები, თუ გეუბნები, თორე შენი გეორგაფიული განსწავლულობა რას მოუტანს, ერთი მითხარი. ნიჭიერია, მაგრამ საშინელი ზარმაციაო.

– ვიცი... – ჩაიკისკისა ნათომ.

– რა იცი? – თვალის ხამხამი შეწყვიტა ვაჟამ.

– ნიჭიერი და ზარმაცი რო ვარ.

– მერე...

– რა მერე, ვარ და რა ვქნა. არ მიყვარს გაყინული გაკვეთილები.

– რა გაყინული, – ვერ მიუხვდა ვაჟა.

– გაყინულში განა გათბობას ვგულისხმობ, ერთნაირი, ჩაქვავებული გაკვეთილები. გამარჯობა, სიის ამოკითხვა, სულ ერთი და იგივე ბავშვების გაძახება და ერთი და იგივე დაჩაგრული ბავშვების ტუქსვა. უკვე მშობლებზე გადავიდნენ. ყალბი ხუთიანები და მადლობები, მშობელთა კრებები, კედლის გაზეთები, „ვეფხისტყაოსნის“ საზეპიროების კონკურსები. პედაგოგთა გამოსამშვიდობებელი საღამოები... რა ვიცი... რატო ხოცავენ ბავშვებს, ვერ ვიგებ. შენ როგორი ბავშვი იყავი, მონესრიგებული? გიყვარდა გეოგრაფია,

ლაუზიეს კანონებს გაბუღბუღებინებდნენ, ყელსახვევი საგულდაგულოდ გეკონდა გაბანტული, გეკეთა ლენინისთავიანი ოქტომბრელის, თუ კომკავშირელის სამკერდე ნიშანი, ყოველ პირველ სექტემბერს ქების სიგელით გაჯილდოებდნენ და, 5-იანს როცა მიიღებდი, რადიოთი აცხადებდნენ, სკოლის რადიო... არა, იმათი მეგაფონით.

– კიდე, კიდე... – აიმრიზა ვაჟა, მარცხენა წარბი აეზნიქა. – ამას უყურე, ამ მაიმუნს.

– კაი, არ გენყინოს, გასაბრაზებლად კი არ მითქვამს.
– მოეხვია ნათო, ჯერ შუბლზე აკოცა, მერე ლოყებზე.
– უიმე... – ტუჩები მოპრუნკა, რკინის წვერი გაქ...

ვაჟას გაელიმა და თავზე წაუფაცუნა.

– ვის დაემსგავსე ასეთი ანცი, შემთხვევით დაიბადე გოგოდ. დედაშენს ვეტყოდი ხოლმე, ეგ ისეთი ყალთაბანდი რამე გამოვა-მეთქი. სანყალი ქალი აქეთ აღარ იყო, რა დღეში იყავი. ხო ხვდები, როგორ დღეში ჩააგდებდი მუცელში გამომწყვდეული.

ნათო კისკისებს, მარჯვენა ლოყა ერხვლიტება და თვალები ეჭუტება, როგორც ვაჟას ეჭუტება ხოლმე სიცილის დროს.

– ალი-კვალი მამაშენი ხარო, – დედამ.

– ხოო, მე დამაბრალებთ ყველაფერი, – ჩაიხითხითა ვაჟამ, – ბიჭი დედასა ჰგავსო ხოო, დინჯია დედასავითო, განონასწორებულია, გოგო მამასავით ანცი და მოუსვენარიო.

– დარდზე ლაპარაკობდი...

– რად გინდა დარდი.

– კაცს მარტო ეგა კლავს.

– კაცს ბევრი რამ კლავს.
 – მაინც?
 – სიყვარულიც კლავს, სიძულვილიც კლავს, ფიქრიც კლავს, ოცნებაც კლავს. ყველაფერი კლავს ადამიანს.

– გამოდის, რო...
 – ეგრეა, ეგრე... – ჩაილაპარაკა ვაჟამ, – თითქო წინასწარ ამოიკითხა ნათოს თვალებიდან სათქმელი, სანერ მაგიდისკენ დაიძრა ვაჟა.

– ეეე, – წაიზმუკუნა ნათომ.

– მოიცა, არ დაჯდე რაა.

ვაჟამ შვილს მოხედა.

– ბევრი მუშაობაც კლავს ადამიანს.

ამ დროს გაიღო კარი და ფლოსტების ფრატა-ფრუტით შემოვიდა აანა, ვაჟას ოთხმოცს გადაცილებული დედა, გაუთავებლად რო უკანკალებდა მარჯვენა ხელი.

ანას – აანა შეარქვა ნათომ და ყველა ეგრე ეძახდა. აუკრძალა კიდეც დედას, მამას და ერთადერთ ძმას, ანა კი არა აანა. აანა, აანა. აანასაც ელიმეზოდა. ქალი დავებრდი, პირი მინისკენ მიმაქ, სიზმრებში უკვე მიქელ-გაბრიელის კარზე ვარ და ესეთი უცნაური ახალგაზრდები არ მინახავს, ოღონდაც შენ იხალისე, შვილო, და რაც გინდა, ის დამიძახე, გინდა ანა და გინდა ბანა. სახელიც თქვენთვის მიჩუქნია და გვარიცა.

– მოდი ბებოს ვკითხოთ.

– აანა, – ნათო უყურებს და ელიმეზა. იცის რო მამას რაღაცას ეოხუნჯება. მარჯვენა ხელი კანკალებს,

კანკალებს. სხეულის ყველა ნაწილზე მეტად გამოხატავს, როცა ხოვრებასთან ჭიდილში დაიღალა.

– ბევრი მუშაობა ხომ კლავს, ბებო.

– ანამ ჯერ ნათოს შეხედა, მერე – ვაჟას.

– მართალს ამბობს, ბევრი მუშაობა არა მარტო ადამიანს, ვირსაც კი კლავს. ბავშვობაში მინახავს ბევრი ჯაფისგან ჩაჩოქილი. ჩვენს მეზობელს სულიკო ერქვა ღმერთმა აცხონოს. ისეთი ლამაზი დიდყურა ჰყავდა, დიდი, ჭკვიანი და სევდიანი თვალეები ჰქონდა. იტყოდი, როცა გამჩენს ემდურებოდა ვირად როცა შექმნა. ერთ მშვენიერ დღესაც ჩაჩოქა სულიკოს ყროყინამ. – გაეცინა ანას. მაგაზე გამახსენდა, საათს ერთ წუთს არ გადააცილებდა ხოლმე, იტყოდი „მალვიძარა“ ედგა ყურებში, გახდებოდა 11 – ატეხავდა ყროყინს, გახდებოდა 12 – ისევ დაიწყებდა.

ვაჟამ ხელი ჩაიქნია და სანერ მაგიდას მიუჯდა.

* * *

– მამაჩემო! ვფიქრობდი, დამეწერა თუ არა ეს წერილი, ერთი ხანობა ვყოყმანობდი, მაგრამ მერე მაინც გადავწყვიტე. ხომ იცი, როგორ მიყვარხარ, ეხლა არ დავიწყებ ჩემი გეოგრაფიის მასწავლებელივით რაღაც გაქვავებული სიტყვებით მოყოლას. მოკლედ მიყვარხარ და ეგ არის. ფიქრით მიყვარხარ, თვალეებით, გულით, თმებით, სიცილით და სიმეტყიერით. შენ როცა მტუქსავ ხოლმე, მაგრამ მეტიჩრობა კარგი რამეა. ღმერთმა დამიფაროს დავსერიოზულდე, სანერ მაგიდას მივუჯდე შენსავით და გავიხლართო ფიქრებში და ხელახლა აღმოჩენები დავიწყო იმის, რაც დიდი ხანია აღმოაჩი-

ნა ღმერთმა. ან რაღაც ახალი რამეების გამოგონება დავიწყო. ხელახალი „ინტერპრეტაციები“, თუ რაღაც სისულელეები. ასე მგონია არასრულყოფილი ადამიანები აკეთებენ ამას. ხელოვანები არასრულყოფილები არიან, მე ასე მგონია. საკუთარ თავს გაურბიან და რაღაც ახალს ქმნიან საკუთარი თავის გვერდით. შეიძლება ის ახალი ხეირიანი რაღაც გამოუვიდეს, მაგრამ შესანიშნავად იციან თვითონ, რო რაღაც მომენტში საკუთარი თავი უარყვეს. როცა რაღაცა ახალს ეძებ, ე.ი. არსებული არ გაკმაყოფილებს, სრულყოფილებისკენ ლტოლვა გაქვს, ე.ი. არასრულყოფილებას გაურბიხარ. ის კი არა ბერებიც და მონაზვნებიც ასეთი კატეგორიის ადამიანები მგონია. საკუთარი თავის უარყოფელნი, ღმერთის მაძიებელნი. სრულყოფილებისკენ მიდიან, არ მოწონთ არსებული, სდევნიან საკუთარ თავს. სრულყოფილი მეტ-ნაკლებად ვინც არის, ასე მგონია, არაფერს აკეთებს და ამ არაფრის მკეთებელს ყოველთვის უარყოფენ, დასცინიან, დევნიან, ის ზარმაცია, ხელმოცარულია და ა.შ.

შენთან მინდა, რო ასეთ საკითხებზე ვისაუბრო, მაგრამ ამის საშუალება, არ მაქვს. სულ წერა, წერა, წერა, წერა, გადავწყვიტე რო აქცია ჩავატარო შენს წინააღმდეგ, თუ როგორ, ამას მარტივად მიხვდები. ის კი არა... მე ხო იცი, როგორ შემიძლია შენს სულში ჩახედვით... შენი დაუწერელი მოთხრობების გმირებს ავამხედრებ, ერთი თითი დავუქნიო და ყველა ჩემს მხარეზე გადმოვა. თვალდახუჭული მოვუხმობ და მოვლენ. გაგეცინება, მაგრამ ხო იცი, რომ გამკეთებელი ვარ. დაისვენე, რა... დაისვენე. არა მუშაობას!!!

* * *

კომპიუტერი გაშალა, ვარდისფერი ფლომასტერით ვეება წარწერა მოხვდა, ქათქათა თაბახის ფურცელზე: „დაისვენე“...

ჯერ ვერ მიხვდა. სანერ მაგიდას მიუჯდა. წიგნებზე რამდენიმე ფურცელი მიეკრა „უჩინარს“. „დაისვენე-მეთქი, დაისვენე“. „არა მუშაობას“. წითელ-ყვითელი ფლომასტერით გაეფერადებინა წარწერები. ერთი წიგნი გადაშალა, იქაც წარწერიანი ფურცელი „დაისვენე“, მეორე გადაშალა – „დაისვენე“, მესამე გადაშალა – „დაისვენე“, ბლოკნოტი გადაშალა – „დაისვენე“. სულ ყველგან საგულდაგულოდ მოეთავსებინა ზოგი ჩვეულებრივი, ზოგიც მომცრო ფურცლები. „დაისვენე“, „დაისვენე“, „დაისვენე“.

- დედა! – არავინ ჩანდა სახლში.
- ანა! – კვლავ არავინ დაეპასუხა.
- ეს სადღა წავიდა?! – ამ დროს გაიჭრიალა კარმა. ანამ შემოყო თავი.
- იმ კუდიანმა ქნა? – ჩაელიმა ვაჟას.
- ანამ მხრები აიჩეჩა.
- შენი განუწყებულია, სულ შენი, – თავი გააქნია ვაჟამ.
- სად წავიდა?
- ცეკვაზე... ხუთზე მოვა, – საათს შეხედა ანამ.

8 სურწყუნისი, 2016 წელი
დიცი

ჩვენი ძველი მესურათე

– ნამოვედი, ხოო. მა რა მექნა. შენ რო ყოფილიყა, რას იზამდი? არა, არა კაცურად თქვი, – ნაცრისფერი თვალები მოჭუტა.

– რა ვიცი, – მხრები ავიჩეჩე.

– შენც ნამოხვიდოდი. ვერ გაჩერდებოდი, ძმაო, ვერა. ერთხელ, ორჯერ, სამჯერ, ადამიანი ხარ. მონათმფლობელობა ხო აღარ არის, მაგის ღმერთი არ იყოს (შეიძლება კაი გემრიელი გინებაც უნდოდა, მაგრამ ჩემი მოეხატრა), ჯერ დაძრული არ მქონდა მანქანა და ცხრაჯერ მომიხადა ბოდიში, – შეგანუხე მოკლედ.

– კაი კაცო...

უხერხულად იშმუშნებოდა. ვერა და ვერ გასწორდა. სპეცტანსაცმელი პარკში ჩაალაგებინა. შავი ქრაჭუნა პარკი იყო, ფეხს რო მიადებდა, საშინლად ხმაურობდა.

– გამასწრო იმ ოხერმა 8-საათიანმა, თორე არ შეგანუხებდი. – ეს უკვე მეორედ მითხრა, თან პარკს ასწორებს.

– კაი, რა შენუხებაა, რა მოხდა?... შენც ხო გყავდა მანქანა და უჩერებდი ნაცნობებს.

– კი, ვუჩერებდი... გხსომებია ჩემი მანქანა.

– კი, როგორ არა, ყვითელი „მოსკვიჩი“ არ გყავდა?!

– ჰოო, – თვალები გაუბრწყინდა, – „მოსკვიჩი“, „მოსკვიჩი“. ერთ დროს კაი რამე იყო არა, ჩემსავით ყავლი გაუვიდა. მეც არა მიშავდა, სანამ შენი ტოლი

ვიყა.

– არც ახლა ხარ ბებერი.

– ბებერი არ ვარ, მაგრამ მეწევა სიბერე, რალა აკლია, მეწევა, – ჩაეცინა.

– ახლა სად მიდიხარ.

– რავი მივდივარ, დამიბარა ერთმა, ისევ სამრეცხა-ოში, მეტი სამსახური აქ არ არი. ესეც ხო იცი... – ისევ დააჭრაჭუნა პარკი, იტყოდი, რო სადმეს გაექცე-ოდა, მალ-მალე გაასწორებდა ფეხებთან.

– მშვენიერი ხელობა გქონდა, მახსოვს შენი ფოტოაპარატი.

– კაი, კაცო? – ჭორფლიან, გამხმარ სახეზე ღიმილშერეული გაოცება გამოეხატა.

– მახსოვს. შენი მოტანილი სურათები ისევ ისე მაქვს სახლში. თუ გინდა, გეტყვი.

შემომცქერის ბედნიერი თვალებით. მისი ცხოვ-რების საუკეთესო წლებს შევებე, ჟრუანტელი უვლის ტანში, სიამოვნების ბუსუსებს აყრის.

– მაშინ „დესნადვა“ მყავდა. – ამაყად ვთქვი, – დიცში რო რკინეულობის მაღაზია იყო, გახსოვს?

– როგორ არ მახსოვს, ზურას მაღაზია. ზურასაც კარგა ვიცნობდი.

– ხო, იქ მიყიდა ცხონებულმა მამაჩემმა. თავს ვი-წონებდი, დავქროდი აღმა-დაღმა. ჩემი „დესნადვის“ ფოტო რო შემომრჩა, შენი დამსახურებაა. შენ კიდე, მეუბნები, მანქანა რო გაგიჩერე, შეგანუხეო. კიდე იცი, რა შემომრჩა? – აღარ უყურებს ჭრაჭუნა პარკს, ბედნიერებისაგან ლამის არის, აფრინდეს. თვალებში

უცნაური შუქი უდგას (ეს რა კაცი ყოფილა) გულში ფიქრობს, – სკოლის ეზოში მაქვს გადაღებული ფოტო, ისიც შენი გადაღებულია, დიდი, ფაფახივით ქუდი მახურავს. ის ქუდი პიატიგორსკში მიყიდა მამაჩემმა, ნუტრიის ბენვისგან შეკერილი ქუდი. არ ვიხურავდი, აქ ჩემს ტოლებს არავის ეფარა ასეთი ქუდები. მამაჩემთან რას გავხდებოდი. ეს სურათიც შენი დამსახურებაა.

– მაგარი „ზენიტი“ მქონდა. უჰ, მაშინ 300 მანეთი მივეცი, ორ-ორი დეკეული გავაყიდინე ვალიკოს. კოშკებს ვუშენებდი მამაჩემს, ოლონდაც ეს ფოტოაპარატი მიყიდე და, რასაც მეტყვი იმას გავაკეთებ, ამ ნახირის დევნა არ მოგწყინდა-მეთქი, წინასწარ დავუანგარიშე, რამდენი უნდა მეშოვა ყოველთვე. შევაბი, როგორც იქნა.

– მე „სმენა“ მქონდა, მოსკოვში მიყიდა მამაჩემმა, გუმი ხო გახსოვს, მაღაზია-ქალაქი.

– ეეჰ, გორზე მაგრა მოსკოვი ვიცოდი. სადაც მე არ მიწანწალია.

– არ გამოვიდა ჩემგან ფოტოხელოვანი, მამაჩემს ტვინი გავუნყალე, ახლახან გადაყარა ჩემმა ცოლმა მაშინდელი გამოსაჟღავნებული და სხვა რალაცეები.

– „ზენიტი“... – ჩურჩულებს ჩემი მგზავრი, – მაგარი იყო, მაგარი. მშვენიერი ხელობა მქონდა, ავივლიდი, ჩავივლიდი სოფლებში, გამოეფინებოდა ხალხი, არიქა მესურათეო, – არიქა, მესურათე, ყვიროდნენ. რიგში ენერებოდნენ, კაცო! საქმე აესე მქონდა – ყელზე გაისვა მარჯვენა სალოკი თითი, – მერე და მერე გა-

დავარდა მოდიდან ჩემი „ზენიტი“, ჯერ „კოდაკებიო“, მერე „პოლაროიდებიო“ თუ ჯანდაბა, ახლა კიდე... ყველას ფოტოაპარატიანი ტელეფონი უჭირავს და ვილას რა ფეხებათ უნდა შენი მესურათეობა და ამიტომაც შევრჩი ამ სამრეცხაოებს.

ერთი ხანობა ავეწყე ვითომ, ჯერ ეს სამსახური... ნყალი გინდა, პური გინდა, არსებობა გინდა, ნამეტანი ამომიყვანა ყელში იმ შობელძალმა ავთომ. თავიდან არ მექცეოდა ცუდად, გეცოდინება, უღვაშებიანი კაცია, თეთრი „მერსედესი“ ჰყავს. ციხესთან რო სამრეცხაოებია, – თავი დაუქნიე, – მაგრამ ვერ მივხვდი. თავიდან კაი კაცი იყო, მაგრამ ბოლოს აურიია. ხო იცი... ფული რას უშვრება ზოგიერთსა. აგიჟებს, თავს აკარგვინებს. ჯერ ერთი სამრეცხაო ჰქონდა, მერე მეორე მიამატა, მერე მესამე, მერე კაფე გახსნა, მერე მაღაზიები... და აურიია. გაძუნდა. თავიდან რო ვეცოდებოდით და წაგვიმატებდა ხოლმე, მერე კაპიკებს დაუნყო დევნა. შარების მოდებაზე გადავიდა.

ბავშვები რო მოდიოდნენ ხოლმე სკოლაში (იქვეა სკოლა), გავცქეროდი და იმათი ჟღურტულის მოსმენით ვტკებოდი ხოლმე. ღმერთმა ასეთებად შეგვქმნა. უნდა, რო სულ ბავშვებივით ვყოფილიყავით უცოდველები, მაგრამ არ გამოუვიდა (ჩაეცინა). გავცქეროდი და ასე მეგონა ჩემს შვილსაც უნდა გამოევლო... შვილის ღირსი ვერ გავხდი. ალბათ, ვილაცამ დამწყევლა. თუმცა, რალა ვილაცამ, ერთი კუდიანი მეზობელი გვყვავდა, დედაჩემმა წაასწრო ერთხელ ღამე ჩვენს ეზოში შემოპარულიყო. მეორე სართული

გასამართი გვექონდა. აპარულიყო ის ცხენისკუდზე გამოსაბმელი და აგურებში რალაცა შეეჩურთა. ზედ დაადგა დედაჩემი. ვილაცა გაჭირვებული, უშვილო, ლატაკი მკვდრისთვის აეჭრა ფრჩხილები და ჩვენს კედელში შეუტენია... რა ვიცი, არა მჯეროდა ეგეთი რალაცეების, მაგრამ... შვილი მე არ მელირსა და ძირი. სკოლისკენ მიმავალ ბავშვებს გავცქეროდი ხოლმე და ამაზე მომდო შარი ავთომ. შენაო „საჩკაობას“ უნდები და აღარაფერს აკეთებო. ამითვალწუნა და ველარ გავჩერდი. რა მეთქვა, ჩემი უბედურების ახსნას ხო არ დავუწყებდი სამრეცხაოში მუშაობის გულისთვის. თუ კი რამე კაპიკები მიმოვნია, სულ თბილისელ ექიმებს ჩავაყარე. გვატარეს, გვატარეს მე და ჩემი ცოლი. მალე გაგიჩნდებათ შვილი, მალე გაგიჩნდებათო, გვატყვეს, გვატყუეს და.. ოცდობი წელი მოტრიალდა, ვერაფერი. შვილის ფასი არაფერია, ვართ ესე მე და ჩემი ცოლი. ერთმანეთის მეტი აღარავინ გვყავს. ერთი ხანობა ვაპირებდი... – გაჩერდა, ფეხებთან ისევ გაისწორა პარკი, – ჰოო, დასამალი რა არი, ვაპირებდი, რო სხვასთან მყოლოდა, სხვა ქალისთვის გამეჩენინებინა, მაგრამ... ჩემი ცოლიც ყაბულს იყო. პატრონი მაინც გვეყოლებათო, მაგრამ... ვერ გავიმეტე ჩემი ცოლი. იმას ისიც ეყოფა, რო დედობის ღირსი ვერ გახდა, განა არ მიიღებდა ჩემს შვილსა, მაგრამ გულში სხვანაირი ტკივილი ექნებოდა. სხვანაირად დაიტანჯებოდა და არ გავაკეთე. რა ვიცი... მე ჩემებურად ვფიქრობ. ყველა ადამიანი თავის სატანჯველით არი. ხო ეგრეა. თავი დავუქნიე,

მაინც არ ვენდურები ჩემს ბედს. ჩემზე უარესებიც ხო არიან, უფრო წყალნაღებულები... – ჩაეცინა, – ისეთებიც იქნებიან სადღაც, ჩემს ბედს რო შემონატრიან. მე სხვის ბედსა ვნატრობ, ასეა აწყობილი ეს ჩვენი ჯადოცხოვრება. აქედან გამომდინარე, ნულარ გაიმრუდებ გზას. ვიცი, რო გაგვიანდება.

– მიგიყვან...

– არა, არა, აქედან მოკლე გზაა, – პარკი ააჭრაჭუნა, – აესე დამაქ „სპეცოვკები“ აი, ორჯერ მომპარეს და ახლა ასე ხელით დამაქვს. – გამიცინა, თვალი ჩამიკრა.

შუქნიშანს გავცდი და სამხედრო ჰოსპიტლის გვერდით გავუჩერე.

– სუ მწვანეზე გევიღოს. – გადავიდა და ხელი დამიქნია. მისი ადგილი ყინვამ დაიკავა.

ვფიქრობდი, ვფიქრობდი და ვერადავერ გავიხსენე ძველი მესურათის სახელი.

წითელხავერდისყდიან ალბომში მაქვს შენახული მისი სურათები.

10 სურწყუნისი, 2016 წელი,
დიცი

წერილი

აბა, რა ვიცი, როგორ დავინწყო, როგორ მოვაბა თავი. შეიძლება ისეთიც გამოვიდეს, ადრე რო ჯარიდან აგზავნიდნენ ხოლმე. მე მახსოვს ის წერილები, კონვერტით რო ჩამოდიოდა რუსეთის შორეული ქალაქებიდან და ჩვენს უბანში ფოსტალიონ გოდეს მოჰქონდა. გოდე ისევ ცოცხალია, დაბერდა, წლებმა დაზნიქა, მაგრამ რო დავინახავ, სულ ბავშვობა მახსენდება, თითქო ვეება ღრუბელი გადაეფარა იმ საოცარ წლებს, იმ ცოცხალ სამყაროს, გოდეს ვეება ჩანთა ღრუბელს იქით დარჩა, უსასრულობაში ჩაინთქა, დავინწყების ბურუსმა გადასანსლა, როგორც ჩვენი ცხოვრების თითოეული წამი, იმ დიდი შავი ღრუბლის იქით დარჩენილი. მოჰქონდა და მოჰქონდა ვეება ფოსტალიონის ჩანთით ჟურნალ-გაზეთები წერა-კითხვის უცოდინარ გოდეს, რომელმაც ფულის ცნობა არ იცოდა. ეგრე უცოლშვილოდ დახერხებებდა და ეს ჩანთა იყო მისი ავლა-დიდება, თითქო ჩემი ბავშვობაც იდო იმ ჩანთაში, რა ვიცოდი, რო ერთ დროს მოწყენილ ხასიათზე ასე მომენატრებოდა ის წამები, თორემ გოდესაც მოვეფერებოდი მაშინ და მის ჩანთასაც. ჩამოივლიდა დილა-უთენია, კარგა რო არ იყო გათენებული, ჯერაც რო გვარიანად არ დაეფახულებინა თვალი დილის ცხრათვალა მნათობს, ატყდებოდა ძაღლების ყეფა და ვხვდებოდი, რო გოდე მოდიოდა. ყველას ჭიშკართან უნდა გაჩერებულიყო. ძაღლებს ტუქსავდა, აგინებდა მოურიდებლად, მერე ღობეში

გაზეთების დასტას გაურჭობდა. „სოფლის ცხოვრებაო“, „გამარჯვებაო“, „კომუნისტიო“... სუნთქავდა სოფელი. გოდე ასუნთქებდა სოფელს, კიდეც „საქართველოს ქალი“, მოჰქონდა, კიდეც „ნორჩი ლენინელი“, „ლელო“ კინალამ დამავინყდა. მამაჩემი მაშინვე „სოფლის ცხოვრებას“ ეძგერებოდა ხოლმე...

წერილებიც მოჰქონდა, ჯარიდან გამოგზავნილი წერილები ჩვენს ფოსტალიონს. ჯარის ბიჭები ორი წლით იყვნენ გადაკარგულები შორეულ ქალაქებში, მე, მაგალითად, ქალაქებიც მახსოვს ჩემი მეზობელი ჯარისბიჭებისა, ახლა რო ხანში შესული კაცები არიან და იმ ღროს, როცა ვაი-უშველებელით ატარებდნენ ორი წლის განმავლობაში, ახლა ტკბილად იხსენებენ. იმისი ჯარისბიჭებიც იმ ღრუბლის იქით დარჩა. ჩამოვთვალო ქალაქები: ტულა თუ კუიბიშევი, დნეპროპეტროვსკი თუ, ვოლგოგრადი თუ უფა... თითქო მათ მშობლიურ ქალაქებად იქცნენ, ისე თბილად და ტკბილად გაიხსნებენ ხოლმე. ყმანვილკაცობის ორი წელი ხომ იქ დარჩათ. თან ელიმებათ, რო იხსენებენ ჯარისბიჭობის დროინდელი მაიმუნობაც ახსენდებათ ხოლმე. მოკლედ... არ ვიცი, ეს ჩემი კალამი როგორ დაუმორჩილებლობას მიცხადებს. გარბის თავისთვის... გარბის და მივდეც.

წერილები... წერილები მოჰქონდა გოდეს და მახსოვს ჩემი მეზობლის ქალები შვილების მიერ გამოგზავნილ წერილებს როგორ უკითხავდნენ ხოლმე ერთმანეთს. ცრემლი ღაჰალუპით ჩამოსდიოდათ. თუ წერილთან ერთად კონვერტში ჯარიდან გამოგზავნი-

ლი სურათებიც იყო, მათზე ბედნიერი ვინ იქნებოდა. წერილების შინაარსიც მახსოვს.

„სალამი დედას გიორგისგან.

როგორ ხარ, დედა, იმედია, კარგად იქნები და კარგად გამყოფოს ბუნების ძალამ“. ღმერთი არ იყო ხოლმე ნახსენები, მხოლოდ ბუნების ძალა. მაშინ არ იყო „მოდამი“ ღმერთი. ბუნების ძალა კიდევე შეიძლება.

მეც ასე დავიწყებ, ვითომ ჯარში ვარ, სადღაც შორეულ ქვეყანაში გადაკარგული. ვზივარ სარკმელთან, ბუუტავს ლამპა, ეს არის, გამოირთო სინათლე. ისეთი ქარი იყო, ლამის ყაზარმა დაგვამხო თავზე, გვეგონა, რო სადღაც წააპანწილებდა გრიგალი ვეება შენობის სახურავს. ელექტრობოძები ერთიმეორის მიყოლებით მოცელა. მავთულები ჩანყდა და აიხლართა და შიშინით იწვის, შუშა გამურულია. ვინ იყო გამწმენდი. ფითილი მოფშვნიტეს, ცეცხლი ცოტა მოძლიერდა, მაგრამ მერე ისევ ჩაინია, ვუჩხიკინე ფითილის ამწეს, მაგრამ საერთოდ მოიშალა და დავანებე თავი. შევუდექი წერას. ვიცი, ათიათასობით კილომეტრი მაშორებს. ახლა სახლში ყველას ძინავს შენს გარდა. წუხანდელ სიზმარზე ფიქრობ, ვიცი, რო ცუდად დაგესიზმრე, ერთად მივცურავდით ნავით და უცბათ გამიტაცა წყალმა. დილით ხან ცეცხლს მოვუყევი სიზმარი, ხან გამდინარე წყალს, ცხონებული ბაბუაჩემის ჩვევებს რა მოგაშლევინებს. ჰა, მე ხო ვიცი შენი ხასიათი. მაინც ვერ დაივიწყე ეს სიზმარი. არც წყლის გჯერა, არც ცეცხლის. თითქო გული ცუდს გეუბნე-

ბა. ნევხარ თვალდახუჭული და ფიქრობ, ხო არაფერი უჭირს ნეტა, ერთი გადამახედა და დამანახა, რა იქნება. მამაჩემი ხანდახან წამოიხროტინებს და ისევ გაბმულ ხვრინვას აგრძელებს. შენ მისი ხვრინვა არ განუხებს. მარტო ჩემზე გეფიქრება. რამ დამასიზმ-რა ასე, ღმერთო, შენ ამიხდინე კარგად. მე აქედან გეუბნები, ნუ გეშინია, კარგად ვარ, მენატრები, შენი თმების სურნელი მილიტინებს ცხვირთან და თითქო ჯადოსნური კვერთხი უჭირავს ვინმეს, წამში შეუძლია ჩემი ბავშვად ქცევა. შენი სურნელი სულ სხვანაირი, სულ განსხვავებულია, ამას მარტო შვილი გრძნობს, ისევე, როგორც შვილის სუნს დედა გრძნობს ყველაზე მეტად. შენ სულ სხვანაირი ხარ, მთელი სამყარო შენ ხარ, ყველაფერი შენში მოუქცევია უფალს და შენით მაგრძნობინებს ყველაფერს. ეს სიყვარული არ არის. ეს ის გრძნობაა, რომელსაც შეიძლება უფალ-მა დაარქვას სახელი თავის ენით, თორემ მე როგორ შევაფასო, მე რა დავარქვა. ტანჯვაა ცხოვრება, ვიცი, სულ ტანჯვაა დ ამ ტანჯვაში თითქო შენც მიგიძღვის ბრალი, ჩემი გაჩენით, ჩემი ამ ქვეყანაზე მოყვანით მაგრამ დედა-შვილური სიყვარულის შესაგრძნობად ღირდა ამ ტანჯვის ნახვა. მე ვთვლი, რო ღირდა. რო არ მოვსულიყავი ამას ხო ვერ განვიცდიდი, ხომ ვერ ვიგრძნობდი დედის სითბო და სიყვარული რა არის. ვერც იქ გავიგებდი – ზეცაში დედალვთისას და ძე კაცისას დედაშვილურ სიყვარულს.

დედაშვილური სიყვარული თუ არ შეიგრძნე, უფალს ვერ ეზიარები. ამიტომაც ღირდა ტანჯვად.

ღირდა რო გნახე, ღირდა რო შეგიტკბე. სულ ბავშვობა ხარ ჩემი. ჯერ არ წასულა იმ შავი ღრუბლის იქით ვარდისფერი წლები. შენ ხარ ეს წლები, შენ ხარ ბავშვობა, როცა გეფერები, თითქო იმ ბავშვობასაც ვეფერები, წარსულში რო ვიყავი. არ მინდა, რო იმ ღრუბლის იქით მოვექცეთ და მერე მხოლოდ საფლავებად იქცეს ჩვენი სიყვარული, არც ის იები მინდა, არც ის იასამნები და, რა ვიცი, კიდე... რაც გინდა ამოვიდეს მიწიდან, შენ მაინც არ იქნები. მინდა, რო ეს წლები ძალიან დიდხანს გაგრძელდეს. თითოეული გულის ფეთქვა, საათის წამისარს რო მოჰყვება, ერთმანეთთან ყოფნის დროს გვიმოკლებს. ეს წლები არ მინდა, რო დამთავრდეს. ვევედრები ამ დალოცვილს, მაგრამ ჩემს გამო ხო არ შეცვლის სამყაროს.

ნიკნიკებს საათი და დედაშვილობის სიყვარულის ქვიშის საათი თანდათან იცლება.

როგორ გამოვხატო ჩემი სიყვარული, არ ვიცი. რა დავწერო, როგორ დავწერო, განა მართლა ათიათასი კილომეტრით ვარ შენგან დაშორებული და სადღაც გადაკარგულ, ქარბუქში გახვეულ ყაზარმაში მბჟუტავი ლამპის წინ ვწერ წერილს.

აქვე ვარ შენთან, სულ ორ ნაბიჯში და გიყურებ როგორ გთვლემს. ბედნიერი ღიმილი ძილად გექცევა მაღე. იცი, რო აქ გყავს შვილი.

20 სურწყუნისი, 2016 წელი,
დიცი

ზესკნელის ბინადრები

რა განსაკუთრებული გამოვლინებები უნდა მქონდეს მაინც. ახლა არ დამაწყებინო ფსიქიატრიის სახელმძღვანელოთა კითხვა და ძეხნა იმისა, რომელი და რომელი თვისებაა ჩემში ფსიქიატრიულ აშლილობას რო ადასტურებს. არ მინდა მე ეგეთი რაღაცეები, უბრალოდ ვთქვი, რო გიჟი ვარ და საგიჟეთში გადავწყვიტე წასვლა. ჩემნაირები წასულან?! იქ ყველა ბოლო უჯრედამდე გაგიჟებული კი არ არის, არიან საშუალო გიჟებიც, არიან ნამეტანი გიჟებიც, ჩვენ აქ საგიჟეთის გარეთ მყოფი ადამიანები რო დასაბმელებს ვეძახით ხოლმე და ისეთებიც არიან, დამწყებნიც. ხო არსებობს დამწყები პოეტი, დებიუტი რო აქვს, ერთი-ორი ლექსი რო გამოაქვეყნა და პოეტობაზე ოცნებობს. აი, ასეთი დამწყები გიჟებიც არიან იქ, მეც მინდა, მათ რიგებს შევუერთდე. არადა, საგიჟეთის სიახლოვეს ჩავლილიც კი არ ვარ. მხოლოდ გაგონილი მაქვს, სად მდებარეობს და წარმოსახვაში, როცა ჩემთან საუბარში გიჟთა თავშესაფარი უხსენებიათ, ჰო წარმოსახვაში დამინახავს გისოსებიანი, ძველი, აქა-იქ ნალესჩამოცვენილი შეღახული შენობა. საგიჟეთს რა რემონტი უნდა?!. – ალბათ, სულ ასე ფიქრობდნენ და ამიტომაც დარჩა ასეთ მდგომარეობაში. საგიჟეთზე ორი ამბავი გამახსენდა და ვიდრე ამ სამყაროს ვესტუმრები, მანამდე მოგიყვებით. ერთი ჩემს მეზობელ სიმონიჩს გადახდა. სიმონიჩი აღარ არის, ახლახან გარდაიცვალა, ღმერთმა აცხონოს.

კოლმეურნეობის დამსახურებული მძღოლი იყო. ისეთი „ტრი“ ჰყავდა, ისეთი, ავთვალს არ ენახებოდა, სიმონიჩი რო ლოგინს გაეკრა, მერე გაყიდეს მისი დაბერებული „ტრი“, რომელიც იმ დროში საოცარ სატვირთო მანქანად ითვლებოდა. ფიცხი კაცი იყო სიმონიჩი. მაღალი, გამომშრალი კედარივით ხმელი და კუშტი იერ-სახის, იშვიათად თუ გაიცინებდა. მგონი, სადღაც დაწვრე კიდევ გერმანიაში იმსახურა საბჭოთა ჯარის რიგებში. ქალაქიც მახსოვს, დრეზდენი, და გერმანული სიტყვები ჰქონდა ხოლმე იმ ცხონებულს აჩემებული. მაგალითად, ვილაც თუ ისეთ დროს სთხოვდა მანქანით სადმე წაყოლას, როცა სიმონიჩი დაკავებული იყო, ან კოლმეურნეობის თავმჯდომარე დავით ბაგრატიჩი ეძახდა, სიმონიჩი ეტყოდა „ნიხტე არბაიტენ“ და ამით ამთავრებდა თავის სათქმელს.

მეორე „ტრიც“ დაჰქროდა კოლმეურნეობის ველ-მინდვრებში. მისი მძღოლი საველიჩი იყო, სიმონიჩის კოლეგა და მეგობარი, ოღონდ მეზობელსოფლელი. ხუმარა, ხუმარა, საველიჩის დანახვაზეც კი ყველას ღიმილი მოსდიოდა სახეზე.

ისეთ რაღაცას დაახეტებდა კოლმეურნეობის შოფერ-ბრიგადირთა შეკრებაზე, მთელი დღე ყოფნიდათ, რო ეცინათ და ეხალისათ. საველიჩი და სიმონიჩი კი მეგობრობდნენ, მაგრამ თხამგლური ურთიერთობა ჰქონდათ. ერთმანეთის გასამასხარებლად რას არ აკეთებდნენ. ერთხელაც ასეთი რამ დაუგეგმა საველიჩმა. დიდი მანქანა გამიფუჭდა და შენი ჭირი-მე ცხინვალში გამამყე, ნაწილები უნდა ჩამოეტანათ,

ნინა კვირას დავავალეო. მიუყენა სიმონის თავისი ლურჯი „03“ და ცხინვალისკენ დაიძრენ.

რომელიდაც შენობის წინ გააჩერა საველიჩმა მანქანა და სიმონის უთხრა: სულ ათი წუთი დამელოდე, აქ ერთი კაცი მელოდება, გამომყვება და ნაწილებსაც წავიღებო. ზის სიმონიჩი და გული ავს ეუბნება. ერთი კვირაა, ძან დამიტკბა, სულ დამგურგურებს, ესა და ესეთი?... ეს სულძალი ესა... თვალეში შემომციცინებს, შენაო ამ კოლექტივის დედაბოძი ხარო, რამდენი რამე მისწავლია შენგანო, მე რო შოფერი დავდექი, სულ შენი დამსახურებაა, თორე „მაშინისა“ რა ჯანდაბა ვიცოდო, ლამის თავი აეხადოს, ფიქრობს და ვერ აუხსნია, მთელი ცხოვრება ჩემს მასხარაობაში გაატარა ამ გოთვერანმა და ახლა რა სიყვარულის ბუშტი გაუსკდა. ვერ აეხსნა, იჯდა ეგრე გუგულივით მანქანაში და გასცქეროდა საგიჟეთის შენობას. ხან ლიახვის პირს გახედავდა, ნაცრისფრად მოღელავდა წვიმით გალექებული დიდი ლიახვი. კაშხალთან ტბორდებოდა, თითქო გზის გაგრძელებას აღარ ფიქრობდა, ტალღებს იკავებდა, მორევში იტრიალებდა. მერე ერთიანად ეშვებოდა, ვეება სიმაღლიდან ბეტონის უზარმაზარ ფილებზე ენარცხებოდა წყალი და იდგა ზათქი და ლამნარევი ტალღების ქარბუქი.

საველიჩი ამ დროს საგიჟეთში დირექტორს დაეძებდა. დირექტორი სამოციოდე წლის კაცი იყო აქაური, მოსკოვში ესწავლა, ფსიქიატრიის პროფესიას დაუფლებოდა რომელიდაც სასწავლებელში და ჯერ სპეციალისტად, მერე მთავარ სპეციალისტად, მერე

საზოგადოებასთან ურთიერთობის განყოფილების უფროსად, მერე დირექტორის მოადგილედ განსაკუთრებული გიჟების დარგში და ბოლოს დირექტორად მუშაობდა. ერთი სიტყვით მთელი ცხოვრება საგიჟეთში გაეტარებინა და ისეთი უცნაური მზერა ჰქონდა, მიხვდებოდი, რო გიჟებს და ჭკვიანებს ველარ არჩევდა და ადამიანში მუდმივად ფსიქიკურ გადახრებს ეძებდა. ყველა ადამიანში შეამჩნევდა მისი ამ საქმეში განაფული თვალი, რო რალაცა ვერ იყო ფორმაში.

საველიჩმა, როგორც იქნა, დაიმართხელა დირექტორი ბათირა კოკოევი და ლამის მუხლებზე დაუდგა.

– რამე უნდა მიშველო, – ბათირა აკვირდებოდა დიცის კოლმეურნეობის მძღოლს და თავდაპირველად ისეთი რალაცეები დაიჭირა მის მზერაში, ეჭვი შეეპარა, ვერ უნდა იყოს ეს კაცი, აშლილობის სანყისი ნიშნები შეამჩნია. საველიჩმა ისე შესტირა, რო გამოცდილი დირექტორი მართლა დააჯერა.

– შენი ჭირიმე, ერთი გიჟი მოვიყვანე, აიკლო ოჯახი და სოფელი. ძალიან ავი და აგრესიულია. ვერავინ ვერაფერს გახდა, მოტყუებით წამოვიყვანე, ცირკი უნდა გაჩვენო-მეთქი და როგორმე უნდა მომეხმაროთ, რო მანქანიდან გადმომაყვანიხოთო.

ბათირამაც ტელეფონის ყურმილი აიღო, ნომრების ბორბალი ორჯერ ჩამოარიგინა (შიდა ტელეფონზე რეკავდა) და საგიჟეთის ბრიგადას უხმო.

ზის სიმონიჩი და ელოდება.

„სად ჯანდაბაში წავიდა ეს ჩემის თვრამეტიანი, სად გაქრა, მალ-მალე დახედავს საათს. რალაცას მაი-

მუნობს და ეგ თუ ლიხვში არ გადავუძახო, კაცი არ ვიყო. შავ-შავ სახეზე ნელ-ნელა წაეპარა ცეცხლი. თვალებიც შეუწითლდა. ერთი ხანობა კარი გააღო, გაიარ-გამოიარა, ლიხვის პირთან ახლოს მივიდა, მოაჯირს ჩამოეყრდნო და კაშხალთან დაქანებულ ტალღებს დასცქეროდა, მერე ისევ მანქანაში ჩაჯდა. ელოდა, ელოდა საველიჩის და...

საგიჟეთის ჭიშკარი ჭრიალით გაიღო, თეთრხალათიანი, ჩაფხუტჩამოცმული თანამშრომლები გამოილალნენ. ნელ-ნელა უახლოვდებიან.

სიმონიჩი თეთრ ხალათებს აკვირდება.

უახლოვდებიან და თოკებს იმარჯვებენ.

„ვინ არიან, კაცო?“ – ფიქრობს სიმონიჩი.

ბოლოს კარი გააღო და გადმოვიდა.

– ვინა ხართ? – დაუყვირა მის გარშემო შეკრებილ საგიჟეთის თანამშრომლებს, რომლებმაც არაფრის თქმა არ დააცადეს სიმონიჩს და ხელ-ფეხი შეუკრეს. ბევრი ეძალავა, ბევრი ეცადა, მაგრამ გაკოჭილი სიმონიჩი საგიჟეთში აღმოჩნდა და დიდხანს დასჭირდა საველიჩს მერე იმის მტკიცება, რო ეს ყველაფერი მისი მოგონილი ეშმაკობა იყო და ეს კაცი, სრული ჭკუის მქონე კოლმეურნეობის მძღოლი, მან ჩააგდო ასეთ ღღეშში.

აღარ მოეყვები, რა დაემართა საველიჩს. როგორც კი თოკები შეხსნეს სიმონიჩს, სად წავიდა, სად გაქრა.

საგიჟეთში დაბერებული დირექტორი ბოლომდე ვერ იჯერებდა, რო მაიმუნობას ჰქონდა ადგილი...

– ვინ არის გიჟი, მე თქვენ დედას... თქვენი, რაც სიგრძე გაქვთ, იმ სიგანეს გაგიხდით. ამხელა კაცი

ხარ, რო იყურები მაგ სათვალეებიდან მელიასავით, ჭკუა არ უნდა გქონდესო. – ხელი მოუღერა დირექტორ კოკოევს, მაგრამ მიხვდა, რო დარტყმად არ ღირდა... საველიჩი უკვე გამქრალიყო.

მეორე ამბავი ჩემს მეგობარ ზურას შეემთხვა. ნაიკითხავს და ადუღლუნდება. მწერლებთან ხომ არაფერი უნდა თქვას კაცმა, ეგრევე მოთხრობად აქცევთო...

იდუღლუნებს და გაჩუმდება.

სამხარეო ადმინისტრაციიდან ერთ-ერთი ფსიქიატრიული საავადმყოფოს შესამონმებლად გაგზავნეს. რომელი ფსიქიატრიული ექსპერტი ეს მყავდა, მაგრამ მეგობარ ცაბასთან ერთად ენვია ჭკუიდან გადასულთა თუ გადმოსულთა (რომელი დავარქვათ?) თავშესაფარს. დიდის ამბით გამოეგებნენ საავადმყოფოს ადმინისტრაციის წარმომადგენლები. თან მობილური უხტოდა ერთ ახალგაზრდა, პოლიციიდან საგიჟეთის ხელმძღვანელობაში გადასულ კაცს.

დირექტორი ათ წუთში აქ იქნება, დირექტორი ათ წუთში აქ იქნებაო, თუთიყუშისვით იმეორებდა. ეზოში სამიოდე გადაბელილი ვერხვი და მოსაჭრელად გამზადებული ტირიფი იდგა, ტოტები ამ უბედურების ცქერაში გახმოვოდა. მწვანე ზოლებიან თეთრ სამოსში გამოკვანთული საავადმყოფოს ბინადრებიდან ზოგი ეზოში იყო, ზოგი ნაცრისფრად შეღებილ კორპუსში და ეზოში შემოსულ სტუმრებს ღრეჭა-ღრეჭით უმზერდა. ზოგი მუშტს იქნევდა, ზოგი ენას უყოფდა, ზოგი მღუმარე დადიოდა ვერხვების წინ მოუვლელ ბალახზე თავის ფიქრებში ჩაძირულ-ჩაკარგული.

ადმინისტრაციის თანამშრომლები დაწესებულ-
ბაში არსებულ ვითარებაზე ესაუბრებოდნენ და
სამხარეო ადმინისტრაციას ზუსტად ცამეტჯერ გა-
დაუხადეს მადლობა.

– თქვენი ყურადღება ნამდვილად არ გვაკლია,
თქვენ რომ ყურადღებას არ იჩენდეთ... თანამშრომლე-
ბი (და არა ავადმყოფები) ძალიან მადლობლები არიან.

განსაკუთრებული მადლობა ჩვენს გუბერნატორს.
საახალწლოდ ღონისძიებას ვამზადებთ და უსათუოდ
მოგიწვევთ და ა.შ.

– კარგი, – უპასუხა ზურამ, ვიდრე დირექტორი
დაბრუნდება, მე და ჩემი მეგობარი ეზოში გავივლით,
დავათვალიერებთ და მერე კორპუსები შემოგვატარეთო.

– მერე – მიყვება ზურა. თან სიცილს ვერ იკავებს,
– გადავრჩი, ხათაბალას გადავრჩი და კაი შემონმე-
ბა გამომივიდოდა. ვილაც შუახნის კაცი მოვიდა, შე-
მოგვციცინა, თავაზიანად დაგვიკრა თავი. პაპიროსი
ხომ არ გექნებათო. ცაბა არ ეწევა. ამოვიღე კოლოფი
და გავუწოდე. ძლივს ამოიღო. წვრილ თითებს აფა-
თურებდა. ისევ მე მივეხმარე. ბარე ოცჯერ დამიკრა
თავი. თქვენ გაიხარეთ, თქვენ გაიხარეთ, შალვა ვარ
მე, შალვა ვარ მე, შალვა ვარო... რომელი შალვაო, –
ცაბამ. თვალი ჩაუფკარი დაანებე თავი-მეთქი.

– შალვა ვარ, სამტრედიელი, ქუთაისელი და
თბილისელი. ლანჩხუთელიც ვარ და ახლა მინდა, რო
ამერიკელი გავხდეთო.

ცაბამ ველარ შეიკავა თავი. ხელი წაეკარი: ადამი-
ანის უფლებებს ნუ არღვევ-მეთქი.

– შენ კი არ გამიხურე საქმე შენი უფლებებით და კანონებით, აღარ გამაცინო არაფერზეო. – ჯერ განყრა ცაბა, მერე ისევ დაერია სიცილი, – აუ, ეს რო იქ მყავდეს, რა მაგარი იქნებაო.

– ერთ ღროს ესეც შენნაირი ბიჭი იქნებოდა და ახლა ხო ხედავ, ნუ დასცინი, თორე შენც გახდები სამტრედიელ-ლანჩხუთელ-ქუთაისელ-ამერიკელი-მეთქი.

პაპიროსი კბილებში მოიქცია შალვამ და თან ხელები აქეთ-იქიდან მოუმყუდროვა.

– მომიკიდეთ რა, მომიკიდეთ რა, შენ მომიკიდე, შენ კაი ბიჭი ჩანხარო, – ცაბას მიმართა.

ცაბამ სანთებელა გამომართვა და მოუკიდა. თავიდან ვერ ნაუკიდა, ლამის ლოყები მიენება ერთმანეთს, მერე მარჯვენა ყურის ბიბილოში ხელი წაივლო და ექაჩება და ექაჩება ლამის ჩამოიგლიჯა, თან ნაფაზს ურტყამს.

– რას აკეთებ კაცო?! – გკითხა ცაბამ.

– პაცოსი, პაცოსი უნდა. ისე ვერა, ხო ხედავ ცივა, უკვე ცივა.

ჩაბჭირდა ეს შტერი ჩემი მეგობარი.

– კარგი, სირცხვილია-მეთქი.

ძლივს მოითქვა სული. მეც მეცინებოდა, მაგრამ ბოლოს უცბათ დაგვასერიოზულა შალვამ.

– თქვენა ხო კაი ბიჭები ხართო. – გვიყურებს ეგრე, მღიმარი თვალებით.

– მე ხო გიჟი გგონივართო... ხო გიჟი გგონივართ... ჰა, თქვი, თორემ თემურ-ლენგს დავუძახებო. ხო გიჟი ვარ, აი, მაშ, ტყუნის დედა მოვ....ნო – და შეგინების

ნიშნად მარცხენა ხელის მუშტს დააფარა მარჯვენა ხელი. გამოსტაცა სანთებელა ცაბას და დაიტიშა...

– როგორ გადაგვიკურთხა, – ქირქილებს ცაბა, – გადაკურთხება ბოლოს იყო, თუ იყო.

დირექტორი მოვიდა და დავინწყეთ კორპუსების შემოვლა, საძინებლები, სველი წერტილები, სამზარეულო. სულ მაღლობები, შიგადაშიგ თხოვნაგარეული. დაფინანსების მომატებაზე, შტატების დამატებაზე, კორპუსების ნაწილობრივ რეაბილიტაციაზე.

უცბათ ატყდა ჩოჩქოლი.

ჩოჩქოლი და როგორი ჩოჩქოლი. დიმიტრი ერქვა, ახლაც მახსოვს, იმ გამოშტერებულ დირექტორს, თუმცა გამოშტერებულები ჩვენ ვიყავით.

– ბატონო დიმიტრი! ბატონო დიმიტრი! ხანძარია, ხანძარია, ჩქარა, ბატონო დიმიტრი! არიქა სახანძროში. არიქა! – ყვირის დირექტორი.

– სად არის ხანძარი.

– მეორე კორპუსში.

დარბიან თანამშრომლები. წინ და უკან დარბიან.

ცოტა ხანში უუუ, უუუ-ს ყმუილით შემოვარდა ახლადშერემონტებული „ზილის“ სახანძრო მანქანა და მოეფინენ კორპუსებს მეხანძრენი...

ერთი სიტყვით გადავრჩი.

ჩვენმა ნაცნობმა შალვამ ჩემი სანთებელით წაუკიდა კორპუსს ცეცხლი. ალბათ, ის თემურ-ლენგიც მიეხმარა, რომ გვემუქებოდა...

ერთმანეთს ფუყურებდით მე და ცაბა და თვალებით ვიცინოდით – „ეს რა დაგვემართა, კაცო“.

* * *

როგორ დავინწყე და...

– იცი რა? ჩიტები მენატრება, ბალახები, ცა მენატრება კიდეც, მინდა რო ერთი-ორი ვარსკვლავი მოვწყვიტო და აქეთ-იქით მივიბნო, აქეთ-იქით, როგორც ნეფეს აქვს ხოლმე მიბნეული, ნეფე არასოდეს ვყოფილვარ და მინდა, რო გავხდე, პატარძალი თუ არ იქნება, არავის დავემდურები, ჩემთვის ვიქნები მარტო ჩემს ქორწილში.

– ?!

– ჰო, ჩემთვის ვიქნები. რამდენჯერმე ნამყოფი ვარ ცაში. არ გჯერა? ამ ჩემს ფეხებს. ღრუბელზე შენ ვერასოდეს ნამოკოტრიალდები, ვერასოდეს ეღირსები, ვერც წვიმას შეეხები ხელით, ამ წვიმას კი, აქ როა, აბა ცაში ნახე წვიმა და შეეხე ხელით. ცოცხალი არსებაა წვიმა. ისეთი ლამაზი და საყვარელია. ჩემი ნაბანი წყალი დაგდით ხოლმე და თქვენ კიდე წვიმა გგონიათ. მთვარეს სამჯერ წავატეხე ყუა. იცი რა გემრიელი იყო? აბა შენ და შენისთანები როგორ გაიგებთ მთვარის გემოს. ანგელოზები, იცი, როგორ დამიმეგობრდნენ? გარდაცვლილი ადამიანები ყველა ერთად ვნახე შეკრებილი, ისეთი სახეები ჰქონდათ, ყველა მოუთმენლად მელოდა, ბარათები დაენერათ წინასწარ, დედამინაზე გამოსატანებელი ბარათები. იცოდნენ, რომ დავბრუნდებოდი და ახლობლებთან მატანდნენ. ისე ენატრებოდათ დედამინა.

– მოიცა, მოიცა, – გამანყვეტინა ფსიქიატრიულის დირექტორმა, სათვალე მოიხსნა, მე მგონი ამ სათ-

ვალესთან ერთად იყო დაბადებული და ბებია ქალმა ჯერ ის სათვალე გაამშრალა, მერე კი ბავშვი- მომავალი ღირეუტორი, რა იცოდნენ თეთრ ზენარში გახვეული აჩხავლებული არსება მომავალში ვინ გახდებოდა. ათასობით ჭკუიდან გადასული ადამიანის მართვა მოუწევდა.

ნაცრისფერჩარჩოიანი სათვალისკენ გამექცა მზე-რა, არ ვიცი, რატომ, იქიდან, ალბათ, სხვანაირი ვჩანდი, იმის გარეშე – სხვანაირი.

– ვიცი, რო იტყუები, გისმენდი და ნამდვილად არაფერი გეტყობა, რო შეშლილი ხარ, ბოდვას და მეოცნებე კაცის საუბარს თუ ველარ ვარჩევ, მაშინ ოცდაათი წელი აქ არ ვიქნებოდი.

– ნამდვილად შეშლილი ვარ.

მხრები აიჩეჩა, წყლით სავსე მომცო გრაფინი მოიყუდა, გემრიელად ჩაარაკრაკა.

– მაჩვენე ერთი ეგ ცნობა, – ხელში მომაშტერდა და უმაღ ექსპერტის დასკვნა გავუწოდე. ერთხანს უყურა, მერე თავი გააქნია სინანულის ნიშნად, თუ ცნობის გამცემის მისამართით გამოხატული სიბრაზით.

– სულ გადაირია ეს ხალხი...

მიყურა, მიყურა, – რამ გადაგანყვეტინა, – წაიბუტბუტა და ტელეფონს დასწვდა.

* * *

– მიყურე ახლა ეგრე...

ცისფერთვალეა, თავგადაპარსულ, ყვრიმალე

ამომჯდარ ახალგაზრდა კაცს ვაკვირდებოდი, ვიფიქრე, რო სულაც არ მაქცევდა ყურადღებას და...

– ჰო, ჰო, შენ გეუბნები... გგონია არ ვიცი, ვინც ხარ?

თვალი ავარიდე, ფარდაჩამოდღლეზილ, ჟანგიანი გისოსებით ჩაგმანული სარკმლისკენ გავიხედე. მაინც არ მომეშვა.

– რა გინდა ჩემგან, თავს არ დაგვანებებ? აქედან გინდა, რო ამბები გაიტანო?

ახლა მეორე, ცხენისსახიანი, ქოსა, მასზე ოდნავ უფროსი მამაკაცი მომიახლოვდა.

– ჩვენნაირი გინდა, რო გახდე? – ყვითელ კბილებზე გაელამუნა ღიმილი, კარის მოხეთქების ხმა გაისმა, ყურადღება იქით გაექცა, მერე ისევ მე მომიბრუნდა: – ჩვენნაირი ვერასოდეს გახდები... მე, მაგალითად, მარტივად აგიხსნი აქ რისთვის მოვხვდი, ჩიტებს დავეძებდი, ბალახებს, ცას მინდოდა, რო მივფერებოდი, ღმერთი ჩემი თვალით მყავს ნანახი. – ჭროლა თვალები დაქაჩა. – ამ ჩემს ფეხებს, თუ არც დამიჯერებ, ახლა მაგაზე მდარდე, აემ თვალებით ვნახე ღმერთი... შენნაირებს კი არ ენახვება ისა. ეკლესიაში ღმერთი გინახავს? ვერც ნახავ... თვითონ თუ არ დაგენახვა ღმერთი... ის ირჩევს, ვისაც უნდა, რო დაენახვოს და აგრძნობინოს, რო მართლა არსებობს. არ ჩანხარ ცუდი კაცი, მაგრამ ჩვენნაირი არ ხარ, ჰო, ჰო.

სიგიჟე კაი რამეა, რო იცოდე, მაგრამ გაგიჟებაც არ არის შენი ნება, მიდი აბა, გაგიჟდი, თუ მაგარი ხარ, ჩემი ფეხები! ვერ გაგიჟდები! თავის გადაპარსვა და

ზოლიანი შარვალ-ხალათი არა კმარა, გაიგე, ჯეელო?!

რო ეხვეწებოდი ჩვენს დირექტორს, მიმილე, მიმილეო. იმანაც... ამ სამყაროში შემოსვლასაც კი გამჩენის ნება სჭირდება. იქ დავბრუნდი მე, მაგალითად, სანამ დაბამდებამდე ვიყა... – ისევ გამოაჩინა ყვითელი კბილები ცხენისსახიანმა. ბავშვობაზე დაბლა ჩავედი, ქვესკნელში და სანამ ხორციელი გავხდებოდი, ისევ ის არსება ვარ, არც სახელი მაქვს, არც გვარი, დროც გაჩერდა და მეც მოვისვენე იმ გოთვერანი ისრების გაუთავებელი ჩხაკაჩხუკით, წლებს, თვეებს, კვირებს, დღეებს რო მიზომავდა. დამწყვეულები ვართ ახლა და უდროობაში ვარსებობთ. მაინც როგორები არიან გარეთ. ისევ ისეთები, თუმცა...

ისევ ცისფერთვალეა მომიახლოვდა.

– იცოდე, გულში ცუდი არაფერი გაივლო... ადრე ხო დაგჭერი?

თვალეები დავაჭყიტე.

„დაჭრილი არასოდეს ვყოფილვარ“.

– როგორ არ ყოფილხარ. – ცისფერი, გამჭოლი მზერით შეძვრა ჩემს ტვინის ხვეულებში. – შენზე კარგათ მახსოვს, რა ვაჟბატონიც ბრძანდებოდი წინა ცხოვრებაში, ამიტომაც ჩემი დანის წერა კინალამ გახდი, ცოტა ოდნავ დაბალი იყავი მაშინ, თმის ფერი და სახის მოყვანილობა იგივე გაქვს.

– ერთი სიტყვით...

ახლა ისევ ცხენისსახიანი შეენაცვლა.

– ყველა საიდუმლო ამოვხსენი, ყველა... შენ სიგიჟე დაარქვი და... ერთი კითხვაც აღარ მაქვს არაფერ-

ზე. – ვეება, სალოკი თითი ცხვირზე დამადო და ისე დამაჭირა, იტყოდი, ლიფტი უნდა გამოეძახა. – შენ ვერასოდეს ამოხსნი ამ რაღაცეებს. იმიტომ, რო შენ გიჟი არ ხარ.

– ექიმი, ექიმი...

ყველამ თავის საწოლს მიაშურა. გაჩუმდნენ, გაისუსნენ. კისერზე ყურსასმენმოგდებულმა შუახნის ექიმმა ჩამოგვიარა. საწოლებთან რიგ-რიგობით ჩერდებოდა და თავგადახოტრილ პაციენტებს ესაუბრებოდა, ზოგს ტუქსავდა, ზოგს თვალს უკრავდა. ბოლოს ჩემთანაც მოვიდა.

– ეს ის ახალია, ექიმო, – წამოიყვირა ცისფერხალათიანმა.

– სუუ, ვალოდია, – ხელით ანიშნა თეთრხალათიანმა, ჭაღარაულვაშებიანმა კაცმა.

– იტყუება, გიჟი არ არის.

– სუ-მეთქი!

მიყურებს გამჭოლი მზერით ეს უცნაური კაცი, ათასი გიჟისთვის რო ჩაუხედავს თვალებში, ათასი გადარეულის სამყარო რო მოუთვალეირებია.

ბოლოს თავი გააქნია და თავისთვის ჩაილაპარაკა:

– ვინ ხართ ეს ადამიანები, რა გინდათ ამ საცოდავი ღმერთისაგან. გიჟად გაგაჩნთ, დაჭკვიანებას სთხოვთ, ჭკვიანებს მოგიყვანთ ამქვეყნად და მერე სიგიჟეს ეხვეწებით. კიდევ კარგი, რო ღმერთი არ ვარ და უბრალო, გიჟების ექიმად გავჩნდი. მიყურა, მიყურა, თვალს არ მაცილებდა, იტყოდი, სადღაც ვყავდი ნანახი და ეს-ეს იყო ამოუხტებოდა გონებაში ჩე-

მთან შეხვედრის წუთები და მომახლიდა: „შენ ის არ ხაარ?!“, მაგრამ ტყუილა ელოდა ტვინის ხვეულებში გაჭედულ მოგონებებს.

– გააღე პირი.

ჯერ თითქო ვერ გავიგე.

– გააღე პირი, – ნიკაპზე ხელით შემეხო, სპირტის სუნი მეცა მისი ხელიდან. შესვლა-გასვლაზე ერთავად სპირტით იზელდა ხელებს.

გავაღე პირი.

– ენა გამოყა.

ენაც გამოვყავი მორჩილად. ხალათის ჯიბიდან წა-
მალი ამოიღო და ბრტყელი, ვარდისფერი აბი ორი
თითით დამიგდო ენაზე.

– მიდი, გადაუშვი, წესი წესია. რახან გიჟი ხარ...

* * *

ალარ მეშვება ეს ჩემი ცოდვით სავსე ცისფერთ-
ვალეება თავგადახოტრილი. მიზანში ამომიღო. წა-
ვა-წამოვა, მომადგება. რაებს იხსენებს, რაებს იგ-
ონებს, აბა რას გაუგებ, ჩემი თავისა რო ვერაფერი
გამიგია. მიყურებს... კი არ მიყურებს, მხრავს ეგრევე
თავისი ცივი და ბასრი თვალებით.

– მახსოვხარ, მახსოვხარ, უნდა მომეკალი, მივქა-
რე, აქ როგორღა გაბედე მოსვლა, როგორ შემოალ-
ნიე აქა... კბილებს აკრაჭუნებს, ხანდახან ისე წამოუ-
ქროლებს, რო მარჯვენა ხელის მტევანზე ცოფიანი
ძაღლივით კბენას იწყებს. ჩემი მეზობელი კოტე
მახსენდება, სტადიონზე რო გავაბრაზებდით, ქვებს

დაგვიშენდა, გამოგვეკიდებოდა და რო ვერ დაგვეწეოდა, ხელებზე იკბენდა ხოლმე.

სარკმელში ვილაცას იასამნის რტოები ჩაულაგებია ლარნაკში, წამლების და ოფლის სუნში იკარგება იასამნის სურნელი.

გუშინ ძმაკაცებმა მომაკითხეს. სადღა მყავდა ძმაკაცები, ყოველ შემთხვევაში, მე ასე ვფიქრობდი, მაგრამ თურმე დარჩენილან აქა-იქ.

ნუკრი მიყურებდა და თვალებს არ უჯერებდა.

– რა დაგემართა, კაცო!

– რა ვიცი აბა.

– როდის მოგიყვანეს აქა, – გოგილო გამომძიებლის თვალთ მაკვირდებოდა.

– არ მახსოვს, – მხრები ავიჩიჩე.

– რალაცეებს მაიმუნობს, – ნუკრის შეხედა გოგილამ, – მართლა ხო არ გაუბერე, ბიჭო!

– მა, ისე ვინ მომიყვანდა, – ჩამეცინა და იმ სიცილმა უარესად აუშალა ეჭვის ჭილყავი თვალებში.

– შენ ახლა ბებიაშენისას ნუ მიირთმევ! თუ სადმე გინდოდა თავის გარიდება, წასულიყა სხვაგან, მონასტერში წასულიყა, აქ რამ მოგიყვანა. გადავატრი-ალეთ მთელი ქვეყანა. ჯერ გვეგონა, უცხოეთში ხო არ წავიდაო, მერე ხო არ დაიჭირესო... მოკლედ... – ისევ ნუკრის შეხედა და ახარხარდა: – გიჟია ეს ჩემის ტრულაილა, რამ მოაფიქრა.

– მიდი ახლა, გაიხადე ეგ შენი ზოლიანი ტანსაცმელი და წამო. საგიჟეთილა გაკლდა. – ჩაიბურტყუნა ნუკრიმ და სიგარეტი აათამაშა.

– აქ არ შეიძლება, – გვერდიდან ვილაც შუახნის კაც-
მა შეახსენა, იასამნებს რო წყალს უსხამდა სარკმელზე.
ნუკრიმ ახედ-ჩახედა, ჩაელიმა და სიგარეტი ისევ
ჯიბეში ჩაიდო.

– გოგილოჯან, ისე ჩვენც რო დავრჩეთ პატარა
ხანი, – თქვა და გადაიხარხარა.

– აქ თქვენნაირების ადგილი არ არის, გაიგეთ თუ
არა, – დაიყვირა ცისფერთვალებიანმა. – მომინდომეს
ღმერთთან ახლოს ყოფნა...

– რა ღმერთთან ახლოს?! – სახტად დარჩა ნუკრი.
გოგილოს ჩაეცინა და თვალი ჩაუკრა.

– ღმერთთან ახლოს, ღმერთთან ახლოს, – ჩაიბუტ-
ბუტა ნუკრიმ.

– მიდი, მიდი, გადაიცვი და წავედით თორე, მართ-
ლა ველარ დააჯერებ გარეთ ვერავის, რო ამათნაირი
არ ხარ.

* * *

გამომეღვიძა და ტყუილა ვაკვირდებოდი ოთახს,
არც ნუკრი ჩანდა, არც გოგილო, არც ის თავგადახო-
ტრილი ადამიანები, დაბადებამდე არსებულ სამყარო-
ში დაბრუნებული ადამიანები, თავს ღმერთთან ახ-
ლოს რო გრძნობენ და ეგებ არიან კიდეც. რას გაუგებ
ამ წუთისოფელს.

17 მირკანი, 2016 წელი,
დიცი

მართა ბაბოს დაისლაძე

თითქო ახალი არც არაფერია, ან რა უნდა იყოს ცის ქვეშ ახალი, რაც არ მომხდარა, რაც არ გვინახავს, თითქო ყველაფერი მეორდება, ყველაფერი ნაცნობია, ზუსტად ისეთი განცდაა, როცა ხანდახან რაღაც მოვლენაზე ჩაფიქრდები ადამიანი, ეს თითქო უკვე იყო, თითქო ნანახი ან მოსმენილი გაქვს, დაახლოებით ეგრეა. ყველაფერი უკვე მომხდარია და მეორდება, რაღაც დაუმთავრებელი ციკლია ირგვლივ ბედნიერებისაც და უბედურებისაც. ისევ ისეთია ოდნავ გათანამედროვეებული, ოდნავ დახვეწილი ბოროტება და ოდნავ მოლამაზებული ბედნიერება, ვითომ ბედნიერება, თორემ სად არის ბედნიერება, რომელიც არც შეუქმნია უფალს, ბედნიერება ჩვენ გამოვიგონეთ ადამიანებმა, ჩვენ შევთხზეთ, ვითომ არსებულიყოს, არადა არ არსებობდა და მერე არარსებულ რაღაცას დავეძებთ. გაგეცინება.

მართა ბაბო მიყურებს ეჭვიანი თვალებით. როგორი თვალებით, იცით?! ამოღამებული, ცხოვრებისგან დაღლილი, ნუთისოფელი რო მობეზრდა უკვე და ერთი სული აქვს, როდის წავა აქედან, როდის დატოვებს სააქაოს, მისთვის სულ ერთია, რა მოხდება, გამთლიანდება თუ არა ქვეყანა, გაიზრდება თუ არა ჯანსაღი თაობა, გაბრწყინდება თუ არა ივერია. ცას რო შესცქერიან ივერიის გაბრწყინების მოლოდინში საცოდავი ქართველები, ვაი ამათ პატრონს. რა უნდა გაბრწყინდეს, რაც არ არსებობს, ჰგონიათ, რო

რალაც უზარმაზარი ნათელი დაადგება ქვეყანას და ყველა იქნება ბედნიერი, ყველა კარგად იცხოვრებს, თაფლუჭით სავსე ჯამები ედგმება დიდსა და პატარას. აი, ეგეც კი არ აინტერესებს მართა ბაბოს, ის ყველას ერთნაირი მზერით უყურებს, ყველა ადამიანი ერთნაირია მისთვის, ყველა მატყუარაა, ყველა დაუნდობელია, ყველა ფლიდია, ყველა სამშობლოს გამყიდველია, ყველა ღვთის პირიდან გადავარდნილია. მისთვის თითქო სამყარომ არსებობა დაასრულა. დამთავრდა, ყველაფერი. თითქო სისხლისაგან დანრეტილია, ჩამონურეს სისხლისაგან, როგორც დაკლულ საქონელს ჩამოკიდებენ ხოლმე, ისე დაკიდეს თავდაღმა ბებერი ქალის სხეული, დაკიდეს და დაიცალა სისხლისაგან. ორი პარასკევილა აქვს მართა ბაბოს. ორად-ორი და დამთავრდა, ისიც დაისვენებს და ჩვენს დავისვენებთ. დავშორდებით სამუდამოდ ერთმანეთს. ვითომც არც ეარსებოს. ვითომც არც ყოფილიყვეს, არადა ერთ დროს გვლოცავდა მართა ბაბო, მაგრამ ჩვენ არ გაგვიგია ეს ლოცვა და ამიტომ ვერც ვერასოდეს დავიჯერებთ, რო გვლოცავდა. თვითონაც იცის, რო დღეები დათვლილი აქვს, სულ რამდენიმე ღამელა დარჩა გასათენებელი, გაათენებს როგორც იქნება და ხორცზე ზრუნვისაგან გათავისუფლდება. მინამ იდარდოს მერე, მისი სხეული მიწის მოსავლელი გახდება, მოსავლელი რა – შესაჭმელი. მთავრდება მართა და მან ჩვენზე კარგად იცის, რო მთავრდება, ამიტომ მის თვალებში, ცხოვრებისაგან დაღლილ თვალებში, უნდობლობა და ეჭვი კრთის,

სიკვდილის შიში თითქო დაძლეული აქვს. იმდენი აქვს ამაზე ნაფიქრი, იმდენი, რო დაძლია საბოლოოდ და ისე ესაუბრება მიქელ-გაბრიელს, როგორც თავის თანატოლს, თავის თანამერხელს. არც ისეთი რთული ყოფილა, გაჭირვებამ სიკვდილზე ფიქრი გაუშუსუ-ბუქა, ამქვეყნიური ცხოვრების დანანება გაუქარწყლა.

მიდიან და მოდიან დიდი კაცები, მიდიან და მოდიან. დიდი კაცები. სიკვდილი იქვეა, მაგრამ ვერ ამჩნევენ. მართა ამჩნევს, მართა კანთიელად ხედავს. აგერ თუ უნდა ხელითაც შეეხება. ესენი ვერ ამჩნევენ. ვერც მართას ვერ ამჩნევენ, რომელიც დიდი კაცებით სავსე შენობის წინ დგას სანთლისფერი სახით და ცხოვრებისგან შეჭმული ხელებით ელოდება ვიღაცას, ვინც მართასაც შეამჩნევს და იქვე ცემენტის ბარდიურზე ჩამომჯდარ სიკვდილსაც.

- ხო მართა გქვია, ბებო?

ხმას არ იღებს. თითქო ხმაც აღარ ემეტება.

- ვიცი, რო მართა გქვია.

ისევ არ იღებს ხმას.

იცის, რო არაფრის მჩუქნელი არ ვარ და ამიტომ სხვაგან იყურება გაურკვეველი მიმართულებით. დიდი კაცები მიდიან და მოდიან, მიდიან და მოდიან, არ სრულდება ნაკადი.

ნეტა თუ მართა ჰქვია.

რალაცნაირად, ასე მგონია.

რამდენიმე დღე-ღამე უნდა იყოს მართა ბაბო ჩვენს გვერდით, მერე კი წავა...

ათასკლიტული

არ ვიცი, როგორ დავინყო...

მიყურებს გაოცებული.

აი... დაბლა რას ვიყურები, იტყვი, სიტყვები დაეუნაო და აქეთ-იქით მოღავებულ ასო-ბგერებად დაშლილ სიტყვებს დავექებ, იქნებ ავცენცო, შევაკონინო...

მერამდენა ეგა, შე შეფენცილო, შენა, მერამდენა, რა უბედურებაა ეგა, ერთი რედაქტორის სიტყვებით მსაყვედურობს, ორეული, თუ ვინ არის, რა ვიცი. ჩამოსკუპებულა ჩემი ფიქრის კიდობნის თავზე და ზეპირად იცის, რაც ალაგია იქით. რა ფიქრი ამოდის, რა ფიქრი ჩადის, ზეპირად იცის მამაო-ჩვენოსავით, ხან მგონია, რო ჩემზე მეტად ამან უფრო იცის ყველაფერი. მე რო მავინწყდება, ამას საგულდაგულოდ დაუმახსოვრებია. ვერ მოვიშორე, ერთი სიტყვით, როგორც კი რაღაცას დავაპირებ, ეგრევე ჩამეჩრება, ჩამეკვებება, სული მაქვს გამწარებული, დამენახოს მაინც, ქალია, კაცია, რანაირი სახე აქვს.

მერამდენედ-მეთქი. სუ ვემუდარები, ეს ერთხელაც და ამით დამთავრდება, ამით მორჩება ჩემი ტანჯვა-წვალება. ჩემი უბედურებაც მეყოფა, მომაკვლევიან გულის ჭია. ჰა, ჰა, ჰა, სულ რამდენი წელი, რამდენი გაზაფხული, რამდენი... მერე აღარავინ შემიყვარდება, არც მე არავის შევუყვარდები, მერე აღარავინ მომეწონება, მეც არავის მოვეწონები. მერე მარტო ერთი გრძნობალა იარსებებს ჩემს მიმართ, ამოდენა უკიდევანო სამყაროში, ისიც მოკლე ხნით, მოკლე დროით. რა გრძნობა?

შეცოდება. მარტო შეცოდება იარსებებს მცირე დროით და ისიც რამდენიმე ადამიანში... მერე ის შეცოდებაც განელდება, გაცივდება უღიმღამო ხსოვნად იქცევა და ის ხსოვნაც მოკლე ხნით იქნება და ისიც რამდენიმე ადამიანში. ეს ხსოვნაც დამთავრდება მერე, ესეც ჩანელდება და გაცივდება, ათასში ერთხელ, ათასში ერთის მიერ გახსენებით თუ შემოიფარგლება. საბოლოო ჯამში ეს ნაბოღვარი, რომელიც მე მიკავშირდება, სულ განელე, გამოწელე, რამდენიმე ათეული წელი. ამიტომ ეს ყველაფერი რო ვიცი და ეხლა რო რამდენიმე ახალგაზრდული წელია ჩემს ხელთა, მაცალე და ვინმე შემაყვარე. რა მოხდა, რას ვაშავებ. შემეყვარდა, მერე რა.

მერამდენედ, შეუძლებელია ასეთი რამ.

არ არსებობს სტანდარტული სიყვარული და შეყვარებები. ან როგორ უნდა შეუსწორო ადამიანს, იცი რა... ეგ გატაცებაა, სიყვარული სხვა რაღაცაა. ყველა თავისებურად უყურებს სამყაროს და იმ სამყაროს ნაწილია ის სიყვარულიც, რომელსაც მე ჩემი სარკმლიდან ვუყურებ.

შეფენცილი ხარ, გადარეული.

მოკლედ ჯიქური ნაბიჯით მივინვე სკოლისკენ. ვერ მოვიცილე ეს ბავშვობა თავიდან. მემატება წლები, თან მემატება, თან მაკლდება. აი, ეს ბავშვობა კი როგორ გითხრა, ისევ იქა ვარ რა, ვერ გამოვდივარ. ათასკლიტულივით არის. ერთი კარი იღება, მივინვე, მეორე, მესამე, წინ ისევ დაკეტილი კარები... ბოლო კარი იქ გაიღება, სადაც დამთავრდება კიდევ ყველაფერი, უკანასკნელი კარის საკეტი იქ

გაიჩხაკუნებს და ათასკლიტულიც დასრულდება.

ადვივარ კიბეზე. გადმომიდგა დაცვის ბიჭი (დაცვა ჰყავს სკოლას).

- სად მიდიხარ? - მეკითხება, თან ისეთი თვალე-ბით მიყურებს, იტყვი ტერორისტი ამოიცნო ჩემში.

არც მიმიქცევია ყურადღება.

- ე, მოიცა, სად მიდიხარ.

- მშობელი ვარ, - მოვუტრიალდი და შევხედე გაყინული თვალებით, - მასწავლებელმა დამირეკა, იქნებ ბავშვს რა უჭირს. მერე თქვენ გაგებინებთ პასუხს. აქ იმიტომ კი არ დაგაყენეს, რო მშობლებს გზა გადაუღობო და თავხედურად მოიქცე. განათლების სამინისტროში ვიტყვი ამას და თქვენი დირექტორიც ზედ არ მოგაყოლონ. ბრინჯივით დაიბნა, ფერი გადაუვიდა. ეტყობოდა ახალი დაწყებული ჰქონდა სკოლის დაცვაში სამსახური. ბოდიში მომიხადა.

- გაფრთხილებული ვარ, ჩემი მოვალეობა ეგ არის რომ გკითხოთ, თორემ, თქვენი შენუხება კი არ მეხალისება, - თან გულში მაგინებს, - „შენი ინტრიგანი დედა, შენი. რა დრო მოვიდა, მოსწავლე მოსწავლეს აღარ ჰგავს და მშობელი - მშობელსო...“

ჩამოვიარე დერეფანში. საათს დავხედე. თხუთმეტიოდე წუთი და ზარი ანკრიალდებოდა. სიჩუმე იწვა სკოლაში. საკლასო ოთახებიდან პედაგოგების ხმები ჟონავდა. ვილაც მათემატიკას ხსნიდა, ვილაც ისტორიაზე საუბრობდა. იმ კლასის კართან სიჩუმე იყო. ყური მივაღე. ჩამი-ჩუმი არ ისმოდა. ნელ-ნელა შევალე. რა შეფენცილი ხარ, თავს იჭრი... ისევ ჩამესმა.

მომშორდი. ხელი ავუქნიე, თუმცა ხელის აქნევით რას მოვიშორებდი ტვინში მყოფ არსებას.

სარკმელთან იდგა. ხუთიოდე მოსწავლე იჯდა კლასში. ხმადაბლა, თითქმის ჩურჩულით ესაუბრებოდა ბავშვებს. კართან ავიტუზე.

შემომხედა ისეთი მზერით, რამაც იქვე დამიღავა სათქმელი. საოცარი თვალები ჰქონდა, ასიათას ქალში გამოჩენილი, ზომაზე მეტად სევდიანი, თან ზღვარს გადასული ეშხით და ვნებით სავსე. გიორგობისთვის მზე იყო დაბუდებული. მზე, რომელიც თითქო ჩამცხრალია, მაგრამ ზაფხულის სიმხურვალეს მაინც გაგრძნობინებს. სარკმელსაც გიორგობისთვის მნათობი ადგა. შემოდგომის მზის სხივები ელაციცებოდა წაბლისფერ თმებზე.

არ უუცხოვია, კითხვაც კი არ დაუსვამს. თითქო მელოდებოდა. სადაც იყო ანკრიალდებოდა ზარი და დერეფნებში გამოსკდებოდა ორმოცი წუთით სულშეგუბებული ბავშვების ჟრიამული.

მიმზერდა კარგა ხანი და ისეთი შეგრძნება მქონდა, შემოდგომის მზე შემოდოდა ჩემში და გიორგობისთვის მნათობის სხივებით ვივსებოდი. შორიდან მყავდა რამდენჯერმე ნანახი. „რა ლამაზი ყოფილა, რა ეშხიანი, მზით სავსე თვალებით“.

რა უნდა ვუთხრა ასეთ ადამიანს. ვიდექი ესე ატუზული კართან და ვგრძნობდი თითქო ისიც ჩემსავით ბავშვობაში იყო დარჩენილი, მასწავლებელი, მაგრამ მაინც ბავშვი და ისევე, როგორც მე, მასაც ათასი კარი ჰქონდა წინ ჩაგმანული, ისიც ჩემსავით ვერა-

სოდეს ვერ დააღწევდა ამ სამყაროს თავს.

არ ვიცი, როგორ დავინყო, უბრალოდ... მიყურებს გაოცებული.

უბრალოდ არ შემეძლო არ მივსულიყავი და ახლო-დან არ დამენახა, მეტი არაფერი.

მოსწავლეები მომჩერებიან უცნაური სახეებით.

ბავშვების შემრცხვა. ოდნავ შეეფაკლა ღაწვები.

- კარგი.

ამ ერთმა სიტყვამ დაამთავრა უსაშველოდ გაგ-რძელებული უხერხული წამები. გამოვედი და ისეთი ბედნიერი გამოვუყევი დერეფანს, თითქო გრაალი მომქონდა უბით.

რამდენი ხანი უნდა მეფიქრა ახალ იმ ერთ სიტყვაზე „კარგი“, - დაცვის ბიჭს თვალი ჩავუკარი და დამშვიდობების ნიშნად ხელი ავუწიე. ნაძალადევად გამიღიმა, გულში კი წელანდელივით გადამიკურთხა.

ზარის წკრიალი დამენია კიბეზე.

გარეთ მზე დამხვდა. გიორგობისთვის ოქრო მნათობი თითქო შენი თვალებით მიმზერდა. ბედნიერი ხარ, ჩაიქირქილა იმან, ფიქრის კიდობანზე რო ზის და ხელისგულზე უდევს ჩემი აზრები. მერამდენედ ამერია თავგზა.

ბედნიერი ვარ, ვიდრე სიყვარული, შეცოდების გრძნობად არ გარდასახულა.

- ჰი, ჰი, ჰი.

დამაყენე ჩემს ათასკლიტულში.

10 აპნისი, 2014 წელი,
დიცი

ქვესკნელის სუნი

ბორგავს, თოთო ხელებით აწყდება. აღარ უნდა უკუნეთში ყოფნა, იტყვი, საცაა გამოანგრევსო, აწყდება, მთელი ძალით, მიწისძვრის შეგრძნებაა, გონება ებინდება წამიერად. თითქო ტვინი ეთიშება. ცოტაც, სულ ცოტაც და გამოვა, თვალხილულ სამყაროს დაინახავს, ზეცისქვეშეთს მოათვალმზერებს. რამდენი დარჩა, ალბათ რამდენიმე საათი, ტკივილი მატულობს, მწარე ტკივილი, ყვირილი უნდა, მაგრამ ენას ვერ იმორჩილებს. ვერა, არადა, ლამის ძარღვები გამოასკდეს. შიგნიდან აწყდება, ერთი ბობოქარი არსება შეემატება ქვეყანას. ეხლავე ეტობა, როგორიც არი, იტყვი, ამკლები იქნება ქვეყნისაო. ურტყამს და ურტყამს. ვაი დედა, ტკივილი მატულობს, თითქო ერთიანად აგლეჯენ გულ-მუცელს, ნაყოფიანად აგლეჯენ. ამაზე საშინელი შეგრძნება არ არსებობს, ვისაც ეს არ გამოუცდია, ის ვერასოდეს ვერ გაიგებს მშობიარობის ტკივილს. გაძლება უნდა, ნეტარებას ლოდინი უნდა. მერე გაყუჩდება. იტყვი, ვითომც არაფერი. ჩვილის დანახვა გადაგავინწყებს ყველაფერს. ასე მოუწყვია გამჩენს კაცთა ცხოვრება. კაცებსაც აქვთ ტკივილი, ოღონდ სხვანაირი ტკივილი, ამაზე ნაკლები არაფრით არის, პირიქით... ეს ტკივილი ჩვილის გაჩენამდე გრძელდება, მერე მიყუჩდება. კაცებისა კი მთელი ცხოვრება გრძელდება, დასასრული არ აქვს, სამარის კართან სრულდება მარტო. ვიდრე გრილი მიწა არ დაეყრება, ვიდრე საფლავი არ გადაყლაპავს კაცს თავის ტკივილიანად.

ჩვილი ბორგავს.

– ცოტა ხანსაც მოითმინეთ ქალბატონო, ცოტახანსაც. ამშვიდებს თეთრხალათიანი შუახნის მანდილოსანი, რომლისთვისაც, ვინ იცის, მერამდენე მეთასეა, ეს მშობიარე, რამდენი ამნაირი გამწარებული ქალის ყვირილი გაუგია, უნახავს ისეთი გაგიჟებული ქალებიც მშობიარობის ტკივილით გახელებულები სიმწრით რო ფანჯრებს აწყდებიან და გადახტომას ლამობდნენ, რო თავის მოკვლით დაიამონ მშობიარობის ტკივილები. ამიტომაც გისოსები აქვს სამშობიარო სახლს და ეგრე მარტივი არ არის გადახტომა. თეთრხალათიანს ისეთებიც ახსოვს, რომლებიც ტკივილისგან გამწარებულები, ბილწი სიტყვებით ლანძღავენ ქმრებს და თავბედს იწყევლიან. სათაქავში იღებენ იმ დღეს, როცა გათხოვდნენ და კომპარივით იხსენებენ პირველ ღამეს. მაგრამ თვითონაც ხომ იყო თეთრხალათიანი მშობიარე და განზოგადებას ახდენს, მშობიარობის მერე გაირბენს სულ რამდენიმე დღე, ან კვირა და ყველაფერი გადაავიწყდებათ. ქმართან, ვნებიანად კოტრიალის დროს, მშობიარობის ტკივილი არც კი გაახსენდებათ. ასეთია ცხოვრება. ჩვილი კი ბორგავს. თეთრხალათიანი ოფლს წმენდს ხელსახოცით.

– ვკდები, ვკდებიიიი! – ღმუის მშობიარე

– ნუ გეშინია, ცოტაც გაუძელი, დედა უნდა გახდე, გესმის? დედა და ვალდებული ხარ ტკივილს გაუძლო, აბა, შვილის გაჩენა რა გგონია, ცოტა ხომ უნდა აიყვანო შენი თავი, ცოტაც, სულ ცოტაც. ტკივილის ფასიც უნდა იცოდე ადამიანმა და ნეტარების

ფასიც. ფილოსოფოსობს თეთრხალათიანი. ამ დროს შემოდის თეთრჩაჩიანი ექიმი, სავარაუდოდ ორმოც-დაათს ერთი-ორი წლით გადაცილებული.

– წყლები ხო არ დაღვარა.

– არა, ექიმო. მაგრამ ტკივილი გაუძლიერდა. რამდენი ხნის წინ გავსინჯეთ?

თეთრხალათიანი საათზე იყურება, იქნება დაახლოებით ერთი საათი.

– კაი, მოვალ ცოტა ხანში. ამბობს და მიდის.

– ვაი დედააა!..

– კარგი, კარგი, დანყნარდი, თავზე ხელს უსვამს, ეფერება. კარგზე იფიქრე, შვილზე იფიქრე, ცოტა ხანში შენზე ბედნიერი ადამიანი არ იქნება.

– ხომ პირველია?

– მშობიარე ხმას არ ცემს, მარტო ღმუის, იტყვი, რო იმედგადაწურულია და მისთვის ყველაფერი დამთავრდა. მშობიარე ქალს ცალი ფეხი სამარეში უდგასო, ვიღაცის ნათქვამი ახსენდება ამ დროს. ოღონდ ვისგან მოისმინა, არ ახსოვს. აი, თურმე რატომ უთქვამთ. სამარე, სამარე... ვაი დედა. ვინ დამწყევლა, ვინ დამწყევლა. – ყვირის.

– დაგწყევლა კი არა, დაგლოცა. დალოცვაა, როცა ასეთი ტკივილები გაქვს და შვილს აჩენ. ძლიერი ტკივილი იმის სანინდარია, რო ჯანმრთელი შვილი გეყოლება და ბედნიერი დედა-შვილობა გექნებათ. აღარ უნდა ამ ქალის ხმის გაგონება. უნდა, უთხრას, გაეთრიე, ნადი მომშორდიო, არავის დანახვა აღარ უნდა, მაგრამ ენას ვერ იმორჩილებს. ჩვილი კი თავისას არ იშლის, მოსწყინდა, ამდენი ხანი, ცხრა თვე

და თერთმეტი დღე უკუნეთსა და ამღვრეულ წყალში ყოფნა. ტანჯვის ნუთისოფლისკენ მიიწევს. ცოტა ხანში დამთავრდება მისი ფაფხური და დედის ტირილი. თავს გამოყოფს და პირველი, რასაც ცხოვრება დაახვედრებს, ტირილია. მაშინვე ტირილს მორთავს. გაოგნებული და ცხრათვიან უკუნში ყოფნით გადაღლილი. მერე ეს ტირილი გაჰყვება მთელი ცხოვრება. დაბადებაში ტანჯვა, დაბადების მერე ტირილი, მერე დაიწყება ცხოვრება, რომელსაც ტანჯვა და ტირილი ექნება დაბედებული.

გამთენიისას გამოელვია, ჯერ ეგონა, რო წყალში იყო. სხეული შეანძრია, თვალი გამოახილა, ბნელ ოთახს მიაღწა-მოავლო მზერა. ცისკრის ნათელი იზარებოდა სარკმლის კუთხეში, ფარდას და ფანჯრის ჩარჩოს შორის ჟონავდა რიჟრაჟი, თენდებოდა.

წამოინია, მიხვდა რო წყალში არ იყო, მაგრამ ოფლში ცურავდა. ლოგინიც ცივი ოფლით გაჟღენთილიყო. ფეხზე წამოდგა, სარკმელი გამოაღო, დილის სუსხმა ენა შემოყო ოთახში, ქალის ოფლიან სხეულსაც გაეთამაშა, უცბათ შეუშრო სხეული და ისეთი სიცივე იგრძნო, ისეთი, რო ციებაშეყრილივით გააკანკალა. კარადა გამოაღო, ხალათი მოისხა, სინათლე აანთო, დივანზე ჩამოჯდა. ერთხანს სიზმარზე ფიქრობდა. მერე რამდენჯერმე მუცელზე დაიხედა, თვალეზი დახუჭა და მიხვდა, რო უბედური იყო. დაენანა სიზმარი. სცადა გახსენება იმ აუტანელი ტკივილის, რომელიც სიზმარში ტანჯავდა. ის თეთრხალათიანი ქალიც გაახსენდა, რომელიც ოფლს წმენდდა ტკივილებისაგან გატანჯულ მშობიარეს. იტყოდი, მზად

ჰქონდა ცრემლები, რომლებიც სიბერეშეპარულ, წლებთან შებრძოლებულ სახეზე, მზის პირის დასაბანად წამოსულ ჟუჟუნა წვიმასავით წამოვიდა. კარგა ხანს ტიროდა და მიხვდა, რო ნამდვილ ცხოვრებას სიზმრები ჯობდა. ის ტკივილი მოენატრა, მტანჯველი ტკივილი და მოლოდინის წამები, დედა რო უნდა გამხდარიყო. თუმცა... ტკივილი, ჩვილის ბორგვა, ტანჯვა, ბოლოს ნეტარების განცდა და დედობის შეგრძნება, ეს ვეღარ დასცალდა, სიზმარშიც ვერ დასცალდა. დედობამდე დამთავრდა სიზმარი. აღარც ის ექიმი გამოჩნდებოდა.. შვილი, სიზმარში მაინც ენახა, როგორი შვილი ეყოლებოდა და ამ მოგონებით იცხოვრებდა.

* * *

– ეს არ არის უბედობა, ქალბატონო. გასაგებია, ბედი უნდა ყველაფერს, სულ ყველაფერს, გეთანხმებით, მაგრამ ხანდახან ბედზეც აღარ არის დამოკიდებული. ცხოვრება შეიცვალა და თავისი მოთხოვნები მოიტანა. აი, ქართველი ქალი, კიდეც ცოტა სხვანაირია, ყოველთვის რაღაცას ელოდება, ვიღაცას ელოდება, გაუბედავია, და არი ეგრე, მერე იტყვიან, შინაბერა დარჩაო, დარჩება, აბა რა იქნება, ცოტა თუ არ იძალავე, ცოტა თუ არ იაქტიურე. იჯექი და ელოდე, ანდაზაც კია ასეთი, ქალი იჯდეს, ბედს ელოდესო. მაგრამ ანდაზა ანდაზაა, ადამიანმაც ხომ უნდა გაანძრიოს ხელი, უფალო, მიშველეო, ხელი გაანძრიე და გეშველებაო. ამაზე ბრძნული ანდაზა არ ახსოვს კაცობრიობას. ნამდვილად ასეა და

ხელის განძრევაში გამჩენი მართლა ცურვას კი არ გულისხმობდა, ცხოვრებას გულისხმობდა, ჩემო კარგო, ცხოვრებას. ყველა ადამიანშია ღმერთი და, როცა ადამიანი ირჯება, მას უფალიც ეხმარება. კი, ასეა. მერე ჩვენმა ტრადიციებმა ზოგიერთს გონება აურიო. გაგიჟდები. კაცები მინახია, ცოლნაყოლები, მაგრამ ისეთები, ვარსკვლავებს რო ეთამაშებიან, თუმცა ვერ ქორწინდებიან, არავინ მიყვებათ ცოლნაყოლობის გამო. უცხოეთში ამის გამო კაცს ვინ დაიწუნებს. ის კი არა, ცოლ-ქმარს შორის ხელშეკრულება ფორმდება და ამ ხელშეკრულებაშია ასახული ყველაფერი. ქცევის წესები, კვების და, ჩაცმის საკითხები, ქონების განაწილების საკითხი და შენ წარმოიდგინე, ცოლ-ქმრული ურთიერთობის, ანუ თანამედროვე ენით რო ვთქვათ, სექსის საკითხიც. ქმარი და ცოლი წინასწარ ურიგდებიან ერთმანეთს კვირაში რამდენჯერ უნდა დაწვეს ქმარი ცოლთან და ხელშეკრულებაშია განერილი კიდევ სხვა წვრილმანი დეტალები, მეუხერხულება ამ თემაზე დაწვრილებით საუბარი. ხელშეკრულება თუ დაირღვევა, მშვიდობიანად შორდებიან ერთმანეთს, მაგ.: თუ დაირღვა ქამის და დასვენების მუხლი, ანდა ქონება ვერ გაინაწილეს, ან კიდევ ქმარი ცოტა ჯაბანი აღმოჩნდა და ხელშეკრულებაში განერილი ხუთი ჯერის ნაცვლად ცოლთან სამჯერ, ან ორჯერ დაწვა... ჰო, იმას ვამბობდი, აქ ჩვენთან სასიდედრო თავში წაიშენს ხელებს, მაგისტვის ვზარდე ჩემი გოგო ორმოცი წელი, რო ცოლნაყოლს გავაყოლოო და ა. შ.

კიდევ ერთი მიზეზია, კაცების რაოდენობრივი შემცირება. ამ ომიანობამ კაცები განწყვიტა, ხომ

უყურებ, დასწრებაზეა. ამას წინათ ჩემმა მეზობელმა გოგო გაათხოვა. ჩვიდმეტისაც არ იყო. რა იყო, რა გეჩქარებოდა, ესწავლა ჯერ ბავშვს-მეთქი, არაო, თავი გააქნია, ერთი წესიერი ბიჭი გამოჩნდა და უნდა გავაყოლოო, მერე დადექი და უცადა ბედი როდის გაეხსნებო. მართალია. დასწრებაზეა ყველაფერი ხომ ხედავ. კდელა, მორცხვობა, სინაზე, მალულად ტრფობა წინა საუკუნეში დარჩა, ახლა სხვა დროა, გენაცვალე სხვა დრო. ჩემთან ბევრი კლიენტი მოდის, ძალიან ბევრი, მათ შორის კაცები, ისინიც ეგრე გაკრუხებულ-გადაბერებულები. შემომჩივიან გასაჭირს, ვამშვიდებ. ზოგი აქვე ხვდება ერთმანეთს და საბედოსაც პოულობს. თუ ვინმე გამოჩნდა საშენო, მაშინვე დაგიკავშირდება.

ფსიქოლოგი იყო, თუ მაჭანკალი, საბოლოოდ ვერ გაიგო, ან რისთვის მივიდა. ფული გადაუხადა და ისე წამოვიდა, იმ სახლისკენ აღარც გაუხედავს. ეს იყო ქალბატონი ეველინა, რომელსაც არაერთ გაზეთსა და ჟურნალში განეთავსებინა განცხადება: „ფსიქოლოგიური დახმარება გაუთხოვარი მანდილოსნებისა და დასაოჯახებელი მამაკაცებისთვის.“

* * *

– დარჩები, დედაო, თუ წამოხვალ? – ეკითხება მორჩილი თეკლას.

– დავრჩები, დავრჩები. ფუტკარს მივხედავ.

– კარგი, დედაო, ჩვენ წავალთ მაშინ და სალამოს დავბრუნდებით. თავი დახარა თეკლამ. ჯვარი გადასახა მორჩილს.

– ჩემს მაგივრად მოეფერე ბავშვებს. – მიაღევნა თეკლას.

– აუცილებლად, დედაო, – ჩაილაპარაკა თეკლამ და კრძალვა-კრძალვით გააგრძელა გზა. დედათა მონასტრიდან თაფლი მიჰქონდათ ბავშვთა სახლის აღსაზრდელებთან.

– იდგა და თითქო ვილაცის საუბარი ჩაესმოდა ყურში. ვერ შეძლებ ეგრე ცხოვრებას.

– ვნახოთ, თუ არ შევძლებ.

– ვერ შეძლებ-მეთქი.

– აი, ვნახოთ. – ჯიუტად იმეორებდა. ეს ხმა ძალზე ნაცნობი იყო, ძალზე ახლობელი, მაგრამ ვერ იხსენებდა.

– მალე მოგწყინდება მონაზვნის სამოსი და მოგენატრება ერში ყოფნა.

– არ მომენატრება, არა, არ მინდია, თავი დამანებეთ, მარტო მინდა ყოფნა. აქ მინდა ყოფნა, აესე მინდა, რო ვიყო. ერი არა და ჯანდაბა! შემეშვით, თავი დამანებეთ. აქედან ფეხის მომცვლელი აღარა ვარ, გაიგე? არავის დანახვა აღარ მინდა. მე დავამთავრე უკვე ცხოვრება.

– მალე გაგახსენებ... – მაინც ვერ მიხვდა, ვისი ხმა იყო. არადა, ისეთი ნაცნობი იყო, ისეთი...

– ხომ არაფერი მოხდა, დედაო, – მორჩილი ანასტასია გამოვიდა მონასტრის ბაღიდან.

– არაფერი, რა უნდა მომხდარიყო? რატომ მეკითხები?

– არა, – დაიბნა სამონაზვნე მხევალი, ქორფა ასული, თქვენი ყვირილის ხმა გავიგე და ამიტომ გკითხეთ.

ე. ი. ვყვიროდი, თავის თავზე გაბრაზდა. რა მაყვირებდა?! იმ ნაცნობმა ხმამ ამიყოლია. ვისი ხმა იყო ნეტავი, არსახსენებელმა გამაბრიყვა. პირფვარი გადაიწერა.

– არა, არაფერია, – ჩაილაპარაკა და ანასტასია ისევ ბალში გავიდა, სადაც ფუტკრის სკებს ზუზუნით გაუდიოდათ. სენაკში შევიდა, ლოცვანი აიღო, მაგრამ ვერც ლოცვას დაუდო გული... ზარის რეკვის ხმა გაისმა, გამოელვია. სანოლიდან წამოიწია და სარკმლიდან გაიხედა, კარგა მოთენებულიყო. მიხვდა, რო სიზმარში ნახა ყველაფერი და არც დედათა მონასტრის მსახური იყო და არც მონაზვნის სამოსი ეცვა. გაუხარდა... გაუხარდა? ცხადში ბევრჯერ ჰქონდა ამაზე ნაფიქრი. არაერთხელ გადაწყვიტა, რო საერო ცხოვრებისთვის თავი მიენებებინა და მონაზვნის გზას შესდგომოდა. მაგრამ ერთი რამ უხერგავდა ამ გზას. მისი მონაზვნობა თუ ასეთ ნაბიჯს გადადგამდა რალაცნაირად საკუთარ თავზე ძალის დატანება გამოვიდოდა. საკუთარი თავისაგან გაქცევა იქნებოდა და ხვდებოდა, რო ასეთი ფიქრების თავი და თავი მისი გაუთხოვრობა იყო. წარმოედგინა, ბედი რო სწევოდა, ოჯახი შეექმნა და შვილები ჰყოლოდა, ამ საქმეზე ფიქრსაც კი არ გაივლებდა გულში, მაგრამ ახლა თითქო ყველაფერი იძულებითი იყო. მონაზვნის გზაზე დადგომას თავისი ხვედრი აიძულებდა და ასეთ შემონაზვნებას კი რა ფასი და მაღლი ექნებოდა?! ხომ არ გამოუვიდოდა ისედაც იმედგაცრუებულ ადამიანს საკუთარი თავის მოტყუება. ხვდებოდა, რო არ იყო მონაზვნობა მისი საქმე. ეს ადამიანური ცხოვრების

სრულიად სხვა განზომილება იყო და ასეთ რამეს ვერასოდეს შეძლებდა. მონაზვნობას სხვა რამ სჭირდებოდა, მონაზვნობა არ იყო, მარტო შავი სამოსი და ადამიანებისაგან გაქცევა.

* * *

მამრი იმისთვის გაჩნდა, რო მდედრის სუნი შეიგრძნოს, მდედრი იმისთვის გაჩნდა, რო მამრის სუნი დატკბეს. ეს საერთო ჰარმონიისთვის არის საჭირო. მამრის სუნის შეუგრძნობლად შამოალამდება სადაცაა. დრო ახლა ისე სწრაფად გარბის, ისე სწრაფად, როგორც არასდროს. სადაცაა ქვესკნელის სუნიც მოუღივინებს, იცი, როგორი სუნი? გვირაბებსა და მინისქვეშ რო იცის ხოლმე, აი, ის არის ქვესკნელის სუნი. ფერუმარილი აღარ უშველის საქმეს. ფერუმარილი ვერას ხდება წლებთან. დრო თავისას აკეთებს, ნელ-ნელა გეხვევა, გბოჭავს, მინისთვის გამზადებს. ქალს, მით უფრო შინაბერა ქალს, როგორ უცბათ ეტყობა წლები, გათხოვილებსაც ეტყობათ, მაგრამ გათხოვილები ქმარ-შვილიანები ამას ყურადღებას ისე არ აქცევენ, როგორც გაუთხოვრები, ისინი ცხოვრების რიტმში ისე არიან ჩართულები, შემოღამებას ვერც კი გრძნობენ, აი, შინაბერებს კი საკუთარ სხეულზე დაკვირვება და თვალთვალი უფრო გამძაფრებული აქვთ. მალმალე ათვალმზერებენ სხეულს და სახეს. რომელიც დროის ლუკმაა. თმებში ჭაღარებმა თანდათან გამოყო თავი, სახის კანიც დღითიდღე შრება, მკერდი დაეშვა. ნერვიულობისგან თითებს იჭამს. რაღა მე, რაღა მე დავრჩი ასე, ხომ შეიძლებოდა, რომ გავთხო-

ვილიყავი და მყოლოდა შვილები, მქონოდა ბედნიერი ოჯახი. ვილაც დამრჩებოდა, ჩემი სააქაოდან წასვლის შემდეგ. მოსაბეზრებელი გახდა ცხოვრება, მოსაბეზრებელი გახდა ოროთახიანი ბინა, სადაც დედასთან ერთად ცხოვრობდა, ის კი არა, თავიც მობეზრდა და ხანდახან დედის დანახვაც აღიზიანებს. რომელიც ამ ბოლო დროს გადაეჩვია საყვედურებს. მანამდე კი ყელში ამოუყვანა, გათხოვდი, ადამიანი არა ხარ, მეც ხომ მინდა, რო რალაცას მოვესწრო, მეც ხომ მინდა, რო შვილისშვილის ღირსი გაეხდე. გათხოვდი კაია, თითქოს მას არ უნდა. ამას შვილიშვილი ენატრება, მე კი შვილის უნახავად უნდა წავიდე...

* * *

თვალის უპეებს უკოცნის ფეხმძიმე ქალს მეუღლე. ხორბლისფერი სახე მოყავისფრო ლაქებით აქვს აჭრელებული. თვეშია ჩამდგარი. რამდენიმე დღეა დარჩა და დედა გახდება. არის ცოლ-ქმარი დიდი სიხარულის მოლოდინში. იციან, რო გოგო შეეძინებათ.

– ნინო... – ამბობს ბიჭი და მუცელზე ეფერება ცოლს. მრგვალ მუცელზე.

– თამარი, – ამბობს მუცელქმნილი და მეუღლეს სახეზე ეფერება. შევთახმდეთ, პირველს მე დავარქმევ, მეორეს შენ დაარქვი. ბიჭმა ისევ ნაზად გადაუსვა ხელი მუცელზე. – კაი, როგორც შენ გინდა. დედა ხდები ბოლო ბოლოს, – გაიცინა და თვალები ამოუკოცნა.

წყვილის საუბარი ესმის და გული ეკუმშება. თვალე-ბი დახუჭა, ფეხმძიმე ქალის ადგილზე წარმოიდგინა

თავი, ვეება, მოდღევებული მუცლით, არეული სახით, გვერდით ევდა მეულლე და ეალერსებოდა. წამიერად ბედნიერი გახდა, ოლონდ წამიერად და ისიც წარმო-სახვამი.

* * *

დამდულრულივით აუყვა სადარბაზოს. იტყოდი, სხეულის არც ერთი ნაწილი არ დარჩენოდა მთელი. გეგონებოდა მდულარე წყალს დაეფუფქა. ძლივს მი-ათრევდა ფეხებს. რამდენი საფეხური იყო ოხერ– ტია-ლი მის საცხოვრებლამდე. ალბათ ორმოცი, ორმოცი, მერე როგორ სძაგდა ეს რიცხვი, იმიტომ სძაგდა, რო როგორც კი ორმოც წელს გადასცილდა, სხვანაირი გახდა, გულჩათხრობილი, სხვანაირად შეხედა სამ-ყაროს, უფრო მოლუშული მოეჩვენა ცა, მზეც თითქო უღიმღამოდ ანათებდა. გული უარესად ჰქონდა დამ-დულრული. მეზობლის სიტყვები ისევ ჩაესმოდა და კიდევ უფრო ეწვოდა გულიც და სხეულიც. შელაპა-რაკება მოუვიდა მეზობელთან, დედამისს ონკანი ღია დარჩენოდა, წყალი ჩავიდა და მეზობლის გულჯავრი-ანობის მიზეზიც ეს გახდა. „ეგრე კაცის უნახავად წახვალ, შე უბედურო და ღირსიც იქნები, ხო დადიხარ ეგრე გადაკრუხებულიო“. „კაცის უნახავად წასვლა“ – ფიქრობს და მიუყვება კიბეებს. მერე რაა, რო კაცის უნახავად წავალ. უფრო უკეთესი არ იქნება?! – ეჩურ-ჩულება თავის თავს, იტყვი, რო თავი უნდა გაამხ-ნევოსო. რამდენი ადამიანი წასულა ეგრე. ქალწული ჩაბარებია გამჩენს. ჰო, მაგრამ.. . რა შუაშია მაგრამ... შუაში კი არა, თავშია. ასეთ ადამიანებს ედრები? მათ

აღთქმა ჰქონდათ დადებული და როგორც მაცხოვრის სასძლოებმა შეინახეს თავი, სულის ცხოვნება არჩიეს ხორციელ ნეტარებას. ხორციელ სიამოვნებას. შენ საშუალება არ მოგეცა, თორემ... ორეულის ხმამ უფრო უარესად აანთო. – თორემ რა?

– რა და დიდი სიამოვნებით ჩაუგორდებოდი რომელიმე მამაკაცს და შენი ქალწულობანაც ამით დამთავრდებოდა.

– მე მეძავი არ ვარ, – ამოიკვნესა, – მერედა ვინ გეუბნება, რო მეძავი ხარო. გამოტყდი, რო მაინცადამაინც არ გიხარია, დღემდე ქალწულად რომ შემორჩი ამ წუთისოფელს და მამრის უნახავად დააბოტებ. რამდენიმე საფეხური აიარა. გაჩერდა, შეისვენა. არასოდეს დასჭირვებია შესვენება. საათს დახედა, ნახევარ საათში აბიტურიენტი უნდა მოსულიყო. მოაჯირს ჩამოეყრდნო, ღრმად ჩაისუნთქა, ისევ ის სუნი, იტყოდი, მეტროს გვირაბშიაო, ისევ იმ ქვესკნელის სუნს გრძნობდა. რა უბედურება მჭირს, – სახეზე აიფარა ხელები...

* * *

ლიტერატურა, ლიტერატურა, წიგნები... ოთხივე კედელი დაზორტილია წიგნის თაროებით, სავსე თაროებით. წიგნის სუნი დგას ოთახში. იატაკზეც ალაგია წიგნები, გაზეთები ჟურნალები. ფანჯრის რაფებზეც. კედლებზე – მწერლების პორტრეტები, ქართველებიც არიან, უცხოელებიც, რუსთაველით იწყება პორტრეტების მწკრივი და ჰემინგუეით მთავრდება. იტყვი, ამ ბინის პატრონს წიგნის გარდა,

არც არაფერზე უფიქრიაო. არადა, უფიქრია: ქმარზე, შვილზე, ოჯახზე, რაც რამ ენერგია დაზოგა, უოჯახობაში, ქმარ-შვილის მოვლაზე რაც რამ ენერგია უნდა დაეხარჯა, ამ სამყაროში ხარჯავს, წიგნებს და მხატვრულ ლიტერატურას უთმობს მთელს დროს. კითხულობს, კითხულობს, დილით, ღამით, გამთენიისას, შებინდებისას. თითქო აქ იპოვა თავის თავი და რო არა ლიტერატურა, რო არა აბიტურიენტი-ბი, თავსაც მოიკლავდა. ყიდულობს და ყიდულობს წიგნებს. აღარ ეტევა. ღამის არის სამზარეულოშიც წიგნები შეიტანოს. შვილებივით ეფერება. ძველებურ ბამბუკის სავარძელში მისი მეგობარი სალი მოკალათებულია და კრუტუნებს. თვალეზი მიუღულავს, ხანდახან ზანტად გაახელს და სარკმელთან მიმჯდარ შინაბერა პატრონს გახედავს, შეაცქერდება. მერე ისევ ისე დახუჭავს თვალეზს. „აღარ მეფერება ეს ბოლო დღეებია, რა დაემართა, ერთავად კალთაში მისვამდა, ჩემს გარეშე არ იძინებდა, ახლა ზედაც აღარ მიყურებს“.

საათს დახედა, „იგვიანებს“, – გაიფიქრა აბიტურიენტზე, ალბათ, აღარ მოვა. მერე გაახსენდა, რო მაგიდაზე ყავა ედგა. გაციებულიყო. მოყლუპა და ისევ სარკმლიდან გაეცა მზერა. აქედან კანთიელად მოჩანდა მტკვრის ხეობა. გაშიშვლებული, გალოპრილი ჭალები. გიორგობისთვის მზის სხივები სცემდა მტკვრის ტალღებს. ჩამავალი მზის სხივები. ზარის ხმა გაისმა. დედამ გააღო კარი და საუბარი მოესმა: „შემოდი შემოდი, გელოდება“. ილიაში წიგნებამოწრილმა შემოაბიჯა ბაქარმა. შავტუხა მეთორმე-

ტეკლასელი შეათვალმზირა. მოეჩვენა, თუ ეგრე იყო, უფრო დავაჟუცებულის, უფრო გაზრდილი ჩანდა ბაქარი, როვლის ჟამს იყო ბიჭი მიახლოებული. სტუმარი მორიდებით მიესალმა მასწავლებელს, სალიმ რამდენჯერმე დაიკნავლა და ბოლოს ბამბუკის სავარძლიდან ისკუპა.

– თემა მოგეცი...

– კი, დავწერე, – რვეული გადაშალა,

– „ჯაყოს ხიზნები“...

– კი.

– მაჩვენე შენი თემა, – თქვა, თან ბაქარს აკვირდებოდა. ეჩვენება, თუ რა არის, სულ შევიშალე მგონი. მოსწავლეა, თუ კაცია, კაცია, აქამდე არ დავკვირვებოვარ. კაცი და მერე როგორი: ასხლეტილი, შავ-შავი, ღონიერი, ძვლებში დაამტვრევს ქალს. ენით უთქმელი მამაკაცური ენერგია იღვრება ბაქარის შავი თვალებიდან, ამ ენერგიის ჩქერალი ესხმის ქალს. რალაც ენით უთქმელი შემოდის მასში. მაგიდაზე დევს ბაქარის დაწერილი თემა, რომელშიც, სავარაუდოდ, განხილულია მარგოს ბედისწერა. ქალის წარმოსახვაში ჩნდება ურემი, ხარებგამოშვებული ურემი, მარგო ამ ურემზე მოიქცია, ამ ურემზე მოიხელთა ჯაყომ, მარგოს კვნესა მოისმის თითქო და ჯაყოს ხვნეშა, სად არის თეიმურაზი? ჭრიალი გაუდის ურემს, სადაცა წაიქცევა, ჯაყო ეშხში შედის, მარგო კიდევ უფრო კვნესის. ბაქარი საუბრობს თემაზე, მაგრამ მასწავლებელი არ უსმენს. მასწავლებელი სხვაგან არის. მცირე ხანში თვალები აემღვრევა, უცნაური სიცხე მოანეგბა, იტყვი, დედამიწის გულიდან ამონთხეული ლავა გა-

დაესხაო, მთელი სხეული ეწვის, ეფერფლება. სისხლის ხმაურსა გრძნობს. საფეთლები ასკდება. ბაქარი ისევ აგრძელებს საუბარს.

მასწავლებელი აწყვეტინებს. პირი უშრება.

– ბაქარ...

– დიახ.

– ხელი მომკიდე.

ბაქარი ჯერ ვერ ხვდება. ჰგონია, რო მასწავლებელი შეუძლოდ გახდა. წყალს მოგიტანთ.

– არა, არ მინდა, ხელი მომკიდე, ხელით შემეხე.

ბაქარი კვლავ ვერაფერს ხვდება, ან როგორ უნდა მიხვდეს. მარგოს კვნესა კიდე უფრო ძლიერდება, ნიგნში ეს არ ჩანს, მაგრამ იცის მასწავლებელმა, რო ასეა. მარგომ მარტო ტკივილი არ მიიღო, მარგო ალბათ სიამოვნებასაც ეზიარა, თივის ზვინის დატკეპნის ჯანი და სავათი აღარ ჰქონდა თეიმურაზს.

– ბაქარ... – ჩურჩულებს. ბიჭი გამოშტერებული უყურებს.

– მომეცი ხელი.– ეჩურჩულება ქალი. ბაქარმა გაუწოდა მარჯვენა ხელი. ქალმა აიღო მოსწავლის ხელი და ძუძუზე დაიდო. ბიჭს ჟრუანტელმა დაუარა, იტყოდი, ჭინჭრით დასუსხესო. ყველაფერი ერთმანეთს შეერია მოულოდნელობა, დაბნეულობა, სირცხვილის გრძნობა, ალმური მოედო, სახეზე. ლოყები გაუგენტდა. ყურებმა შხუილი დაიწყო, განითლებულმა ყურებმა. ჯერ ვერ ბედავდა. მაგრამ ბოლოს ერთიანად აიშალა ყმანვილში ჩაბუდებული მამაკაცური ჟინი და ვნება, რომელსაც ასე იყო დანატრებული მისი შინაბერა მასწავლებელი. უცბათ

ნაიშალა თითქო ასაკობრივი ზღვარი, ლამის მაგიდა ააყირავა, ლიტერატურის რვეული და ყავის ფინჯანი ძირს გადმოცვივდა. ფინჯანს ყური მოტყდა, მაგრამ ეს არც ერთს დაუნახავს. მასწავლებლის სახეს და მკერდს დაენახა. კოცნიდა გაგენთებული ტუჩებით და ... უცბათ, თითქო ცივი წყალი გადაასხესო, ფეხზე წამოიჭრა და თვალისდახამხამებაში მოსცილდა დივანს. ჯერ იდგა ასე, იტყოდი, ქანდაკებად გადაიქცაო, დასცქეროდა ქალს ასაკით, ალბათ, ოცდახუთი წლით უფროსს, რომელიც გულწასულივით წელზევით გაშიშვლებული ეგდო დივანზე. ხან მიბინარებულ სახეზე აცქერდებოდა, ხან ჩამობერტყილ მკერდზე, რომლის სიშიშვლეს ვერ გრძნობდა. ბოლოს წიგნებს და რვეულს დასწვდა და ოთახიდან ლანდივით გაქრა.

მარგო უკვე აღარ კვნესოდა. ჯაყო ურმის გვერდით ცეცხლს დასტრიალებდა. ქალი ფიქრობდა ხან „ჯაყოს ხიზნების“ ზემოთ ნახსენებ ეპიზოდზე, ხან ბაქარზე. ბოლოს სალის კნავილმა დაუფანტა ფიქრი, წელმონყვეტილივით წამოდგა. ყველაფერი სტკიოდა, თითქო ჯაყოსნაირმა კაცმა წაღეკა პირდაპირ. სტკიოდა წელი, სტკიოდა მკერდი, სტკიოდა კიდურები, სტკიოდა საფეთქლები და ყველაზე მეტად სტკიოდა ხელმოცარულობის შეგრძნება. ბოლოს ისევ იგრძნო სუნი, რომელიც ეს ბოლო პერიოდი იყო, რაც აეკვიათა და ძალიან აგონებდა გვირაბების სუნს, ქვესკნელის სუნს.

**24 მარიამობისთვისა,
2012 წელი, ურეკი**

წითელი უღოსბნო

ექვსსურათიანი პიესა
ერთ მოქმედებად

მოქმედი პირნი:

დევი – შუახნის ქალარა კაცი, ლოყაზე წითელი ხორცმეტი. ყოფილი დისიდენტი, ემიგრაციაში მყოფი, თავის დროზე საბჭოთა ხელისუფლების დაუძინებელი მტერი. ამჟამად სტალინელების რისხვა. ემიგრაციიდან ახლახან დაბრუნებული.

წითელანაფორიანი მოძღვარი – სტალინის გულმხურვალე მომხრეების სულიერი წინაძღოლი. მისი შეკვეთით დაიწერა თეირანის კონფერენციის მონაწილე ლიდერების – სტალინის, რუზველტის და ჩერჩილის ხატები. მისივე ინიციატივით გადაკეთდა ვაჟა-ფშაველას ცნობილი სტრიქონები – „სამშობლოს არვის წავართმევთ“ – სტალინის საგალობლად.

რედაქტორი – სოციალისტური შრომის გმირის ყოფილი ამხანაგი, სამოცდაათს გადაცილებული. ცხვირთან ნაიარევი უჩანს, რაიკომში აგიტაცია-პროპაგანდის განყოფილების გამგესა და მესამე მდივნის თანაშემწეს შორის გამართულ ჩხუბში დაზარალდა. სიბერემდე გაჰყვა ეს შრამი. ორჯერ იყო წარდგენილი კომკავშირის პრემიაზე, მაგრამ ორჯერვე ანონიმური წერილით დაბლოკეს.

რედაქტორის მოადგილე – შუახნის ქერათმიანი, გაუთხოვარი, მოვლილი ქალი, ეფემია(მოფერებით

ფეფიკოს ეძახიან) განათლების განყოფილების ყოფილი სპეციალისტი.

პასუხისმგებელი მდივანი – ნაია, ოცდაათს გადაცილებული, ორჯერ განათხოვარი ქალი.

კორესპონდენტები:

ვაჟა – ბლანჟეიანი, ორმოციოდე წლის კაცი, ძირითადად, კერძო სექტორში არსებული სიტუაციების გაშუქება ევალება, უყვარს ფეხბურთი და საჭადრაკო კომპოზიციების შედგენა, საჭადრაკო კომპოზიტორისა და ჟურნალისტის ვაჟა-ის მიერ შედგენილი ამოცანები იბეჭდება „ქალაქის უწყებანის“ მეოთხე გვერდზე.

ქალდე – ოცდაათს მიტანებული ქალი. გასათხოვარი. ნიცშეს დიდი თაყვანისმცემელი. უბით დააქვს „ესე იტყოდა ზარატუსტრა“.

ხშირად კამათობს რედაქტორთან. ძირითადად, პოლიტიკურ ამბებს აშუქებს. ზეპირად იცის, ქალაქში ვინ როგორ სუნთქავს, ვინ რომელ პოლიტიკურ პარტიასთან არის შეკრული. მეოთხე წელია, „საქალაქო უწყებანის“ რედაქციის თანამშრომელია, თუმცა, როგორც ჩანს, რედაქცია მობეზრდა და წასვლას აპირებს, რასაც სულმოუთქმელად ელოდება რედაქტორი.

ივანე – ძირითადად, კულტურულ სიახლეებს აშუქებს. უცოლოა. ორმოცს გადაცილებული, თვითონაც წერს ლექსებს, ამბობენ, რითმების ძებნაში გამოუღამდაო.

ბუღალტერი – რედაქტორის შინაბერა და, სამოცს

გადაცილებული მზია. მათემატიკის რამდენიმე საათი აქვს ქალაქის ერთ-ერთ სკოლაში.

გივი – სამოცდაათს მიტანებული არქეოლოგი. ბრინჯაოს პერიოდის ცნობილი სპეციალისტი. ჩრდილოეთ კავკასიის არაერთი ქალაქის (მათ შორის, ნალჩიკის, მოზდოკის) საპატიო მოქალაქე. იერუსალიმის არქეოლოგიური საზოგადოების წევრი.

მიხეილი – ცნობილი ისტორიკოსი, დოქტორი, პროფესორი, საქართველო-ევროპის ურთიერთობის მკვლევარი.

ვასილი – ცნობილი პუბლიცისტი, საზოგადო მოღვაწე. გივიზე, ალბათ, ხუთიოდე წლით იქნება უფროსი. რეპრესირებული ოჯახის წარმომადგენელი.

კინოდოკუმენტალისტი ტატო – ოცდაათიოდე წლის ახალგაზრდა კაცი, გადაღებული აქვს რამდენიმე დოკუმენტური ფილმი, მათ შორის, ფერეიდნელ ქართველებზე და თურქეთში მცხოვრებ ლაზებზე.

ოპერატორი დათა – ოცდაორი წლის ახალგაზრდა, თეატრალური უნივერსიტეტის მაგისტრი. „ქენონის“ მარკის ფოტოაპარატში წმინდა მინაზე გადაღებულ სურათებს ათვალიერებს, თან თავისთვის ელიმება.

ცნობილი მხატვარი – ვითომ სიურეალისტური მიმართულების კოსმოგენური ჯგუფის, მარსიანული ქვეჯგუფის წარმომადგენელი, არაერთი პრემიის და პრიზის მფლობელი. მეექვსედ მოეწყო მისი უცნაური ნახატების გამოფენა. უყვართ, მოსწონთ, მაგრამ ვერ იგებენ, მხრებს იჩეჩავენ, მაგრამ იციან, რო დიდი მხატვარია და თვალებში შესციცინებენ. განსაკუთრე-

ბული პოპულარობა მოუტანა „ნითელმა ნაძვებმა.“ ამბობენ, 2008 წლის აგვისტოს ომის დროს რუსების მიერ გადამწვარ ბორჯომის ტყეებს მიუძღვნაო, მაგრამ ბოლომდე არ არიან დარწმუნებულები. უყვარს მოცარტი და კიდევ ბევრი რამე...

სალამოს ნამყვანი ვიქტორი – ქალაქკომის აგიტაცია-პროპაგანდის ყოფილი სპეციალისტი, ამჟამად საოკუპაციო მუზეუმის დროშების განყოფილების კურატორი. არ ბერდება ვიქტორი, არის და არის, სულ არის. თითქო არც გაჩენილა და მის დასასრულსაც ბოლო არ უჩანს.

ჩიტო – ყოფილი პარტიული ამხანაგი, ოდნავ განათლებული კაცი. ცნობილ მხატვარს სულ თან დასდევს, როგორც მისი საჭურვლის მტვირთველი. მხატვრობაში კარგად ვერ ერკვევა, მაგრამ „ვითომ ცნობილი მხატვრის“ ნახატებზე ისეთ შეფასებებს აფრქევს, დამსახურებულ ხელოვნებამცოდნეებს შეშურდებათ.

დამსწრენი – ნახევრად ცარიელ დარბაზში სხედან ქალაქის მკვიდრნი. სალამოს დაწყების მოლოდინში ბუტბუტებენ, საუბრობენ პოლიტიკაზე. მოახლოებულ არჩევნებზე, ქალაქის გაუბედურებულ გზებზე. „ვითომ ცნობილი მხატვრის“ შემოქმედების შესახებაც გამოურევენ ხანდახან სიტყვას.

პირველი დამსწრე: გამხდარი, ცხვირზე ნაიარევით, „ვითომ ცნობილ მხატვარზე“ გაგულისებული, ერთ-ერთი ახალგაზრდა მხატვრის მამა. მაგრამ მისი მხატვარი შვილი, „ვითომ ცნობილი მხატვრისგან“ განსხვავებით,

ვერც გამოფენებს აწყობს და ვერც სალამოებს.

მეორე დამსწრე: ყოფილი მსახიობი. დრამატულ თეატრში არაერთი როლის შემსრულებელი, ამჟამად პენსიონერი. ახალი რეჟისორისგან შერისხული. უკმაყოფილოა ყველასა და ყველაფერზე.

იონათამი – ქალაქიდან გადახვეწილი დიაკვნის შთამომავალი.

სურათი პირველი

დევი გამორბის, სადაცაა წამოენევიან და ჩაქოლავენ. მაინც ვერ ითმენს, წამიერად შეჩერდება, სამსართულიან გინებას დაუშენს და ისევ გაიქცევა. კიდევ კარგი, რო ვერ ენევიან, თორე თუ ხელში ჩაიგდეს, ოთხში ამოიღებენ და შებრანულ ვარიასავით გაგლეჯენ. „ქეებს სადღა პოულობენ ამ შუა ქალაქში?!“.

– უხ, თქვენი... თქვე წარსულში ჩარჩენილო გოთვერნებო, რას მისტირიხართ, ვის მისტირიხართ, ძეგლი გინდათ, არა? აი, ძეგლი, – ცერა თითს აძვრენს ორ თითს შუა, – ველარ ელირსებით, დამთავრდა თქვენი დრო, ჩაიარა თქვენმა მატარებელმა, მონები იყავით და მონებად დარჩებით, თქვენ რა იცით დამოუკიდებლობის ფასი, თავისუფლების ფასი, ბორკილი გირჩევნიათ ყველაფერს, არ ხართ თავისუფლების ღირსი! მონა იმიტომ გაჩნდა, რომ მონა უნდა იყოს. ვირმა რა იცის, ხურმა რა ხილია?! არ იცის და არც უნდა გაიგოს. მაშინ ხურმა ხურმა აღარ იქნება. თქვენთვის მოვიპოვეთ თავისუფლება? თქვენთვის

ვიდექით მიტინგებზე? – ქვა მოხვდა ფეხში, ტკივილმა მეტყველების უნარი წამიერად წაართვა, აკვანჭილებული ფეხით გაიქცა, მაინც ვერ ეწეოდნენ.

– ბელადი, ბელადი... ბელადი თქვენა და დედის.... ესე რამ დაგაბნელათ. ან შვილები არ გყავთ, ან მგელიშვილები?

კომუნისტური პარტია მოვა მალე, კომუნისტური პარტია „და ვზდრასტვეუტ სავეცკოვა საიუზა...“ ისემც თქვენი კარგები და კეთილები... – კიდევ მოხვდა ერთი ქვა, ოლონდ შედარებით მსუბუქი ტკივილი იგრძნო და ყურადღება აღარ მიუქცევია.

კი გარბის, მაგრამ სად გარბის?! სად გავრბივარ? – ეკითხება გზადაგზა თავს, – ამათ როგორ უნდა გავექცე. პაპაჩემი ვინც ვაგონში დახვრიტა, ესენი იმათი შთამომავლები არიან, იმათი, იმ სისხლისმსმელი ჯალათების. ვის გავურბივარ? – შეჩერდა. ისევ მისდევენ.

ერთი ხანობა დააპირა, მამაცურად შევებრძოლები, ბოლო-ბოლო ავიტან ამათ ცემას, რაც იქნება, იქნება, ცოცხალ-მკვდარს დამაგდებენ, მოვალ გონებაზე, მოვცოცხლდები, მერე ტელევიზიები მოვლენ, თავპირ დაჟეჟილს გადამიღებენ და ნახე მთელ ქვეყანას მოედებაო.

XXI საუკუნეში ქართლის შუაგულში პროლეტარიატის ბელადის მხარდამჭერებმა ყოფილი დისიდენტი, ემიგრაციაში გახიზნული და ახლახან დაბრუნებული დევი... სიკვდილის პირას მიიყვანეს ცემით. მერე მოყვებოდა კბილებშემუსვრილი, დაჟეჟილი, დასი-

ბული ბაგეებით, სწორად კი ვერ გაარჩევდი მის სიტყვებს, მაგრამ გამგონი მაინც გაიგებდა. „შუაგულ ქალაქში დევს დამესხნენ სტალინისტი „ფაშისტები“. წითელანაფორიანი მოძღვარი მოუძღოდა წინ, ნამგლიან-უროიანი დროშები აღემართათ და შარავანდედიანი სტალინის ხატები ეჭირათ. ვიდექი და ვუყურებდი ამათ საცოდაობას. დიდება მამასა და ძესა, სულიწმიდასა და სტალინსაო, დიდი ხუთშაბათი იყო, მძიმე მარხვის ეს უმძიმესი დღე. ტაძარში ვაპირებდი წასვლას, მართალია, მოძღვარი აქ არ მყავს, მაგრამ მარხვა მაინც შევინახე, ჩემთვის, უმოძღვროდ. დილიდანვე ის საშინელი სცენა ამეკვიატა, გეთსამა-ნიის ბაღში მაცხოვარს რო რომაელი ჯარისკაცები დააყენა იმ გამყიდველმა იუდამ, ოცდაათ ვერცხლად რო გაყიდა ღმერთი და სული წაიწყმიდა. სულ ამ ამბავზე ვფიქრობდი. ყურში მიწიოდა: „რაბი, რაბი“. როგორ მისცვივდნენ რომაულ ბექთარში ჩამჯდარი ლეგიონერები მაცხოვარს და ყელზე მოახვიეს საბელი.

ამ დროს ჩამოიარა ამ წითელმა ბრბომ. ჯერ ვიფიქრე, მომეჩვენა-მეთქი. წითელანაფორიანი მოძღვარი ჩემს დღეში არ მენახა. სტალინის ხატის დანახვამ ხომ ჭკუიდან გადამიყვანა. ახლა მგალობლები... ღმერთი სამებააო, ვინ გითხრათ, ვინ მოგატყუათ, აბა შეეკითხე, ამ ჭკუაშეფენცილებს და გეტყვიან: სამება კი არა, ოთხებაა, ოთხება, სულიწმიდას სტალინი მოსდევს. ვაი, დედაჩემო! ამას რალა მომაფიქრებდა. ემიგრაციაში ვიყა, განანებულ სულს დავათრევდი, თავისუფალ სამშობლოზე ვოცნებობდი, აი, დღეს, აი

ხვალა, აი, დღესა, აი ხვალა, ეგრე ნატვრაში მითენდებოდა და მილამდებოდა. დარდივით შემჭამა ნატვრამ, ყმანვილი კაცი გავიქეცი აქედან და ჭარმაგი ჩამოვედი, უცხო მიწაზე გამაპარტახა სიბერემ. ჩამოვედი. საქართველოს სამრეკლოზე ზარი რეკდა, აქეთ მიხმობდა. დამოუკიდებლობა რო გამოაცხადეს, ძილში შევიტყვე, ვილაცამ თითქოს ცივი წყალი გადამავლო, რა დროს ძილია, ქვეყანა გათავისუფლდა, ადე, ზეზე, მშობლიური მიწა გეძახისო. ჩამოვედი და...

თვალებს არ ვუჯერებდი. ქართულ ფილმში რომ არის: ბავშვი რო შესძახებს „ბაში-აჩუკი, ბაში-აჩუკიო“, ვილაც ლანირაკი გამოეყო ბრბოს და ხელი გამოიშვირა ჩემკენ, აეგ არის, მაგან აიღო სტალინის ძეგლიო. იდგნენ და გაქვავებულები შემომცქეროდნენ, ეკლესიის სამრეკლოზე ჩამორეკილი ზარის ბგერები მოფრინავდა ჩემკენ. პირჯვარი გადავინერე. რაღაცას ეკითხებოდნენ იმ გოთვერან ლანირაკს. თავს უქნევდა, ნაღდად ვიცი, რო ეგ არისო, ალბათ, უდასტურებდა. ერთი ახმახი გამოეყო, სიჩუმე ჩამონვა. სამრეკლოც დადუმდა.

– მართლა შენ აიღე სტალინის ძეგლიო? – დამცინავი მზერით შევხედე.

– ჰო, მე ავიღე, აემ ხელებით ჩამოვაგდე ის თქვენი დიქტატორი და სისხლისმსმელი ბელადი-მეთქი.

თითქოს ვერ იჯერებდა. ალბათ, ეგონა, დუნიზე არ არსებობდა ადამიანი, ვისაც ამის გაკეთება შეეძლო.

წითელანაფორიანი მოძღვარი გამოენთო.

– შენ შეგაჩვენოს გამჩენმა, შე სატანის მოცი-

ქულო, შე ღვთისპირიდან გადავარდნილო, შე სასუფეველწართმეულო! – და გამოუშვა წყევლის სეტყვა.

– ჯერ ეგ ანაფორა გამოიცვალე და მერე ილაპარაკე-მეთქი.

სიტყვა ვერ დავასრულე, რომ მომცრო ქვა მომხვდა თავში. ვიგრძენი, როგორ ამოხტა კოპი. ქვის სროლა და ამ გაგენტებული ბრბოს ჩემკენ გამოვარდნა ერთი იყო. ჩაქოლეთო, – მოძღვარი უყვიროდა, – ცოცხალი არ გაუშვათო და აი, რა დღეში ჩამაგდეს...

მოკლედ... კი გაიფიქრა დევმი, თავი გაენირა, მაგრამ ვინ დაუფიცებდა ახლა ამ თავგადაკლულ სტალინელებს, რას მოიმოქმედებდნენ და ისევ გაიქცა, თუმცა, ქვების სროლა თანდათან შეწყდა, გაქცეულ ბელადის მაგინებელს აღარ მისდევდნენ, მაინც გარბოდა. „მე ავილე ძეგლი, მე ავილე, არავის დაუვალებია, მე თვითონ ავილე. ფეხები არავის მოსჭამოთ. მიდი, აბა, დამხვრიტეთ, თუ მაგრები ხართ“.

კოპი უფრო ამოუსივდა. სველი პირსახოცი კი დაიდო, მაგრამ ამან ვერ უშველა. სანერ მაგიდას უჯდა და ევროკავშირის ხელმძღვანელობის სახელზე წერილს წერდა: „მთელი ჩემი შეგნებული ცხოვრება საბჭოთა კავშირის წინააღმდეგ ბრძოლას შევალიე, არ დაგიმაღავთ და ტერორისტული აქტებიც კი მომიწყვია (რა თქმა უნდა, უმსხვერპლოდ) ჩემი ქვეყანა საჭეშემობრუნებული ხომალდით მიექანებოდა ბნელეთში. კომუნისტი მაჯლაჯუნები სისხლს სწოვდნენ წურბელებით, სიადანაც კი საშუალება მომეცემოდა, ცდას არ ვაკლებდი რო იმპერიის დანგ-

რევამი ჩემი მოკრძალებული ნვლილი შემეცანა. აჰა, დადგა ნანატრი თავისუფლება, დამოუკიდებლობა მოვიპოვეთ, მსოფლიო რუკაზე წითელი ფერის გარეშე დაიტანეს ჩემი ბედკრული ქვეყანა. ევროსაბჭოს წევრი გავხდით და ევროკავშირის კართან, პარმალზე დავინყეთ ფეხსაცმლის წმენდა, თურმე ცუდად ყოფილა საქმე. ბელადის აჩრდილი ისევ დაძრწის ქვეყანაში. ბენზე გადავურჩი ბელადის მომხრეთა ბრბოსგან ჩაქოლვას. არ ვიცი, როგორ გამოვხატო ჩემი გულისტკივილი, მაგრამ არ მინდა უკან დაბრუნება, არ მინდა გაყინული ცხოვრება, არ მინდა პარადები და ბელადების ხოტბა-დიდება. „მოხედეთ საქართველოს, უპატრონეთ საქართველოს“.

ყოფილი დისიდენტი და ემიგრანტი, ბელადის მომხრეთა მიერ შერისხული, მარად ევროპაზე მეოცნებე, დევი...

p.s არ ვიცი, როგორ დამთავრდება ეს დღე. წერილს კი ვწერ, მაგრამ ყოველწამს შეიძლება, შემოანგრეონ კარი და ვანდალურად გამისწორდნენ, ჩამქოლონ, სული ამომხადონ.

მოკრძალებით და პატივისცემით
დევი...

p.s p.s თუ დღეს ბოლო მომიღეს ამ წითელმა ეშმაკებმა და ბელადის უღვაშზე მლოცველებმა, გახსოვდეთ, რომ ევროპულ არჩევანს მაინც ვერასოდეს მოკლავენ.

დიდი სიყვარულით და
თქვენი პასუხის მოლოდინში
თქვენი დევი...

სურათი მეორე

რედაქცია.

რედაქტორი: აჭარხლებული შემოდის, გაგენ-
თებული სახე აქვს, წნევის წამალი გადაყლაპა და
გრაფინით წყალი მიაყოლა.

– უძალო ქვეყანაში რომ კატებს აყეფებენ, აეგრეა
ამათი საქმე. საკუთარი თავისა ვერაფერი გაუგიათ
(ეს-ეს არის დამთავრდა საკრებულოს სხდომა). ასე-
თი რამე არ მინახია, დავბერდი კაცი და... შეიძლება
მკვდარ კაცს ასე მოექცე? საფლავეშიც არ მოასვენო?
იმის მაგივრად, რომ მის სახელს უფროთხილდებოდ-
ნენ, ქალაქის საკეთილდღეოდ იყენებდნენ, დგანან და
ილანძლებიან, რატო ღმერთი არ გაიცინებს?! – ისევ
მოსვა წყალი.

ივანე: – რაო, რა გადანყვიტეს...

რედაქტორი: – რის გადამწყვეტები არიან?! შე-
მოდგომამდე ვიქნები და მერე... დავიხურავ ქუდს
და ჯანდაბას იქით გზა ჰქონიათ. დავიღალე ამდენი
უსამართლობით. უსამართლობა ადრეც იყო, მაგრამ
მაშინ წესრიგიანი უსამართლობა მაინც იყო, ახლა...
ველარ ვიგებ მოკლედ. თავის მშობლიურ ქალაქში
რომ ასე მოექცევიან, სხვაგან რას იზამენ. სტალინის

სახელის ხსენების ღირსებიც არ არიან. ესენი ახლა გერმანელების მოჯამაგირეები უნდა ყოფილიყვნენ წესით, იმათი უნიტაზების ჩამრეცხავები, ახია იმაზე, ახი. უნდა მიეშვა და მერე ექაქანათ ბევრი. ისევ მოსვა წყალი. – მზიაა! მოდი ერთი გამისინჯე, – პერანგის სახელო შეიხსნა, მარცხენა მკლავი გაიშოშვლა. მზიამ საბუღალტრო დოკუმენტებს თავი მიანება.

მზია: – ამოიჭამ მე მგონი თავს და ეგ იქნება. რას გადაყევი ამ ძეგლებს.

რედაქტორი: (მკლავს დადებს მაგიდაზე და შინაბერა დას თვალებს დაუბრიალებს) – მიზომავ?

მზია (წნევის გაზომვას დაამთავრებს და წაიბუტბუტებს): – ასსამოცია ასზე, ცოტა ამოვარდნებს აკეთებს, – მერე ისევ თვალბში შეხედავს ძმას და თავს გააქნევს, – ვიცი, როგორ ძალიან გტკივა გული, მაგრამ ახლა სხვანაირ ქვეყანაში ვცხოვრობთ. გაიგე ერთხელ და სამუდამოდ.

რედაქტორი: – როგორ სხვანაირში?

მზია: – ახლანდელი ახალგაზრდები სხვანაირები არიან, არ მოსწონთ ეს შენი სტალინი და რას იზამ.

რედაქტორი: – მონამღულები არიან და იმიტომ არ მოსწონთ. რატომ მიჰყავთ პატარა ბიჭები ჯარში? იმიტომ მიჰყავთ, რომ მათი მართვა და გავლენის ქვეშ მოქცევა უფრო ადვილია, ვიდრე უფროსების, რასაც ჩასძახებ, იმას ამოგძახებენ. ეგენიც ეგრე არიან. მონამღეს, ნემსი გაუკეთეს ტვინში, მსოფლიო იმ კაცზე ლოცულობს და ესენი სანაგვეში აგდებენ მის სახელს.

(საწერი მაგიდის პირდაპირ სტალინის სურათისკენ გაექცევა თვალი. „ამას იმსახურებ?“ რედაქციის გარეთ ხმაურია. ივანე და მზია გაცვივდებიან. ისმის ლენვა-მტვრევის ხმა და გინება. ცოტა ხანში ხმაური მიწყნარდება. მზია და ივანე უკან დაბრუნდებიან, მათ ვაჟაც შემოჰყვება).

რედაქტორი: – რა მოხდა?

მზიას ივანე დაასწრებს.

ივანე: – ის გადარეული დევი იყო.

რედაქტორი: – მერე?

ივანე: – დაცვამ გაიყვანა. გინტურის ბიჭებმა მიტიკნეს ერთი გემოზე (გინტური ქალაქის დამსახურებული მწვრთნელი იყო).

რედაქტორი: – ვენაცვალე მაგათ, კი არ უნდა მიტიკნონ, უნდა დაიჭირონ. ეგ მავნებელი, ეგა. ხალხის მტერია, ხალხის მტერი. ახალგაზრდობას თავგზას ურევს, ახლა ლექციების ჩატარება დაუწყია. პოლიტიკოსობს, ვაი, ჩვენი ბრალი.

მზია: – თავისუფლება ეგეთია, მაშ, როგორ გინდათ?! თავისუფლებას შენც უხდები და დევისნაირებიც (თან გაიღიმა).

რედაქტორი (ფეხზე წამოხტება): – შენც ხომ არაფერი გაჭამეს?

მზია: – მაჭამეს, მაჭამეს, სტალინი შემაჯავრეს.

რედაქტორი: – აღარაფერია გასაკვირი (სტალინის სურათთან მივა. დიდხანს არის მიშტერებული, თითქო ბელადის მზერაში რამეს ამოიკითხავდეს).

ივანეს ისეთი მოლოდინი აქვს, რო გულაჩუყე-

ბული რედაქტორი სადაც არის, ტირილს დაიწყებს, აზლუქუნდება)...

ივანე: – (რედაქტორს თვალს არ აცილებს, რედაქციის კარი ჭრიალით იღება და ქალდე შემოდის. ამ ბოლო დროს უფრო დაეძაბა ურთიერთობა რედაქტორთან. დიდ იმედებს ამყარებდა რედაქტორი ქალდეზე, მაგრამ... არ გაუმართლა. ყველაფერზე თავის მოსაზრება აქვს. ყველაფერს უკირკიტებს, წაღმა უკუღმა ეჩვენება და უკუღმა – წაღმა. რედაქტორს ივანემ ამბავიც მიუტანა – ანტისტალინურ არასამთავრობო ორგანიზაციებთან „იატაკქეშა“ ურთიერთობა. იცის ეს ქალდემ, მაგრამ არ იმჩნევს. ერთხელაც იქნება, იმ დროს უკბენს ივანეს, მოლოდინიც რო არ ექნება, „ქალდეს ნაკბენს ვერ გადაურჩები, შე სოციალიზმის მონავ“. კი უცინის კულტურულ ღონისძიებათა მიმომხილველს, მაგრამ... ივანემაც იცის, როგორც უცინის ნიცშეს მალმერთებელი).

ქალდე (იცინის და ფიქრობს): „რა საძაგელი ხარ, ივანე, რა საძაგელი. კაცი რომ ვიყო, მაგრად მიგბერტყავდი“.

ივანე (იცინის და ფიქრობს): „ჯოჯოხეთში ყოფნის ტოლფასია ამ ქალთან ყოფნა, ღმერთო, შენ დაიფარე კაცები ქალდესნაირებისგან“.

(გულის დამაშვიდებელი წვეთები გამზადა მზიამ და რედაქტორს დაუდგა).

მზია: – დალიე, თორემ სტალინს არავინ გაჰყვა თან და შენ ვინ გამოგყვება. დალიე, დალიე, დაგამშვიდებს.

რედაქტორი: – აღარ მინდა ამ ქვეყანაში ცხოვრე-

ბა, ახალგაზრდა რომ ვიყო, მე ვიცი, რასაც ვიზამდი.

მზია: – დალიე, დალიე, რაღას დასცქერიხარ.

რედაქტორი (ყავის ფინჯანს უმზერს, თან სტალინის სურათისკენ გაურბის თვალები და ფიქრობს): როგორ მოვითმინეთ ძეგლის აღება, როგორ მოვითმინეთ?! მართალს მეუბნებოდა გინტური, ახლა რო ამას გაბედავენ, მერე შეიძლება, სტალინის სახლის დანგრევაც მოინდომონო. არ უნდა გაგვეტარებინა, არა (სტალინის თვალს ვერ უსწორებს)! ერთი ორი რომ კისერს ნაიტეხავდა, სხვები კნუტებივით გახდებოდნენ. ამოდენა ქალაქში... თფუი, ჩემი თამადობით, კაცი არ აღმოჩნდა, რომ ძეგლს მკერდით გადაფარებოდა.

დამფრთხალი წინილებივით დავიმალეთ და ბელადი ამათი გასაპამპულავებელი გავხადეთ. პირქვე დავამხობინეთ ძეგლი, პირქვე.

პასუხისმგებელი მდივანი ნაია (რედაქტორს უყურებს თან უნდა თქმა, თან არა. ბოლოს მაინც გადანყევტს, რომ უთხრას): ისე, ხომ არ აჯობებს, რომ ამ დაპირისპირებაში ჩვენი გაზეთი არ ჩაერიოს. ისედაც ნაკლები ხელმომწერები გვყავს. დღითიდღე შემოსავალი გვიმცირდება. არ მგონია, ღირდეს ამ ყველაფერს ჩვენი სამსახური გადავაცოლოთ. მაინც ოცდამეერთე საუკუნეა და გაზეთი მიუკერძოებელი უნდა იყოს.

ქალდე (თითქო პასუხისმგებელი მდივნის სიტყვას ელოდა. ცხვირი ასწითლებოდა და ივანე უკვე ხვდებოდა, რო რაღაც მკვახე უნდა ეთქვა): რატომ უნდა გვინოდონ ნარჩენები. მთელი ქალაქი რატომ უნდა ლაპარაკობდეს ჩვენზე. ჩვენ ყველას ჩვენი

შეხედულებები გვაქვს და ასეც უნდა იყოს, მაგრამ იმ ფონზე, რომ ახალგაზდები ყოველდღე მიტინგებს მართავენ საოკუპაციო ხაზთან, დგანან და ღია ეთერში ლაპარაკობენ ჩვენს რუსეთუმეობაზე, რედაქციაში არსებულ სტალინიზმზე, აღარ მინდა, ბატონო, ასეთ ვითარებაში ყოფნა. ოკუპანტი კართან ახლოს არის და სტალინი, სტალინი, სტალინი! ხომ შეიძლება, ქვეყნის გათავისუფლებაზე ვიფიქროთ, დაკარგული ტერიტორიების დაბრუნებაზე და არა ძეგლებზე. ქვეყნის ოცი პროცენტი...

რედაქტორი (ქალდეს სიტყვას აწყვეტინებს): კი მაგრამ (თან სხვა თანამშრომლებს გადახედავს, რომლებიც მდუმარენი სხედან)... დაკარგულ ტერიტორიებთან რა შუაშია სტალინი?! გგონია, სტალინი რომ ცოცხალი ყოფილიყო, ამ ტერიტორიებს მტერს ჩავაბარებდით? შენ რალაცეები გერევა ერთმანეთში.

ქალდე: თქვენ ძალიან კარგად მოგეხსენებათ ჩემი აზრი ამ საკითხთან დაკავშირებით. ქვეყანამ ევროპა აირჩია, ჩრდილოატლანტიკურ ალიანსში...

რედაქტორი (ჩაიბუტუტებს): ეგ ალიანსი გიტირებთ ყოფას, თუ უკვე ნატორებიც არ გაქვთ.

ქალდე: მოკლედ... მე ნავალ აქედან. ჩემთვის ქვეყნის ინტერესებია მთავარი და არა კერპადქცეული ადამიანები.

მადლობის მეტი თქვენთან არაფერი მეტქმის (ჩანთას დაავლებს ხელს და ოთახიდან გადის).

ივანე: უსათუოდ დაიბრუნებს დაკარგულ ტერიტორიებს.

რედაქტორი: ვიცოდი, სულ მღრღნიდა ეჭვის ჭია, რომ მლაღატობდნენ. ახია ჩემზე, ახი (წყალს მოსვამს, მერე ადგება და ისევ სტალინის სურათთან მივა და მიმართავს). რატომ ღმერთი არ გაიცინებს, იოსებ ბესარიონოვიჩ, ვისი სალაპარაკო გახდი, ჰა!

სურათი მესამე

(თვითმფრინავში)

გივი: მიხეილ! იცი, რა გამახსენდა?

მიხეილი: (თვლემს).

გივი: (მეგობარს გადახედავს) წაგეძინა? მიხეილ!

მიხეილი: უღიმღამოდ გამოახელს თვალს, რა იყო?

გივი: ნახევარ ცხოვრებას ისედაც ძილში არ ვატარებთ?!

მიხეილი: ეს შენი დაწესებული არ არის, ვინც დააწესა, ალბათ, ასე ამჯობინა.

გივი: სტალინზე მინდოდა, მეტყვა.

მიხეილი: (სათვალის ზემოდან გადმოხედავს) – მე რა შუაში ვარ?

გივი: სტალინის გადმოსვენებაზე რა აზრის ხარ?

მიხეილი: ისევ სათვალეს მოიხსნის და ჯერ დაღლილ თვალებს ამოიჭყლეტს, მერე ცხვირს მოიფხანს (ეს მისი ჩვევაა), კაცო, ერთი რამ მაინტერესებს, ვიცი, რომ ადამიანებს ყველას თავისი გატაცებები აქვს, ზოგი რით იკლავს გულის ჭიას, ზოგი რით, შენი გატაცება ნამდვილად ვერ ამოვხსენი.

გივი: (უღვაშს მოიქეჯავს) – რა გატაცება?!

მიხეილი: მკვდრების გადმოსვენებით გატაცება, უცნაური ჰობი გაქვს (ტუჩებს მოპრუნავს და მხრებს აიჩეჩავს მიხეილი, სათვალეს ისევ მოირგებს). ღმერთო, შენ გვიშველე. ჯერ რუსეთში დასაფლავებული ქართველი მეფეები და დიდებულები, ახლა სტალინი...

გივი: ჩემი იდეა არ არის... ნუ გიყვარს ხოლმე ეგეთი რალაცეები. საზოგადოებაში გაიჟღერა ამ ამბავმა.

მიხეილი: გადმოგიგდებენ ხოლმე საკბილოს.

გივი: მაინც, რა აზრის ხარ?

მიხეილი (ისევ მხრებს აიჩეჩავს): რა გითხრა? იმართლე გითხრა? მიცვალებულების შეწუხება არ მიყვარს. რამდენი ხნის დამინებულია კაცი, თან თავის სანუკვარ ადგილზე განისვენებს, ლენინიც იქვე ჰყავს. რატომ უნდა გადმოვასვენოთ? ვისი ახირებაა?!

გივი: ისე, ცუდი არ იქნება. ჯერ ერთი, ეგ კაცი თავის ქალაქს დაუბრუნდება, მერე ტურისტული თვალსაზრისით. წარმოიდგინეთ, რამდენი ადამიანი ჩამოვა.

მიხეილი: ჩამომსვლელები ისედაც ჩამოდიან.

გივი: უფრო მეტი არ ჩამოვა?! სხვებს რომ ასეთი რამ გააჩნდეთ, რამდენ ფულს გააკეთებდნენ. აქ თავი ვერაფერს მოაბეს...

(ვასილიც იქვე ზის, მეორე რიგში და მეგობრების საუბარს ყურს უგდებს).

ვასილი: ხომ იცით, ერთმა თავქარიანმა რომ პროექტი დაწერა სტალინის ვაგონთან დაკავშირებით. არ

ვიჯერებდი, მაგრამ მართალი ყოფილა (თავს გააქნევს სინანულით). საერთოდ გადაირია ეს ხალხი... რას უშვრება თავისუფლება ადამიანებს?!

გივი: თავისუფლება რა შუაშია?!

ვასილი: შუაში კი არა, თავშია. თავქარიანი, ქა-რაფშუტა ადამიანების თავის ნებაზე მიშვება როგორ შეიძლება?! ქვეყანას თავზე დაგვამხოვენ. თუმცა, დაგვამხეს (უკვე ნათქვამი გაასწორა).

სტალინის ვაგონში უცხოელი ტურისტებისთვის საძინებელი ოთახის მოწყობას ითხოვდა პროექტის ავტორი. მაგალითად, ჩამოდის ამერიკელი, ან ევროპელი სტუმარი თავის მეუღლესთან ან საყვარელთან ერთად. გიდი დაიწყებს და შემოატარებს ჯერ მუზეუმს, უკლებლივ ყველა ექსპონატს დაათვალიერებინებს, იმ პატარა ქოხსაც აჩვენებს, სადაც სულ ორი თუ სამი წელი დაჰყო კეკემ თავის ლოთ ქმართან ერთად. ბოლოს ვაგონში ეპატიჟება. უცხოელებს სრული უფლება აქვთ, სტალინის ვაგონში არსებულ საძინებელში გემოზე იბუღრაონ, გადასახადი დაწესებული იქნება დროის მიხედვით. „სექსი სტალინის ვაგონში“ – როგორია?! ახლა თუ ჩვენებურმა ფულის ტომრებმაც მოინდომეს ეგ ამბავი, წინ ვინ გადაუდგება?! პროექტში იყო ასევე მუზეუმის ტერიტორიაზე რესტორნის მოწყობა, სადაც მიმტანსაც, მომტანსაც, მზარეულსაც, შეფმზარეულსაც, მერიქიფესაც თუ სხვა პერსონალს, ყველას სტალინის დროინდელი სამოსი ეცმეოდათ. ორმოციანი წლების ამბები გაგიცოცხლდება. ერთი სიტყვით, თავიანთ თავს დასცინ-

იან, სტალინს თუ ჩვენ – საზოგადოებას, ვერ ამიხსნია.

მიხეილი: არ ისვენებენ და არც იმ კაცს ასვენებენ. რა ცოდვა უნდა ჰქონდეს ადამიანს ისეთი, რომ გარდაცვალებიდან რამდენიმე ათეული წლის შემდეგ შენზე ღიზიზიებდეს ხალხი.

გივი: უცოდველი კრავი არავინ არის, მაგრამ იმ ცოდვებსაც სწორი შეფასება ესაჭიროება და არა ის, რომ ლანძღვა-გინებაში გადაგვდის ყველაფერი.

ვასილი: ერთი ამაში ვუქნივართ ღმერთს, ლანძღვა გვიყვარს. დაიწყებენ და დამთავრება არ იციან. არ კითხულობენ. წარმოდგენა არაფერზე აქვთ. წაიკითხე, იმსჯელე, მერე გაამტყუნე, თუ გასამტყუნებელია. კაცო! რახან ამაზე ჩამოვარდა საუბარი, რა მიკვირს იცი? სტალინის დროს რესპრესიები რომ დაატყდა ქვეყანას, უამრავი ხალხი ხო განყდა. აი, ვინც ის ხალხი განყვიტა, ვინც ხალხს სული გაუმწარა, იმათი შთამომავლები უფრო ყელყელობენ, მაუზერიანის შთამომავლები უარყოფენ სტალინს, ბიჯოს! გაგიჟდები. რა ხალხია მაინც.

მიხეილი (ვასილს თანაგრძნობით შეხედავს): შენმა ოჯახმა დიდი უბედურება გადაიტანა, დიდი. მამაჩემი მიყვებოდა ხოლმე, თუ დასამდური გაქვს, შენ უნდა დაემდურო, სხვები კი არა.

ვასილი: სტალინი რო არ ყოფილიყო, მეც მამაჩემის გზას გამიყენებდნენ. მამაჩემი რო წაიყვანეს (მეზობლის კაცმა დააბეზლა), ვითომ სტალინს და პარტიას აგინებდა სუფრაზე და თავადების დროის დაბრუნე-

ბაზე ოცნებობდა. აემაზე პატარა ვიყავი (დათას შეხედავს ვასილი), ღამით მოვიდნენ სამნი. მამაჩემმა მშვიდად ჩაიცვა. ვითომც არაფერი... ნაჰყვა ეგრე შეწირული ცხვარივით. ერთი მოგვხედა, თვალი ჩაგვიკრა, მზერით გაგვამხნევა. ეს იყო მამაჩემთან ყოფნის ბოლო წამები და წაიყვანეს (ამოიოხრავს ვასილი). ასე მგონია, გუშინ იყო-მეთქი. ისე ცხადად მახსოვს, ისე. მთელი ცხოვრება იმ საშინელმა წამებმა გამტანჯა. დავბერდი და ისეთ სიზმრებში ვარ, ისეთი...

მერე დედაჩემი დააპატიმრეს. ორბელიანის ქალი იყო. დავრჩი ეგრე და ვიცოდი, რომ კარგი დღე არ მელოდა. ავდექი და წერილი მივწერე სტალინს (მწარედ გაეცინება ვასილს), ასე იწყებოდა:

„ძვირფასო იოსებ ბესარიონის ძე, არ ვიცი, მოვა თუ არა, ეს ბარათი თქვენამდე. იქნებ არც მოვიდეს, მაგრამ მაინც ვცდი, გულის სიღრმეში რალაცნაირად მჯერა, რომ თქვენამდე მოაღწევს. იქნებ ნაიკითხოთ და დაინტერესდეთ ჩემი უდანაშაულოდ დაღუპული ოჯახის ბედით...

მე, ახლა ორი არსების იმედილა მაქვს: თქვენი და ღმერთის. თუმცა ღმერთმა თვალი დახუჭა ჩემი ოჯახის წევრების უბედურებაზე, ამიტომ თქვენლა დარჩით...“

მოკლედ... წერილში აღვწერე თავს დატეხილი უბედურება, როგორ წაიყვანეს ცრუ დასმენით მამა, შემდეგ როგორ დააპატიმრეს დედა. როგორ გამაფრთხილა შუალამისას ერთმა ახალგაზრდა ქალმა, რომ თუ თავს არ ვუშველიდი, მეც იგივე დღე მელოდა.

ბევრი რომ არ გავაგრძელო, ამ წერილმა ბელადის კაბინეტამდე მიაღწია.

ერთ დღესაც შინსახკომში დამიბარეს. ჩავედი, ფეხები მიკანკალებდა, მაგრამ თურმე უარესი კანკალი წინ მელოდა.

ერთმა ფორმიანმა მიმაცილა ვეება კაბინეტამდე. კარი შევალე, დაგ-დუგ, დაგ-დუგ, პატარა ბიჭი ვიყა, ამოხტა გული, წითელ კაბინეტში შევედი. რაღაც უცნაური შუქით იყო განათებული, ისეთი შეგრძნება მქონდა, რომ სისხლის ტბაში შემოვედი... თითქოს სისხლის სუნიც ვიგრძენი. წითელი ხალიჩა ბილიკით ჩასდევდა შუაგულ ოთახს, ბოლოში სანერი მაგიდა იდგა და შუახნის კაცი უჯდა (ჩაფიქრდა ვასილი), არა არ იქნებოდა შუახნის, ცოტა უფრო ახალგაზრდა იყო. იმასაც სტალინით ჰქონდა გადავარცხნილი-გადაკროლილი თმა, უღვაშები არ ჰქონდა, ეგრე გულადად ვერ მიბაძავდა სტალინს. მარტო თმები. „ნაჩნიკი“ ენთო. რაღაცას ჩაჰკირკიტებდა. დაგ-დუგ, დაგ-დუგ... გული. იტყოდი, რომ სასაკლაოზე მივედი. კარის ხმა თითქოს ვერ გაიგო. არ აუნევიო თავი. მე კედლებისკენ გამექცა მზერა. ფოტოები იყო გამოფენილი, როგორ შენდებოდა სოციალისტური სოფელი, ტრაქტორები... მომღიმარი კოლმეურნეები, წითელყელსახვევიანი ბავშვები... სულ ღიმილი, სულ სიცილი. სისხლის ტბაში... მე საიდან დამეტაკა ეს უბედურება, მე საიდან დამატყდა. დედის და მამის სუნი მენატრებოდა გამოცარიელებულ სახლში. ყველა იღიმოდა ირგვლივ, ამ ღიმილიან ქვეყანაში მე

რა მაზლუქუნებდა.

(თავი აწია, სათვალე მოიხსნა და გვერდით დადო).

– ბიბილური შენ ხარ?

თავი დაუქნიე. ისეთი ხმა ჰქონდა, თითქოს ქვესკნელიდან ამომძახეს. ფეხზე წამოდგა და თითქოს მიმიხმო, თან ისეთი თვალებით მიმზერდა, ვიგრძენი ხერხემაღზე როგორ ჩაცურდა ცივი ოფლის წვეთები, კუდუსუნთან ვიგრძენი ოფლის ყინული. ჩაიარა ბოლომდე (დაიჯღანა ვასილი). სამელნე გამომიწვილა, შენ ვინა ყოფილხარ, შენი დედა, შენი მოდგმა და შენი... მაგინა, ერთი ორი ისეთი შემომკრა, წავიქეცი, თან მელნით მქონდა მოთხუპნული სახე, თან სისხლი მომდიოდა.

ვაი, დედაჩემო! შემოცვივდნენ ხმაურზე ფორმიანები და მეცნენ, იმათაც დამიშინეს, მაგრამ სტალინის-თმიანმა ხელი გააშეებინა, წამოდექიო!

თავი ავწიე.

წამოდექი, თორემ ახლავე გაგათავებ და ქალაქგარეთ უპატრონოების სასაფლაოზე დაგმარხავო.

წავმოდექი, თან მელანს ვინმენდ, თან სისხლი ჩამომდის.

– გინდა, რო ჩემი თავი სტალინს დაახვრეტირო, რატო მისწერე ეს წერილიო.

ერთი სიტყვით, აკანკალებდა. სტალინს ხო მოუწერია ჩემი წერილის წაკითხვის შემდეგ... აბა რა ვიცი, რა ეწერა, ის კი ვიცი, რომ აკანკალებდა.

ერთი სიტყვით, სტალინმა გადამარჩინა, თორე მეც სადმე ციმბირის გზას გამიყენებდნენ, ან ვაგონ-

ში მიმხვრეტდნენ. იდგნენ მერე და მდარაჯობდნენ, კიდე არ დამეწერა წერილი. რაღას დავწერდი...

ტატო (უფროსების საუბარში ჩაერთვება): მე ფილმის გადაღებას ვაპირებ სტალინზე, ოღონდ განსხვავებული ფილმი იქნება, არც ლანძღვის, არც ქების, ნამდვილი სტალინი მაინტერესებს. სულ მაინტერესებდა და ვერსად ვნახე. მაქებრების სტალინი სხვაა და მლანძღველების სტალინი – სხვა. ნამდვილი მინდა, რომ დავინახო.

მიხეილი: ნამდვილ სტალინს ვერასოდეს დაინახავ, შეილო, ღმერთმა ხელი მოგიმართოს.

სურათი მეოთხე

მოქმედება თეატრის გაჩირადნებული დარბაზში

პირველი დამსწრე (ნერვიულად იშმუშნება და მოსაწვევ ბარათს კეცავს ათასნაირად, მალ-მალე ჩაიბუტბუტებს): წითელი უდაბნო, წითელი უდაბნო. გაეგებოდეთ მაინც რამე ამ მხატვრობის, ახლა ავდგები და დარბაზს სათითაოდ ჩამოვუვლი, ჰმ, გაგებაში არ არიან. უბრალოდ... სექტანტებივით არიან ეს ჩემისები, მართლა, მართლა, ასე დაჰყვებიან წინ და უკან, ვითომ გაეგებათ რამე.

მეორე დამსწრე (ნაცრისფერ, „უხსოვარ დროში“ ნაყიდ ჰალსტუხს მოიშვებს ყელზე): არაფერიც არ გაეგებათ. ჩემი ფეხები გაეგებათ, მხატვრობა... გაეცალეთ. ტაშს ხომ უკრავენ!

პირველი: ტაშს კი უკრავენ.

მეორე: მთავარი ეგ არი. ტაშია მთავარი. გარჩიე მერე ის ტაში, ტყუილია, თუ მართალი, ყალბი, თუ ჭეშმარიტი. ტაშის ხმით როგორ გაიგებ, ამ ჩვენი დამთხვეული თეატრის ხალხისა არ იყოს, საფლავიდან ამოგდეს ჩეხოვი, საფლავიდან, რა იციან, რა ჯანდაბა იციან, ხელოვნებას ბინძური ხელებით შეეხნენ. სიკვდილს განატრებინებენ. ვინ, კაცო? ვინ გაბედავდა, რეჟისორის არჩევა როგორ ხდებოდა?! ტაძარში შეიძლება ბინძური ქურუმი შეუშვა?!

პირველი: შეიძლება ამდენი სალამო? ამდენი გამოფენა?! რა უბედურებაა ესა, ხომ შეიძლება სხვასაც დაუთმონ გზა. მთელი ცხოვრება როგორ შეიძლება ვიქტორას ხმას უსმინო, თფუი. ჩემს ბიჭს ორჯერ ჰქონდა კულტურის განყოფილებაში შეტანილი განცხადება. დარბაზიც კი არ დაუთმეს. ადგა და წავიდა.

მეორე: სად წავიდა?

პირველი: სად წავიდა და (მელოტ თავზე გადაისვა ხელი და აქეთ-იქით მიმოაპარა მზერა) კანადაში წავიდა. ვინ მისცემდა აქ გასაქანს? ესენი, კაცო? ისეთი აბლაბუდა მოქსოვეს, ისეთი, ბოლოს თვითონვე ჩარჩებიან შიგა და ერთმანეთს გამოუნუნნიანობობებივით ყველაფერს.

(ვიქტორის ხმა გაისმის. დარბაზში სიჩუმე ჩამოვარდება).

ვიქტორი (მიკროფონს ასწორებს ვითომ, სინამდვილეში სათქმელს თავს უყრის. სცენაზე დაბერდა ეს

კაცი, მაგრამ ვერა და ვერ გადაეჩვია ამ ნერვიულობას. გასვლის წინ ლამანჩელივით ჩასძახებს ხოლმე საკუთარ თავს, თავისთვის ბუტბუტებს): „ცნობილი წამყვანები ვითომ რით არიან შენზე მეტები, ჰა, არც არაფრით. ამ ქალაქში ღონისძიება არ გამართულა შენს გარეშე“ (თავდაჯერებას შემატებს თავს და დაიდრება სცენისკენ. ან, როგორც წაიკითხა ერთგან, ღრმად ჩაისუნთქავს, ჰაერს გამომამწყვდევს ფილტვებში რამდენიმე წამი და ღელვა მოეხსნება).

ვიქტორი: მეგობრებო! გილოცავთ. ვულოცავ ჩემს ქალაქს, ვულოცავ ჩემს საზოგადოებას, თითოეულ თქვენგანს. დღევანდელ დღეს დიდი ხანი ველოდებოდით, დიახ! ველოდებოდით და დადგა როგორც იქნა. დღეს ჩვენი ღირსეული თანაქალაქელის შემოქმედებითი საღამოა, მაგრამ თავიდანვე დავძენ, რომ უჩვეულო საღამო. ეს არ არის იუბილე, ეს არ არის პერსონალური გამოფენა (ბგერებს ისეთნაირად გამოსცემს ვიქტორი, რო ხელოვნებაში ღრმად განაფული ადამიანის შთაბეჭდილება დატოვოს).

დღეს მოსაფერებელი საღამოა. საიუბილეო ღონისძიებებისა და პერსონალური გამოფენების გარდა, მოსაფერებელი საღამოებიც არსებობს. „წითელი უდაბნო“ დავარქვით დღევანდელ დღეს, წითელი ტყე, რომელიც ჩვენი ძვირფასი სტუმრის, არ გადავაჭარბებ, თუ ვიტყვი, გენიალური ნახატის სახელწოდება გახლავთ (ვიქტორი ყელს იღერებს, მაგრამ დარბაზში ბრაზა-ბრუხის ხმა გაისმის. მერე ყვირილი მოსდევს ამ ხმას, ვილაც წიხლით შემოანგრევს კარს. დარბა-

ზში შუქი აინთება და ვიქტორს ყელში გაეჭედება სიტყვები. ახალგაზრდები ყიჟინით შემოვარდებიან. სასტვენების ხმას მიაქვს ყურთასმენა. ახალგაზრდებს დევი მოუძღვის. ქალდეც იქვეა, დარბაზში შემოვარდნილ ახალგაზრდებს შორის).

დევი (ხელს იქნევს ვიქტორისკენ): სტალინის ძეგლი აიტანეთ, სტალინის ძეგლი! თქვენ ხართ ძველი დროის ნარჩენები. თქვენ დაღუპეთ ჩვენი საზოგადოება. ამდენი ხანი გვაცხოვრეთ ტყუილში, დღემდე ვერავინ გითხრათ სათქმელი, ვერავინ გაგიბედათ. დალპით, ხომ ხედავთ, სუნი აგდით, სუნი!

(დევის მომხრეები უსტვენენ, ყიჟინით დარბიან დარბაზში, დამსწრეები წამოიშალნენ).

დევი: დამთავრდა თქვენი მოსაფერებელი საღამოები. უკანალი გადაგიცვდათ ათასი ხელმწიფის ნავში ჯდომით.

ვიქტორი: მგონი, მისამართი შეგეშალათ, შემოქმედებითი საღამოა აქ და არა სტალინის საზოგადოების ყრილობა.

(ქალდე აღარ დააცდის დევის).

ქალდე: ვინ დაგიჯერებთ მაგას, გგონია, თქვენი ფარისევლობით ვინმეს დააბოლებთ?!

(ჩიტო ავარდება სცენაზე).

ჩიტო: „წითელი უდაბნო“ დახატა აი, ამ კაცმა და ამით თქვა სათქმელი... თქვენსავით რახან მიტინგებს არ ვატარებთ... აი, ჩვენი მიტინგი, ჩვენი პროტესტი (ხელი გაიშვირა დარბაზში პირველ მწკრივში მჯდომი მხატვრისკენ, რომელსაც თითქოს არც ხმაური

გაუგია და არც დევი-ქალდეს რაზმის შემოვარდნა).

დევი: კარგად ვიცი, რა ჩიტიც არის ეგ თქვენი ვითომ „მიტინგი“, ფარსია ეგ ყველაფერი, შინაგანად მაინც იქ ხარ, „წითელი უდაბნო“ არ გიშველით („რაზმიდან“ ერთი ყვინჩილა ბიჭი წამოიძახებს: ეგენი არიან წითელი უდაბნოს ბინადარნი).

დევის სახე გაებადრება კმაყოფილებისგან. „თანარაზმელს“ შეხედავს და თვალებით მოეფერება, „არ მეშლება ხალხის შერჩევა“ აი, ესენი შექმნიან ახალ ქვეყანას, ესენი დააღწევენ თავს „წითელ უდაბნოს“).

დევი: წითელი უდაბნოს ბინადარნო! წითელი უდაბნოს ბინადარნო!

(დარბაზი თანდათან ცარიელდება. ვიქტორიც გაუჩინარდა სცენიდან).

ჩიტო: პროვოკაციაა აშკარად, რად უნდა ლაპარაკი.

(ჩიტოსთან ერთად დარბაზიდან მიიპარება მხატვარი. კაშნე მოსძვრა ყელიდან, სადღაც დაუვარდა, მაგრამ ყურადღება არ მიუქცევია).

მხატვარი: ვხვდები, ვინც მოაგზავნა ესენი. მაინც ვერ მომერევიან... ამნაირები მინახია?

ჩიტო: ვიცი, რო ვერ მოგერევიან. მხარზე მოკრძალებით შეეხო.

მხატვარი: მთელი ცხოვრება მესევიან ესენი, მაგრამ ფუნჯი მაინც ვერ გამაგდებინეს.

ჩიტო: „წითელი უდაბნო“ გენიალურია. ასეთი რამ არავის დაუხატავს, თვითონაც მიხვდა, რო უადგილოდ მოუვიდა.

მხატვარი შეხედავს და ჩაეცინება.

„შენ რა გაგეგება „ნითელი უდაბნოსი“, ჩემო ჩიტო-გვრიტო“?!

(დევის ხალხი მეორე გასასვლელთან დახვდება. სტვენა-სტვენით ეგებებიან. მხატვარმა ერთი ყოფილი მეგობრის ბიჭი ამოიციცნო. უცბად აყოყილიყო და სასტვენგარჯობილი მეზურნესავით ბერავდა ლოყებს).

ჩიტო: კოშკელას ბიჭი არ არის?

მხატვარი (ჩიტოს შეხედავს): ყველანი კოშკელასანი არიან.

დევი (ნინ გადაუდგება): ამ ქალაქში მარტო ის კაცი არ არის სისხლისმსმელი ტირანის უტვინო დამცველი, რეაქტორი რო გამოკეტილა და აღარავინ დარჩა გვერდით. შენნაირებისგანაც უნდა გაინმინდოს ეს ქალაქი.

გგონია, ვერ ხვდება ხალხი, ვინც ხარ სინამდვილეში?!

ქალდე: „ნითელი უდაბნო“ კი დახატეთ, მაგრამ ამათ ვერავინ აუხვევს თვალს.

მხატვარი აიღენება.

ქალდე: ახლავე მოგახსენებთ. ჩანაფიქრი ასეთია, თუ დაგჭირდებათ, რუსებთან სათქმელი გაქვთ, რომ ისე მისტირიხართ საბჭოთა პერიოდს, სიზმრებში სულ ნითლად გეჩვენებათ ყველაფერი, უდაბნო... თქვენი შეფასებით, რუსეთის გარეშე უდაბნოა ყველაფერი. ნითელი... სხვა ფერი არ არსებობს თქვენთვის, ვითომ ამ ნახატით გამოხატეთ თქვენი პროტესტი. თქვენ ნითელ უდაბნოში ასეთი რამ იგულისხმეთ: უდაბნოში ვართ, მაგრამ იმედი მაინც დაგვრჩა, ნითელი იმედი..

ახლა ჩვენთვის რა გაქვთ სათქმელი, ეს კიდევ

უფრო საინტერესოა. წითელი ფერი ბნელეთს უკავშირდება, აი, ასე გძულთ თითქოს სტალინის მიერ შექმნილი იმპერია, ასე გეზიზღებათ ყველაფერი, რაც საბჭოეთს უკავშირდება, რომ ვითომ ამ ნახატიტ გამოსხატეთ თქვენი პროტესტი.

ველარ მოგვატყუებთ. აღარ ვართ ფოჩიან კანფეტებს და ყელსახვევებს დახარბებული თაობა. წითელ უდაბნოში ველარ გვაცხოვრებთ.

მხატვარი (თითქო ენა გადაყლაპაო. ქალდე გულთამხილავივით ელაპარაკება. ერთ-ერთი რაზმიულოთაგანი: ყოჩაღ, ქალდე).

დევი: დამთავრდა მოსაფერებელი საღამოები.

(მხატვარმა ძალა მოიკრიბა და გაეცალა ახალგაზრდებს, მაგრამ)...

ქალდე: ეგ წარმატებები როგორც მოიპოვეთ, ყველამ კარგად იცის. რად გინდათ, რისთვის გჭირდებათ? ყველაზე უკეთ ხო თქვენ იცით, ვინც ხართ სინამდვილეში (სტვენა უფრო ძლიერდება).

ჩიტო (მხატვარს მისდევს): ნახატები კი არ გაანადგურონ... სად ჯანდაბაში გაქრა ვიქტორი.

მხატვარი: ამისთვის არსებობს ვიქტორი სინამდვილეში.

ჩიტო (გერაფერს მიხვდა, მაგრამ თავი მაინც დაუქნია).

თეატრის გასასვლელთან ჟურნალისტი შეეფეთებათ.

ჟურნალისტი (სიფრიფანა, ოციოდე წლის გოგო, ყელზე ნეკისხელა ტყირპი აქვს სამკაულივით. ლურ-

ჯი მიკროფონი მიუშვირა):

– რატომ ჩაიშალა სალამო?

მხატვარი (მოზვერევით შეუბლვერს ჟურნალისტ-სა და მის აყლაყუდა ოპერატორს): რა გინდათ ბოლო-ბოლო!..

ჟურნალისტი: ვიცი, რო ანტისტალინელები შემოვარდნენ. სტალინზე რას იტყვით?

მხატვარი: რა უნდა ვთქვა?

ჟურნალისტი: როგორ შეაფასებთ, უნდა იდგეს, თუ არა მისი ძეგლი?

მხატვარი: ჩიტო გაგცემთ ამაზე პასუხს, მე ცოტა შეუძლოდ ვარ.

(ჩიტოს ხელკავი გამოსდო და ჟურნალისტის პირისპის დააყენა)...

სურათი მეხუთე

(გოდება რედაქციაში)

რედაქტორი (სასონარკვეთილი სახით ზის თუთუ-ბოსფერ სანერ მაგიდასთან. ვეება ხელებში ჩაურგავს ტიტებისფერი სახე, თითქო ვილაცას ემალებათ და ქვითინებს).

ვიცი, საიდანაც მოდის ეს ყველაფერი... ვიცი, ჩემი სიკვდილი უნდათ. იციან, რომ ამით წერტილს დაუსვამენ ჩემს არსებობას. სიბერე გამიმწარეს, სულში ჩამაფურთხეს, სულში. ყველაფერი წაიღეს, ყველაფერი მოსპეს, მაგრამ ამას რას უზამენ (დაოსებული სახით

ნამოსტება და გულზე მიიბრახუნებს ტორს).

აქ მაინც ვერ მოგკლავენ, სოსო! აქ იქნები, აქ მეყოლები და სანამ პირში სული მიდგას, აქ შეგინახავ, ყველა რომ გადაგიდგეს, ყველამ რომ ფეხქვეშ გათელოს შენი სახელი, მე მაინც ბოლომდე დაგიცავ (კედელთან მივა, ცრემლიანი თვალებით მიაჩერდება იმ ადგილს, სადაც სტალინის პორტრეტი ეკიდა და ამტერდება დიდხანს, მარტო ლურსმანილა დარჩენილა, ლურსმნის თავზეც ჟანგს გაუკრავს კბილი. თითქო მის გულშია გატარებული ვეება სამსჯავლი. უყურებს ცარიელ კედელს და ისევ ხედავს ბელადს. მერე მოტრიალდება, ისევ დაჯდება სანერ მაგიდასთან, უჯრებს გამოწევს და ეს მერამდენედ აფათურებს ხელებს. მარტო სტალინის პორტრეტი არ მოუპარავთ, დარბეულ რედაქციაში, ერთმანეთშია აზელილი ყველაფერი: გაზეთები, თაბახის ქალაღდე-ბი, იატაკზე ყრია ძველი საბეჭდი მანქანები, მსოფ-ლიოს პოლიტიკური რუკა ხალიჩასავით გაფენილა, საბჭოეთის დროინდელი რუკა, სადაც ვეება იმპერია ნითელი ფერით არის გამოსახული და მხოლოდ ამ რედაქციასლა შემორჩენოდა, თითქო აქ ამ ოთახში ითვლიდა უკანასკნელ დღეებს. რამდენიმე ათეული წელი რო იტორტმანა და ბოლოს ისე დაპატარავდა, რო ერთ ციცქნა ოთახშიც დაეცია).

ჩიბუხები, ჩიბუხებიც წაულიათ (ჩიბუხებს ყიდულობდა, აგროვებდა და სანერი მაგიდის უჯრაში ინახავდა. ხანდახან, მალულად, როცა მარტო რჩებოდა რედაქციაში, ჩიბუხს გაირჭობდა კბილებში და ოთახში

მედიდურად გაივლ-გამოივლიდა. თან სტალინის სურათისკენ გაურბოდა თვალი. ემანდ არ მიწყინოსო, მერე ისევ ისე სათუთად შეინახავდა უჯრაში. ზის და სათითაოდ ამბობს რედაქციიდან გაქცეული თანამშრომლების სახელებს, თითქო მათ ლანდებს ესაუბრებოდეს).

ივანე! ვიცოდი, რომ თავიდანვე ლონდრე იყავი, შენი იმედი რანაირად უნდა მქონოდა. ვიცოდი შენი ქლესა საქციელები. როგორ ყალბად მეფერებოდი...

ნაია! ერთი სანუგეშებელი სიტყვა მაინც გეთქვა, როგორ გაიქეცი, რამდენი ამაგი მქონდა შენზე...

ვაჟა! ვიცოდი, რომ მატყუებდი, მაგრამ თვალებს ვიბრმავებდი, თვალებს, მიგილე, დაგაპურე, დაგაბინავე, კაცად გაქციე... ეეჰ (ხელს ჩაიქნევს).

ფეფო! რაც შენ უფროსები გყავდა გამოცვლილი, რა იმედი უნდა მქონოდა შენი.

ქალდე! შენს კისერზეა ეს უბედურება, რაც მე დამატყდა. შენ თავიდანვე შემოგზავნილი იყავი, ვერ მივხვდი. ჩემი გამოცდილების კაცს ეს არ უნდა შეშლოდა. თვალებში შემომციცინებდი და თურმე სამარეს მითხრიდი თავდაუზოგავად.

ქალდე! გახსოვდეს შენ ვერასოდეს შეცვლი ადამიანების აზროვნებას. ათასეული წლები წავლენ და ამ კაცის დამფასებლები მაინც იარსებებენ. იარსებებენ, იარსებებენ, იარსებებენ!!!

(ყვირილი დაიწყო, მუშტები დააყარა შუშიან მაგიდას. შუშა დაიბზარა, მერე ნამსხვრევები აქეთ-იქით მიმოიფანტა).

იარსებებენ! იარსებებენ! იარსებებენ!!!

(ისევ სანერ მაგიდასთან დაჯდება და ბუტბუტებს) „მზია, ასე მგონია, შენი მოწყობილია ყველაფერი, თითქოს გული მკარნახობს რომ შენ გამიკეთე. შენ გამიკეთე. როგორ გამიმეტე ასე?! ვიცი, როგორ გეზიზღებოდა ეს ყველაფერი, მაგრამ ვერ ბედავდი... მზია, მზია. როგორ გამიმეტე, როგორ გამიმეტე...

სურათი მეექვსე

(ჯანლი აწევს ქალაქს. სეტყვის ღრუბელი შედედებულა და მკათათვის დღე ლამის არის, ცოცხლად შეჭამოს.

თითქო ვილაცამ ჩამოუარა და ყველა ერთიანად გამოლალა. თითქო კი არა, ნამდვილად ვილაცამ მოუხმო. სათითაოდ მიუკაკუნა კარზე. მოდიან, მოემართებიან ზოგი ზანტად, ზოგი მარდად მოაბიჯებს. უჩინარი ხმა: ბელადი გელოდებათ, გიცდით ბელადი. ყველა აქ არის უკლებლივ).

რედაქტორი: თვალებს აცეცებს, სტალინის სურათი ჩაუხუტებია.

წითელანაფორიანი მღვდელი (სტალინზე შეთხზულ ტროპარს ბუტბუტებს):

წითელანაფორიანი მოძღვრის მომხრეები: დიდება სტალინს! დიდება სტალინს!..

უჩინარი ხმა (კისკისებს, ბუირობა, ხველაში გადაეზრდება სიცილი).

ღვეი: მე თქვენ გაჩვენებთ ძეგლს. ძეგლს ველარასოდეს იხილავთ!

ქალდე (დევის ეჩურჩულება): მართლა ხომ არ დადგეს, იქნებ დადგეს და ჩვენ არ არ ვიცით. მათი მომხრეებიც იქ არიან, სასტვენები ხელში უჭირავთ, მაგრამ მდუმარენი მისდევნ დევის და ქალდეს.

რედაქტორი (მალ-მალე დაიხრება და გმინავს): ჩემი ჩიბუხები... (გზადაგზა კრეფს) ვინ დაყარა ქურჩა-ში ჩემი ჩიბუხები...

რედაქციის თანამშრომლები: რედაქტორს შორიახლო მიჰყვებიან, ვაითუ ისევ დადგან ძეგლი და ისევ ამ კაცის ხელისშემყურენი გავხდეთო.

წითელანაფორიანი მღვდლის ხმა გაისმის: ალი-ლუია, ალილუია.

მხატვარიც გამოჩნდა. ჩიტო და ვიქტორი ტუს-ტუსით მოსდევნ.

ჩიტო: ძეგლი დაუდგამთ.

მხატვარი: იქნებ ტყუილია. ასე მარტივად ვინ დადგამდა ძეგლს, ორი დღე და ღამე ანგრიეს მისი კვარცხლობეკი, ჩემი თვალთ ვუყურე.

ვიქტორი: წუხელ დაუდგამთ, გვიან ღამით მიუტანიათ და დაუდგამთ.

მხატვარი: რანაირად? ძეგლის დადგმა ასე იოლი საქმე გგონიათ?

ჩიტო (მხრებს იჩეჩავს).

ვიქტორი (მხრებს იჩეჩავს).

მხატვარი (ფიქრობს): თუ მართლა დადგეს ძეგლი ე.ი. რუსეთთან სხვანაირად იქნება საქმე. თუ რუსეთთან სხვანაირად იქნება საქმე, მაშინ... (თვალეები გაუბრწყინდება) თქვენ ხართ ის ადამიანები, ვისაც

პირველად ჩემი „წითელი უდაბნო“ ვაჩვენე.

ჩიტო (უღიმის, თუმცა ვერაფერს ხვდება).

ვიქტორი (უღიმის და ფიქრობს): რა შეგვალონა ამ თავისი „წითელი უდაბნოთი“ (უფრო მძაფრდება ჯანლი). დღის ნათელს მაღიანად შეექცევა სეტყვის შედედებული ღრუბელი და უკვე ეცემათ ყინულის ცივი წვეთები).

(ეს-ესაა ჩამოდგა მატარებელი და ბაქანზე ფეხი დადგა ცალთვალა იონათამმა).

ველარავინ სცნობს იონათამს. დიდი ხანია, რაც მშობლიურ ქალაქში არ უნახავთ ძველი მედავითნე. მოდის იონათამი, მოემართება ქალაქისკენ ჩანთაგადაკიდებული და საკუთარ თავს ელაპარაკება).

იონათამი: არ მოვდიოდი, თითქოს გული არ მომინევდა. რაღაც მაბრკოლებდა, ფეხები თითქოს შებოჭილი მქონდა, მაგრამ რაღაცნაირად მომენატრა აქაურობა. ვერც ველარავინ მიცნობს. რამდენი წელი გავიდა, რამდენი...

უცნობი (მაღალ-მაღალი კაცი იონათამს აედევნა. მიდის იონათამი და ფეხდაფეხ მოსდევს მაღალ-მაღალი):

– იონა! იონა არ ხარ?

იონათამი (შედგება, მოიხედავს, უცნობს შეაცქერდება): არ მეგონა, თუ კიდე ვინმე მიცნობდა.

უცნობი (უღიმის): მე გიცანი, გიყურებ, ვფიქრობ, ის არის, არ არის, ის არის, ის არ არის-მეთქი. მე გელა ვარ, დიაკვანი პეტრე ხომ გახსოვს, მისი დის-შვილი ვარ. დაგინახე თუ არა, გიცანი. მაინცადამაინც არ შეცვლილხარ...

იონათამი: პეტრე კი მახსოვს, მაგრამ... ვერ გიხსენებ... შეიძლება, კიდეც გიცნობ, მაგრამ... ენა ებმის. სხვანაირად ვხედავ ადამიანებს, მარტო ადამიანებს კი არა, ყველაფერს სხვანაირად ვხედავ. ჯერ ცალთვალა კაცი რაა და მერე კიდე, რაც მე დამემართა. თუმცა... არ გეწყინოს, მაგრამ შეიძლება, ვერ გამიგო. უსათუოდ გემახსოვრები, თუმცა საქმე ისაა, ეჰ (ხელს ჩაიქნევს, იქვე ბაქნის სიახლოვეს ხის სკამი იყო), წამო, ერთი წუთით ჩამოვსხდეთ და გეტყვი ჩემს ამბავს.

ერთად მიდიან სკამისკენ.

იონათამი: ერთი თვალი ჩემმა ცხონებულმა დეიდაშვილმა გამიფუჭა, ღმერთმა გაანათლოს. შარშან წავიდა, გამომეცალა ხელიდან. მთელი ჩემი ცხოვრება ცალი თვალით მაყურებინა წუთისოფელს. იქნებ ბედნიერებაც კი იყო. ჯერ ცალი თვალით ცქერა რა უბედურებაა და მერე ორივე თვალთაგან რომ მიშტერებოდა ამ ცოდვილ დედამიწას. იმ ცალ თვალზეც დამაკლდა ჩინი. წავედი, მივაკითხე ექიმებს. ნელ-ნელა ბინდი მეკვრებოდა. ვატყობდი, რო სინათლეს ვკარგავდი. ოპერაცია გამიკეთეს და... ეგრე ვარ მას შემდეგ. ჯერ საერთოდ დავბრმავდი, წყვდიაღმი ვიყავი კარგა ხანი, მეგონა, სამუდამოდ დაღამდა ჩემთვის და სიცოცხლე აღარაფრად მილირდა, მერე ნელ-ნელა შემოვიდა შუქი, შემოანათა, თანდათან გაიფანტა წყვდიადი, იტყოდი, რო მეორედ დაიბადეო. უსინათლოდ და უშუქოდ გინდა ყოფილხარ, გინდა არა, მაგრამ შევატყე, რო სხვანაირად დავინახე ყველაფერი. აი

(იონათამს ენა დაება), ვერ აგინერ, როგორ გითხრა (მცირე ხნით დადუმდა). ადამიანი როგორიც არის, სინამდვილეში ისეთსა ვხედავ. რაც სულში აქვს, სახეზეც ის ანერია, ეგრე ვხედავ, ზოგს ვიცნობ, ზოგს ვერა. სხვანაირები გამოჩნდნენ. სხვანაირები, სხვანაირები კი არა, უფრო სწორად ისეთები გამოჩნდნენ, როგორებიც სინამდვილეში არიან.

ექიმა მითხრა, გამომიტყდა ექიმი, მომკალი თუ გინდაო, ასეთი რამე ჩემს ცხოვრებაში არ დამმართნიაო. ამ საქმეს შებერებული კაცი იყო და მაინც ჩემს იღბალზე უმტყუნა ბედმა, თუ რა ჯანდაბა მოუვიდა. უკულმა ჩაუყენებია ჩემი ცალი თვალის ბროლი. ვერც იმ კაცს მოვკლავდი და ვერც თავს მოვიკლავდი. ეგრე ვარ... სიზმარში ერთი ქალი მესიზმრა, ვიფიქრე, ალბათ, დედალვთისმშობელია-მეთქი. იონათამ, სულ ტყუილა დარდობ, სულ ტყუილა ვიშვიშებ, შენ ახლა ისე ხედავ ქვეყანას, როგორც ანგელოზები ხედავენო. ადამიანებს შეაცქერდები თუ არა, თვალებზევე ნაიკითხავ ყველაფერსო. მოკლედ (ცხვირზე ნერვიულად გაისევ-გამოისვა ხელი). რაც არის, ეგ არის...

მიდის იონათამი ქალაქისკენ. დიაკვნის დისწულიც გვერდით მისდის.

იონათამი (პირჯვარს იწერს): ქალაქს ისეთს ვხედავ, როგორც ადრე ვხედავდი. ისეთივეა, ისეთი ყოფილა, როგორიც მეგონა, როგორიც მიყვარდა. ცალ თვალზე მოერია ცრემლი (თანდათან მოუხშირა ყინულივით წვიმამ, უფრო ბარაქიანად წამოვიდა, მერე ბალახ-ბულახის სუნი დატრიალდა და სეტყვაც

გადმოაყარა, მაგრამ ათიოდე წუთიც არ გაგრძელდა. შედეგებული ღრუბელი თანდათან დაიშალა, თითქო მაღლიდან ვილაც უჩინარმა სული შეუბერა.

პირველად დევის ხმა გაისმის. თან გაოცებული, თან სასონარკვეთილი ხმა. უყურებს და თვალებს არ უჯერებს).

დევი: ხო არ მელანდება (ქალდეს შეაცქერდა).

ქალდე: ენაგადაყლაპულივით დგას და უცქერს ბელადის ძეგლს, რომელიც ვეება კვარცხლბეკზე ისევ ისე დგას მედიდურად, როგორც ადრე, ვიდრე აიღებდნენ, ოლონდ პირი შენობისკენ აქვს.

(ვერ იჯერებდნენ, ვიდრე გარშემო არ შემოუარეს, ვიდრე მარმარილოს კვარცხლბეკს ხელით არ შეეხნენ).

დევი: ვინ დადგა ძეგლი (ყვირის და იქ შეკრებილ ხალხს რისხვით მისჩერებია)? ვინ დადგა-მეთქი ძეგლი?

ქალდე: ვინ დადგა? არაფერი გამოგივათ.

რედაქტორი (მუხლებზე დგას და ძეგლს თვალ-ცრემლიანი ასცქერის. იტყვი, რო სიზმარშია): ვინ გააკეთა, კაცო, ვინ გააკეთა, ვითომ გინტურის ბიჭებმა გააკეთეს? ყოჩაღ მაგათ! (რედაქტორთან წითელანაფორიანი მოძღვრის ერთ-ერთი მხლებელი მივა და ჩასჩურჩულებს). უკუღმა დაუდგამთ. პირი იქით აქვს, ეტყობა, იჩქარეს. იჩქარეს მაგ ვირისთავეებმა. რედაქტორი ფეხზე წამოდგა და ძეგლს მიაშტერდა, თვალი ხომ არ მატყუებსო.

რედაქტორი: მართლა უკუღმაა. ეს როგორ დაე-

მართათ. მაგრამ... მთავარი მაინც ის არის, რომ დაიდ-
გა და თავის ადგილს დაუბრუნდა (წითელანაფორიან
მღვდელს ხელებზე კოცნიან მისი მრევლის წევრები).

დევი: ჩემი ხელით ჩამოვიღებ მაგ ძეგლს. შევეწირე-
ბი და მაინც ჩამოვიღებ.

(დევის თქმა და ისევ აჟღავნდებიან დევ-ქალდეს
რაზმეულის წევრთა სასტვენები. პეტრე დიაკვნის
დისწული გელა მიუახლოვდებიან ძეგლთან შეკრები-
ლებს).

იონათამი დაბრუნდა!

ჯერ არავინ აქცევთ ყურადღებას.

დევი რალაცეებს უყვირის სტალინელებს და ისი-
ნიც შეტევაზე გადადიან.

იონათამი დაბრუნდა! (იმხელა ხმით დაიყვირებს
გელა, რომ ბგერებს გააყოლებს ხმის იოგებს).

ჩხუბი და ყაყანი შეწყდება... ჯერ გელას შეხედავ-
ენ. მერე ხუთიოდე ნაბიჯის მოშორებით მყოფ ცალთ-
ვალა უცნობს, რომელიც უცნაურად ილიმება...

5 თიბათვისა, 2016,

დიცი

სარჩევი

ვიდრე „წითელ უდაბნოში“ იმოგზაურებდეთ.....	3
იონათამის თვალები	11
დასასრული და დასაწყისი	13
მოკითხვა საიქიოდან	39
კერენსკი	43
ბავშვობის ბოლო დღე	49
სალამანდერ... ..	59
გადაქართულება	68
დიპლომატი ტასო	73
ადამი(ა)ნგელოზი	76
დეკორატორი	90

დაისვენე!!!	113
ჩვენი ძველი მესურათე	120
ნერილი	126
ზესკნელის ბინადრები	131
მართა ბაბოს დაისლამე	148
ათასკლიტული	151
ქვესკნელის სუნი	156
ნითელი უდაბნო (პიესა)	173

გამომცემლობა „უნივერსალი“

თბილისი, 0179, ი. ჭავჭავაძის გამზ. 19, ☎: 2 22 36 09, 5(99) 17 22 30

E-mail: universal@internet.ge; universal505@ymail.com